142

hcc NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

Nieuw: MS-DOS 5

DrawPerfect en Michiel de Ruyter

Test draagbare computers

Dynalink faxmodem

Recepten uit de PC

Turbo C Tools en Softcode

Spel: ondeugend en sportief

PlanPerfect: WP's rekenwonder

Enquêteren met de computer

JULI/AUG. 1991 - 14e JAARGANG NR. 7 - f 6,00

COLOFON

Uitgever
HCC Nieuwsbrief B.V.
Postbus 249, 3990 GA Houten
Telefoon: 03403-78788
(9.00-16.00)
Fido: 03403-78220
Telefax: 03403-78930

Hoofdredacteur
Lucie Blom-Calis

Eindredacteur
Berend Harmens

Bureauredacteur
Edwin Ammerlaan

Redactie
Ed Baars, Wim Bolkesteyn, Quintus Bosman, Peter Buysman, Cees de Jonge, Frans Kors, Jan Leijeweerd, Marc van Munnen, Ad den Ouden, Robert Schouten, Harm-Jan Wieringa

Medewerkers aan dit nummer:
Peter van Diepen, Rob Drop, Gerda Hendriks, Paul Kolenbrander, Piet Molenaar, R. P. Offereins, Warry Pieket, Ernst Raedecker, Kees van de Sanden, Patrick Schimmel, Harold Schoenmaker, John van der Tol, Dick Verheul, Jan Verschaeren, Ben Welman, Robert-Henk Zuidinga.

Fotografie omslag
Cees de Jonge

Redactiesecretariaat en micromarkt
Monique Koot

Deadlines verenigingsnieuws
HCC Nieuwsbrief 143: 21 juli

HCC Nieuwsbrief BBS
1200, 2400, 9600 bps
8,1,N: 02159-*52655*

HCC Kantoor
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon: 03403-78788
(9.00-16.00)

Vormgeving en lay out
Cox Design, Nieuwegein: Charles Cox (art direction), Han van Eijk, Nashima Gokani

Lithografie en druk
Brouwer Offset, Utrecht/Delft

Distributie losse verkoop
Betapress BV

Commerciële advertenties
Arnoud Hijmans
ADVERTENTIE EXPLOITATIE BV
Postbus 64850
2506 CG 's-Gravenhage
Tel.efoon 070-3253830
telefax 070-3237891

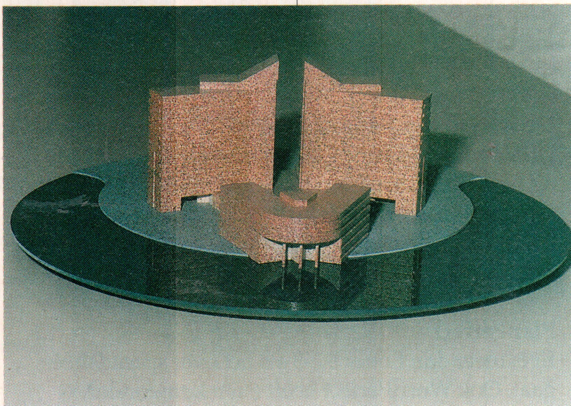
VAN DE REDACTIE

Enige weken geleden bracht ik met een aantal andere genodigden een bezoek aan het 'Huis van de Toekomst' in Rosmalen. Chriet Titulaer leidde ons op zijn bekende enthousiaste wijze rond en omdat wij speciale gasten waren, mochten we ook 'achter de touwtjes komen'.

Het was schitterend. Stelt u zich eens voor: je komt moe thuis uit je werk en het huis heeft voor alles gezorgd. Allereerst heeft het keurig in de gaten gehouden of er geen vreemdelingen zijn binnengekomen. Daarnaast wordt het klimaat voor u beheerst en steekt het de open haard op tijd aan. Ook uw bad staat al klaar. Geen gewoon bad maar een *spirlpool,* een combinatie van een spa- en een bubblebad. Natuurlijk komt het warme water van de zonneboiler. Spiegels beslaan niet meer in het huis van de toekomst. En dan heb ik het niet eens gehad over de keuken, het toilet zonder papier, de slaapkamer en de werkkamer...

Kantoor van de toekomst

Aanleiding voor dit bezoek waren de toekomstplannen van Chriet. Bij het huis wordt op dit moment een zonnegarage gebouwd en enige kilometers verder, onder de rook van Den Bosch, het 'Kantoor van de Toekomst'. Op een persconferentie begin juni werden de plannen onder het genot van een Bosche bol gepresenteerd. Het kantoor zal op 2 januari 1992 klaar zijn. Uiteraard ligt het in de bedoeling dat er een verbinding wordt gelegd met het huis van de toekomst. Vage plannen voor het 'tankstation van de toekomst' en wie weet wat nog meer. Maar hoe zit het met de mens? Kan die deze toekomst wel aan? Een intelligent kantoor dat keurig netjes bijhoudt of je op kantoor of thuis aan het werk bent. Dat mag je zelf bepalen en verhoogt het plezier in het werk (volgens één van de sprekers). Ik geloof er niets van.

Netwerken

Uiteraard veel aandacht voor netwerken in dat kantoor van de toekomst. 'Netwerken' is ook één van de thema's van de komende HCC Dagen. In de vorige Nieuwsbrief vroegen we uw ervaringen. Die heeft u niet? Wij kunnen het ons niet voorstellen en daarom nogmaals: heeft u ervaringen, goede en of slechte, meldt u zich aan bij de redactie. Uiteindelijk zijn de ervaringen uit het veld het meest betrouwbaar.

Virussen

Het blijft ons bezighouden. Af en toe wordt ermee gestunt, ofschoon dat nu niet bepaald een onderwerp is om grapjes over te maken. Wat mij wel verbaasde, was een uitspraak van een directielid van Apple. Op een persconferentie in Zeist, waarbij System 7.0 werd geïntroduceerd, kregen we een voortreffelijke lunch aangeboden. Tijdens die lunch viel de opmerking dat virussen *natuurlijk* via al die hobby-BBS'en werden verspreid. Ik heb niet eens de moeite genomen om daar tegen in te gaan: het fabeltje is nu eenmaal zo hardnekkig dat daar gewoon niet tegen te argumenteren is. Maar u kunt er van op aan dat niet één BBS dat onder de naam van de HCC draait virussen op zijn systeem zal hebben. Iedere Sys(teem) Op(erator) zoekt bijna dagelijks zijn systeem af naar virussen. Als ze ergens te vinden zijn, dan niet bij ons. (Behalve bij Harm-Jan die ze nodig heeft voor de anti-virus testen. Maar hij bewaart ze gewoon in de vriezer en dat gaat nog steeds goed).

September

Eind augustus ziet u de volgende Nieuwsbrief pas weer. Ook wij mogen een maandje overslaan en eventueel op vakantie gaan. In het septembernummer een uitgebreide printertest en speciale aandacht voor educatieve software. En dat alles in uiteenlopende prijsklassen.

Ik hoop van harte dat het uitkomen van deze Nieuwsbrief ook betekent dat de zomer echt is uitgekomen. Tot nu toe (begin juni) is het maar tobben. Ieder zonnestraaltje vangen kost meer energie dan het opstarten van de computer. Mijn wens voor u luidt dan ook: een hele fijne zonnige vakantie!

Vraagbaakgesprek:
'Zit u achter de computer?'
'............Nu wel, ja.'
'Wat ziet U ?'
'Allemaal draadjes.'

Lucie Blom

I N H O U D

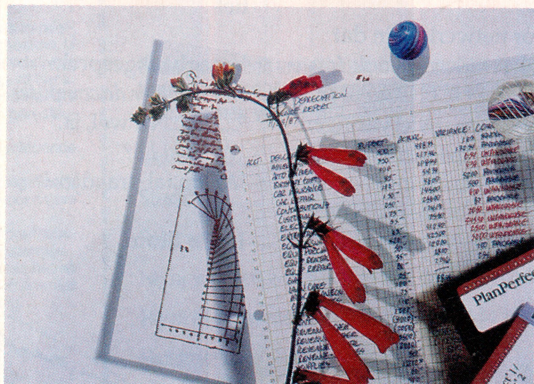

D.DISK

Nieuw: Spelrubriek

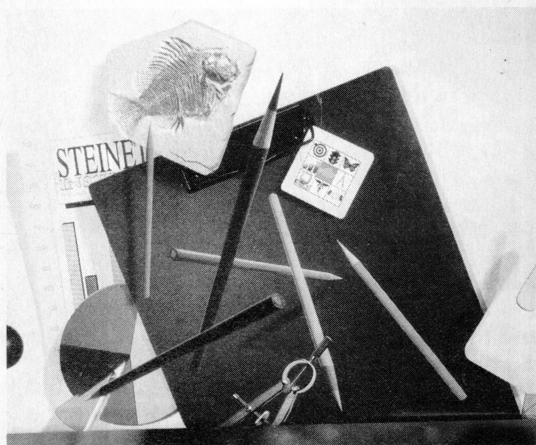
B E G I N N E R S

H C C T E S T E N

PlanPerfect

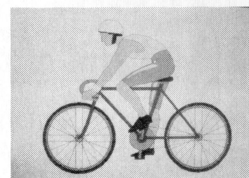

INTERVIEW

DIVERSEN

SERIE

Huis-, tuin- en keukenprogramma

Deze maand geen aflevering van 'Gevorderd programmeren'.

De serie wordt in HCC Nieuwsbrief 143 vervolgd.

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de HCC Nieuwsbrief BV. Het blad verschijnt maandelijks en wordt gratis naar de leden van de Hobby Computer Club gezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar. Naast de agenda en het verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC NIeuwsbrief artikelen van deskundige leden. Uw bijdrage is dan ook welkom en bij eventuele plaatsing krijgt u een vergoeding.

Inzenden kopij
De redactie stelt het op prijs als u uw kopij aanbied op Fido Redactie, telefoon 03403 - 78220. Vanuit het Maingebied kiest u F(iles) en u komt in File-gebied 1. Na het 'uploaden' kunt u een korte toelichting intoetsen. Vanuit het File-gebied kunt u via het M(ain-gebied naar M(essage-gebied 1 en daar een bericht achterlaten voor de redactie. Na enige tijd krijgt u een schriftelijke bevestiging van ontvangst van uw kopij. Kopij kan ook op diskette worden aangeboden. Zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes kunnen worden verwerkt. Voor Fido-kopij en kopij op diskette geldt dat de tekst als 'schone' ASCII-file wordt verstuurd, met alleen return/linefeed aan het einde van elke alinea.
Gewone kopij kan in drievoud worden verstuurd. Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint. Listings heeft de redactie het liefst op Fido of diskette, zodat het bestand direct in de pagina-opmaak verwerkt kan worden. Stuur vooral illustratiemateriaal mee, tekeningen zowel als foto's. Ook kunnen kleurendia's worden verwerkt. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

Aansprakelijkheid
De redactie gaat er van uit dat de ingezonden kopij afkomstig is van de inzender, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld. Het is ondoenlijk voor elke inzending na te gaan of het onderwerp uit een andere publicatie afkomstig is. De aansprakelijkheid voor het auteursrecht ligt dus bij de inzender.

HCC Micromarkt
HCC-leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Nieuwsbrief. Onder bepaalde voorwaarden kunnen in deze rubriek ook betaalde advertenties worden opgenomen. Zie voor de wijze van opgave en de voorwaarden elders in dit blad. Telefonische opgave en het verstrekken van telefonische informatie is niet mogelijk.

Contributie
De contributie voor 1991 is ƒ 60,-. In de loop van het jaar geldt een aflopende regeling. Bij aanmelding wordt eenmalig een inschrijfgeld van ƒ 10,- in rekening gebracht. Opgave als lid is ook telefonisch mogelijk.
HCC kantoor: 03403 - 78788.
Adres kantoor: Postbus 149,
3990 DC Houten.

onder redactie van
Robert Schouten

HCC Virus

Ook de heer Kelkes was één van de 1 april 'slachtoffers'. Hij kreeg echter na het installeren van het programma MICRONED.COM onvoorziene problemen.

Het probleem tekende zich af toen een familielid tijdens mijn aanwezigheid de computer aanzette. De AUTOEXEC.BAT bleek, samen met alle batch-files uit de root-directory, afwezig te zijn. Pas na enkele uren kon ik de schade (voor zover zichtbaar) weer herstellen. Of *alle* bestanden weer zijn hersteld kan ik nog niet zeggen, de toekomst zal dit uitwijzen.
Ik ben er zeker van dat deze schade afkomstig is van een virus, geïnstalleerd door het programma MICRONED.COM. Dit programma heb ik op zaterdag 30 maart van het HCC Nieuwsbrief BBS gedownload. Tot deze conclusie kwam ik op grond van de meldingen van het bovengenoemde programma.
Ik kan me eigenlijk niet voorstellen dat de HCC zich bezighoudt met dergelijke praktijken. Zulke verschijnselen mogen niet voorkomen in een vereniging die sterk tegen het fabriceren en verspreiden van virussen is. Bovendien begint bij mij een grote twijfel te rijzen over de juistheid van deze zogenaamde 1 aprilgrap. Stelt u zich eens voor: een beginnende computeraar die voor het solderen eerst de software probeert en een dag later plotseling zijn batch-files kwijt is, zal zich geen raad weten. Een verklaring voor deze vreemde gang van zaken lijkt mij zeker op zijn plaats.

C. Kelkes
Epe

Hoe uw problemen zijn ontstaan kan ik u niet zeggen. De oorzaak ligt echter niet bij de HCC. Het programma MICRONED.COM, dat door Wim Bolkensteyn is gemaakt, is slechts als grap bedoeld. Het verspreiden van computervirussen is, zoals u terecht stelt, zeker geen grap. Ik kan u daarom verzekeren dat MICRONED.COM absoluut geen virus bevat. Evenmin is het HCC Nieuwsbrief BBS besmet met een computervirus. De controle hierop is erg streng. Ik hoop dat u de oorzaak van uw problemen inmiddels gevonden heeft.

Robert Schouten

Unicode

Onlangs werd aangekondigd dat ASCII in de toekomst verdrongen zal worden door Unicode, een protocol dat bijna geen restricties kent en alle tekens kan weergeven. Dat dit bij sommige leden wat vraagtekens opwerpt, mag blijken uit onderstaand hartstochtelijk betoog.

Zijn IBM, Apple, Sun, Microsoft en Xerox gezamenlijk gek geworden? Als Unicode werkelijk de 16 bits verdringer van onze ouwe trouwe 7/8 bits ASCII wordt, zou dit een gigantische wereldwijde kapitaalvernietiging betekenen. Alles wat met ASCII werkt (computers, printers, software, protocollen, etcetera) kan dan op de schroothoop. Nergens is plaats gereserveerd voor 16 bits brede karakters genererende ROM's, geen enkel programma spreekt zoiets aan of kan het herkennen. Goed, ontwikkelingen gaan snel. Het is heel modieus om XT's, AT's of zelfs 386's verouderd te noemen; wie wil er nog een tweedehands CRAY?
Shag zal de sigaar en pijptabak nooit verdringen, margarine kan rustig naast roomboter bestaan. Wie een CRAY nodig heeft kan ook niet met minder genoegen nemen, maar ik hoop van harte dat er tot in de volgende eeuw XT-tjes worden geproduceerd voor al die mensen voor wie een 12 MHz AT onzinnig is.
De gevolgen van de dictatuur van het Digitaal Industrieel Complex voor de kleinere ontwikkelaars tot en met eindgebruikers zijn al erg genoeg. Velen stoeien tegen hun zin met WordPervert omdat de bestanden 'uitwisselbaar moeten zijn met de grootste gemene deler.' Dit verschoont WP blijkbaar van de plicht om te zorgen voor fatsoenlijke conversieroutines in haar produkten. *Contradictie: omdat WP slecht in converteren is, verkoopt het beter!* Een vervolg hierop zie ik uit de hoek van 16 bits Unicode komen. Het zou me dan ook niet verbazen als WP als eerste staat te trappelen met een Unicodeversie.
Erger is dat Unicode zeer ondoordacht of juist zeer geslepen is. Onze arme getergde machientjes worden namelijk ineens weer erg traag! Ze moeten zich dan voor elk lettertje door twee keer zoveel bitjes heenworstelen, zelfs al zullen die bovenste acht meestal nullen zijn. We moeten ze toch letter voor letter door de computer slepen. 'Spellingchecken' is dan niet meer te doen, 'modemen' wordt onbetaalbaar en de snelste netwerken hangen zo vaak dat we beter weer met floppy's bestanden kunnen uitwisselen. Of is dat juist de bedoeling van de hoge heren? Moet de markt worden opengebroken omdat alles nog nieuwer, sneller en beter kan?
En dat terwijl iedere beginnende hobbyist weet dat 't allemaal niet nodig is: elk karakter is op vrijwel iedere printer en monitor te genereren. Afgezien van rauwe 7/8 bits ASCII zijn er alleen een enkele keer wat controlecodes nodig. Uiteraard komt het wel eens voor dat we een afwijkend karakter of zelfs een heel font naar de printer moeten sturen. Bij CGA en Hercules kan het zijn dat we een optie-ROM moeten bijprikken (of moeten kiezen voor een grafisch georiënteerde tekstverwerker).
EGA en VGA kunnen, net als de meeste printers, zonder problemen een extra schermfontje downloaden. Helaas is dit alles nog niet goed gestandaardiseerd. Het werken aan zo'n standaard lijkt mij echter eenvoudiger en zinvoller dan het invoeren van Unicode.
Zijn er mensen die de hele dag ASCII, Katakana, Hebreeuws en Arabisch gelijktijdig op een scherm hebben? Nee toch zeker! Zelfs al zijn er een paar honderd, laten we zeggen een paar duizend mensen bij wie zich een dergelijke situatie wél voordoet. Laten die dan gezellig onderling een Unicode afspreken, er de machines en software voor ontwikkelen en vooral de rest van de computerwereld er niet mee lastig vallen.

Maggy Choukoud
Scheveningen

Nicole

Ik kan mijn, misschien romantische, gevoelens niet onderdrukken door te vragen wat die 'Lieve Nicole' nu als antwoord heeft gegeven (zie Nieuwsbrief 140).
Wij mogen ons dan wel compumacho voelen, maar zoiets is het toch wel helemaal. Hoewel, het geeft Harm-Jan natuurlijk wel verplichting de trouwkaart af te drukken of deze als GIF-plaatje op verschillende Fido's te beschikbaar te stellen. Als ik dan zo vrij mag zijn om aan te nemen dat Nicole 'ja' heeft gezegd, neem ik aan dat velen (in ieder geval de voltallige redactie), met hun laptopje een ereboog zullen vormen bij de inwijding.
In ieder geval, Nicole en Harm-Jan: een zeer prettige toekomst gewenst en ik hoop dat Nicole de HCC en haar leden er een beetje bij wil trouwen.
Nicole 'please'!

Dan nog een kleine opmerking over de overgang van Fido naar Maximus.
Zoals vele anderen ben ik gebruiker van Telix, waarmee je prachtige scripts kunt maken om automatisch in te loggen. Wat blijkt nu? Je moet voor iedere Fido bijna een ander script schrijven omdat de sysops het zo aardig vinden om zelf die inlogprocedures te veranderen.
Bij een familie als de HCC moet het toch mogelijk zijn dat iedere Fido (tot en met het inloggen) *standaardvragen* gaat hanteren. Wellicht dat dit een onderwerp zou kunnen zijn tijdens een bijeenkomst van de 'Fido-sysops'.
Zo kunnen we volstaan met één 'Fido-scriptfile'. Natuurlijk weet ik wel dat je een scriptfile zó kunt schrijven dat het nagenoeg overal bruikbaar is en natuurlijk weet ik dat er script-generatoren zijn, maar waarom moeilijk doen als het ook eenvoudig kan?

Hans van der Wielen
Groningen

Daags na de plaatsing van HJ's oproepje (HJ is Harm-Jan's koosnaam in de redactie), kwam hij met rode oortjes naar me toe. 'Ze heeft JA gezegd,' fluisterde hij. Schattig toch?

XT Automatisering, a never-ending story?

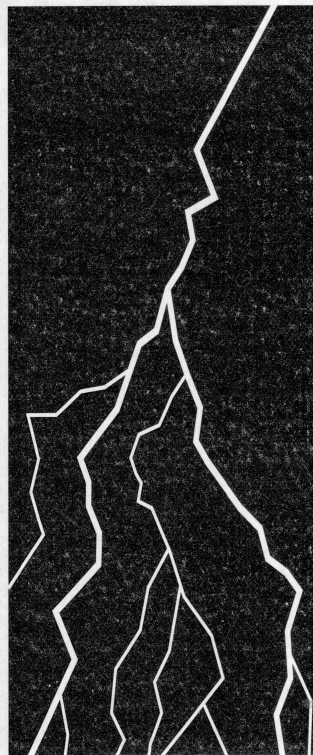
Toen ik in juli 1989 na veel wikken en wegen een eigen PC met modem wilde kopen, was de keuze niet moeilijk. XT Automatisering was de goedkoopste en dus het meest aantrekkelijk. De lage prijzen bleken nu, na twee jaar, het enige aantrekkelijke van dit bedrijf te zijn. Het woord *service* was dit bedrijf vreemd.
Dit bleek toen in december 1989 het Hyundai 2400 baud modem stuk ging. Omdat het vakantie was heb ik het modem zelf naar

Maarssen gebracht. Er werd mij toen geen ander exemplaar meegegeven, want ik kreeg te horen dat de fabrikant moest beslissen of ik een nieuw of een gerepareerd modem terug zou krijgen. In februari werd het een nieuwe Hyundai. Dit modem ging in juli 1990 stuk, twee weken na het verstrijken van de garantie. Wederom zelf naar Maarssen getogen en het modem ter reparatie aangeboden. Begin september kreeg ik het modem na enig aandringen eindelijk terug. Omdat er volgens XT Automatisering geen sprake van garantie kon zijn, moest ik *f* 71,10 betalen. Het modem bleek echter na reparatie dezelfde kuren als voorheen te vertonen. Gelijk Maarssen gebeld. De heer Vos vertelde dat er kennelijk iets mis gegaan was en adviseerde mij het modem op te sturen. Ik zou dan binnen één week een nieuw, of alsnog goed gerepareerd modem ontvangen. Meer dan vier weken en drie telefoontjes later werd mij te kennen gegeven dat het modem niet meer kon worden gerepareerd, maar dat ik na bijbetaling van *f* 150,- een nieuw modem kon aanschaffen.
Het modem kostte toen nog *f* 189,- en ik had al *f* 71,10 reparatiekosten betaald. Hier ging ik uiteraard niet mee akkoord, dus heb ik de Consumentenbond ingeschakeld. De bond schrijft dat XT Automatisering geen deugdelijk modem aan mij heeft geleverd en eist binnen twee weken een nieuw modem plus teruggave van die *f* 71,10 reparatiekosten. XT Automatisering zegt dat het modem wel goed werkt en stelt voor een testexemplaar naar de Consumentenbond te sturen. Aangezien de bond niet over testfaciliteiten hiervoor beschikt, adviseert ze mij contact op te nemen met XT Automatisering. Dit heb ik gedaan; we schrijven nu reeds november 1990. Hierop komt echter geen reactie. Tot februari 1991 wordt er niet op brieven van mij en de Consumentenbond gereageerd, de zaak lijkt muurvast te zitten.
Maar dan gebeurt er iets.
Ondertussen is de HCC ook over deze zaak ingelicht en schrijft de vereniging een stukje over de firma XT Automatisering in de Brievenbus van de Nieuwsbrief (ook over problemen met het Hyundai-modem). Ik, inmiddels trots bezitter van een Hadeka modem, ga naar Maarssen en confronteer XT Automatisering met dit artikel. Tot mijn stomme verbazing verneem ik dat XT Automatisering een dag eerder een Hadeka modem naar mijn adres heeft verstuurd. Ik krijg zelfs de begeleidende brief te zien, waarin staat dat ik geen recht heb op een nieuw modem, maar dat ze zelf uit 'hoffelijkheid' een nieuw modem naar mij hebben opgestuurd. En ja hoor, na negen maanden touwtrekken heb ik eindelijk een nieuw modem.
Over die *f* 71,10 reparatiekosten en de overige door mij gemaakte kosten heb ik het maar niet meer gehad. Ik kon de moed hiervoor niet opbrengen. Wel heb ik van deze zaak iets geleerd, ik koop **nooit** meer iets bij deze firma.
Hun techniek om lastige klanten af te poeieren is de volgende: 'Denk eraan, mijn tijd kost geld, zodra u mij dat betaalt wil ik naar u luisteren en verder heb ik aan uw problemen geen boodschap. Wij hebben vele tevreden klanten.'
Tenslotte nog dit: zoekt u een nieuw modem? Ik heb er nog één te koop. Overcompleet wegens garantie bij XT Automatisering.

Klaas van der Heide
Helmond

Verzekering ?

Onweer. Als kind ben je toch best een beetje bang voor dat enge fenomeen. Later als je 'groot' bent, leer je relativeren en verdwijnen je angsten, althans bij de meesten van ons. Maar is onweer echt iets om niet (meer) bang voor te zijn?

Naar aanleiding van schade die door mijn verzekeringsmaatschappij niet werd vergoed, meen ik het volgende onder de aandacht van de HCC-leden te moeten brengen.
Mijn inboedelverzekering dekt onder andere audio, visuele en computerapparatuur. De polisvoorwaarden geven een uitgebreide lijst van voorbeelden. Het betreft vooral apparatuur waarbij veel micro-electronica wordt toegepast.
Onder de omvang van de dekking wordt gespecificeerd dat de schade door 'directe blikseminslag' is verzekerd. Ik heb helaas moeten ontdekken dat ook indirecte schade door bliksem kan ontstaan en dat die door de verzekeringsmaatschappij niet wordt vergoed.
Na een hevig onweer in mijn buurt ging mijn kleine huistelefooncentrale gebreken vertonen. Volgens de installateur een gevolg van beschadiging door inductie bij bliksem tijdens onweer. Er was, zo liet hij mij weten, door dat zelfde onweer nog veel meer inductieschade in de regio ontstaan.
De printplaat van de centrale werd total-loss verklaard en moest worden vernieuwd. Mijn schadeclaim werd door de verzekeringsmaatschappij afgewezen. Wel heeft de maatschappij mij 'onverplicht' een gedeelte (circa één derde van de kosten) uitbetaald. Men beriep zich op het feit dat er geen sprake was van directe blikseminslag. Gelukkig werden mijn beide PC's, waarvan één direct met de huiscentrale via een modem is verbonden, niet beschadigd.
Inmiddels is bij mij het vermoeden ontstaan dat hier een leemte aanwezig is in de dekking die Nederlandse verzekeraars bieden. Mijn maatschappij is niet bereid het risico mee te verzekeren en ook bij andere maatschappijen schijnt het niet te kunnen.
Ik constateer dat enerzijds het gevaar van schade aan chips door inductie bij exceptionele atmosferische omstandigheden reëel aanwezig is en dat anderzijds, in normale inboedels steeds meer apparaten zullen voorkomen die uitgerust zijn met micro-electronica.
Ik vraag me af hoeveel HCC-leden er erg in hebben dat hun apparaten het risico van beschadiging bij onweer lopen. Als er geen sporen van verbranding zijn, dan keert de inboedelverzekeraar niet uit, de inslag was immers niet direct.
Graag hoor ik de mening van leden over dit onderwerp. Hebben andere leden soortgelijke ervaringen opgedaan? Is mijn verzekeraar een uitzondering? Hoe hebben dan andere leden die zich bewust van het risico zijn, hun zaakjes geregeld?

J.A. van der Pool
Hillegom

Stuur uw reactie naar de redactie, laat andere leden meeprofiteren van uw kennis op dit gebied. Tips en opmerkingen zullen zeker aandacht krijgen in een volgende brievenbus.

Kalender

De verkoop van het programma Kalender (zie HCC Nieuwsbrief van februari) van de heer Tuynman gaat prima. Bij bestellingen via Girotel of via de bank vallen de adresgegevens van de besteller/bestelster nog wel eens weg. Van sommige mensen heeft de heer Tuynman nu wel geld ontvangen, maar hij kan het produkt niet leveren omdat hij het adres niet kent. Bent u zo'n 'misdeelde' besteller, neem dan even contact op met onderstaand adres. Uw bestelling komt dan alsnog dik in orde.

Het adres luidt:

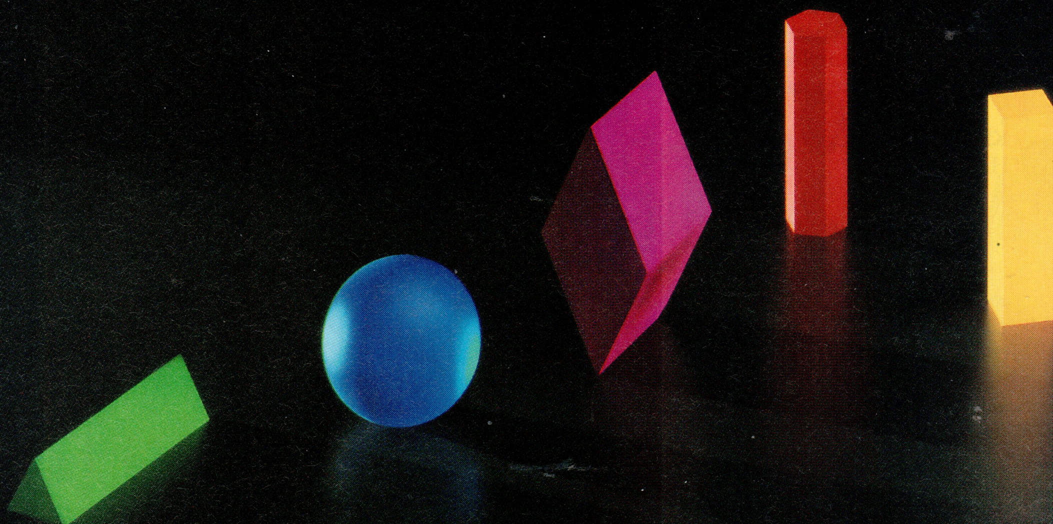
TRP Softwaredivisie
Donge 29
1273 PM Huizen
Telefoon: 02152-62556

Stratego

Veel kopers van de donatiesoftware Stratego, waarbij de opbrengst is bestemd voor de Stichting Multiple Sclerose Research, vergeten f 5,- extra over te maken voor verzendkosten. Of de aan de koper zelf geadresseerde envelop voor zending van het programma wordt niet opgestuurd. Deze mensen kunnen hierdoor hun bestelde spel niet ontvangen. Bent u slachtoffer van deze vergissing maak dan alsnog f 5,- over op onderstaande girorekening of stuur een aan u zelf geadresseerde envelop naar onderstaand adres. Dus duurt de bestelling wel erg lang, neem dan contact op!

MS BBS
Boppelâns 24
8721 GG Warns
Telefoon: 05149-1837
Giro: 2827142

omhuld

Ziehier PC Tools Versie 7 van Central Point Software, de scheppers van het best-verkochte utility programma ter wereld.

Net als onze alom toegejuichte Versie 6, is de nieuwe Versie 7 speciaal ontwikkeld om alle mogelijkheden van uw systeem en software te benutten.

Met meer dan 100 nieuwe toepassingen en verbeteringen zal Versie 7 u bewijzen wat u in huis heeft.

Dit is het eerste utility programma ter wereld dat een complete *Back Up* combineert met een volledige *Windows Emulatie* in één doos. Het beschermt uw gegevens, maakt het leven aangenamer voor alle PC gebruikers en verhoogt uw productiviteit. Met de *Anti-Virus* bescherming, telecommunicatie met *Commute*™ en een verbeterde netwerkondersteuning is PC Tools veruit de meest complete utility.

Onze Versie 7 is ook kostenbesparend: u krijgt simpelweg meer gereedschap voor uw geld. PC Tools Versie 7 wordt uitstekend ondersteund door Central Point's Software service in geheel Europa. Bel de Central Point Support lijn en wij staan voor u klaar!

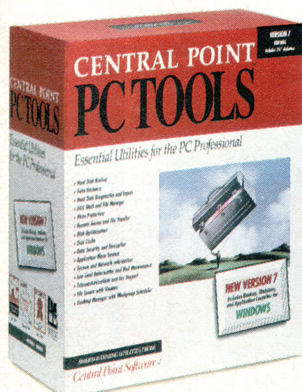
Het allerbelangrijkste is natuurlijk dat PC Tools Versie 7 regelrecht functioneel is en speciaal is ontwikkeld om iedere mogelijke utility te verschaffen die een PC gebruiker nodig kan hebben - om uw productiviteit te verhogen en alle mogelijkheden waarover u beschikt te benutten.

Maar waarom zouden wij de simpele feiten verder met woorden omhullen? Vul gewoon nevenstaande coupon in en alle geheimen van PC Tools Versie 7 worden voor u ontsluierd.

PC Tools Versie 7: verkoopprijs *f*399,--. Update *f* 129,--

ontbuld

Kenfil Distribution (Europe) BV
Officieel distributeur van

Central Point Software
INTERNATIONAL LIMITED

safer • simpler • faster • computing

Coupon

❑ Zend mij meer informatie over PC Tools Versie 7

❑ Zend mij informatie over de update naar PC Tools Versie 7

Bent u ❑ Dealer ❑ Eindgebruiker

Bedrijf: ....

Naam: ....

Functie: ....

Adres: ....

Postcode/stad: ....

Telefoon: ....

Stuur deze coupon op naar Kenfil Distribution (Europe) B.V., Postbus 2185, 1180 ED Amstelveen, tel. 020 - 6478575, fax: 020 - 6401756

Prijzen onder voorbehoud en exclusief btw.

Plaatje gemaakt in RenderStar.

RenderStar in de prijzen

Het visualisatie- en animatiepakket *RenderStar 2* heeft op de AEC Systems beurs in Washington verschillende prijzen gewonnen. Vanaf juni kunnen ook Nederlanders met dit pakket 'fotorealistische' beelden genereren van 3D Cad modellen uit AutoCad, Arkey/Arcos, Cadvance en Axis.
Meer informatie:
Modern Medium, 020-224480.

Fotografenleed

Er gaat niets boven een briljant idee. Dus verzon de redactie van de HCC Nieuwsbrief dat de opname voor de omslag van dit nummer op de Vlissingse boulevard moest worden gemaakt. Waarom? Voornaamste reden: hier staat het standbeeld van Michiel de Ruyter, van wie WordPerfect zegt: 'Als hij DrawPerfect zou hebben gehad waren de Staten eerder overstag gegaan'. In dit nummer een kort testverslag over DrawPerfect, vandaar dus. Bovendien: dit is het zomernummer van de HCC Nieuwsbrief, en is er iets zomerser dan die lange boulevard, waar je zo gezellig op het terras kunt zitten? Fotograaf Stefan Ammerlaan is wel wat gewend en scheurde dus in zijn boulide naar het Zeeuwse... Aldaar trof hij aan: een betonmolen, dranghekken en de ernstige waarschuwing dat het terrein alleen op eigen risico kon worden betreden. Kijk en vergelijk wat hij er uiteindelijk van maakte.

Double Disk

In deze uitgave van de HCC Nieuwsbrief is een testverslag overgenomen van Double Disk 2.0. Kort vóór het afsluiten van dit nummer kwam de melding van een nieuwe versie: 2.5.
Verbeteringen zijn volgens de leverancier: een hogere schrijfsnelheid, naar keuze hoog of laag plaatsen van het actieve RAM-geheugen, gebruik van niet meer dan 5 Kb RAM bij EMS en een 'vriendelijker' kopieerbeveiliging. Leverancier EBV Software heeft inmiddels een nieuw adres:
Postbus 611,
1180 AP Amstelveen,
telefoon 020-6404081.

Lotus 1-2-3 for Windows

Op 5 juni vond in Nederland de presentatie plaats van Lotus 1-2-3/W, de langverwachte Windows-versie van dit rekenwonder. Lotus heeft zijn best gedaan het al zijn huidige en toekomstige klanten naar de zin te maken: 1-2-3/W belooft compatibel te zijn met de DOS-tegenhanger op file-, macro-, toets- en stijlniveau en voor de meeste add-ins, maar past toch lekker in de Windows-jas. Het pakket laat zich dus zowel met de muis als de vertrouwde / bedienen, waarbij een 'Classic Menu' verschijnt. Vermeldenswaardig zijn de zogenaamde 'SmartIcons', grafisch getoonde macro's die de gebruiker zelf kan aanpassen en samenstellen, krachtige opmaakfuncties en grafieken, en de DataLens technologie, waarmee databases van dBase en Paradox vanuit Lotus op zijn 1-2-3's zijn te manipuleren. Uiteraard ondersteunt 1-2-3/W ook DDE van Windows. Lotus 1-2-3/W wordt verwacht in augustus, de Nederlandse vertaling komt drie maanden later. Node- en serverversies voor LAN's verschijnen in het derde kwartaal.
Meer inlichtingen:
Lotus Development Benelux BV, telefoon 020-5676300
M.v.M.

Nieuw en vernieuwd

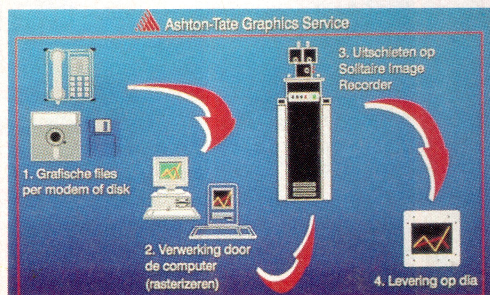
Als het goed werkt is het een prachtige uitvinding voor blinden en slechtzienden, maar misschien zijn meer toepassingen mogelijk: de Nederlandse *tekst naar spraak module.*
In ASCII-formaat opgeslagen teksten kunnen hiermee in spraak worden omgezet. In principe kennen we dit natuurlijk al langer (ook vanaf het Fido-net), maar in dit geval schijnt het uitstekend verstaanbaar te zijn. Er wordt gewerkt met opgeslagen spraakfragmenten en spraakregels, zoals ritme, intonatie, accenten en zo meer.
Voica Data Systems, 030-518888.

Thunderbyte, een kleine insteekkaart die de PC beveiligt tegen virussen (zie HCC Nieuwsbrief 132), is inmiddels uitgebracht in een nieuwe versie. Deze is compatibel met Windows 3.0 en Dr. Dos, ondersteunt CGA, EGA en VGA grafische modes en kent netwerkondersteuning. Het aantal meldingen is uitgebreid en de wachtwoord-controle is verder verbeterd. Behalve de normale virusscanner TBSCAN wordt ook een residente versie meegeleverd, die files controleert op bekende virussen. Ook het (gratis) support-BBS is verbeterd. De adviesprijs van Thunderbyte is *f* 295,- inclusief BTW.
Novix International, 080-787771.

Microsoft heeft een vernieuwd electronic mail pakket voor PC netwerken: *Microsoft Mail 2.1.* Deze versie ondersteunt alle gangbare systeemsoftware voor netwerken en desktop omgevingen. Iedere gebruiker kan vanuit welke omgeving hij de server benadert: DOS, Windows, OS/2 of Macintosh.
Microsoft, 02503-13181.

Van Ashton-Tate is er de versie 1.5 van het presentatiepakket *Applause II.* Opmerkelijk voor zo'n pakket: een spellingscontrole. Verder zijn de beeldschermpresentaties verbeterd, wordt netwerkondersteuning gegeven en is gebruik mogelijk van veel printers, plotters en camera's.
Ashton-Tate, 020-5405400.

Opname van dia, gemaakt met behulp van Applause II.

Herenleed (v/m)

Zit je net een gebakje te eten, komt er zo'n kerel binnen van Fotobureau 't Sticht uit Utrecht. Of 'ie even een foto mag nemen, omdat Ashton-Tate pakketten gaat leveren aan Surf, de automatiseringsorganisatie voor hoger onderwijs en onderzoek. Moet je juist bij ir. G. van de Graaf van Surf wezen (links voor), die heeft net een lekker groot stuk voor zichzelf uit de Surf-taart gesneden en is niet van plan daar afstand van te doen. Het lijkt slim, maar eigenlijk is A. Schmidt van Ashton-Tate veel gehaaider. Die heeft de ingenieur aardig te pakken door een flinke duim in het net gesneden taartje te zetten. Eet ze! Tja, en wat doet dat jonge volk daar achter? 'Kom er gezellig bij staan', riep de fotograaf (door de bezuinigingen in het onderwijs zitten ze bij Surf wat krap in de stoelen). Jammer dat drs. Bakker van Surf (r.a.) wat de pest in had en dat ook liet merken. Hem was opgedragen de taart te maken, omdat iemand had verteld dat er een bakker bij Surf werkt. Zo'n naam wekt misverstanden op. Mevrouw Baas van Ashton-Tate (l.a.) is tenslotte ook niet... Precies! Mooi taartje, Bakker.

Cursussen

onder redactie van Berend Harmens

De Stichting Kunstzinnige Vorming Amsterdam zorgt vanaf september voor een reeks cursussen over *vormgeven* met behulp van de computer. Ook wie op dit gebied nog geen enkele ervaring heeft is welkom. Onderdelen van het pakket: basiscursus vormgeven met de Amiga, tekenen op de computer, computeranimatie (met o.a. afwerking naar video) en verder is er dan nog een cursus 'Weven en de PC'. Alleen voor de cursus 'Grafische vormgeving met de computer' (DTP) wordt ervaring gevraagd. Voor mensen die (nog) geen computer hebben is er twee keer per week de mogelijkheid om materiaal van de stichting te gebruiken.
Meer informatie: 020-6255706.

De Open Universiteit is gestart met een crusus Logisch programmeren in *Prolog*. In ongeveer honderd uur geeft deze cursus een grondige kennismaking, waarbij veel aandacht wordt besteed aan de werking van de Prolog interpretator.
Bij de cursus hoort een softwarepakket, bestaande uit een Prolog interpretator, een teksteditor en een groot aantal voorbeeldprogramma's. Via de studiecentra kunnen enkele videoprogramma's over Prolog worden bekeken. De cursus kost *f* 220,-, alles inbegrepen, waarbij drie tentamenkansen.
Meer informatie: 045-762888.

Vormgeven met de Amiga.

PC Tools zet 't raam open

Vanaf eind juni ligt PC Tools 7.0 in de winkels, met een dozijn nieuwe utility's en meer dan honderd uitbreidingen ten opzichte van 6.0. PC Tools stort zich nu ook volop op de netwerken en ondersteunt Windows 3. Het meest in het oog valt dan ook het nieuwe grafische 'Windows-gezicht'.
Voor de gewone DOS-gebruiker is er o.a. virusbescherming tegen meer dan vijfhonderd van deze kwaadaardige monsters, FileFix dat dBase- en Lotus-bestanden repareert, een uitgebreid gelaagd menusysteem en PC Config, dat de configuratie van de PC beheert. Aan DiskFix zijn verschillende functies toegevoegd.
Meer informatie:
Kenfil Distribution (Europe) BV, 020-6478575.

M.v.M.

De Aktie-Bank

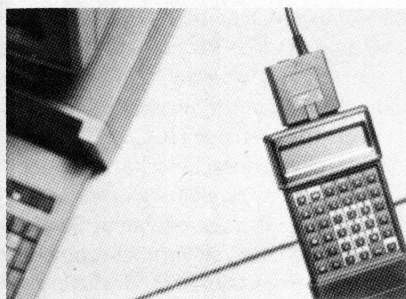
De Aktie-Bank is een Videotex databank, de enige die zich specialiseert in maatschappelijke informatie. Enkele steekwoorden: milieu, derde wereld, cultuur, discussie, enzvoort. De toon is vriendelijk, wie anoniem binnen wil komen kan dat eventueel doen, de bediening is simpel. Door die simpelheid is het - zoals Videotex betaamt - ook wel een tikje omslachtig.
Na een proefperiode is de Aktie-Bank nu met alle gangbare modems (V21, 22, 22bis en 23) te bereiken. Wel even opletten dat het om Videotex gaat, u kunt dus geen contact krijgen met het communicatieprogramma wat bijvoorbeeld wordt gebruikt voor de bulletinboards van de HCC. Zo'n Videotexprogrammaatje kopen is een mogelijkheid, u kunt het ook gratis 'halen' bij nagenoeg alle boards van de HCC. Bijvoorbeeld VidiGraf voor MS-DOS.
De Aktie-Bank is vooral op tekst gericht: tips, evenementen, nieuws. Van de grafische mogelijkheden wordt een spaarzaam gebruik gemaakt. Aardig is dat zowel particulieren als instellingen ook zelf nieuws op de Aktie-Bank kunnen plaatsen. Helemaal in stijl gebeurt dat gratis voor een half jaar, daarna wordt een bescheiden bijdrage naar draagkracht gevraagd.

Als u eens wilt inloggen:
070-361400.
Bellen met de mensen van de Data-Bank kan ook:
070-3654124.

Straks meer handcomputers dan laptops

Volgens het onderzoeksbureau Dataquest zullen er over niet al te lange tijd meer handcomputers dan laptops worden verkocht. In 1990 lag de verkoop van handcomputers wereldwijd op niet meer dan 25% van die van de laptops, maar dat effect zal rond 1994 geheel zijn ingehaald. Handcomputers zijn meestal niet groter dan een forse afstandsbediening, maar zijn wel degelijk professioneel. Psion is één van de belangrijkste leveranciers van handcomputers en geeft bij deze gelegenheid een klein trapje in de richting van de laptopfabrikanten. Die markt lijdt volgens Psion aan een sterke **prijserosie.**

En nu maar hopen dat die ziekte besmettelijk is!

De Organiser, de kleine waarmee Psion groot is geworden.

'Computerpanel' ieder weekend in actie

Je leest regelmatig in de krant hoe 'de Nederlandse bevolking' denkt over bepaalde zaken, wat hun politieke voorkeur is, welk apparaat ze binnenkort gaan aanschaffen en meer van die dingen. Het kan zo gek niet zijn of 'ze' weten wel hoe wij er over denken. Niks op tegen natuurlijk, maar *mij* heeft nog nooit iemand iets gevraagd. Dat is een ervaring die ik overigens met de meesten van u zal delen. Natuurlijk worden er wel degelijk mensen regelmatig geënquêteerd. Op dit moment zijn er zo'n vijftienhonderd Nederlanders die op een bijzondere manier ieder weekend hun mening geven over de meest uiteenlopende zaken, rond september zullen dat er tweeduizend zijn. Aandacht voor de mensen die namens u en mij spreken: het telepanel.

Berend Harmens

Bij de klassieke manier van enquêteren gaat het ongeveer zo: er belt iemand op van een onderzoeksbureau die bij je langs wil komen of telefonisch antwoord wil krijgen op een aantal vragen. Komt niet zelden op een ongelegen moment, zo'n telefoontje. Je zat zo lekker tussen je tenen te peuteren of hebt net de derde borrel achter de kiezen. Vrijwel altijd komt er een vragenlijst aan te pas, waarbij de enquêteur (v/m) keurig invult wat van toepassing is. Bepaald geen slechte methode, maar wel een beetje omslachtig. Denk maar eens aan het verwerken van al die gegevens en aan het opstellen van een betrouwbare rapportage. Dan hebben we het er nog niet over dat het interessant kan zijn om die uitkomsten van onderzoeken over langere tijd met elkaar te vergelijken. Ook dat is mogelijk, maar het kost veel tijd en dus geld. Kan het niet effectiever, waardoor binnen enkele dagen kant en klare gegevens op tafel liggen, zonder dat het kapitalen kost? Ja, dat kan, en de computer speelt daarbij een niet onbelangrijke rol.

Oudste (enthousiaste) deelnemer is 84

Telepanel

Universiteiten houden zich vanouds met onderzoek bezig. Dat geldt ook voor de Universiteit van Amsterdam, waar de *Stichting Telepanel* is ondergebracht. Ik sprak er met *prof. W. E. Saris*, directeur van dit instituut, en met HCC-er *Harry van Hemert*, die een deel van de technische ondersteuning van dit project voor z'n rekening neemt.
In 1990 zijn de mensen van de Stichting Telepanel na een periode van voorbereiding begonnen aan de opzet van een telepanel. Het idee: geef tweeduizend volstrekt willekeurig gekozen Nederlanders een computer en vraag ze om iedere week met behulp van die computer een vragenlijst in te vullen en er ook nog eens voor te zorgen dat de antwoorden+ ieder weekend stipt op tijd op de bestemde plaats - in dit geval: de Universiteit van Amsterdam - arriveren. Het lijkt nogal simpel. Maar iedereen die iets van organiseren weet zal beseffen dat daar wel het een en ander voor komt kijken. Bovendien kost het opzetten van zo'n systeem natuurlijk een paar centen en die krijg je niet zo maar los.
Wat ons als mensen die nog nooit iets is gevraagd zal interesseren is: hoe komen ze aan die panelleden en wat is het criterium? Daar hoef je op zichzelf niet voor doorgeleerd te hebben. Je pakt - gespreid over het land - telefoongidsen en prikt op willekeurige plaatsen. 'Wilt u meedoen aan een wekelijkse enquête?' Selectie op toeval, heet dat dan. Er is natuurlijk toch wel deskundigheid nodig om zo'n selectie goed uit te voeren en er voor te zorgen dat de groep representatief is voor het grote geheel.

Bereidheid

Volgens professor Saris was er een grote bereidheid om mee te doen aan het telepanel. 'Mensen vinden het meestal heel aardig dat er naar hun mening wordt gevraagd. We hebben er nu sinds januari ervaring mee en kunnen zeggen dat men erg trouw zijn. Er is betrekkelijk weinig verloop binnen de groep. Het komt natuurlijk wel eens voor dat iemand een week niet mee kan doen, bijvoorbeeld door vakantie. Je merkt dan vaak dat ze het jammer vinden om een keer over te slaan. Bij veel mensen is de betrokkenheid ook groot. We sluiten de enquête steeds af met een pagina voor het maken van opmerkingen, daar wordt veel gebruik van gemaakt.'
Juist omdat de keus door het toeval is gemaakt is de groep heel gevarieerd samengesteld, zowel wat opleiding en maatschappelijke positie als leeftijd betreft. De oudste van het telepanel is 84 en bepaald niet de minst enthousiaste deelnemer.

Het systeem

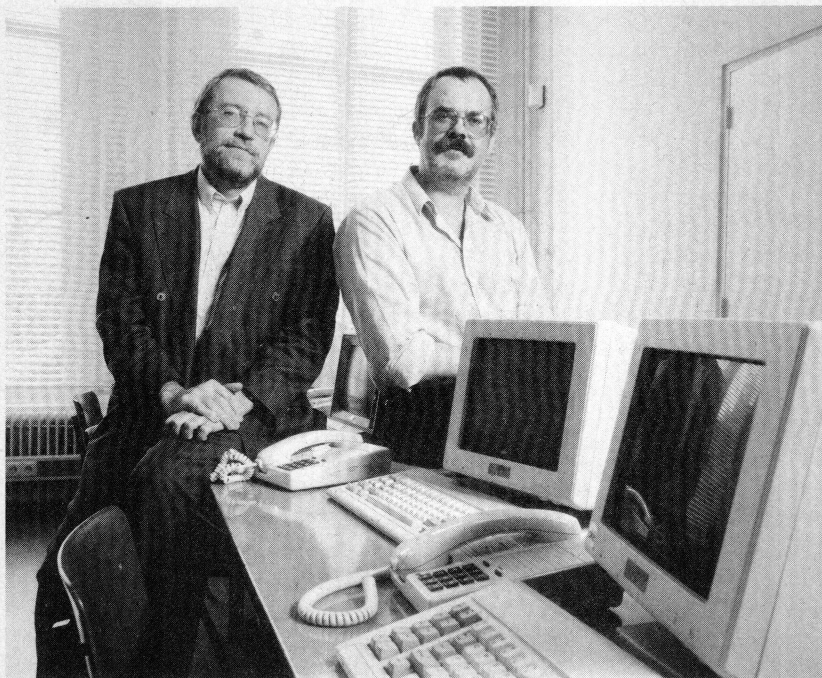
Waarom is het aantrekkelijk om lid te zijn van het Telepanel? Dat zal per deelnemer verschillen. Eén van de aardige kanten is in ieder geval dat iedereen gratis een PC plus modem in bruikleen krijgt. Het lijkt wel enigszins een buitenbeentje in PC-land, die Sinclair PC 200, maar hij is uitgerust met twee diskdrives, kan in principe wat bij iedere andere PC ook mogelijk is en heeft verder dan nog twee voordelen: de betrekkelijk gunstige prijs - natuurlijk een overweging - én het feit dat een televisietoestel als beeldscherm kan worden gebruikt. Sommige mensen vinden het plezierig dat 'zo'n ding' niet de hele week in het zicht hoeft te staan en na gebruik weer weggezet kan worden.

Er zullen ongetwijfeld meer mensen zijn die zo aan een PC met modem willen komen. Maar dat is volgens professor Saris nu juist uitdrukkelijk **niet** de bedoeling. 'We moeten beslist geen aanmelders hebben, want dan valt de betrouwbaarheid van een panel weg. Juist door op toeval te selecteren krijg je een betrouwbaar beeld, niet door mensen met een bepaalde interesse in de groep te halen.' Jammer, dus.

Begeleiding

Zo'n start met een telepanel kan natuurlijk heel gemakkelijk een chaotische zaak worden. Voor veel mensen is 'de computer' absoluut nieuw en sommigen zullen zelfs nog nooit achter een toetsenbord hebben gezeten. En hoe werkt nu toch zo'n modem? Aan begeleiding - vooraf, maar ook nu nog - is en wordt veel aandacht gegeven. *Harry van Hemert* is één van de mensen die voor de technische ondersteuning van het project zorgt en de mensen als dat nodig is ook begeleidt. Volgens hem valt het aantal problemen in wezen nogal mee. Dat is voor een deel natuurlijk ook te danken aan het systeem dat wordt gevolgd, waarbij eigenlijk niets aan het toeval is overgelaten. Bovendien heeft iedere deelnemer bij de start een medewerker van de universiteit op bezoek gehad om eventuele problemen op te lossen.

Een demonstratie laat zien hoe kien het Telepanel is opgezet. De start is vanzelfsprekend het invullen van de vragenlijst, die op een 'enquêteschijfje' staat. Dat kunnen de mensen doen op het moment dat dit hen het best uitkomt. In het weekend wordt er dan via het modem naar de universiteit gebeld, via één van de 32 lijnen. De computer op de universiteit controleert het wachtwoord van de beller, daarna wordt de verbinding weer verbroken. Is het wachtwoord goed ingevuld, dan zorgt de computer er voor dat er terug wordt gebeld naar de deelnemer en wordt het bestand van het enquêteschijfje 'overgepiept' naar Amsterdam. Dat gebeurt op een snelheid van 2400 bps en duurt dan ook betrekkelijk kort. Ter afsluiting wordt dan een nieuwe vragenlijst op het schijfje thuis gezet. Om het allemaal nog wat aardiger voor de deelnemers te maken zorgt men er voor dat er ook nog regelmatig wat software mee wordt gezonden, spelletjes of handige programma's. Dat laatste wordt - zo wijzen de ervaringen uit - sterk op prijs gesteld.

Prof. W. E. Saris (l.) en Harry van Hemert.

Hoe effectief deze manier van enquêteren ook is, het blijft toch nog behoorlijk arbeidsintensief. Er zijn twee teams van ieder zeven mensen in de weer, waarvan de helft voor het verzamelen van de gegevens en de andere helft voor het eigenlijke onderzoek.

Mogelijkheden

Volgens professor Saris is snelheid één van de sterke kanten van het Telepanel. 'We kunnen de uitkomsten van een in het weekend uitgevoerd onderzoek op de daarop volgende woensdag compleet hebben. Dat is bijzonder aantrekkelijk, vandaar dat we niet alleen voor wetenschappelijk onderzoek enquêteren, maar ook voor opdrachtgevers. Omdat de computer ook bij de verdere verwerking een belangrijke rol speelt is het uitstekend mogelijk om trends te signaleren, door bepaalde gegevens met elkaar te combineren en vragen periodiek te herhalen.'

De Sinclair PC 200.

Biedt dit dan ook niet de mogelijkheid om gegevens en meningen van bepaalde deelnemers op naam te verzamelen en zo de privacy enigszins aan de laars te lappen? Professor Saris acht dat uitgesloten. 'Er wordt door het programma een lijst bijgehouden met de namen van deelnemers die contact hebben gemaakt met het systeem. Dat is nodig, onder meer om achteraf na te kunnen gaan waarom er iets mis is gegaan. Maar zodra de gegevens worden verwerkt is het volstrekt onmogelijk om nog te zien van wie welke gegevens afkomstig zijn. Het is natuurlijk zonder meer duidelijk dat wij bijzonder veel zorg aan die bescherming van de deelnemers geven, anders zouden we als onderzoeksinstituut onmiddellijk zijn afgebrand. Dat kunnen we ons niet permitteren.'

Gratis gebruik van PC en modem

Hallo...

Ed Baars

Alexander Graham Bell was een verstandig man. Toen hij in 1876 met wat draadjes en spoeltjes zijn werkkamer had verbonden met die van zijn assistent, belde hij de man op en nog voordat deze iets had kunnen zeggen sprak Alexander de historische woorden: "Meneer Watson, kom meteen hier! Ik heb u nodig".
De telefoon was geboren.
Daarna is het geheel misgelopen.

Als de één of andere sekte weer eens een misstand constateert, waar de wereld op gewezen moet worden, doet ze dat meestal door de deuren langs te gaan en aan te bellen voor een gesprek. Als je die deur dan opendoet begin je niet met je naam te noemen, maar je wacht rustig af wat de boodschapper te zeggen heeft, of je kijkt vooraf door het loergaatje in de voordeur en denkt: "Die vent ken ik niet en dat mag zo blijven" en je besluit niet thuis te zijn. Goed, ze kunnen je nog een briefje sturen, maar ook daar maak je korte metten mee.
Maar met de telefoon waren de gebruikers van toen zó blij dat ze, als hun code gerinkeld had, naar die toverdoos renden en hun naam in de hoorn hijgden. De heerlijke magie van het praten door alle muren heen (voor de jongere lezertjes: in die begintijd rinkelde de telefoon bij iedereen. De koddebeier was één keer slingeren, de notaris twee en de slager drie. Kijk maar in de oude Donald Duckjes van je vader).

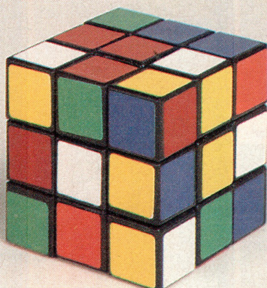
Die rare gewoonte is nooit overgegaan. De beller belt en de gebelde dient als eerste te zeggen: "Hallo met...". Hondsbrutaal dus, wou ik schrijven, maar dat gaat mank. Want die hond is de schuldeloze, die reageert op het fluitje van de hondsbrutale baas. Maar evenzogoed... Je staat net met een bek vol schuim je tanden te poetsen, de baby te verluieren op de strijkplank of met stijfselhanden op een wrak trappetje het trapgat te behangen en dan gaat dat alarm af. Halsoverkop holderdebolder je vloekend naar dat pokkeding, je neemt op en zegt poeslief als een gehoorzaam hondje: "Hallo, met Pieterse". Als het een beetje tegenzit moest de vlerk Jansen hebben en hangt-ie zonder een woord te zeggen weer op. Zou je alleen JA zeggen dan worden ze nòg brutaler met: "Hallo, is dat Pieterse?". Je kunt natuurlijk ook opnemen met: "Wie is daar?", zodat het aan Pieterse is of hij die lawaaischopper wel te woord wil staan of dat-ie op het dak mag gaan zitten. In dat geval legt Pieterse de hoorn weer terug en vervolgens ernaast. Maar dat laatste is uitstel van executie, want de indringer kan naar de PTT bellen met de mededeling dat de kat van Pieterse de hoorn er waarschijnlijk heeft afgegooid. De PTT is dan graag bereid Pieterse tot de orde te roepen door een hulpgeroep van door merg en been schrijpende piepen en krijsen op de lijn te zetten. Want luisteren zàl-ie, Pieterse. De enige oplossing is eigenlijk het antwoordapparaat. Dat meldt zich ook slaafs als eerste, maar schept voor Pieterse de mogelijkheid rustig af te wachten wat die zeurpiet in zijn schild wilde voeren, om hem later lastig te bellen als Ajax-PSV op de buis is. Mocht de lammeling de hoorn ernaast hebben gelegd dan kan Pieterse nog altijd de PTT bellen met het vermoeden dat de goudvis... Want wraak is zoet.

Alle nieuwe telecommunicatie-technieken hebben helaas niets veranderd aan die meldingsplicht. Wie met zijn PC naar een BBS-PC belt merkt dat die computer beleefd begint met piepen, terwijl de bellende PC toch geen ander oogmerk heeft dan de ander tijd te kosten, eens lekker rond te rommelen in zijn binnenste en te hooi en te gras mee te nemen wat van zijn gading is.
Faxen doen het ook al. Die wachten rustig af tot de gebelde fax een 'wektoon' piept (wie wekt wie nu eigenlijk?) en pas dàn komt de communicatie op gang. Dat lijkt geen probleem, want waarom zou je je zorgen maken over de omgangsvormen van apparaten onderling? Maar met die aloude gewoonte van 'de gebelde begint' spint draadjeslegger PTT een gouden web. Want ook stilte op de lijn tikt dóór. Dus is de eigenaar van een fax wel gedwongen om een aparte lijn voor die fax te nemen. En doe je dat niet? Ook goed, maar dan moet er voor een fax twéémaal worden gebeld: "Zet jij je fax even op de lijn, dan bel ik over een minuut nog eens". Tòch weer twee tikken verdiend. En een faxselect? Nee meneer, die verkopen we bij de PTT niet. Nee, ze zijn wel wijzer.

Ik was al ver gevorderd met het beramen van een sekte, die overal aanbellend, na het openen van de voordeur een diepzinnig stilzwijgen in acht zou nemen en pas nadat de gestoorde burger het woord genomen had deze met een "Daar heb ik u! Waarom werpt u de deur niet voor mijn neus dicht?" uw Pavlov-gedrag aan de kaak te voelen. Maar ik zag van dat plan af en schreef dit stukje. Want er gloort hoop. Sinds kort.
Want of de PTT dat nou leuk vindt of niet, die faxselect zorgt er door zijn snel groeiende populariteit voor dat ons belgedrag drastisch gaat veranderen. Je hebt alleen iets aan zo'n ding als alle bellende faxen zich direct als zodanig bekendmaken, zodat de faxselect weet wat hem te doen staat. En dat is nu precies wat de meeste faxen traditiegetrouw niet kunnen. Die wachten af. En als er een mens of een faxselect opneemt geven ze de melding: "De andere kant heeft een fout gemaakt", want zo arrogant zijn faxen wel.
Uit angst voor de faxselect hebben de fabrikanten hun nieuwere faxen dus voorzien van een schakelaartje waarmee je hem beleefd kan maken. Hij wacht dan niet meer àf, maar gooit een visje uit. Een piepje. Dat vindt de PTT niet leuk, dus ze gooien nog wat achterhoede-kopspijkertjes door die nieuwe faxen wel te leveren, maar met dat palletje standaard op 'UIT', waardoor die gebruikers steeds incompatibeler worden met de rest van de wereld.

Zèlf ben ik alvast in de fax-aandelen gesprongen, want al die brutale faxen-van-het-eerste-uur worden na dit stukje hopelijk beschaamd vervangen.

eluid: ****
pelplezier: ****
rijs/prestatie: ****

veranderen van de systeeminstellingen, het veranderen van spelers, oefenen, spelen of een bewaard spel hervatten.

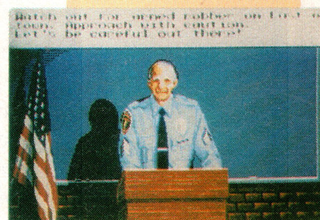
slagen nog ander commentaar gegeven.

Links is eenvoudig te spelen en verschrikkelijk fraai om naar te kijken. Er zijn momenteel drie verschillende banen beschikbaar. Links blijft net zo lang op mijn harde schijf tot ook de Dutch Open op flop uitkomt. Tegen die tijd zal het 'Looks like I hit the tree Jim...' wel wat minder vaak te horen zijn.

Warry Pieket

Leverancier:
Homesoft
Küppersweg 63-65
2031 EB Haarlem
Telefoon: 023 - 311241

Hill Street Blues
Krisalis
PC XT/AT, Amiga, Atari
Prijs: *f* 99,-
Fraaie computer-versie van de nog immer populaire tv-serie.

WAARDERING

*****	= fáááántastisch
****	= zeer goed
***	= goed
**	= matig
*	= slecht

NU GRATIS PRINTER OF KORTING BIJ AANSCHAF VAN KOMPLEET IPC SYSTEEM

IPC 286-12 Mhz

CPU 80286-12 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 4 Mb op moederkaart) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt 80287 coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen - DOS - IPC muis.

hercules monochrome 720 x 348 kaart type hercules + 14" monitor

IPC 286-12/40M **2095,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
IPC 286-12/80M **2495,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms

VGA monochrome 640 x 480 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 286-12/40VM **2195,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
IPC 286-12/80VM **2595,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms

VGA kleur 800 x 600 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 286-12/40V **2495,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
IPC 286-12/80V **2895,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms
IPC 286-12/120V **3195,-**
met harde schijf 120 Mb/19 ms

IPC 386SX-16 Mhz

CPU i386SX-16 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 8 Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387SX coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen - DOS - IPC muis.

hercules monochrome 720 x 348 kaart type hercules + 14" monitor

IPC 386SX-16/40M **2595,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
IPC 386SX-16/80M **2995,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms

VGA monochrome 640 x 480 16 bits kaart + 14" VGA monitor

386SX-16/40VM **2695,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
386SX-16/80VM **3095,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms

VGA kleur 800 x 600 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-16/40V **2995,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
IPC 386SX-16/80V **3395,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms
IPC 386SX-16/120V **3695,-**
met harde schijf 120 Mb/19 ms

IPC 386SX-20 Mhz

CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 2 Mb RAM (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) 1 parallelle en 2 seriele poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 8 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387SX coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen - MS.DOS 4.01 - IPC muis

VGA monochrome 640 x 480 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-20/40VM **4100,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
IPC 386SX-20/80VM **4500,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms
IPC 386SX-20/120VM **4800,-**
met harde schijf 120 Mb/19 ms
IPC 386SX-20/210VM **5600,-**
met harde schijf 210 Mb/15 ms

VGA kleur 1024 x 768 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-20/40V **4500,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
IPC 386SX-20/80V **4900,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms
IPC 386SX-20/120V **5200,-**
met harde schijf 120 Mb/19 ms
IPC 386SX-20/210V **6000,-**
met harde schijf 210 Mb/15 ms

IPC 386-25 Mhz

CPU i386-25 Mhz - 0 waitstate - 2 Mb RAM (uitbreidbaar op moederkaart tot 16 Mb) - 1 parallelle en 2 seriële poorten -IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's, 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 6 uitbreidingsslots ondersteunt 80287/ i387 coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen - MS.DOS 4.01 - IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386-25/40VM **4700,-**
met harde schijf 40 Mb/28 ms
IPC 386-25/80VM **5100,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms
IPC 386-25/120VM **5400,-**
met harde schijf 120 Mb/19 ms
IPC 386-25/210VM **6200,-**
met harde schijf 210 Mb/15 ms

VGA kleur 1024 x 768 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386-25/40V **5100,-**

IPC 386-33 Mhz CACHE

CPU i386C-33 Mhz - 0 waitstate - 64 Kb cache (uitbreidbaar tot 256 Kb) - 4 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 32 Mb) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 8 uitbreidingsslots - ondersteunt i387 en weitec coprocssor - toetsenbord met 102 toetsen - MS.DOS 4.01 - IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386-33C/80VM **6200,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms
IPC 386-33C/120VM **6500,-**
met harde schijf 120 Mb/19 ms
IPC 386-33C/210VM **7300,-**
met harde schijf 210 Mb/15 ms
IPC 386-33C/330VM **9600,-**
met harde schijf 330 Mb/16 ms*

VGA kleur 1024 x 768 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386-33C/80V **6600,-**

IPC 486-33Mhz CACHE

CPU i486C-33 Mhz - 0 waitstate - 64 Kb cache (uitbreidbaar tot 256Kb) - 4 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 32 Mb) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's- 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 8 uitbreidingsslots - ondersteunt weitec coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen - MS.DOS 4.01 -IPC muis.
Landmark speedtest 150

VGA monochrome 640 x 480 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 486-33C/80VM **8400,-**
met harde schijf 80 Mb/18 ms
IPC 486-33C/120VM **8700,-**
met harde schijf 120 Mb/19 ms
IPC 486-33C/210VM **9500,-**
met harde schijf 210 Mb/15 ms
IPC 486-33C/330VM **11800,-**
met harde schijf 330 Mb/16 ms*

VGA kleur 1024 x 768 16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 486-33C/80V **8800,-**

Prijzen België

	BFR.
IPC 286-12 Mhz	
12-286/40 M	38400
12-286/80 M	45800
12-286/120 M	51300
12-286/40 VM	40400
12-286/80 VM	47800
12-286/120 VM	53300
12-286/40 V	45900
12-286/80 V	53300
12-286/120 V	58800
IPC 386SX-16 Mhz	
16-386SX/40 M	47400
16-386SX/80 M	54800
16-386SX/120 M	60300
16-386SX/40 VM	49400
16-386SX/80 VM	56800
16-865SX/120 VM	62300
16-386SX/40 V	54900
16-386SX/80 V	62300
16-386SX/120 V	67800
IPC 386SX-20 Mhz	
20-386SX/40 VM	75500
20-386SX/80 VM	83000
20-386SX/120 VM	88500
20-386SX/210 VM	103000
20-386SX/40 V	83000
20-386SX/80 V	90500
20-386SX/120 V	96000
20-386SX/210 V	110500
IPC 386-25 Mhz	
25-386/40 VM	86500
25-386/80 VM	94000
25-386/120 VM	99500
25-386/210 VM	114000
25-386/330 VM	156000
25-386/40 V	94000
25-386/80 V	101500
25-386/120 V	107000
25-386/210 V	121500
25-386/330 V	163500
IPC 386-33 Mhz CACHE	
33-386/40 VM	106500
33-386/80 VM	114000
33-386/120 VM	119500
	000
	000
	000
	500
	000
	500
	500
	500
	000
	500
	000
	000
	000
	500
	000
	500
	500
	0000
	0000

ouden.

U HEEFT HEEL WAT REDENEN OM NIET TE DOEN ALS IEDEREEN.....

U stelt de hoogste eisen aan prestaties.
De IPC technologie wordt wereldwijd regelmatig door de vakpers getest.

U wilt een optimale support.
De specialisten van Intelligent PC staan in alle verkoopkantoren dagelijks voor u klaar om u persoonlijk te adviseren.

U bent op zoek naar een solide garantieregeling.
Wereldproducent IPC geeft u bij alle IPC produkten de unieke IPC lifetime garantie.

U stelt prijs op snelle en komplete levering.
Standaard IPC systemen worden binnen 5 dagen geleverd, kompleet en gebruiksklaar. De harde schijf is al voor u geformatteerd.

U hecht grote waarde aan continuïteit.
De technici van Intelligent PC garanderen u een direkte service binnen 24 uur.

U geeft de voorkeur aan een internationaal merkprodukt.
IPC is in 37 landen vertegenwoordigd. In Europa bestaan er 54 verkoopvestigingen waarvan 4 in de Benelux.

U kiest voor de zekerheid van een merkprodukt.
IPC systemen worden geproduceerd met kwaliteitscomponenten zoals Intel chips. De floppy's zijn van TEAC en de harde schijven van marktleiders zoals Seagate, WD of Conner. Daardoor funktioneert een IPC snel en probleemloos.

U eist de beste prijs.
Door de verkoop via de eigen IPC-distributiekanalen worden de prijzen van de systemen met 40% gereduceerd.

U BESTELT ZOALS U WILT:
via de verkoopkantoren van Intelligent PC in Amsterdam, Ede, Houten of Antwerpen. of per telefoon, brief of fax. Voor informatie, offerte of een afspraak in een van de verkoopvestigingen kunt u ons gratis bellen via

06-0383

ZO KUNT U ONS BEREIKEN:
Amsterdam, via de A2 snelweg Utrecht-Amsterdam. Pal aan de afslag (Diemen, Ouderkerk a/d Amstel). Recht tegenover het kruispunt.
Ede, volg de borden Station en u komt vanzelf bij de Stationsweg.
Houten, vanaf snelweg Utrecht-Arnhem richting Nieuwegein, afslag Houten industrieterrein Doornkade.
Antwerpen, vanaf de E19 richting Boon en Brussel (A12). Afslag Aartselaar.

U HEEFT GELIJK

ANTWOORDNUMMER 2677 - 3970 VJ HOUTEN

AMSTERDAM
Tel.: 020 - 6914241
Burg. Stramanweg 104

EDE
Tel.: 08380 - 50630/50690
Stationsweg 107

HOUTEN
Tel.: 03403 - 59333
Peppelkade 1

ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 03 - 8771155
Antwerpsesteenweg 124

De wereld van Turbo Pascal (4)

Nadat in de vorige aflevering aandacht werd besteed aan de herhalingsstructuur zal nu het maken van een keuze worden behandeld.

Ben Welman

Pascal-opdrachten zijn in een programma van elkaar onderscheiden door een puntkomma. Normaal worden deze opdrachten op volgorde afgewerkt. In de vorige aflevering heeft u al gezien dat daarvan kan worden afgeweken. De drie structuren voor herhaling ('repeat until', 'while do' en de 'for lus') zijn daar voorbeelden van. Een andere veel gebruikte opdracht waarmee de doorbreking van de volgorde wordt veroorzaakt is de 'if then' opdracht en de variant daarop, 'if then else'.

IF THEN

Net als bij 'repeat until' en 'while do' hangt de uitvoering af van de vervulling van een voorwaarde. Door gebruik te maken van een 'if then' constructie kan naar keuze een stuk programma al dan niet worden uitgevoerd. De structuur is eenvoudig:

```
IF voorwaarde THEN ...;
```

De voorwaarde moet weer een Boolean expressie zijn met TRUE of FALSE als enige mogelijke uitkomsten. De opdrachten die moeten worden uitgevoerd bij een TRUE uitkomst volgen na het gereserveerde woord THEN. Wanneer het om één opdracht gaat dan kan deze direct na Then of eventueel op de volgende regel komen. Gaat het om meerdere opdrachten dan moeten deze tussen een BEGIN en END komen te staan. Is de uitkomst van de voorwaarde False, dan wordt het gedeelte na Then overgeslagen.

In figuur 1 ziet u de listing van het programma MINIMAXI. Dit programma bepaalt het kleinste en het grootste getal uit een rij gehele getallen. Het aantal getallen waaruit de rij bestaat is van te voren niet bekend. Het eerste probleem dat daarom moet worden opgelost is hoe we aan het programma kunnen doorgeven wanneer het laatste getal ingelezen is.

Figuur 1: MINIMAXI.PAS

```
1  PROGRAM MiniMaxi;
2    {Bepaalt het grootste en het kleinste getal}
3    {$B- Compiler aanwijzing voor TP 3.0}
4
5  VAR Getal, Kleinste, Grootste : Integer;
6
7  BEGIN
8    WriteLn('Typ een aantal hele getallen in.');
9    WriteLn('Druk na elk getal op ENTER.');
10    WriteLn('Geef Ctrl Z na het laatste getal.');
11    {Lees eerste getal in}
12    ReadLn(Getal);
13    {initialiseer de variabelen Kleinste en Grootste}
14    Kleinste := Getal;
15    Grootste := Getal;
16    WHILE NOT EoF DO
17    BEGIN
18      ReadLn(Getal);
19      IF Getal < Kleinste THEN Kleinste := Getal;
20      IF Getal > Grootste THEN Grootste := Getal;
21    END;
22    WriteLn;
23    WriteLn('Kleinste getal : ', Kleinste);
24    WriteLn('Grootste getal : ', Grootste);
25 END.
```

End Of File (EoF)

In Pascal bestaat de Boolean expressie EoF (= End of File). Een tekstfile eindigt in Pascal altijd met byte 26 dec (1A hex). Deze byte wordt als EoF code beschouwd. Als alle waarden uit een tekstfile zijn ingelezen is de waarde van EoF gelijk aan True en in het andere geval is de waarde False. Nu kan een rij karakters van het toetsenbord afkomstig ook als een file worden opgevat. Ook hierbij kan op de EoF code getest worden. Via het toetsenbord kunt deze code invoeren met de toetscombinatie Ctrl+Z.

Helaas is er een verschil tussen standaard (ISO) Pascal en Turbo Pascal op het terrein van de afhandeling van invoer en uitvoer. Zo moet in Turbo Pascal 3.0 een compileraanwijzing worden opgenomen om ervoor te zorgen dat het testen op de EoF code goed verloopt. In figuur 1 treft u in regel 3 deze compileraanwijzing aan. In versie 5.0 van Turbo Pascal moet deze aanwijzing weggelaten worden. Ook in standaard Pascal is deze aanwijzing niet nodig. Voor andere versies en andere compilers zult u moeten uitproberen of het programma goed werkt zonder de compiler aanwijzing en eventueel de documentatie er bij moeten halen om te kijken hoe het probleem moet worden opgelost. Op het gebruik van compiler aanwijzingen alsmede in het omgaan met files kom ik in een latere aflevering nog wel terug.

IF THEN ELSE

Aan de keuzemogelijkheid die de IF THEN constructie biedt kan nog een tweede keuze worden gekoppeld door ELSE toe te voegen. De syntax is weer niet zo moeilijk:

```
IF voorwaarde
  THEN opdracht
  ELSE opdracht;
```

Zowel na THEN als na ELSE mogen meerdere opdrachten volgen. Deze moeten dan wel steeds tussen een BEGIN en een END staan. Een derge-

lijke groep statements omgeven door BEGIN en END heet samen ook wel een samengesteld statement. Bij gebruik van ELSE moet u er wel op letten dat vóór ELSE nooit een puntkomma mag staan! Als opdracht mag ook een nieuwe IF THEN ELSE statement komen. Dit heet nesten.

In figuur 2 staat een programma dat twee gehele getallen op elkaar deelt. Bij het delen van twee getallen moet er op gelet worden dat er niet door 0 gedeeld wordt. Zou dat wel gebeuren dan volgt een zogenaamde 'runtime' fout. Vandaar dat in regel 8 getest wordt of de deler 0 is. Is dat het geval dan wordt de boodschap in regel 9 afgedrukt en in het andere geval worden de regels 12 tot en met 15 uitgevoerd.
Let verder ook op het gebruik van de 'IN' opdracht in regel 19. Een aantal elementen (bijvoorbeeld letters van het alfabet) kunnen samen een verzameling vormen. Zo'n verzameling heet in Pascal een SET. Met behulp van de IN opdracht nu kan getest worden of een bepaald element deel uitmaakt van de verzameling, van de set. De uitkomst van de IN opdracht is daarom dan ook true of false.

```
1  PROGRAM Deling;
2  VAR Deeltal, Deler, Helen, Rest : Integer;
3    Antwoord : Char;
4  BEGIN
5    REPEAT
6      Write('Deeltal = '); ReadLn(Deeltal);
7      Write('Deler   = '); ReadLn(Deler);
8      IF Deler = 0 THEN
9        WriteLn('Delen door NUL mag niet !')
10     ELSE
11     BEGIN
12       Helen := Deeltal DIV Deler;
13       Rest := Deeltal MOD Deler;
14       Write(Deeltal, ' gedeeld door ', Deler);
15       WriteLn(' is ', Helen, ' rest ', Rest);
16     END;
17     Write('Nog een deling (j/n)? ');
18     ReadLn(Antwoord);
19   UNTIL Antwoord IN ['n', 'N'];
20 END.
```

Figuur 2 : DELING.PAS

Figuur 3 : LUCIFER.PAS

```
PROGRAM Lucifer;

VAR
  AantalLucifers : Integer;       {het aantal lucifers op de stapel}
  MaximaalPakken : Integer;       {max. aantal in 1 beurt af te nemen lucifers}
  Wegtehalen : Integer;           {aantal lucifers dat weggehaald wordt}
  Beurt : Char;                   {legt vast wie er aan de beurt is}

BEGIN
   {Vragen naar de beginwaarden van AantalLucifers en MaximaalPakken}

   AantalLucifers := 0;            {door deze beginwaarde wordt}
   {de while lus zeker 1 keer uitgevoerd}
   WHILE AantalLucifers <= 0 DO    {negatief of 0 is niet toegestaan}
   BEGIN
     Write('Met hoeveel lucifers beginnen we? ');
     ReadLn(AantalLucifers);
     IF AantalLucifers <= 0 THEN WriteLn('Het moeten er meer dan 0 zijn !')
   END;                            {einde while lus}

   MaximaalPakken := 0;            {zorg voor goede initialisatie}
   WHILE (MaximaalPakken <= 0) OR
   (MaximaalPakken >= AantalLucifers) DO
   BEGIN
     Write('Hoeveel lucifers mogen er in 1 beurt maximaal worden afgenomen? ');
     ReadLn(MaximaalPakken);
     IF MaximaalPakken <= 0 THEN WriteLn('Het moeten er meer dan 0 zijn !');
     IF MaximaalPakken >= AantalLucifers THEN WriteLn('Dat is teveel !')
   END;                            {einde while lus}

   {bepalen wie de eerste beurt heeft, speler heeft de keuze}
   Beurt := ' ';
   WHILE (Beurt <> 'C') AND (Beurt <> 'S') DO
   BEGIN
     Write('Wie is het eerst aan de beurt (C)omputer of (S)peler? ');
     ReadLn(Beurt);
     Beurt := Upcase(Beurt);       {kleine letter omzetten naar hoofletter}
   END;                            {einde while lus}

   {speel het spel}
   WHILE AantalLucifers <> 0 DO
```

In verband met de invoering van Maximus op de HCC nodes moeten modemgebruikers hun vragen en suggesties nu plaatsen in de FidoNet-Mail area (gebied MM) van HCC node 118 (telefoon 053-337444). Wanneer u ook mijn pointadres (2:500/118.1537) daarbij gebruikt, verloopt de communicatie het best.
Anderen kunnen hun correspondentie richten aan:
Ben Welman
Koningsbult 2
7152 GP Eibergen

```
  BEGIN
    IF Beurt = 'S' THEN
    BEGIN                           {de speler is aan de beurt}
      {vraag zet aan speler}
      Wegtehalen := 0;
      WHILE (Wegtehalen < 1) OR
      (Wegtehalen > MaximaalPakken) OR
      (Wegtehalen > AantalLucifers) DO
      BEGIN
        WriteLn('Hoeveel neemt U ? ');
        ReadLn(Wegtehalen);
        IF Wegtehalen < 1 THEN WriteLn('U moet er meer dan 0 nemen !');
        IF Wegtehalen > AantalLucifers THEN WriteLn('Zoveel liggen er niet !');
        IF Wegtehalen > MaximaalPakken THEN WriteLn('U mag er niet meer dan ',
                                                     MaximaalPakken, ' nemen !')
      END;                          {einde while}
      {voer de zet uit}
      AantalLucifers := AantalLucifers - Wegtehalen;
      IF AantalLucifers = 1
      THEN WriteLn('Er is er nog 1 over.')
      ELSE WriteLn('Er zijn er nog ', AantalLucifers, ' over.');
      Beurt := 'C';                 {de beurt gaat naar de computer}
    END                             {einde beurt speler}
    ELSE
    BEGIN                           {de computer is aan de beurt}
      {bereken de zet}
      Wegtehalen := (AantalLucifers - 1) MOD (MaximaalPakken + 1);
      IF Wegtehalen = 0 THEN Wegtehalen := 1;
      {voer de zet uit}
      AantalLucifers := AantalLucifers - Wegtehalen;
      WriteLn('Ik neem er ', Wegtehalen);
      IF AantalLucifers = 1
      THEN WriteLn('Er is er nog 1 over.')
      ELSE WriteLn('Er zijn er nog ', AantalLucifers, ' over.');
      Beurt := 'S';                 {de beurt gaat naar de speler}
    END                             {einde beurt computer}
  END;

  {huldig de winnaar}
  IF Beurt = 'C'
  THEN WriteLn('Ik heb gewonnen !')
  ELSE WriteLn('U heeft gewonnen, proficiat !')
END.
```

Deze constructie is fraaier dan de opdracht UNTIL Antwoord = 'n' OR Antwoord = 'N';

Luciferspel

In figuur 3 tenslotte, treft u het bekende luciferspelletje aan. Het voorbeeld is ontleend aan de cursus Programmeren in Pascal van Teleac. Ik heb de daarin gebruikte variabelen een wat meer zeggende naam gegeven en de hoeveelheid commentaar vergroot. De bedoeling van het spel dat u tegen de computer speelt is dat de computer en de speler beurtelings een aantal lucifers van een stapel nemen. Wie de laatste lucifer pakt heeft verloren. Ik heb dit voorbeeld opgenomen omdat er een veelvuldig gebruik van 'if then else' wordt gemaakt. Bestudeer het daarom zorgvuldig.

PlanPerfect

het rekenwonder van WordPerfect

Volgens de makers van PlanPerfect bevat deze spreadsheet alle functies die verwacht mogen worden van een rekenprogramma en zelfs méér dan dat. WP durft dus de concurrentiestrijd aan met Lotus 1-2-3. Wat sommigen zal aanspreken is de directe link met WordPerfect, in Nederland hèt tekstverwerkingspakket voor de kantooromgeving, en met het presentatiepakket DrawPerfect.

Gerda Hendriks

PlanPerfect is lid van de WP-familie. Om daar het volle profijt uit te halen is het nodig om de WordPerfect Shell 3.0 te installeren. Er kunnen dan uitstapjes worden gemaakt van het ene naar het andere programma om gegevens uit te wisselen en te verwerken. Dat dit praktisch is bij het vervaardigen van rapporten staat zonder meer vast.
Het programma beschikt over een aantal grafische functies, waarbij meerdere grafieken en lettertypes tot één geheel kunnen worden verwerkt . Verder kan PlanPerfect worden gebruikt als database.

Directe link met WordPerfect

Documentatie

De documentatie bestaat uit een werkboek en een manual in ringband Zoals gebruikelijk bij WP ziet alles er zeer verzorgd uit. In het werkboek worden de mogelijkheden van PlanPerfect stap voor stap uitgelegd. Hierdoor is het mogelijk om snel aan de slag te gaan. In het naslagwerk worden de verschillende onderwerpen in alfabetische volgorde behandeld. Op zichzelf is daar niets op aan te merken, als er dan maar was gezorgd voor een goede index. Nu is het soms toch een zoekplaatje.
De handleiding is volledig Nederlandstalig. Merkwaardig is wel dat de readme-bestanden op diskette (toegevoegd na het drukken van de documentatie) Engelstalig zijn.

Spreadsheet

Een spreadsheet is een elektronisch rekenblad, waarin de gebruiker een aantal gegevens kan variëren en zo nodig met elkaar in verband kan brengen. Worden bepaalde gegevens gewijzigd, dan is het mogelijk om die veranderingen direct door te laten berekenen met behulp van de computer.

Installatie

Het installeren van het programma verloopt vrij eenvoudig. Na het starten van de installatiediskette verschijnen alle instructies op het scherm. Er zijn verschillende mogelijkheden voor die installatie: standaard, 'op maat', gebruik in een netwerk en installatie in een shellbestand. PlanPerfect ondersteunt meer dan 450 verschillende printers. Dat de eigen printer er niet bij zit is bijna onmogelijk. Mocht de installatie toch nog niet lukken dan geeft de supportafdeling van WP de nodige hulp.
In PlanPerfect zijn een aantal standaardinstellingen vooraf gedefinieerd. Niet altijd is dat even logisch gedaan. Dat geldt bijvoorbeeld voor de keuze voor handmatige papierinvoer en voor een gemiddeld kwaliteitsniveau bij het printen van grafieken. Gelukkig is het mogelijk om deze standaardinstellingen via het installatiemenu te wijzigen voor alle werkbladen.

Bediening

Gebruikers van WordPerfect hebben zeker in de beginperiode een voorsprong. Verschillende menufuncties zijn namelijk onder dezelfde toetsen gebracht. Wie nieuw is in WP-land heeft wel iets om aan te wennen als je bedenkt dat onder bijna iedere functietoets vier verschillende functies zitten Het meegeleverde toetsenbordsjabloon is dan ook een nuttige geheugensteun.
Naast het gebruik van de functietoetsen kent PlanPerfect nog drie andere werkmethodes: rolmenu's, slashmenu's (na een druk op de slash-toets verschijnt een menu) en het oproepen van functies door een klik met de muis.
De makers van het programma hebben een uitgesproken voorkeur voor de functietoetsen. Afgezien van een hoofdstuk over de muisondersteuning in het naslagboek en een korte beschrijving over het gebruik van de andere twee menu's wordt in de handleiding niet gerept over deze mogelijkheid.

De structuur

Veel gebruikte opdrachten zoals print, bewaar, kopieer en herberekenen zullen vrij snel geen probleem meer opleveren. Maar komt een opdracht wat minder vaak voor dan zal het toetsenbordsjabloon toch bij de hand moeten blijven.
Voor iemand die wat minder ordelijk werkt kan dit wel eens problemen opleveren.
Het zou gemakkelijk zijn geweest wanneer in het

naslagwerk een verklaring van alle functietoetsen was opgenomen, met daarnaast een overzicht van de keuzemenu's die op het scherm verschijnen. Vanwege de vele mogelijkheden kan vooral de beginner wel een handig hulpje gebruiken om de structuur van PlanPerfect te leren. We moeten aannemen dat 'de gemiddelde gebruiker' niet alle mogelijkheden zal benutten die PlanPerfect biedt.

De structuur is soms nogal omslachtig, het programma werkt niet erg direct. Dat geldt bijvoorbeeld voor het wijzigen van de printopties. Daarnaast is het voor verschillende bewerkingen noodzakelijk om gebruik te maken van meerdere functietoetsen. Dit is altijd het geval bij de bewerking van een blok cellen.

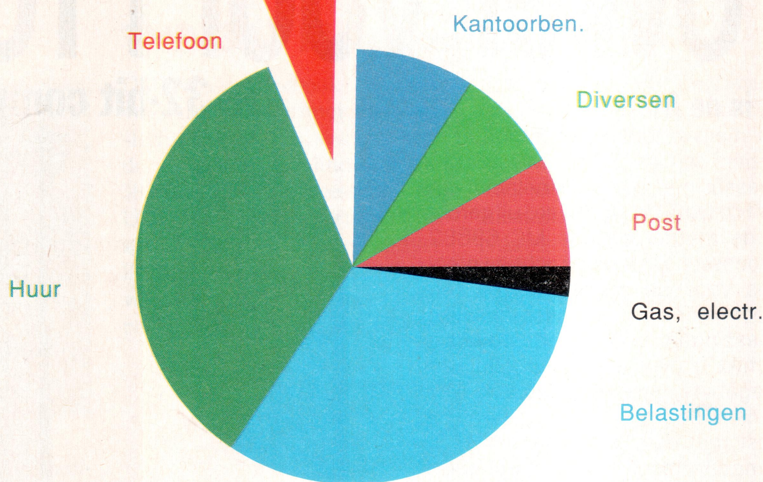
Spreadsheet

Op het scherm wordt allerlei nuttige informatie gegeven. Steeds is zichtbaar welk werkblad wordt bewerkt en waar de gegevens zich bevinden. Daarnaast wordt aangegeven in welke cel de cursor zich bevindt, welk commando actief is, hoe de cel is opgemaakt en of deze al dan niet beveiligd is. Er is ook te zien of de cel een formule of tekst bevat. Het is allemaal erg praktisch.
Het maken van een werkblad is vrij eenvoudig. Functies als 'repeterende tekst' en 'auto richting' helpen bij het snel invoeren van tekst en getallen. Ook het gebruik van eenvoudige formules zoals optellen, aftrekken en vermenigvuldigen geeft geen problemen. Het gaat simpel door toepassing van de +, - en * tekens.

PlanPerfect biedt meer dan honderd 'ingebouwde' functies, waarmee allerlei soorten berekeningen uitgevoerd kunnen worden. Het blijft wel de vraag wie dit allemaal gaat benutten. Het is met PlanPerfect goed mogelijk om een zeer overzichtelijk werkblad te maken.
Het importeren van Lotus 1-2-3 bestanden werkt goed. Voor zover ik heb kunnen constateren blijven de meeste rekenkundige formules actief. Maar dat geldt niet voor de macro's.
Macro's zijn in PlanPerfect gemakkelijk in te voeren. Het is lastig dat opdrachten direct na het intikken worden uitgevoerd. Daardoor ontstaan onnodig lange wachttijden. Een aanwinst is daarentegen de mogelijkheid voor het maken van een bestandsmacro. Zo is het bijvoorbeeld niet nodig om in ieder werkblad een macro voor het printen op te nemen.
Door de mogelijkheid van koppeling van verschillende werkbladen biedt Planperfect veel mogelijkheden. Het is dan wel noodzakelijk dat de werkbladen een gelijke opmaak hebben.

Grafieken

Het maken van grafieken verloopt in eerste instantie vrij snel. De verdere opmaak vraagt dan toch nog wel wat meer tijd, maar is goed uit te voeren. Op een zwart-wit scherm zijn de afbeeldingen niet erg fraai en duidelijk. Grafieken worden los van het werkblad opgeslagen en zijn dan ook weer gemakkelijk op te vragen. Wie echt hoge eisen stelt zal voor grafieken toch een ander pakket moeten kiezen (DrawPerfect?).

Database

Een database werkt met records en velden, terwijl PlanPerfect verdeeld is in rijen en kolommen. De rijen stellen de records in een database voor en de kolommen de velden. Hierdoor bezit PlanPerfect een natuurlijke structuur voor het maken van een lijst, die als een eenvoudige database gebruikt kan worden. De functies sorteren, zoeken, wijzigen en verwijderen zijn vrij simpel uit te voeren. De mogelijkheden blijven echter over het algemeen beperkt.

Conclusie

PlanPerfect is een professionele spreadsheet, die vooral de WordPerfect gebruiker grote voordelen biedt. Doordat PlanPerfect volledig compatibel is met de andere produkten van WP vormt het een prima ondersteuning bij het maken van rapporten en nota's, waarin berekeningen en grafieken opgenomen moeten worden. Via de meegeleverde WordPerfect Shell 3.0 kunnen bestanden of delen van een bestand eenvoudig worden uitgewisseld, zonder daarvoor PlanPerfect te verlaten. De database en de grafische mogelijkheden zijn wat minder van kwaliteit.

Produktinformatie

PlanPerfect 1.0
voor de IBM PC/XT/AT/PS2 en compatibele computers
Minimaal vereist:
384 K RAM, MS-DOS 2.0 of hoger, 2 diskdrives 720 Kb. Harddisk aanbevolen
Prijs: ƒ 1535,- inclusief BTW
Meer informatie:
WordPerfect Nederland
Postbus 85024
3009 MA Rotterdam
Telefoon 010-4070100

```
    A         B            C        D  E          F        G       H
 1Druk op de F3 toets voor hulp. ¦     ===================================
 2-----------------------------
 3                                     Betalingen per maand:             2
 4         Spaartabel                  Bedrag per betaling:         ƒ45,00
 5                                     Rente % per jaar:             8,50%
 6                                     Uw leeftijd:                     22
 7         Spaarbedrag      Totale
 8Leeftijd   per jaar    spaartegoed   ===================================
 9=====================================
10      22  ƒ1.080,00      ƒ1.171,80   Spaartegoed bij 65 jaar ƒ485.492,83
11      23  ƒ1.080,00      ƒ2.443,20
12      24  ƒ1.080,00      ƒ3.822,68   Spaartegoed bij      30  ƒ14.941,91
13      25  ƒ1.080,00      ƒ5.319,40
14      26  ƒ1.080,00      ƒ6.943,35
15      27  ƒ1.080,00      ƒ8.705,34
16      28  ƒ1.080,00     ƒ10.617,09
17      29  ƒ1.080,00     ƒ12.691,34
18      30  ƒ1.080,00     ƒ14.941,91
19      31  ƒ1.080,00     ƒ17.383,77
20      32  ƒ1.080,00     ƒ20.033,19

 H12=ALS(G12<leeftijd;0;ZOEKOP(G12;tabel))                Valuta
```

Power voor Professionals

De 32-bit computer. Sneller dan vele anderen.

Dat is de Atari TT.

Deze nieuwe topklasse computer is voorzien van de 32-bit MC 68030 processor met een kloksnelheid van 32 MHz. De TT is standaard uitgerust met de mathematische MC 68882 coprocessor. Dit levert krachtige prestaties voor de meest ingewikkelde technische en wetenschappelijke toepassingen. In de standaardversie beschikt u over een geheugen van 2 Megabyte, uitbreidbaar tot 26 Mb. Tevens is de Atari TT standaard uitgerust met een 48Mb harde schijf. Zes monitorresoluties tot 1280 × 960 pixels garanderen een helder, trillingsvrij en contrastrijk beeld. Vrijwel alles kan worden aangesloten op de Atari TT. Wat bij deze computer tot de standaarduitrusting behoort, moet bij vele andere machines achteraf worden ingebouwd. Het TOS 030 besturingssysteem bevindt zich in de ROM. Deze uitstekende gebruikersinterface werd al bij de ST computers ingevoerd. Deze is nu nog verder uitgebreid met talrijke extra mogelijkheden die de bediening nog makkelijker en overzichtelijker maken. U neemt de muis en beweegt daarmee snel over de ikonen en drop down menu's. Op deze overzichtelijke desktop vindt u in één oogopslag alles wat u nodig heeft om snel te kunnen werken. Duizenden programma's zijn beschikbaar voor de Atari TT, want hij is compatibel met alle ST computers. Atari TT. Powertechnology voor nóg betere prestaties.

MS-DOS 5.0

Sterk verbeterd, nog niet volmaakt

Even leek het erop dat MS-DOS onder druk van OS/2 zou doodbloeden, maar Microsoft heeft na het succes van Windows 3.0 besloten MS-DOS steviger onder handen te nemen. De PC-gebruikers kunnen tevreden zijn: MS-DOS 5.0 is de beste DOS-versie die Microsoft tot nu toe heeft afgeleverd.

Ernst Raedecker

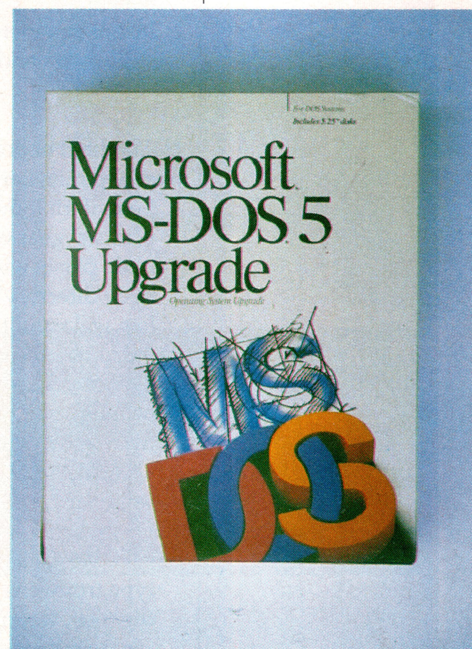
Gevorderde gebruikers zijn nooit zo tevreden geweest over MS-DOS 4.01. Het neemt veel geheugen in beslag en is hier en daar incompatibel met 3.3. Problemen traden vooral op bij gebruik van grote harde schijven met volumes (partities) groter dan 32 Mb. Diverse programma's liepen hierop vast. Om met zo'n groot volume overweg te kunnen, moest het programma SHARE.EXE resident worden geladen. Een lapmiddel, want SHARE is eigenlijk bedoeld voor netwerken.
Al met al heeft versie 4.01 op mij een rommelige indruk gemaakt. Daarom raad ik gebruikers aan liever versie 3.3 te installeren. Kiest de chef toch voor versie 4.01, maak dan op de harde schijf partities van 32 Mb of kleiner.

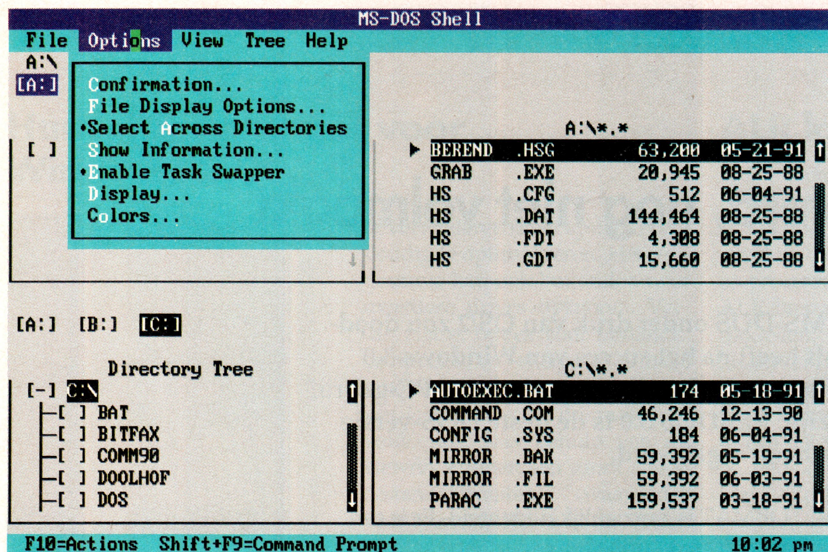
De eerste ervaringen met MS-DOS 5.0 zijn positief. Bugs ben ik niet tegengekomen. Het gebruiksgemak is verhoogd, behoudens wat onhandigheden in het installatieprogramma SETUP.
Mijn indruk is dat MS-DOS 5.0 efficiënter is en prettiger werkt dan DR-DOS 5.0. Dit besturingssysteem van Digital Research zal ik in een komende Nieuwsbrief aan de tand voelen.

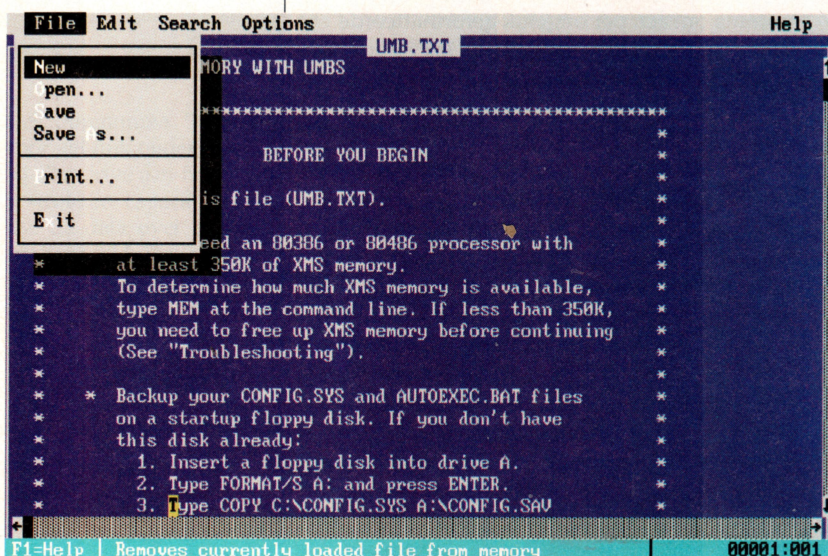
Verbeteringen

Laten we de belangrijkste verbeteringen ten opzichte van 3.3 en 4.01 eens op een rij zetten:

- Sterk verbeterd geheugenmanagement. DOS kan nu grotendeels in de eerste 64 Kb extended memory worden geladen (de zogenaamde HMA ofwel High Memory Area). Op een AT houdt men dan zo'n 600 Kb voor toepassingsprogramma's over.
- Ondersteuning van UMB's (Upper Memory Blocks), zodat device drivers en TSR's nu in het geheugengebied tussen 640 Kb en 1 Mb kunnen worden geladen. Benut men ook de HMA, dan blijft in het conventionele geheugen 620 Kb over voor toepassingsprogramma's.
- Partities groter dan 32 Mb worden nu ondersteund zonder SHARE resident te laden. Hiermee komt 6 Kb extra geheugen vrij.
- IO.SYS en MSDOS.SYS zijn zo'n 5 Kb kleiner dan in 4.01, zodat ook op een XT geheugenbesparing wordt bereikt.
- Ingebouwd helpscherm met de optie /? bij alle interne en externe commando's. Daarnaast is er een apart programma HELP.EXE dat kort alle in- en externe commando's opsomt.
- FORMAT is aanzienlijk uitgebreid. Er is een 'quick format' optie om een schijfje snel te herformatteren en een apart UNFORMAT programma om een per ongeluk geformatteerde schijf in oude staat te herstellen. Ook een partitietabel kan worden hersteld.
- UNDELETE programma is toegevoegd.
- MIRROR is toegevoegd. Dit programma bewaart een kopie van de FAT-tabel en de root directory in een apart bestand.
- DIR kan nu ook sorteren, de bestandenlijst in kleine letters tonen en verder doorzoeken in sub-directory's.
- Microsoft heeft eindelijk voorzien in een commando-herhaler die oude opdrachten terughaalt met pijltjestoetsen. Hij heet DOSKEY en is vergelijkbaar met public domain TSR's als DOSEDIT, CED, HISTORY en DOSSTACK.
- Het menuprogramma DOSSHELL is verbeterd, maar voor een geoefend gebruiker nog steeds wat onhandig en traag. Aardig is de ingebouwde 'task swapper'. Hiermee kunt u een aantal programma's achter elkaar in het geheugen laden en dan snel schakelen van het éne naar het andere, zonder een programma te hoeven verlaten.
- Eindelijk enige ondersteuning voor de Herculeskaart.
- Ondersteuning voor een aantal niet-IBM printers in GRAPHICS.COM. GRAPHICS moet resident worden geladen als men een schermafdruk (PrintScreen) wil maken in een grafische modus. Helaas gaat dit programma nog wel in staking tegen de Herculeskaart.
- Heel handig is SETVER. Hiermee schotelt men een programma een andere DOS-versie voor dan de echte. Dit scheelt vooral problemen bij sommige netwerken.
- GWBasic is vervangen door een Quick Basic interpreter. Maar waarom niet de Quick Basic compiler meegeleverd?

- Naast het belachelijke EDLIN is er nu een grote, schermgeoriënteerde editor. Hij heet EDIT.COM en meet 413 bytes. Is dat niet wat klein voor een grote editor? Zeker. Lees verder en ontdek het geheim.
- Installeren met SETUP gaat geheel menugestuurd en verloopt gladjes.

Wensen

Helaas blijft er voor ons nog wel iets te wensen over. Op mijn verlanglijstje staat bijvoorbeeld:

- Een intern move-commando. Een bestand verplaatsen gaat veel sneller dan kopiëren en op de oude plaats wissen, omdat alleen de markering in de directory's wordt gewijzigd. Verplaatsen kan wel vanuit DOS-shell, maar het hoort ook vanaf de prompt te kunnen.
- Een intern 'rename directory' commando. Ik heb een hulpprogramma RENDIR.COM van 47 bytes voor dit doel. Is er in een COMMAND.COM van 46 Kb echt geen ruimte vrij voor zo'n simpele opdracht?
- Dir/p kennen we al jaren en del/p sinds versie 4.01. Wanneer komt type/p? Waarom wordt type trouwens niet vervangen door een eenvoudig 'list', waarmee je heen en weer kunt bladeren door een tekst en verschillende bestanden achter elkaar kunt lezen met een opdracht als 'list *.doc'?
- Wanneer wordt het sterretje zó uitgebreid, dat je ook kunt zoeken naar letters midden in een bestandsnaam, bijvoorbeeld 'dir *hcc*.bri' voor zoeken naar alle brieven met 'HCC' in de hoofdnaam?
- Waarom is er niet een mini-menu dat de bestandenlijst op het scherm zet, waarna je met een keuzebalk de bestanden kunt aanklikken die je wilt kopiëren, wissen of verplaatsen?
- Commentaar bij een bestandsnaam is dringend gewenst. Wie veel documenten bewaart, heeft steeds meer moeite alle namen uit elkaar te houden. Een commentaar van 30 à 40 posities met een korte uitleg van de inhoud zou al veel helpen.
- Langere bestandsnamen zijn nog veel prettiger. Een directory-markering telt 32 bytes. Daarvan dienen er 11 voor de naam en 11 voor datum, tijd, bestandsgrootte en interne functies van DOS. De overige 10 bytes heten al vanaf DOS 2.0 'gereserveerd', maar er is gewoon nooit iets mee gedaan. Waarom heeft men deze bytes niet beschikbaar gesteld voor langere bestandsnamen? Toepassingsprogramma's moeten dan worden aangepast, maar dat is te verhelpen. Programma's zijn ook aangepast aan expanded en extended memory, aan AT-toetsenborden, aan VGA-kaarten, etcetera.
- Wachtwoordbeveiliging voor bestanden en directory's.
- Uitbreiding van de batchfile-taal. Hoe vaak willen we niet de gebruiker vragen 'j' of 'n' in te toetsen of een keuze te maken uit diverse opties? Een programma GETKEY.COM kost in zijn simpelste uitvoering 8 bytes. Was daarvoor geen plaats in de COMMAND.COM? Waarom kunnen we geen tekst invoeren in een environment variabele? Waarom kunnen we geen eenvoudige kadertjes tekenen? Waarom worden de huidige drive en de huidige directory niet bewaard in aparte variabelen, zodat we aan het eind van een batchfile kunnen terugspringen naar de plek waar we vandaan kwamen? Waarom zijn er geen rekenvariabelen?
- Waarom is er geen echo opdracht voor de CONFIG.SYS? Waarom kunnen we bij de start niet kiezen of het éne dan wel het andere deel van de CONFIG.SYS moet worden uitgevoerd?

De lijst is nog wel wat langer te maken. Veel van deze wensen zijn al jaren verwezenlijkt in 4DOS, het bekende shareware-programma dat de COMMAND.COM vervangt. Move, rendir, doskey, list, de uitgebreide batchtaal, ze zitten er allemaal al jaren in.
Toch heb ik me er nooit toe kunnen zetten 4DOS in mijn computer te hangen. Ik zou liever zien dat Microsoft het zelf goed deed.

Verkoopbeleid

Tot op heden werd MS-DOS eigenlijk alleen verkocht aan fabrikanten en assembleerders van PC's. Zij konden hun DOS-versie dan aanpassen aan de hardware van hun computer en eventueel voorzien van allerlei extra's. Bij machines van bijvoor-

beeld Philips, Olivetti, Compaq, Tulip of Commodore wordt altijd zo'n aangepaste MS-DOS geleverd. Deze verkooppolitiek had een duidelijk nadeel: PC-bezitters konden formeel niet overschakelen naar een nieuwe, hogere DOS-versie. Microsoft heeft dit beleid nu gewijzigd. MS-DOS 5.0 wordt niet alleen geleverd aan fabrikanten, maar in een speciale upgrade-versie ook via de officiële dealers aan eindgebruikers. Deze algemene upgrade-versie moet ook goed draaien op merk-PC's die oorspronkelijk waren voorzien van zo'n eigen DOS-versie. Het installatieprogramma zorgt ervoor dat de aanpassingen en aanvullingen van zulke speciale versies niet verloren gaan bij het overschakelen op 5.0.
De upgrade is beschikbaar in een internationale (Engelstalige) en een Nederlandse versie.

Installatie

MS-DOS 5.0 upgrade staat op zes schijfjes van 360 Kb. 3,5 inch schijfjes worden niet meegeleverd, maar moeten apart worden besteld. Dat is natuurlijk niet handig, want nu moet je in de winkel goed op de doos kijken om te zien of je wel met de juiste schijfjes naar huis gaat. Veel softwareleveranciers sluiten tegenwoordig standaard beide typen schijfjes in, zodat dit soort problemen niet meer voorkomen.
De bestanden zijn bijna allemaal gecomprimeerd, zodat het geen zin heeft ze zomaar naar de harde schijf te kopiëren. De installatie verloopt menugestuurd met SETUP. Wie liever met de hand installeert, kan met het hulpprogramma EXPAND de gewenste DOS-bestanden opblazen naar de oorspronkelijke grootte. Ik koos voor SETUP.

Omdat ik een nieuw besturingssysteem liever niet direct op mijn volle harde schijf zet, wilde ik DOS installeren op diskettes. Maar daarvoor bestond geen menukeuze! Ik moest SETUP verlaten en opnieuw starten met de optie /f. Ik adviseer Microsoft dit programma de volgende keer helemaal menugestuurd te maken. Daarna lukte het niet MS-DOS goed op diskettes van 720 Kb of 1,44 Mb te installeren. Omdat de upgrade op 360 Kb floppen stond, wilde SETUP de doeldiskettes maar tot 360 Kb vol gieten. Waarom die koppigheid? Men moet toch bij Microsoft weten dat de meeste PC's tegenwoordig worden geleverd met twee verschillende formaten drives? Men kan toch aan de drive zien wat het formaat van de doeldiskettes is of desnoods aan de gebruiker vragen hoe hij de zaak geïnstalleerd wil hebben? Nu eindigde ik met zeven 1,44 Mb schijven die ieder maar voor 360 Kb waren gevuld. Ik ben benieuwd wat er gebeurt als de upgrade op 3,5 inch staat en u naar 360 Kb floppen wilt installeren. Perst SETUP dan koppig 720 Kb op dat beperkte formaat?

Installeert u DOS 5.0 meteen op de harde schijf, dan zet SETUP alle hulpprogramma's in een directory DOS. De oude versie verhuist naar de directory OLD_DOS.1 en deels naar een schijfje 'uninstall'. Met deze diskette kan de oude DOS-versie weer worden hersteld en de nieuwe van de harde schijf verwijderd.
Na een weekje testdraaien beviel DOS 5.0 mij zozeer, dat ik het alsnog op de harde schijf zette. Dat gaat dan het eenvoudigst met sys c:. Vervolgens kopieerde ik mijn startschijf naar de directory DOS, paste de CONFIG.SYS aan en klaar was ik.

Geheugengebruik

De belangrijkste vooruitgang van MS-DOS 5.0 vind ik het verbeterde geheugenmanagement. Nu programma's groter en groter worden, lopen ze steeds vaker tegen de grens van 640 Kb werkgeheugen op. In het beste geval krijg je dan de mededeling 'onvoldoende geheugen om programma te starten,' maar ik maak ook wel mee dat de zaak gewoon vastloopt.
Officieel kunnen applicaties als WordPerfect of Lotus draaien in 384 Kb vrij werkgeheugen, maar in de praktijk is dat onzin. De beste oplossing tot nu toe was zo weinig mogelijk residente programma's in het geheugen te stoppen. Ik ken iemand die ruim 60 Kb extra overhield nadat hij SHARE, APPEND, GRAPHICS, GRAFTABL, PRINT, ANSI.SYS, DISPLAY.SYS, PRINTER.SYS en KEYB.COM had verwijderd en de commando-herhaler CED had vervangen door DOSEDIT. Hij heeft het hele rijtje sindsdien nooit gemist.

> **Het is heel gemakkelijk DOS `hoog te laden'**

Extra werkgeheugen wordt nu bespaard door DOS, device drivers en TSR's te laden in HMA en UMB's. Het is heel gemakkelijk DOS 'hoog te laden', zoals het jargon het wil. In de CONFIG.SYS moeten slechts twee regels worden toegevoegd:

```
device=himem.sys
dos=high
```

Device drivers en TSR's kunnen in UMB's worden geladen met de nieuwe interne commando's devicehigh (in de CONFIG.SYS) en loadhigh (in een batchfile of vanaf de prompt). De besturing van de UMB's wordt verzorgd door de device driver EMM386.EXE. Dit stuurbestand is speciaal geschreven voor het geheugenmanagement van de 80386-processor.
UMB's konden trouwens al een tijdje worden aangesproken met hulpprogramma's als Qemm of Qram van Quarterdeck (van de multitasker Desqview).

5.0

DOS-shell

Ik ben geen eerlijke beoordelaar van menuprogramma's. Soms zie ik vrienden met een muis waden door zo'n op- en afrollende lappendeken van keuzemenu's en altijd duurt het veel langer voor ze een actie hebben uitgevoerd dan het mij kost vanaf de prompt. Wordt ons ook nog een grafisch scherm voorgeschoteld, dan is het tempo helemaal zoek.
Het grootste wonder van DOS-shell is dat het ook loopt in de grafische modus van de Herculeskaart.

HMA

Het geheugen boven 1 Mb op een AT heet extended memory. Onder DOS draait een 286 of 386 processor in de zogenaamde real mode en doet dan de 8086 van de XT na. Extended memory is alleen bereikbaar in de protected mode.
Kopieert men bestanden naar een ramdrive in extended memory, dan moet de processor omschakelen naar protected mode en na afloop terugschakelen naar real mode. Helaas gaat dat op een 286 via een grote omweg, die zeer veel tijd kost.
Een tijdje geleden realiseerde men zich dat de eerste 64 Kb van het extended geheugen ook in real mode bereikbaar zijn, zodat het kostbare omschakelen achterwege kan blijven. Dit stuk geheugen heeft men High Memory Area (HMA) gedoopt. Windows 3.0 was een van de eerste programma's die ervan gebruik maakte. MS-DOS 5.0 zet er de IO.SYS en MSDOS.SYS neer en de schijfbuffers die men in CONFIG.SYS instelt met 'buffers= '. Dit levert een besparing van 40 Kb in gewoon geheugen op.

Produktinformatie:

MS-DOS 5.0
Prijs NL-versie *f* 295,-
Prijs Int.-versie *f* 275,-
Prijzen inclusief BTW

Microsoft BV
Postbus 364
2130 AL Hoofddorp
Telefoon 02503-13181

IBM heeft deze Herculeskaart altijd geboycot omdat het geen eigen vinding was, maar gelukkig stapt Microsoft nu van deze kinderachtigheid af. In 4.01 bestaat het menuprogramma uit een SHELLB.COM, SHELLC.EXE en een ingewikkelde DOS-SHELL.BAT. Werd het menu verlaten, dan bleef SHELLB in het geheugen hangen. Niet erg netjes. In DOS 5.0 is de batchfile verdwenen en dit probleem opgelost.
De instellingen staan in DOS-SHELL.INI, dat lijkt op de .INI bestanden uit Windows en makkelijk is aan te passen. Eén instelling is raadselachtig: '4 kleuren-monochroom'. Wat moet dat voorstellen op een Herculeskaart?

Met de muis of cursortoetsen kunt u navigeren van de éne schijf of directory naar de andere. Dit gaat redelijk vlot in ongeveer hetzelfde tempo als met Norton Commander. Voor dit werk is het klassieke XTREE PRO echter absoluut onovertroffen.
Kale tekstbestanden kunt u inzien en doorbladeren. Door dubbel te klikken op een programmanaam wordt een programma gestart. Het is handig de programma's, waarmee vaak wordt gewerkt, apart te zetten in de Program List. Je hoeft ze dan niet telkens op te zoeken in hun directory. Al met al is starten vanaf de prompt met een tevoren ingevoerd zoekpad natuurlijk veel sneller.
Een aardige optie is dat men gegevensbestanden met een bepaalde extensie kan associëren met programma's. Bijvoorbeeld .bri aan WordPerfect, .doc aan List, .wk1 aan Lotus, etcetera. Je hoeft dan alleen het bestand aan te klikken en de DOS-shell start zelf het bijbehorende programma.

Belangrijk is de 'task swapper'. Er is nu een tweede of derde programma te starten zonder het eerste moet worden verlaten. Heen en weer schakelen gaat met Alt-TAB en Alt-Esc. Het oude programma blijft niet in het geheugen, maar wordt met de hele geheugeninhoud tijdelijk op schijf opgeslagen, zodat het nieuwe programma alle ruimte krijgt. Er is dus geen sprake van echte multitasking, maar dat is ook niet nodig. Gebleken is dat zelfs op een 33 MHz 80386 computer het tempo wegzakt als er meer dan twee programma's actief zijn. Helaas is er geen prikbord waarlangs gegevens van het éne programma naar het andere kunnen worden gestuurd. De swapper is handig als men bijvoorbeeld een rapport uitwerkt en steeds gegevens wil opzoeken in een werkblad van Lotus of Quattro.

DOS-shell voorziet niet in hulpjes als een agenda en een rekenmachine. Ik vind dat geen gemis. De beste rekenmachine staat naast de computer op je bureau en agendaprogramma's zijn overal te vinden. Al met al is de DOS-shell duidelijk verbeterd, vergeleken bij versie 4.01.

DOS vanaf de prompt

Wie de prompt in ere houdt, kan eigenlijk niet zonder een fatsoenlijke commandoherhaler. Vroeger werkte ik met DOSEDIT, maar die ondersteunt geen variabelen als %1 en %2 in zijn macro's. Tegenwoordig heb ik CED, maar die is een beetje buggy en snoept minstens 9 Kb werkgeheugen op. DOSKEY van MS-DOS 5.0 kost slechts 4 Kb, maar mist weer de mogelijkheid voorgedefinieerde macro's uit een bestand te lezen. Een onbegrijpelijke omissie! Alle drie hebben ze het nadeel dat ze niet controleren of een opdracht al in de bewaarbuffer staat: toets ik drie keer 'dir' in, dan komen er drie dir's in de buffer. Wandel ik dan met de pijltjes door mijn oude opdrachten heen, dan kom ik ze allemaal weer tegen.
Wel aardig in DOSKEY is, dat u een selectie uit de bewaarde opdrachten kunt maken: geef de eerste letter(s), druk op F8 en alleen de opdrachten met dezelfde beginletters verschijnen. Eigenlijk zou deze optie al met de pijltjes moeten werken. Zo is het in 4DOS geregeld.
Een grote vooruitgang zijn de helpschermen, bereikbaar met de optie /?. Vaak heb ik lopen zoeken naar de preciese mogelijkheden van hulpjes als XCOPY en REPLACE. Wat moest je ook weer doen om de bestanden van ná een bepaalde datum naar de reservediskette te kopiëren? Nu zien we de opties direct op het scherm. Ook de interne commando's zijn voorzien van die hulp-optie. Helaas zijn de helpschermen in de officiële versie achteruit gegaan vergeleken bij die van de laatste bèta-release. De teksten zijn te uitgebreid, te woordenrijk geworden en daardoor niet helder en duidelijk meer. Iedere schrijver kent dit probleem: je verbetert je teksten, het wordt langer en langer en uiteindelijk is het resultaat onduidelijker dan dat waarmee je begon.

Het externe programma HELP.EXE maakt gebruik van een los tekstbestand om helpschermen af te drukken. Dit biedt ons de gelegenheid extra helpteksten voor onze eigen programma's toe te voegen.

DIR is enorm uitgebreid. Het laat nu standaard (naast het aantal bestanden) ook de totale hoeveelheid bytes die ze innemen zien. Dir/w is ook overzichtelijker geworden. Directory-namen staan nu tussen vierkante haken. Sorteren kan op veel manieren met /o. De optie /a geeft alle bestanden, dus ook de verborgen. De optie /l geeft kleine letters. Dat bleek na een dagje wennen heel prettig te zijn. Met /s zoekt hij door in subdirectory's, zodat een aparte zoekprogrammaatje (where, filefind, of mijn eigen WI) in principe overbodig wordt. De volgende opdracht geeft bijvoorbeeld een overzicht van alle .doc bestanden:

```
C:\dir \*.doc/s/l/b/a

c:\DOS\espool.doc
c:\DOS\fast.doc
c:\gs\music.doc
c:\nut\coretest.doc
c:\nut\intercep.doc
c:\wp5\bri\kwiek.doc
c:\wp5\bri\wekker.doc
c:\wp5\hcc\hccwp1.doc
c:\wp5\klad\charactr.doc
c:\wp5\wpg\wpdraw.doc
```

Vreemd genoeg zoekt mijn kleine WI.COM de harde schijf twee keer zo snel af als dit interne commando. Standaard-opties kan men opgeven in

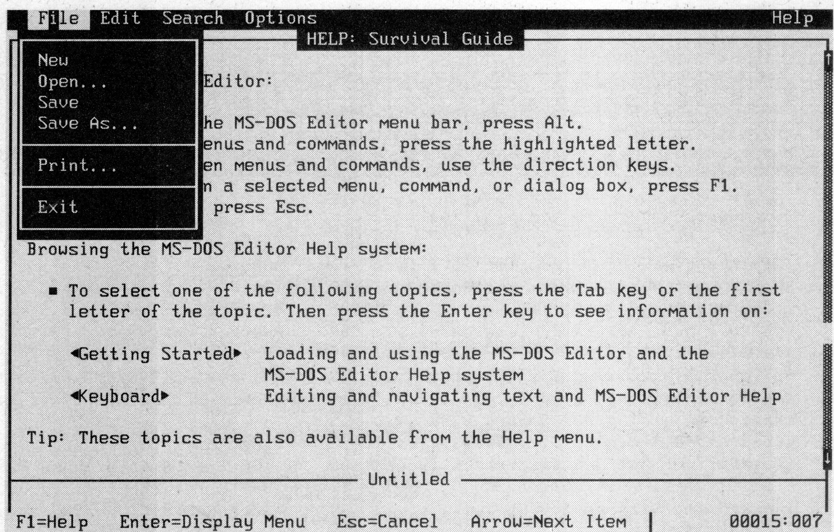
de nieuwe environmentvariabele DIRCMD, zodat u ze niet steeds hoeft in te toetsen. Persoonlijk werk ik liever met macro's in CED. Zo staat bij mij 'c' voor 'copy' en 'd' voor 'dir %1/p/o/l'. Dit laatste geeft een gesorteerde bestandenlijst in kleine letters, per scherm afgedrukt.
Diverse externe commando's zijn ook verbeterd. FORMAT voert nu standaard een veiligheidsformattering uit, zodat de oude informatie nog kan worden teruggewonnen met UNFORMAT. Tevens wordt nu standaard om een 'volume label' gevraagd. Met de optie /q ('quick format') worden alleen de FAT-tabel en de root directory gewist. Hiermee kan een oude, al geformatteerde flop in enkele seconden worden geherformatteerd. MS-DOS ondersteunt ook het nieuwste formaat diskette van 2,8 Mb.
UNFORMAT, UNDELETE en MIRROR zijn overgenomen van Central Point Software, de makers van PCTools. Ik hou niet zo van PCTools (te vaak bugs gezien), maar deze programma's werken vlekkeloos.
Met ATTRIB kan men nu ook bestanden onzichtbaar maken of het system-bit zetten. Het blijft de vraag waarom dit programma 15 Kb groot is, terwijl het ook in 1 Kb kan. Maar deze vraag is voor alle hulpprogramma's van MS-DOS te stellen.

Een echte aanwinst is SETVER, waarmee u een toepassingsprogramma een andere DOS-versie voorschotelt dan de werkelijke. SETVER voegt de naam van het programma en de gewenste DOS-versie toe aan een tabel in het werkgeheugen. Het is tegelijk een device driver en een programma. Door in de CONFIG.SYS op te nemen:

```
device=setver.exe
```

wordt de tabel in het geheugen geladen. De lijst wordt op het scherm afgedrukt met een simpel 'setver'. U kunt programma's toevoegen en verwijderen. Microsoft heeft al een hele lijst programma's klaargezet, waaronder veel netwerkprogrammatuur.
EXE2BIN is in ere hersteld en wordt weer meegeleverd. Deze utility dient om bepaalde programma's in .exe formaat om te zetten naar .com formaat. Microsoft heeft jarenlang een ontmoedigingsbeleid gevoerd ten aanzien van .com programma's en daarom werd EXE2BIN bij DOS 4.01 niet meegeleverd. Ik zie dit eerherstel als een teken dat Microsoft niet langer programmeurs de wet wil voorschrijven, maar begint te luisteren naar wensen die in de markt leven. Deze nieuwe openheid is een verheugende ontwikkeling. LINK is overigens deze keer weggelaten.
Assemblerprogrammeurs zullen trouwens opkijken van het ongedocumenteerde interne commando truename. Nooit eerder heb ik meegemaakt dat een ongedocumenteerde DOS-functie (ah=60h, int 21h; resolve path to fully qualified path string) rechtstreeks via een DOS-commando kon worden opgeroepen. Het nut van dit commando voor de gebruikers ontgaat mij vooralsnog.

En dan ben ik u nog een uitleg verschuldigd over de nieuwe editor EDIT.COM. Behalve cursisten

voor EXIN examens, prutst niemand in de hele wereld nog met de oude regel-editor EDLIN. Zelf werk ik, naar hoe mijn pet staat, met QEdit, de Norton Editor of de miraculeuze kleine editor TED.COM (2988 bytes). Editors zijn in ruime mate op alle bulletinboards voorhanden. Dat Microsoft nu naast EDLIN een andere editor verscheept, is op zich dus niet interessant.
Maar hoe hebben ze het hele ding in 413 bytes gekregen? Het antwoord is eenvoudig. EDIT.COM is geen editor, maar een voorgevel voor de BASIC-interpreter QBASIC.EXE, die zo'n 250 Kb groot is. Men start via EDIT gewoon de tekstverwerker die in Quick Basic is ingebouwd! Daarmee is EDIT niet langer een kleine, snelle editor, maar een reus op lemen voeten. Moet ik met die reus mijn batchfiles gaan aanpassen?
Aan de nieuwe QBasic wil ik geen woorden wijden. Ik programmeer nooit in BASIC en kan er geen zinnig oordeel over geven.

Conclusie

MS-DOS 5.0 is de beste DOS-versie die tot nu toe door Microsoft is geleverd. Aan de commandoprocessor COMMAND.COM kan nog veel worden verbeterd, maar wie er niet mee kan leven is al overgestapt op 4DOS. Multi-tasking hoeven we van DOS niet te verwachten. Ik vind dat geen gemis, want Windows of Desqview voorzien wel in deze behoefte.

De grootste handicap blijft de grens van 640 Kb werkgeheugen. Deze beperking ligt niet aan DOS, maar aan de bouw van de PC. Had men in 1981 maar de helderheid gehad het gereserveerde geheugen onderin het werkgeheugen te plaatsen en niet bovenin! Dan zaten we nu niet met een deksel bóven het werkgeheugen, maar een vloer er ònder en was het veel gemakkelijker geweest het geheugen naar boven uit te breiden. Nu moeten we knoeien met HMA en UMB's en protected mode en enhanced mode en wat niet al.

Overstappen van DOS 3.3 of 4.01 op 5.0 is voor bijna iedereen aan te bevelen. Alleen op een XT komen de voordelen van deze nieuwe versie minder uit de verf.

UMB's

Het geheugengebied tussen 640 Kb en 1 Mb wordt tegenwoordig het Gereserveerde Geheugen of Upper Memory genoemd. Deze geheugenadressen zijn gereserveerd voor video, het BIOS ROM, verdere ROM uitbreidingen (harde schijf of netwerkkaart) en het doorgeefluik naar expanded memory. In de praktijk wordt een aanzienlijk deel van deze geheugenadressen niet benut. Het zou mooi zijn als op deze vrije adressen extra RAM kon worden gezet. Bij een XT of een gewone AT lukt dat niet, maar op een 386 machine kan het wel. Deze extra brokstukken RAM heten Upper Memory Blocks ofwel UMB's. Ook AT's met een NEAT-moederbord (van Chips & Technologies) kunnen werken met UMB's.
(De Philips NMS 9100 en de oude Vendex Headstart I hebben een aangepast ROM BIOS. Ze hebben in het Gereserveerde Geheugen 128 Kb RAM neergezet voor een ramdisk of diskcache. Dit geheugen is helaas niet toegankelijk voor andere programma's.)

Wie van de (draagbare) drie?

Werken onderweg met portable of notebook

Ondanks de problemen in de computerindustrie groeit de markt voor draagbare computers. Fabrikanten van tafelcomputers haasten zich om ook een draagbare uitvoering op de markt te brengen en zo een graantje mee te pikken. Naarmate de stand van de techniek voortschrijdt zullen de draagbare computers krachtiger, kleiner en lichter worden. Over enige jaren zijn we zover dat iedereen die nu nog met een zakrekenmachine rondloopt over een piepkleine computer beschikt, maar dan wèl voorzien van 80386 of 80486 processoren.

Frans Kors

Draagbare computers zijn onder te verdelen in een aantal catagorieën, afhankelijk van gewicht, omvang en mogelijkheden. De zwaarste vallen in de catagorie 'portables'. Het zijn eigenlijk desktop computers, maar dan voorzien van een kleinere kast met ingebouwd toetsenbord en monitor. De monitor heeft de vorm van een Liquid Crystal Display (LCD) of een plasma scherm. Vanwege het gewicht worden dit vaak sjouwcomputers genoemd. Meestal kunnen ze alleen maar werken de buurt van een stopcontact, door de afwezigheid van accu's.
Een tweede catagorie is de 'laptop', de schootcomputer. Deze is lichter en kleiner dan de portable en werkt op een accu. Als beeldscherm wordt meestal het LCD-scherm toegepast, waarvan de kwaliteit varieert van CGA- tot VGA-resolutie, al dan niet voorzien van achtergrondverlichting.
Sterk in de belangstelling staat de 'notebook' of kladblok computer. Ook deze werkt op een accu, is voorzien van een LCD-scherm, weegt minder zwaar dan de laptop, maar past bovendien ruimschoots in een attachékoffer.

Straks lopen we allemaal met een piepkleine computer

De allernieuwste catagorie is de 'palmtop' of handpalm computer. De afmetingen zijn die van een pocketboek. Ze werken op normale AA batterijen en hebben een LCD-scherm met minder tekens dan bij de eerder genoemde computers. De toetsenborden vertonen overeenkomsten met die van zakrekenmachines.

Welke draagbare?

Welk type moet worden gekocht hangt af van de vraag hoe de computer wordt gebruikt en op welke plaats. Langs de weg en in vliegtuig of trein komen als eersten de laptop- of notebook computers in aanmerking. Voor tekstverwerken is een 8088 of 8086 processor voldoende, maar worden ook spreadsheets of databases gebruikt dan verdient de

80386SX de voorkeur. In verband met het lage energiegebruik worden LCD-schermen vaak toegepast in draagbare computers, zeker als die op batterijen moeten werken. De goedkoopste computers hebben een CGA/LCD-scherm, met of zonder achtergrondverlichting, terwijl de duurdere modellen zijn voorzien van een VGA/LCD-scherm met achtergrondverlichting. De allerduursten hebben 'actieve matrix' LCD-schermen in VGA resolutie. Het voordeel daarvan is de uitstekende contrastregeling en de snelheid van het scherm, waardoor ze niet onderdoen voor de gebruikelijke, op beeldbuizen gebaseerde monitoren.
Van de drie geteste machines behoren de twee Datamini-computers tot de categorie 'portable', de Accura is een notebook.

Datamini PA-386SX

De Datamini PA-386Sx is gebaseerd op de Intel 80386SX microprocessor, voorzien van 1024 Kb geheugen, een 3,5 inch 1,44 Mb floppy diskdrive en een harde schijf. Het plasma scherm heeft een VGA-resolutie met 16 grijstinten. Die tinten zijn softwarematig in te stellen en kunnen via een paletprogramma worden gewijzigd. Bij sommige kleurenprogramma's is een aanpassing zeker nodig om een nog enigzins leesbaar scherm te krijgen. Het best kan dan worden omgeschakeld naar zwart-wit via het MODE commando.
Bij helder daglicht is een plasma scherm wat minder bruikbaar, zeker als het om kleurenplaatjes gaat. Een plasma scherm maakt gebruik van een gas, dat door ionisatie oranje licht geeft op het moment dat het zich in een spanningsveld bevindt. Wordt een bepaalde beeldpunt geadresseerd en komt er spanning op te staan, dan gloeit het gas op in de omgeving ervan.
Een nadeel van deze schermen is dat ze nogal veel energie gebruiken en dus ongeschikt zijn voor batterij gevoede computers.

De computer heeft aan de achterkant aansluitingen voor twee seriële poorten en een parallelle uitgang. Verder zijn er nog aansluitingen voor een externe VGA-monitor en een extern numeriek toetsenbord. De Datamini-386SX bezit een uitbreidingsslot voor een standaard halve lengte XT-kaart. Het toetsenbord is van het 84-key type, waarbij de layout enigszins is aangepast om een zo compact mogelijke vorm te krijgen. De cursortoetsen zijn wat ongelukkig geplaatst, waardoor herhaaldelijk op de verkeerde toets wordt gedrukt. Het toetsenbord voelt een beetje goedkoop aan door het ontbreken van een hoorbare klik bij het aanslaan van de toets.

De machine is standaard voorzien van 1 Mb geheugen. Het is zo ingedeeld dat 640 Kb gebruikt kan worden voor DOS, de overige 384 Kb is 'extended' geheugen, dus boven de grens van 1 Mb. Hierdoor kan de computer uitstekend worden gebruikt met een 'memorymanager', die dit extended geheugen om kan zetten in expanded geheugen. Voor een nog verdere uitbreiding moet een extra geheugenkaart worden aangeschaft voor een bedrag van rond de zevenhonderd gulden, plus geheugenchips. De harde schijf in de geteste computer heeft een capaciteit van 40 Mb, een toegangstijd van 28 msec en een IDE (geïntegreerde drive elektronica) interface. De datatransfersnelheid van deze combinatie is 430 Kbyte per seconde, toch wat tegenvallend.
De prestaties van de Datamini-386SX komen overeen met andere op de 80386SX gebaseerde computers. Alleen het videogedeelte is aan de langzame kant.

Produktinformatie:

Datamini PA-386SX.
Processor: Intel 80386SX, 16 Mhz. voet voor 80387SX.
Intern geheugen: 640 Kb en 384 Kb extended, uitbreidbaar tot 5Mb
Extern geheugen: 3,5 inch 1,44 Mb floppy diskdrive, 40 Mb HD, 28 msec
Video: VGA plasma scherm, 16 grijstinten, res.. van 640 x 480
Uitbreidingsslots: 1 x 8 bits
Aansluitingen: 1 printer, 2 serieel en een externe VGA-monitor
Gewicht: 6,8 kg
Geen software
Extra: schouderdraagtas
Prijs: ƒ 5919,08
Leverancier: GES Holland BV
Rijksweg 81, 1411 GE Naarden
Telefoon 02159-51424

Datamini PA-40

De Datamini PA-40 is voorzien van de Intel 80286 processor. Qua vorm en uiterlijk komt deze machine overeen met de Datamini-386SX, maar het zal duidelijk zijn dat de prestaties achterblijven. Er zijn echter meer verschillen. Ook deze computer is uitgerust met een plasma scherm, maar met EGA-resolutie en slechts vier grijstinten. De grijstinten zijn niet met een paletteprogramma in te stellen. Dat gebeurt door middel van de toetsencombinatie. Het is niet alleen handig, maar ook noodzakelijk, omdat bij bijna ieder kleurenplaatje bijstelling nodig is. Het beste is dan ook om maar direct om te schakelen naar zwart-wit.

De Datamini PA-40 is standaard uitgerust met een geheugen van 2 Mb, aansluitingen voor een externe EGA monitor en een externe floppydiskdrive, een seriële en een printerpoort. Het geheugen is verdeeld in DOS- en 'extended' geheugen. Volgens de prijslijst is de computer voorzien van 2048 Kb geheugen, maar de startup-geheugentest vermeldde

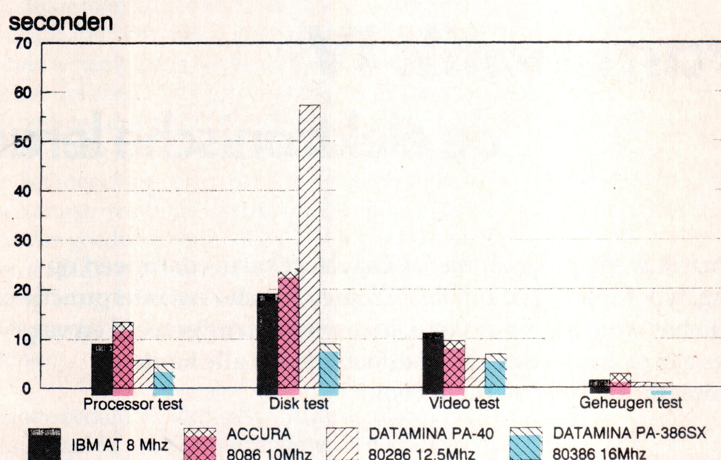
640 Kb DOS-geheugen en 2048 'extended' geheugen. De Datamini PA-40 heeft geen standaard uitbreidingsslot, maar een eigen versie hiervan. Dat is bestemd voor een modem, waarschijnlijk ook van Datamini.
De computer heeft verder een 3,5 inch 1,44 Mb floppydiskdrive en een 40 Mb harde schijf, met een toegangstijd van 28 msec. De harde schijf heeft geen IDE-, maar de standaard MFM interface. Dat leidt tot minder goede prestaties.

De prestaties van de Datamini PA-40 liggen in de buurt van de 386SX versie en wijken fors negatief af op twee punten: de datatransfersnelheid van de controller met de harde schijf en het direct schrijven naar het scherm.

Accura

De Accura behoort tot de notebook computers. Hoewel de afmetingen wat groter zijn dan een kladblok past hij toch in een attachékoffer. De computer is batterijgevoed, weegt ongeveer 3 kg, beschikt over een 8086 processor en heeft een geheugen van 640 Kb, dat uitgebreid kan worden tot 1 Mb. Een EMS driver is leverbaar om van het extra geheugen 'expanded' geheugen te maken. De Accura is aan de achterkant voorzien van de standaard aansluitingen: twee seriële poorten en een printeruitgang. Verder is er een aansluiting voor een externe CGA-monitor. Helaas heeft de Accura geen uitbreidingsslot. Wel is de computerbus via een connector naar buiten uitgevoerd. Het LCD scherm heeft een CGA resolutie. De verhouding van lengte en breedte van het scherm leidt er toe dat vertekening van het beeld optreedt. Een cirkel wordt weergegeven als een ellips. De computer kan door het ontbreken van achtergrondverlichting alleen in goed verlichte ruimtes worden gebruikt. Geen ideaal scherm, toch redelijk leesbaar. De prijs van de computer is er dan ook naar.
Het toetsenbord heeft 82 toetsen, de indeling is enigszins aangepast. Die aanpassing is wat beter gelukt dan bij de Datamini's. De cursortoetsen zitten weliswaar op een iets andere plaats, maar het patroon is ongewijzigd. Misslaan komt niet voor. Ook in dit geval wordt het 'klikgeluid' van de toetsen gemist.

De Accura heeft een 3,5 inch 720 Kb floppy diskdrive en een harde schijf van 21 Mb. De datatranfersnelheid van 280 Kb per seconde voor de harde schijf en de controller is zeer goed voor de XT klasse. De harde schijf is voorzien van een autopower down mode, om de batterijen zoveel mogelijk te sparen. Wordt de harde schijf enige tijd niet gebruikt, dan stopt de motor. De tijd is via het setup menu in te stellen. Alle instellingen die via het setup menu gewijzigd kunnen worden, met inbegrip van tijd en datum, worden zoals bij AT computers bewaard in het CMOS geheugen. De periode dat gewerkt kan worden is sterk afhankelijk van het gebruik van de harde schijf, maar ligt gemiddeld toch op twee tot 2,5 uur. Het laden vraagt wat meer tijd dan de door de fabrikant genoemde drie uur.
De Accura is een heel aardige computer, waarop slechts valt aan te merken dat het beeldscherm wat afdoet aan de kwaliteit. Maar het is dan ook een redelijk geprijsde machine, met wat betere prestaties dan de gemiddelde XT computer.

Conclusie

De Datamini computers zijn alleen in de buurt van een stopcontact te gebruiken. Het gewicht van 6 kg nodigt ook niet bepaald uit om er op meerdere werkplekken mee aan de gang te gaan. Het plasma scherm van de Datamini-386SX voldoet nog redelijk, zeker bij gebruik van zwart-wit software. Maar het plasma scherm van de PA-40 is praktisch niet met kleurensoftware te gebruiken. De ventilatoren van beide Datamini's maken geen geheim van hun aanwezigheid.
De Accura is veel interessanter. Deze kan overal worden gebruikt bij voldoende licht is en is met zijn geringere afmetingen en gewicht van 3,5 kg veel beter onderweg te gebruiken. Gelukkig ontbreekt het geruis van een ventilator. De stilte wordt alleen verstoord bij gebruik van de harde schijf.

De documentatie heeft in alle drie de gevallen weinig om het lijf: een dun Engelstalig boekje met het meest noodzakelijke. Als enige bevat het boekje van de Accura instructies hoe extra geheugen kan worden ingebouwd.

Produktinformatie

Datamini PA-40
Processor: Intel 80286, 12,5 Mhz
Int. geheugen: 640 Kb en 2048 Kb extended
3,5 inch 1,44 Mb FD,
40 Mb HD, 28 msec
Video: EGA plasma scherm,
4 grijstinten, 640 x 400
Uitbreidingsslots: geen
modemaansluiting
Interfaces: 1 printer, 1 serieel, externe EGA monitor en floppy diskdrive
Gewicht: 6,8 kg
Software: MD-DOS 3.30
Extra: schouderdraagtas
Prijs: ƒ 4503,-
Leverancier: GES Holland BV
Rijksweg 81, 1411 GE Naarden
Telefoon 02159-51424

Accura
Processor: 8086. 10 Mhz
Intern geheugen: 640 Kb, uitbreidbaar tot 1Mb
3,5 inch 720 Kb FD, 40 Mb HD, 40 msec
Video: CGA LCD scherm, 640 x 200
Uitbreidingsslots: geen
Interfaces: 1 printer, 2 serieel en externe CGA monitor
Gewicht: 3,5 kg
Software: geen
Prijs: ƒ 2784,48
Leverancier: Solar Systems
Grote St. Jansstraat 7
3811 HX Amersfoort
Telefoon 033-722049
Alle genoemde prijzen inclusief BTW

Grammatik IV

de elektronische leraar Engels

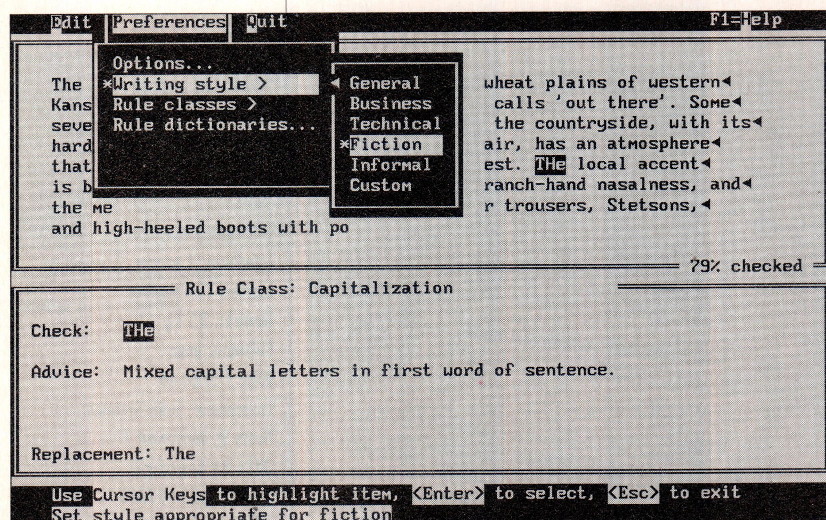
Grammatik is een programma dat Engelse teksten controleert op spelling, typefouten, grammaticale fouten, zinsbouw, interpunctie en stijl. Clichés worden ontmaskerd, loze woorden uitgezeefd en vage praatjes aan de kaak gesteld. Grammatik is aan alle kanten configureerbaar. Maar werkt het ook?

Ernst Raedecker

Grammatik IV wordt geleverd op twee 5,25 inch floppen en eentje van 3,5 inch. Gelukkig, eindelijk weer een programma dat geen drie Megabyte van mijn schijf afsnoept... Installatie geschiedt met een menugestuurd programmaatje, dat een bestand uitpakt en de onderdelen op de harde schijf neerzet in een directory. Het is een keurig programma, want het vraagt of het de AUTOEXEC.BAT voor je zal aanpassen, of dat je dit zelf wil doen. Kies je als verstandig mens voor 'zelf doen' dan geeft hij aan welk zoekpad en welke environment variabele hij graag wil zien. Zo hoort het!

Gebruik

Grammatik is op twee manieren te gebruiken: als los programma en opgeslagen in het geheugen 'onder' de tekstverwerker. Normaal verwerkt het ASCII teksten, maar die instelling kan op ieder moment via het Preferences menu worden gewijzigd. Deze versie ondersteunt de documenten van een groot aantal tekstverwerkers. Ik heb alleen ASCII en WP 5.0 documenten geprobeerd; Grammatik verwerkte ze probleemloos.
Gebruik je Grammatik 'los', dan is de procedure eenvoudig: maak een Engelse tekst, bewaar deze en start Grammatik. Vervolgens geef je op volgens welke schrijfstijl hij de tekst moet controleren: general, business, technical, fiction, informal of custom. Bij business of technical style is het programma zeer pietluttig en accepteert bijvoorbeeld niet een zin met 'a bunch of...'. Fiction en informal style zijn veel vrijer, dan worden ook zinnen zonder werkwoord toegelaten.
Naast de schrijfstijl kan de gebruiker ook nog rules en dictionaries instellen. Deze bevatten regels voor grammaticale structuren. Na dit voorbereidende werk kies je het te analyseren document en kan de test beginnen.
Bij resident gebruik van Grammatik moet de eigen tekstverwerker worden gestart via een hulpprogramma. Is de tekst klaar voor controle dan bewaart Grammatik een reservekopie voordat hij de tekst gaat analyseren en verbeteren. Eerlijk gezegd raad ik deze residente modus af. Het hulpprogramma kost 74 Kb werkgeheugen en dat is voor WP of Word eigenlijk teveel.

Tolerante leraar

Een grote Engelse tekst had ik even niet op schijf voorhanden, daarom werd een proeftekst ingetypt, hier en daar gelardeerd met spelfouten, scheve interpunctie en loos gebabbel.
Eerst probeerde ik de analyse, inclusief spellingchecker. Dit beviel niet. Veel woorden herkent Grammatik niet en bovendien ziet hij geen enkel- en meervoudsvormen. 'Stetson' stond wel in de lijst, 'Stetsons' niet. Ik begrijp niet dat spellingcheckers daar zo'n probleem mee hebben. In WordPerfect lukt zoiets ook al niet. Standaard staat de spellingchecker overigens uit, omdat de makers er van uitgaan dat de eigen tekstverwerker over deze mogelijkheid beschikt.
Koos ik voor een strenge writing style, bijvoorbeeld business, dan kwam er vrij veel kritiek. Bij fiction style was het programma zoals verwacht gemakkelijker. Het zet een vlag bij lange zinnen (bij fiction dertig woorden, maar dit is anders instelbaar) en verzoekt deze in te korten. Heb je daar geen zin in, dan kun je een markering plaatsen om de tekst later te verbeteren. Grammaticale fouten als meervoud in onderwerp en enkelvoud in gezegde vist hij er soms wel uit, soms ook niet. Een verkeerde vervoeging als 'I has' wordt direct gezien en een befaamde fout als 'its' - waar 'it's' moet staan - wordt netjes afgevlagd. Helaas wordt dan weer niet gezien dat bij een tijdsbepaling geen voltooid deelwoord mag staan: 'Yesterday I have bought a book on ...' is fout, maar niet gesignaleerd.
Op het gebied van interpunctie vindt Grammatik terecht dat achter een komma of punt een spatie moet staan. Ook een mankerend haakje of aanhalingsteken wordt gevonden. Al met al vielen de grammaticale testen mij iets tegen. Ik heb de indruk dat er, zeker in het Engels, meer mogelijkheden liggen voor een automatische controle. Wordt op F4 gedrukt dan gaat het programma de zinnen waar de

cursor bij in de buurt staat taalkundig ontleden (woord benoemen). Lidwoorden, adjectieven, bijwoorden, zelfstandige naamwoorden en werkwoorden, ze kwamen er allemaal goed uit. Helaas was het niet mogelijk met de cursor door de tekst te banjeren om hogere of lagere regels te laten ontleden. Er moet eerst op een probleem worden gestuit, dan pas werkt deze optie. Dit is niet handig.

Stijlbloempjes

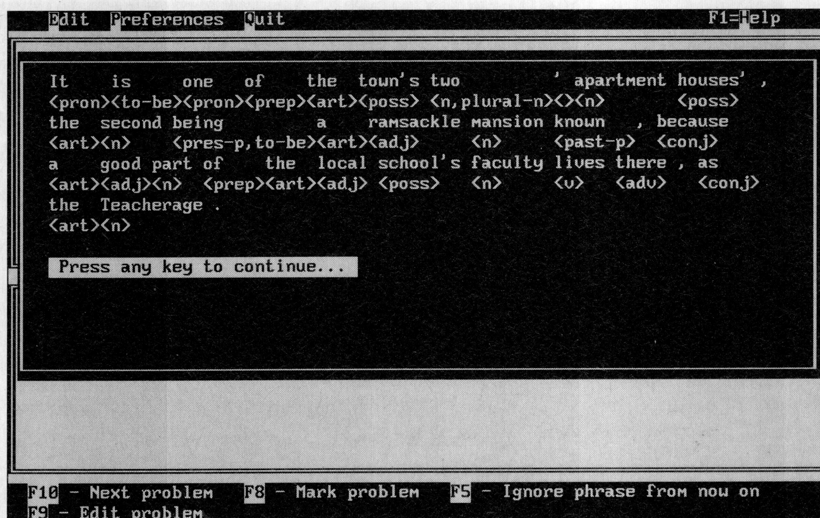
Grammatik is op z'n best als hij met een priemend vingertje gaat wijzen op de vreselijke clichés en stijlbloemen, die in ieders taalgebruik binnensluipen. Staat er in de tekst: 'needless to say that...', dan luidt het terechte commentaar: als het niet nodig is dit te zeggen, laat het dan gewoon weg.
Kwalijke woorden en zinswendingen brengt hij onder in klassen als 'vague', 'cliché', 'long winded or wordy', 'archaic', 'redundant', 'jargon', enzovoort. Men noemt dit rule classes.
Ook vage taal als 'a large number of...', 'a certain amount of...' en een verzwakkend tussenwerpsel als 'rather' ontkomen niet aan de kritische blik.
Aardig is dat er scherp wordt gelet op overmatig gebruik van de passieve vorm. Vaak duidt dit op denkluiheid. Ook in het Nederlands zien we het verschijnsel. Meer en meer maakt men een lijdend voorwerp tot onderwerp met behulp van 'wordt' en 'is' en worden werkwoorden omgebouwd tot zelfstandige naamwoorden.

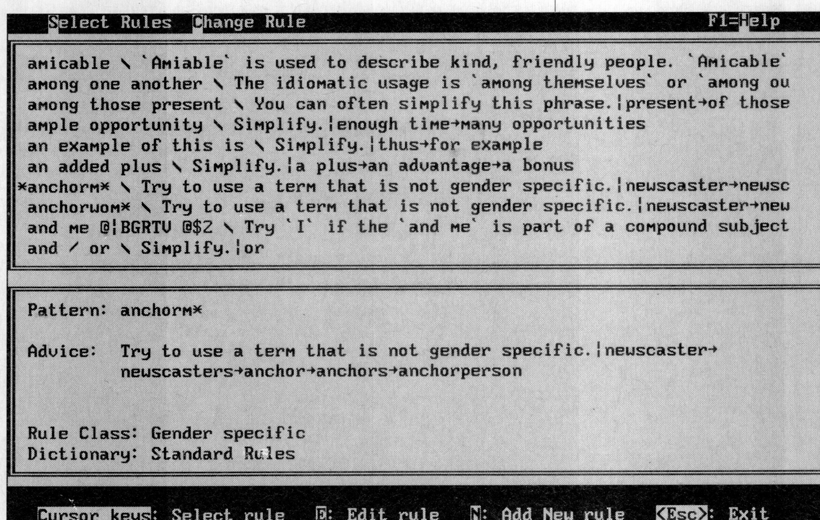
Statistieken

Als Grammatik klaar is met het onderzoeken wordt een schema op het scherm gezet waarin de tekst wordt vergeleken met Lincoln's Gettysburg Address, een kort verhaal van Hemingway (welk?) en een levensverzekeringspolis. Het is ook mogelijk dat door de gebruiker een eigen tekst als vergelijking wordt ingevoerd. Bij gebruik van 'statistics' worden verdere overzichten getoond met de gemiddelde zinslengte, het gemiddeld aantal zinnen per paragraaf, de zinnen in passieve vorm, het aantal voorzetsels en nog een paar readability indexes. Zelfs de gemiddelde woordlengte in lettergrepen is door Grammatik uitgerekend.
Het verkrijgen van een statistisch overzicht van alle gebruikte woorden is mogelijk met een eenvoudige profiler. Die wordt normaal vanuit Grammatik aangeroepen, maar kan ook zelfstandig een tekst analyseren.

Configureren

De configuratie-editor (rules and help editor) is een zeer belangrijk hulpmiddel. Hiermee kan de gebruiker niet alleen alle helpteksten naar eigen smaak aanpassen, maar ook de rules wijzigen en nieuwe rules toevoegen. Het eerste wat je kunt doen is aan de categorieën 'cliché' en 'vague' de eigen stopwoordjes toevoegen. Voor een Nederlander is het ook verstandig monstrums als 'according to me' of 'to my opinion' toe te voegen.
Als je regelmatig over hetzelfde soort probleem struikelt biedt Grammatik de gelegenheid een specifieke rule als 'count category' te definiëren. Bij het statistisch overzicht vermeldt hij dan hoe vaak de fout in de tekst is gesignaleerd.

Conclusie

Ik weet niet of Grammatik interessant is voor de gemiddelde Nederlandse computergebruiker. Het kan alleen Engelse teksten analyseren. De dictionary van de geteste versie was toegesneden op Amerikaans Engels (color in plaats van colour; elevator in plaats van lift), maar een British Edition met aangepaste interpunctie, woordenlijst en stijlregels is leverbaar.
Voor Nederlanders en Nederlandse bedrijven en instellingen, die veel correspondentie in de Engelse taal moeten voeren, lijkt het programma me zeker handig, vooral door de mogelijkheid de lijst van woorden en zinswendingen aan te passen. Mij dunkt dat een taalkundige of docent Engels het programma fascinerend moet vinden.

Produktinformatie:

Grammatik IV
van Reference Software International
Prijs: ƒ 219,- inclusief BTW
Distributeur voor Nederland:
Kenfil Distribution
Langs de Werf 6
1185 XT Amstelveen
Telefoon 020-6478575

De uitvinding van het wiel

Test van Turbo C Tools en SoftCode

Dit artikel gaat niet over prehistorie, maar over programmeren in C en een beetje over programmeren in het algemeen. Hoe maak je een wiel aan je programma? En omdat we nu eenmaal met computers werken: hoe automatiseer je dat aanbrengen van die wielen aan al je programma's?

Peter van Diepen

Computerprogramma's bestaan grofweg uit twee onderdelen: een serie instructies om het probleem op te lossen (algoritme) en instructies voor de interactie tussen programma en gebruiker (de gebruikers-interface).
Echte programmeurs kunnen heel lyrisch worden over fraaie algoritmen. In de praktijk zie je echter weinig programma's waarin die worden toegepast. In de HCC Nieuwsbrief bijvoorbeeld alleen als oplossingen voor 'het probleem van de maand'. In de praktijk moeten programma's meestal vervelende en relatief eenvoudige taken uitvoeren. Moderne programmeurs besteden weinig tijd aan interessante algoritmen, maar juist extra veel tijd aan de gebruikers-interface. Dat moeten ze wel, want de gebruikers zijn door concurrerende programmeurs erg verwend met uiterst gebruikersvriendelijke software. Pull-down menu's, muisbediening, uitgebreide helpschermen en windows zijn tegenwoordig razend populair.
Professionele programmeurs en ook veel hobbyisten willen daarom alles weten over dit soort toeters en bellen, maar willen eigenlijk niet steeds opnieuw het wiel uitvinden. Daarom publiceren uitgeverijen hele rijen boeken over hoe je gebruikers-interfaces kunt programmeren in Pascal, Basic, C en zelfs machinetaal.

Libraries en templates

Verder zijn er veel software-fabrikanten die een serie van routines voor de gebruikers-interface bundelen in libraries. Vooral voor de programmeertaal C bestaan waanzinnig veel libraries. Dit artikel gaat voor een deel over de libraries Turbo C Tools/2.0 en C Tools Plus/6.0 van Blaise Computing Inc. Turbo C Tools is een library voor de Turbo C compiler van Borland. C Tools Plus daarentegen is speciaal geschreven voor Microsoft C en QuickC. Een ander deel van dit artikel gaat over SoftCode van The Software Bottling Company. SoftCode werkt niet met libraries, maar met templates van routines voor database en gebruikers-interface. Daarmee is SoftCode in staat om complete programma's te genereren.

Ondersteuning

Turbo C Tools is beschikbaar gesteld door Lemax Company BV uit Badhoevedorp en SoftCode is beschikbaar gesteld door KBS Consultants uit Venlo. Deze twee bedrijven zijn in Nederland bijzonder, omdat ze zich nadrukkelijk richten op 'echte' programmeurs. Ook andere bedrijven verkopen libraries en programma-generatoren, maar meestal naast gewone programma's voor de eindgebruiker. Het verschil merk je als je vragen stelt. Bij die andere bedrijven kan men niet echt ondersteuning leveren, terwijl je bij Lemax en KBS Consultants iemand aan de lijn krijgt die een collega-programmeur is en vaak ook de produkten daadwerkelijk kent.

Wiel

Ondanks het grote aanbod van libraries op het gebied van gebruikers-interfaces zijn echte programmeurs nooit helemaal tevreden en zijn ze toch geneigd telkens weer het wiel uit te vinden. In de praktijk betekent dat, dat de maker van een library de originele broncode moet meeleveren, zodat programmeurs eventueel nog wat verder kunnen knutselen. Bij Turbo C Tools worden de uitgebreid gedocumenteerde C broncodes standaard meegeleverd.
In ieder geval kunnen programmeurs, die gebruik maken van zulke libraries, hun programma's in negen van de tien gevallen sneller ontwikkelen dan hun collega's, die het wiel helemaal opnieuw moeten uitvinden.
Programmeurs die de uitvinding van het wiel onvoorwaardelijk erkennen en zich schikken in een standaard werkwijze kunnen bovendien hun werkzaamheden automatiseren en aldus hun

```
 Edit    Block   Field    Color    File
                 Create new field       F4
                 Get field from DBF  Alt-G
                 Modify parameters      F2
                 Extend/Move fields  Alt-X
                 Delete fields
                 View fields         Alt-V
                 Resequence fields   Alt-R

                      HCC Nieuwsbrief Kopij Administratie
                 Nummer:                       Datum:   /  /
                  Titel:
                 Auteur:
                 Status:       Blz.:       HCCN nr.:
HCCN    :  1, 1 Anchor= 1,PAINT OFF                Esc=Menu, F1=He
```

produktiviteit nog verder verhogen. Dat kan met behulp van een programma-generator, zoals SoftCode.

Templates

Het basis idee van SoftCode is: gebruik een template van een programma om een nieuw programma te genereren. Of wat soms nog veel leuker is: gebruik een oud programma om een nieuw programma te genereren. Dat laatste is iets voor gevorderden, want je moet dan eerst de template-taal van SoftCode goed beheersen. Beginners kunnen gelukkig ook direct aan het werk met SoftCode, want The Software Bottling Company levert bij SoftCode standaard een template-set. Je kunt daarbij kiezen uit templates voor Basic (Microsoft Basic, Quick Basic 4.5), C (Turbo C, Quick C, Microsoft C) met als optie calls naar Novell's BTRIEVE database, Pascal (Turbo Pascal, Quick Pascal), JPI Topspeed Modula-2, Fortran (Lahey Fortran, Microsoft Fortran) en dBase (dBase III+, dBase IV, FoxBASE, Quicksilver, Clipper, etc.).
Van KBS Consultants had ik SoftCode 1.0 en templates voor dBase, Basic en C ontvangen. Die templates zagen er al erg goed uit en de dBase template had wat extra tools uit het Flash-Up pakket (een ander Software Bottling Company produkt) om dBase flitsende menu's met muisbediening te geven.
Nu ongeveer een jaar later werk ik met SoftCode 2.01 en templates voor C en Basic. Versie 2.01 genereert ongeveer twee keer zo snel code als SoftCode 1.0 en de C en Basic templates kunnen nu complete database toepassingen genereren.

Toveren

Werken met SoftCode lijkt op toveren. Je moet een beetje handig zijn met de Screen Editor, maar de rest gaat helemaal vanzelf. De Program Generator doet z'n werk volledig automatisch en maakt behalve een aantal programma-modules ook een MAKE-file, zodat je het compileren van alle modules en linken tot een EXE-file ook volledig kunt automatiseren.
De meest simpele toepassing: een formulier op een scherm voor een database met een index op een of twee velden met uitgebreide zoek-, mutatie- en lijst-functies kun je werkelijk binnen tien minuten realiseren. Misschien moet je nog even op het compileren en linken wachten, maar dan kun je onmiddellijk de toepassing gebruiken.
Ik heb programma's gegenereerd met de Basic en de C templates, de gegenereerde programma's gecompileerd met Quick Basic 4.5, Microsoft C 6.0 en Turbo C 2.0 en gelinkt met Microsoft Linker 5.1 en Turbo Link 2.0. Daarbij heb ik, behalve een paar 'warnings' (de C 6.0 compiler is heel streng) en wat gedoe met MAKE, eigenlijk nauwelijks moeilijkheden ondervonden. Kortom, het werkt.

Code

Het meeste werk is eigenlijk het ontwerpen van formulieren met de Screen Editor. Hier specificeer je namelijk exact hoe je toepassing eruit gaat zien en hoe die zich gedraagt. Kleuren, kaders, eigenschappen van velden: type, lengte, wel of niet verplicht, wel of niet te wijzigen, controles, initiële waarden, formules, pictures, speciale routines, etcetera. Vervolgens kun je dit aan een database koppelen en indexen en een eenvoudig menu-balk definiëren. Zo ontstaat een complete toepassing.

Om iets met de genereerde code te kunnen doen, moet je een redelijk ervaren programmeur zijn. Na verloop van tijd begrijp je dan ook hoe helder het verband is tussen de specificaties in de Screen Editor en de gegenereerde code. Geen toveren, maar gewoon goochelen. In de documentatie van de template staat nauwkeurig omschreven waarvoor alle genereerde routines, structures dienen. Je ziet precies wat de (on)mogelijkheden zijn van de templates van The Software Bottling Company.
Een echte programmeur vindt de gegenereerde code misschien primitief. De SCRen ATR-files, die in de Screen Editor aanmaakt worden, worden door het gegeneerde programma gewoon ingelezen en verwerkt met allerlei schermroutines. Dat heeft als voordeel dat je het scherm kunt wijzigen (niet te ingrijpend) zonder het programma opnieuw te hoeven compileren. Maar ik heb liever concrete C code, want die kan ik veranderen zonder SoftCode. Overigens schijnt er wel een C template te zijn om scherm code te genereren. Helaas stond die template CIIMAGE.TPL niet op mijn exemplaar van het C pakket.
Met een uitgebreidere library of zelfgeschreven code kan het allemaal natuurlijk veel beter. Het voordeel van SoftCode is echter dat je het stomme codeerwerk aan de computer kunt overlaten. En als de gegenereerde code je niet bevalt, kun je het template aanpassen.

Documentatie

De Turbo C Tools van Blaise Inc. is veel uitgebreider dan die ene file met C routines (er is geen library) en C templates van SoftCode. Dat zie je meteen aan de hoeveelheid diskettes. De files van SoftCode staan gewoon op twee 360 Kb floppy's. De files van Turbo C Tools zijn eerst door PKARC gehaald en toen op zes 360 Kb diskettes gepropt.

SoftCode zelf is gedocumenteerd in een boekje over versie 1.0 plus een supplement over versie 2.0. Het boekje over de Basic en de C template geeft aan staat hoe je de echte documentatie met DOC-VIEW resident onder Alt-1 kunt zetten, zodat je die kunt raadplegen tijdens het werken met SoftCode of andere programatuur. De documentatie is een gewone ASCII-file, die je niet (zoals bij de Norton Guides of de Microsoft Programmers Workbench) eerst door een speciale help-file-compiler moet gooien. Ook de Blaise-produkten hebben documentatie onder een toets. Voor de Turbo C Tools is dat een hele dikke Norton Guide en bij C Tools Plus is de informatie beschikbaar als Advisor file voor QuickC of de Programmers Workbench. Verder is het dikke boek over Turbo C Tools bijzonder goed geschreven.

Stijl

De code van Turbo C Tools is beslist niet primitief, maar eerder barok. De programmeurs hebben opvallend veel aandacht besteed aan het leesbaar houden van de broncodes. Bovendien maken ze

Produktinformatie

Turbo C Tools (voor Turbo C)
boek + diskettes met libraries en broncode voor *f* 420,-
Tools Plus (voor Microsoft C en Quick C)
boek + diskettes met libraries en broncode voor *f* 420,-
Lemax Company BV
R. Kochstraat 2
1171 BE Badhoevedorp
Telefoon: 02968-94210

SoftCode
met 1 template voor programmeertaal naar keuze
boek + diskettes *f* 149,-
losse SoftCode template
boekje + diskettes *f* 124,-
KBS Consultants
Straelseweg 162
5914 AS Venlo
Telefoon: 077-515674

uitgebreid gebruik van de mogelijkheden van ANSI prototypes, zodat de Turbo C compiler waarschijnlijk al veel mogelijke fouten in je programma signaleert. Volgens mij kunnen zowel beginnende als gevorderde C programmeurs hiervan nog iets leren.
Opmerkelijk in de documentatie is dat je wordt behandeld als een beginner, die zojuist Turbo C en uiteraard de Turbo C Tools heeft gekocht. Eerst vertellen ze je hoe je het 'Hello world'-programma aan de praat krijgt en daarna mag je het eerste Window-programmaatje proberen. Deze stijl houden ze ook vol voor moeilijkere zaken zoals interrupts, memory management, EGA en VGA schermaansturing. Dat is dan soms best prettig. Verder staan er voldoende complete voorbeelden (geen fragmenten) in de documentatie, zodat je heel nauwkeurig de ideeën van alle functies kunt testen.

Van alle functies heb ik slechts een fractie gebruikt. Daarmee heb ik geen problemen gehad. Voorlopig kan ik dus zeggen dat het er goed uit ziet. Om enig idee te geven wat in de Turbo C Tools (en ook de C Tools Plus) zit, geef ik een overzicht van de categorieënindeling, het aantal functies en een korte beschrijving per categorie. De twee letter codering keert terug in de naam van de functies.

- 6 String Functions (ST)
  Onder andere: STSCHIND, een C alternatief voor INSTR van Basic.
- 39 Screen Functions (SC + VI)
  Ondersteunen alle IBM PC en IBM PS/2 compatibele schermaansturing systemen met veel, ook moeilijke trucs.
- 40 Window functions (WN)
  Overlappende, groter dan het scherm, met schaduw, speciale trucs voor snelheid, etcetera.
- 14 Menu functions (MN)
  Op basis van de WN-functies: Lotus, pull-down, muis-bediening, etcetera.
- 8 Field Editing functions (ED)
  Routines om de velden van invulformulieren uit te lezen.
- 5 Help System functions (HL)
  Bieden samen met de BUILDHLP utility prima mogelijkheden om fraaie help-windows aan je programma's te plakken.
- 19 Mouse Support functions (MO)
- 15 Keyboard functions (KB)
- 10 File Handling functions (FL)
- Onder andere FLGETDTA voor opzoeken, Disk Transfer Address en FLLOCK voor record-locking in een netwerk omgeving.
- 8 Printer functions (PR)
  Onder andere PRSTATUS en PRSPOOL.
- 3 Memory Management functions (MM)
- 9 Interrupt Service Support functions (IS)
  6 Intervention Code functions (IV)
- Op basis van de IS-functies zijn dit zeer uitgebreide en uitvoerig gedocumenteerde functies om resident programma's te maken.
- 65 Utility functions and Macros (UT)
  Onder andere: UTPEEKB, UTPOKEB en UTALARM, C alternatieven voor PEEK, POKE en BEEP van Basic.

```
─────────────────────── Modify Parameters ───────────────────────
                   | Nummer: ▯▯▯▯                 Datum: ▯▯/▯▯/▯▯ |
                                                          ↑↑↑↑↑↑↑↑
                                         Lin=16, Col=69, Sequence=

Field name: Datum
Type: Date                Length....: 8                 Decimals: 0

Required field (Y/N)? Y   Display only field (Y/N)? N
Associated help:          Database Name:

  Validation method:           No checking  Range  List  File
                 Low value: 01/01/90  High value: 12/31/91

Picture:  (X,!,N,A,9,#,Y,L)  Picture Function: @E
99/99/99
Initial value:
ToDayByPvD
Formula:

User Def 1:            User Def 2:            User Def 3:

   [Esc]=exit,   [PgUp]=previous field,   [PgDn]=next field,   [F1]=help
```

Templates maken

Turbo C Tools biedt goed gedocumenteerde oplossingen voor veel steeds terugkerende C programmeerproblemen, is bovendien heel leerzaaam en eventueel aan te passen, omdat de broncode standaard wordt meegeleverd. Eén interessant idee na het bekijken van de Turbo C Tools en SoftCode is om de sterke punten van beide pakketten te combineren. Je kunt bijvoorbeeld het genereren van menu's met het aanroepen van MN-functies vastleggen in templates. Dit vereist goede kennis van de Turbo C Tools, de template-taal van SoftCode en C, maar technisch is het mogelijk.
Een heel andere toepassing van templates staat beschreven in de SoftCode documentatie: het aanpassen van een bestaand C-programma. Op de plaats waar code veranderd moet worden, specificeer je template macro's voor bijvoorbeeld een nieuw scherm, dat je ontwerpt met de Screen Editor van SoftCode. Of je maakt een template van een programma waarin je de template een serie vragen laat stellen over de onderdelen, die wel of niet in het te genereren programma moeten.

Conclusie

Behalve SoftCode bestaan er nog veel meer programma-generators, maar bij de meeste kun je alleen het resultaat beïnvloeden door de specificaties te veranderen, waaruit het programma wordt gegeneerd. Bij SoftCode kan dat ook, maar daarnaast kun je dus ook de manier, waarop SoftCode code genereert, aanpassen. In zijn soort is SoftCode dus een bijzonder programma. Bovendien is de prijs van SoftCode opmerkelijk laag, vergeleken bij andere programma-generators, zodat we kunnen spreken van een koopje.
De Turbo C Tools library is niet zo opmerkelijk. Vergelijkbare pakketten worden geleverd door meer softwareproducenten. Vergelijken is daarom moeilijk. Blaise Inc. bestaat echter al een lange tijd en heeft een goede naam verworven, ook in de Pascalwereld. De library levert niet de meest compacte code en misschien ook niet de snelste, maar daar staat tegenover dat de functies duidelijk zijn opgezet en goed zijn gedocumenteerd.
Kortom, Turbo C Tools biedt veel waar voor je geld.

Werken met SoftCode lijkt op toveren

I N ' T K O R T

Billy Bom's adressenbeheer

Serieus adressenbeheer verwacht ik niet bij een pakket met de titel 'Billy Bom's adressenbeheer'. Het figuurtje op de verpakking doet me zelfs denken aan Dick Bos, de bekende stripdetective. Toch is het een serieus programma, gemaakt voor serieuze mensen die snel en simpel adressen willen beheren. Billy Bom leert de secretaresse de kunst en wij kijken stiekem mee.

Quintus Bosman

Billy Bom's adressenbeheer is een eenvoudige kaartenbak voor het beheren van adressen. Deze adressen kunnen worden gebruikt voor het adresseren van brieven of het afdrukken van kaartjes, etiketten en dergelijke. De makers zeggen: 'Nog nooit was adressenbeheer zo snel en simpel.' Het is een volledig kant en klaar produkt. De gebruiker kan direct adressen invoeren en kan geen wijzigingen in de structuur van de kaartenbak aanbrengen.

Het pakket

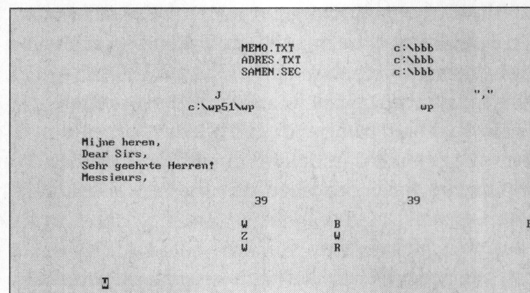
Het programma wordt geleverd in een plastic mapje met ruimte voor de diskettes (één 3,5 inch en één 5,25 inch) en een handleiding. Het geheel ziet er goed verzorgd uit. De handleiding is beknopt, maar bevat alle gegevens die de gebruiker nodig heeft. Na intensief gebruik valt deze handleiding echter wel uit elkaar.

De installatie is eenvoudig en kan op elke drive plaatsvinden, Billy Bom's adressenbeheer werkt eventueel zelfs met twee diskettestations. Het geïnstalleerde pakket kan stand-alone of in een netwerk worden gebruikt.

Behalve het beheren van adressen heeft het programma een aantal aardige extra's. Aan een adres kun je opmerkingen koppelen, evenals een tijdstip en een prioriteitscode. Die opmerkingen zijn evenals het adres in een tekstverwerker te gebruiken, het tijdstip met de code als een agenda. Indien de adressen worden gebruikt voor etiketten of in een tekstverwerker, houdt het programma rekening met de aangegeven taalcode (Nederlands, Engels, Duits en Frans) bij het adres. Het gebruikt in de brief dan automatisch de correcte aanhef.

Produktinformatie:

Billy Bom's Adressenbeheer
voor de IBM en compatibelen,
minimaal twee diskdrives.
Ook in netwerk te gebruiken.
Prijs: ƒ 177,75 incl. BTW
Leverancier:
Firesoft
Singel 16
1015 AA Amsterdam
Telefoon: 020-6277331

Gebruik

Doordat de mogelijkheden van het pakket beperkt zijn, lijkt de bediening eenvoudig. Het is echter wel noodzakelijk enig benul te hebben van de opbouw van een kaartenbak-bestand om effectief met het programma te werken. De eerste indruk is rommelig en het duurt even voordat duidelijk is hoe het geheel werkt. De schermen zijn onoverzichtelijk en de keuzemogelijkheden onbegrijpelijk. Gekoppelde hulpschermen geven enig soelaas, maar men moet de afkortingen wel onthouden. De handleiding is nodig om duidelijkheid hierbij te scheppen.
De verschillende functies van het pakket voldoen verder goed en werken zonder problemen. Ook de verschillende afdrukmogelijkheden en verbindingen naar tekstverwerkers doen het goed.
Een belangrijk nadeel is de onmogelijkheid tot het importeren van gegevens uit andere bestanden. Een reeds aanwezig bestand zal geheel opnieuw moeten worden ingevoerd. Slechts indien u over dBase III of IV beschikt, kunt u aanpassingen maken en eventueel bestanden inlezen.

De agenda geeft een mogelijkheid de opmerkingen op basis van de ingevoerde agenda-datum, de code en de prioriteit als lijst op te roepen. Zo kan snel worden bekeken of op een bepaalde datum nog iets moet gebeuren voor de betreffende persoon. De functie werkt goed, maar is net als de andere functies niet intuïtief en nogal beperkt.

Conclusie

Hoe aardig de bedoelingen van de makers van Billy Bom's adressenbeheer ook zijn, het programma is volgens mij overbodig. De bewering *snel en simpel* wordt niet waargemaakt en de onoverzichtelijke schermen nodigen niet uit tot een enthousiast gebruik. Ondanks de lage prijs kan ik het programma daarom niet aanbevelen.

Double Disk en SCS

Meer disk of minder data?

Regelmatig zit mijn harde schijf vol en sta ik voor de keus wat er nu weer af moet. Een tweede harde schijf vind ik wat overdreven, maar misschien kan 'on-line datacompressie' uitkomst bieden?

Harm-Jan Wieringa

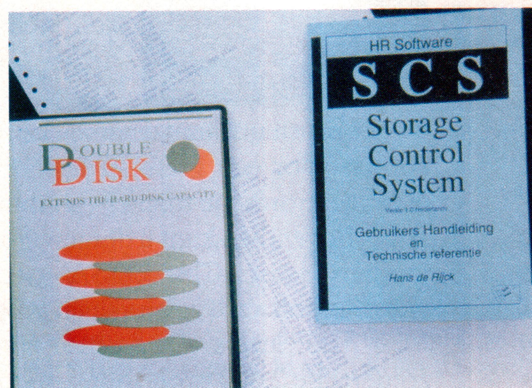
Vooral de liefhebbers van datacommunicatie maken al veel gebruik van compressiemethoden. Files worden in geARCte, geZIPte of gePAKte vorm verzonden om de telefoonkosten zo laag mogelijk te houden. Is de file ontvangen, dan kan deze met het juiste programma weer in een bruikbare vorm worden omgezet.
Het is helemaal niet zo'n onlogische vraag waarom we de files ook niet gecomprimeerd op de harddisk zouden bewaren. Op deze manier is er ruimte voor meer files. Het is echter nogal lastig om de files iedere keer eerst weer terug te brengen tot normaal formaat, voordat we ze kunnen gebruiken. Veel handiger is het om dit 'on-line' te kunnen doen. Dit wil zeggen dat decompressie pas plaats vindt op het moment dat een bestand wordt opgevraagd. En dat is nu precies wat Double Disk en SCS (Storage Control System) kunnen doen. Beide produkten zorgen er voor dat u niets merkt van het feit dat de bestanden gecomprimeerd op de schijf staan, behalve natuurlijk dat u meer schijfruimte overhoudt. Verder is er sprake van een kleine, maar wel merkbare vertraging bij het opvragen van de files.

Compressie

Compressie-algoritmen werken meestal door te kijken naar combinaties van bytes, die vaak in de file voorkomen. Deze worden dan vervangen door een kortere reeks bytes. Soms werken ze zelfs op bit-niveau. Karakters die veel voorkomen in een tekstfile krijgen dan bijvoorbeeld codes die uit twee bits bestaan, terwijl letters die weinig voorkomen zelfs meer dan acht bytes in beslag kunnen nemen.
Het mag duidelijk zijn dat het resultaat niet alleen afhangt van de compressiemethode, maar ook van het type files. Tekstfiles laten zich in het algemeen goed comprimeren. Maar bij EXE en COM files is dat veel minder het geval, omdat de verscheidenheid aan getallen groter is, verder is de volgorde willekeuriger. Er zijn zelfs files die niet meer gecomprimeerd kunnen worden. Vaak hebben de programma's die deze files gebruiken ze al zo efficiënt mogelijk opgeslagen.

Double Disk

Double Disk installeert zichzelf als een zogenaamde 'device-driver'. Dat wil zeggen dat de PC 'denkt' dat u er een disk bij heeft. In werkelijkheid gebruikt Double Disk een vast deel van de harde schijf, u kunt zelf bepalen hoeveel. Maximaal kunnen tien van deze 'virtuele' schijven worden gecreëerd. De toegang tot iedere schijf kan worden beveiligd met een wachtwoord.

Alles wat naar deze virtuele schijf wordt geschreven wordt gecomprimeerd. Wordt van zo'n schijf gelezen, dan wordt het bestand weer gedecomprimeerd. Mij lijkt deze aanpak vooral handig als archief voor files die je weinig gebruikt, maar toch snel bij de hand wilt hebben.Stand-by, als het ware.

Behalve voor datacompressie zorgt Double Disk er verder voor dat kleine files op schijf niet meer ruimte innemen dat hun werkelijke grootte. Dit in tegenstelling tot DOS, dat files altijd een geheel aantal clusters toebedeelt. Zelfs al gebruikt de file maar 1 byte, dan wordt onder DOS toch een hele cluster van meestal 2 Kb bezet gehouden. Dit levert via Double Disk een extra besparing van de diskruimte op.
Het schrijven van files naar de virtuele schijf gaat op een XT ongeveer twee keer zo langzaam dan normaal. Op snellere computers is het verschil ongetwijfeld kleiner. Lezen gaat beduidend sneller dan schrijven, hier is het snelheidsverlies ongeveer 25%. Toch is het niet verstandig om (data) files op de Double Disk schijf te zetten die door een bepaald programma veel gelezen en geschreven worden. Het programma wordt dan merkbaar langzamer.

Behalve de device-driver worden er speciale utilities meegeleverd die informatie geven over de gecomprimeerde files. Ook de normale DOS-commando's werken prima, alleen de opgegeven vrije ruimte op de disk zal niet kloppen. De virtuele disk op de harde schijf kan tot minimale afmetingen worden ingekrompen voor een efficiënte backup. De virtuele disk staat namelijk op de harde schijf als een gewone file.
De extra schijfruimte kost wel wat geheugen: 41 + 0,5 Kb. voor elke extra virtuele schijf. De handleiding van Double Disk is prima en de installatie verloopt meestal probleemloos. Helaas is het programma uitgevoerd met een kopieerbeveiliging

die wat aparte zaken met de harddisk uithaalt. Daardoor ontstond een conflict met een anti-virus produkt, waardoor ik bijna met twee onbruikbare floppies van Double Disk kwam te zitten. Volgens de flop was het programma al geïnstalleerd, maar doordat de computer tijdens de installatie vastliep was dat dus niet het geval.

Storage Control System

Het Storage Control System is een Nederlands produkt waar verrassend goed over is nagedacht. Het hoofdbestanddeel, SCSRESI, installeert zichzelf als 'Terminate and Stay Resident' (TSR) routine. Dit betekent dat het in het geheugen gaat zitten en in dit geval alle lees- en schrijfaanroepen bekijkt. Wordt een file opgevraagd die gecomprimeerd is dan grijpt het programma in en decomprimeert dit bestand. Een mededeling op het scherm vertelt welke file wordt bewerkt.

Routines om losse files te (de)comprimeren worden meegeleverd, maar dit gaat veel handiger met behulp van het *Storage Control Centre*. Dit is een menugestuurd programma, dat een eenvoudige selectie van files voor compressie en decompressie mogelijk maakt. Zo kan men allerlei criteria opgeven waaraan de file moet voldoen. Bijvoorbeeld: langer dan 30 dagen geleden weggeschreven, groter dan 1 cluster (anders is compressie zinloos, omdat een file altijd minstens een cluster inneemt), welke extensies wel en welke niet en welke directory's. Na opgave van de criteria kan men de geselecteerde files bekijken en met de hand wijzigingen aanbrengen.
Zelf had ik zo vijfhonderd files geselecteerd, allemaal datafiles, hulpbestanden en tekstfiles. De compressie daarvan duurde maar liefst vier uur. De voortgang werd constant op het scherm getoond. Dit is een lange tijd, maar compressie hoeft niet vaak te gebeuren. Bovendien is het is mogelijk om het 's nachts te laten doen. Blijkt een bepaalde file toch erg vaak gebruikt te worden, dan kan die altijd weer tot een werkbare vorm worden teruggebracht. Ook kan men het systeem opdracht geven om de files die gebruikt worden gedecomprimeerd te laten. Na een bepaalde periode heb je dan alleen nog die files gecomprimeerd op schijf staan die weinig worden gebruikt. In mijn geval gaf dit een besparing van rond de 6 Mb, die ik goed kon gebruiken.

De gemiddelde compressie lag rond de 50%, met uitschieters voor bepaalde parameter-files waar nog slechts 15% van overbleef. SCS comprimeert de files duidelijk beter dan Double Disk. Een file WP.FIL van 600 Kb comprimeerde Double Disk slechts tot 570 Kb (5% compressie), terwijl SCS er 490 Kb van maakte (bijna 20% compressie). Ter vergelijking: de utility PAK bracht de omvang van deze file terug tot 435 Kb (29% compressie). De betere compressie van SCS wordt echter betaald in tijd. SCS is bij het comprimeren maar liefst vijf maal zo langzaam als Double Disk en bij het decomprimeren nog altijd twee keer trager.
Het residente deel van SCS neemt 5 Kb in beslag, plus een buffer van 20 Kb. SCS maakt desgewenst gebruik van 'expanded' geheugen (EMS). De Nederlandstalige handleiding is prima en de installatie verloopt probleemloos.

```
Ddir - DoubleDisk Directory Listing Utility  Ver. 2.2
Copyright (c) 1989-1990 by Mitan Software Int'l (1989) Ltd.

Drive D: (file C:\DUBLDISK.000)  Virtual Capacity: 32M  Volume is: EXTRA DISK
```

Filename	Dos's size	Actual	Pct
D:\CPLPL.DOC	2,048	2,048	0%
D:\DISPLAY.DOC	14,336	8,192	42%
D:\PRN2FILE.DOC	4,096	2,048	50%
D:\BEELD.DOC	12,288	6,656	45%
D:\DATASTR3.DOC	16,384	7,680	53%
D:\VOORSTEL.DOC	2,048	1,536	25%
D:\DATASTR1.DOC	12,288	7,168	41%
D:\VIRSCAN.DOC	14,336	8,192	42%
D:\ANY141.DOC	14,336	8,192	42%
D:\BRIDREAC.DOC	2,048	1,024	50%
D:\HGTEST.DOC	6,144	3,584	41%
D:\DATASTR2.DOC	16,384	7,680	53%
D:\PREDIKAT.DOC	4,096	2,048	50%
D:\BRIDGE.DOC	8,192	4,608	43%
D:\WPMACRO.DOC	2,048	1,536	25%
D:\PROBLEEM.DOC	4,096	2,048	50%
D:\IMAGE.DOC	2,048	1,024	50%
D:\NORTON.DOC	2,048	1,024	50%
Total for this directory	139,264	76,288	45%
Total for requested files on Disk D:	139,264	76,288	45%

```
18 File(s)   1,729,536 Bytes free,  Total disk space: 2,048,000 Bytes
```

```
De/compressie     Zoeken     Opties     Uitvoer     Auteursrecht

              SCS  Storage Control Centre  v1.0

     SCS (resident gedeelte) is momenteel geladen en aktief

Aantal bestands maskers:     Bestanden op schijf     :  1275
                             Bestanden volgens masker:   861
Inclusief 1                  Bestanden geselecteerd  :   343
Exclusief 6                  Kilobytes geselecteerd  :  5622
                             Directory:
                             C:
Subdirs meenemen is AAN      ------------Compressie------------
                             Minimum afm.: 2049  (bytes)     ouder dan
Sorteren: uit                Maximum afm.: 32767 (kbytes)     30 dagen

Vrij geheugen :  163 kb
```

Conclusie

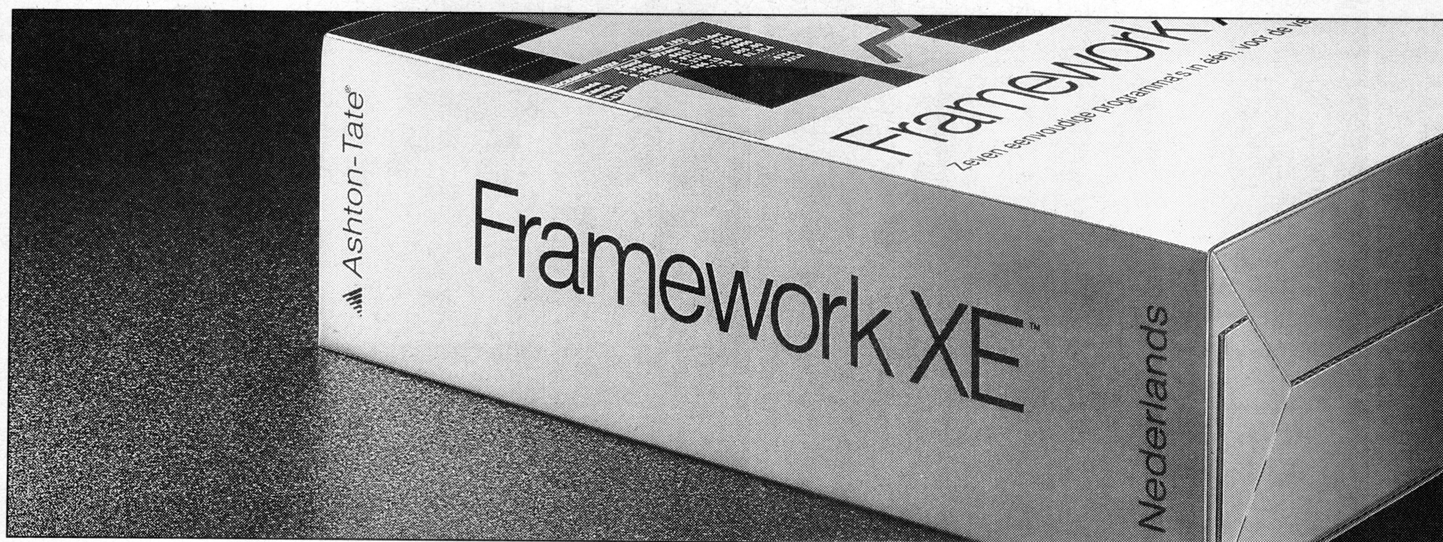
Double Disk en SCS zijn beiden kwaliteitsprodukten: gewoon áf. Vooral de onverwachte kwaliteit van het Nederlandse SCS was een aangename verrassing. Er is gewoon goed over nagedacht. De produkten verschillen alleen in gebruik. Bij Double Disk creëert men als het ware een archief met files die gecomprimeerd kunnen worden. SCS laat de files staan waar ze staan en selecteert ze op kenmerken die u opgeeft. Op deze manier zult u bij gebruik van SCS waarschijnlijk meer files comprimeren dan bij Double Disk. Bovendien comprimeert SCS beter. Daar staat tegenover dat Double Disk meer vrije ruimte kan creëren door ook de 'slack', de ongebruikte ruimte die overblijft in een cluster, te elimineren. Dit is een duidelijk winstpunt voor Double Disk, vooral bij kleinere files.
SCS neemt op zijn beurt weer minder geheugen in beslag dan Double Disk, maar heeft meer tijd nodig voor het decomprimeren. Dit laatste maakt SCS minder geschikt voor files die regelmatig worden gebruikt.
Het is erg moeilijk om te zeggen welke van de twee produkten het beste is. Zelf heb ik lichte voorkeur voor de manier van werken van SCS, maar dat is puur persoonlijk. De tragere decompressie zou SCS wel eens parten kunnen gaan spelen.

Produktinformatie:

Double Disk 2.0
voor IBM en compatibele PC's
Prijs: *f* 349,58 inclusief BTW
Informatie:
EBV Software international
Postbus 71156
1008 BD Amsterdam
Telefoon 020-6420935

SCS Storage Control System 1.0 NL
voor IBM compatible PC's
Prijs: *f* 171,85 inclusief BTW
Informatie:
HR Software
Postbus 8516
8903 KM Leeuwarden

HET BEGIN VAN HEEL VEEL

Alles in één met een uitstekende onderlinge samenwerking: dat is het kenmerk van Framework XE. Met Framework XE schrijft u uw brieven, rekent u, tekent u grafieken èn houdt u adressen bij. Ook communiceert u door middel van een modem in Framework XE zó met andere computergebruikers. Geen gedoe meer met drie of vier verschillende pakketten op uw PC: met één pakket automatiseert u voortaan al uw dagelijkse werkzaamheden.

FRAMEWORK XE

Het grote voordeel van Framework XE is dat al die verschillende functies prima op elkaar afgestemd zijn. Een berekening uit een spreadsheet kunt u bijvoorbeeld gemakkelijk in een tekst over nemen, zonder dat u de gegevens hoeft over te typen. Een brieftekst samenvoegen met een adressenbestand? Geen probleem voor Framework XE. De uitwisselbaarheid van informatie tussen de modules is vrijwel onbeperkt.

Moeilijk te leren? Helemaal niet! Door het handige Quick Start Programma te gebruiken, kunt u direct overweg met alle basisfuncties van Framework XE. Daarvoor hoeft u het handboek zelfs niet open te slaan. En daarbij is Framework XE nog geheel Nederlandstalig.

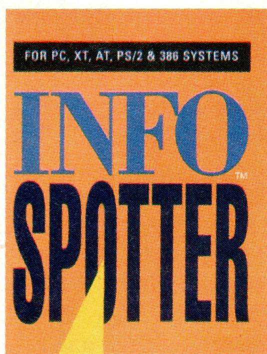
Voeg bij dit alles nog eens de 120.000 woorden tellende woordenlijst, de ingebouwde agenda èn het feit dat één van de grootste namen in software achter dit pakket staat, dan moet de prijs helemaal een verrassing voor u zijn. De adviesprijs van Framework XE is f 495,–! *Bel voor een uitgebreide lijst van dealers waar Framework XE verkrijgbaar is: 020-5405400.*

VOOR HEEL WEINIG

Ashton-Tate®

InfoSpotter

Een blik onder de motorkap van de PC

Er zijn twee manieren om uit te vinden hoe de configuratie van een PC er uit ziet: de kast openen en de boards controleren op jumpersettings, òf een programma als Infospotter gebruiken. Een geopende kast ontsluiert niet alle geheimen. In de meeste gevallen is niet na te gaan op welke adressen zich de video BIOS of de systeem BIOS bevindt. Verder blijft het de vraag hoe het beschikbare geheugen wordt toegepast en welke interruptlijnen of DMA-kanalen in gebruik zijn. Voor dat alles InfoSpotter biedt uitkomst. Geen volledig diagnose- of testprogramma, maar voornamelijk gericht op onderzoek en rapportage. Een klein onderdeel van InfoSpotter test de interrupt- en DMA-kanalen, de disks en de seriële interfaces.

Het softwarepakket zou geschikt zijn voor zowel beginners als gevorderden en programmeurs. Maar dat is niet juist. Om de gegevens te kunnen begrijpen, te interpreteren en te gebruiken is meer kennis van hard- en software nodig dan de beginner in huis heeft. Wel kan een beginner met dit pakket en een goed boek het een en ander te weten komen over zijn eigen PC. Het is voor de beginner dan ook meer een instrument om te leren dan om te gebruiken bij het samenstellen, uitbreiden of testen van een PC.

Mogelijkheden

InfoSpotter kan als TSR en als normaal programma worden gestart (*TSR: terminal stay resident, permanent aanwezig in het geheugen*). Als TSR is het handig om te gebruiken op het moment dat een probleem optreedt, bijvoorbeeld bij het testen van software. De start-up of commandline opties laten InfoSpotter ook naar COM3, COM4 en gameports zoeken. Het programma kan omgaan met MS-DOS 3.31 of 4.01, dus met die versies die harddisk partities groter dan 32 Mb toestaan. Dat geldt ook voor de UMB's(upper memory blocks, geheugen boven de 640 Kb), inclusief het HMA-gedeelte: de eerste 64 Kb van het geheugen boven de 1 Mb, dat geadresseerd kan worden zonder om te schakelen naar de protected mode van de 286/386/486 processor. De pull-down menu's laten duidelijk zien wat allemaal onderzocht kan worden. Met de F1 helptoets is een korte uitleg te vragen over een bepaald onderwerp. InfoSpotter kan bijna alles laten zien van de systeemconfiguratie, de BIOS, de inhoud van het CMOS, de seriële en parallelle poorten, de videopoorten, de in gebruik zijnde interruptlijnen en DMA-kanalen en het gebruik van het geheugen, met uitzondering van het extended geheugen.

Niet alleen is na te gaan hoe het geheugen in de eerste 640 Kb wordt gebruikt, maar ook het gedeelte daarboven wordt goed weergegeven. Duidelijk is te zien hoe memory managers hun werk doen. Naast het normale geheugen en de eerste 64 Kb van het extended geheugen kan het expanded geheugen worden bekeken. Het expanded geheugen is in wezen extended geheugen, dat met behulp van een memory manager wordt gebruikt door middel van bankswitching. InfoSpotter geeft duidelijk aan hoe het een en ander in elkaar steekt. Geheugenlokaties zijn wel te bekijken, maar de inhoud ervan is niet te wijzigen. Wel is wijziging mogelijk van de autoexec.bat en de config.sys files en de inhoud van het CMOS-geheugen, waarin zich de instellingen van het systeem bevinden.

```
Config  ►Memory◄  Interrupts   EMM   XMM   DOS   BIOS   Tests   Settings  User
                       Start    End      Size    Kbytes
    DOS system area    000000   0045AF   0045B0   17.4K
    Program area       0045B0   09FFFF   09BA50  622.5K
    Upper memory area  0A0000   10FFEF   06FFF0  447.9K

     Start    End                              Size      Kbytes
     0C0000   0C7FFF   Video BIOS              008000       32K
     0C8000   0C9BFF   X00                     001C00        7K
     0C9C00   0CAC4F   ANSI                    001050        4K
     0CAC50   0CE38F   SMARTDRV                003740     13.8K
     0CE390   0CF06F   EGA          ■          000CE0      3.2K
     0CF070   0CF14F   MSMOUSE.COM (ENV)       0000E0      0.2K
     0CF150   0D140F   APPEND (ENV)            0022C0      8.6K
     0D1410   0D2AEF   MSMOUSE.COM (ENV)       0016E0      5.7K
     0D2AF0   0DFFFF   Free Hi-RAM             00D510     53.2K
     0E0000   0EFFFF   EMS Page Frame          010000       64K
     0F0000   0F5FFF   System ROM              006000       24K
     0F6000   0F6FFF   Free Hi-RAM             001000        4K
     0F7000   0FFFFF   System ROM              009000       36K
    ►100000   10FFEF   HMA (in use)            00FFF0     63.9K ◄
                                                   |F10 Print|
|F1 Help|F2 Format|View with the Arrow keys, Enter to dump          |Esc Exit|
```

Andere mogelijkheden zijn: een blik in het interne geheugen, boot- en partitie-record en de rest van de schijf of diskette op sectorniveau. Verder komt het programma nog met informatie over een aantal standaard (IBM) BIOS-en over een aantal MCA POS adapters. Het is mogelijk om een rapport over ieder onderwerp te laten printen of een compleet rapport met alle denkbare informatie over de gehele machine, dat dan zo'n dertien pagina's telt.

Conclusie

Er zijn toch ook onderdelen van de PC waar InfoSpotter problemen mee heeft. Zo wordt er niets gezegd over SCSI of EDSI diskinterfaces. ook met het bepalen van het DMA kanaal voor mijn MFM interface had InfoSpotter een probleem, het rapporteerde niets.
Het is een uitstekend programma om alles te weten te komen over een PC, maar moet niet verward worden met een test- of diagnoseprogramma, al zijn dan enkele testonderdelen beschikbaar. Het programma is geschikt voor de gevorderde gebruiker en PC beheerder, maar minder voor de beginner. Het Engelstalige handboek richt zich ook niet bepaald op mensen met weinig ervaring.

Frans Kors

Produktinformatie

InfoSpotter
Onderzoek- en rapportageprogramma voor PC-gebruikers
Prijs: f 235,85 inclusief BTW
Leverancier:
Ronin Nederland BV
Postbus 1172
3350 CD Papendrecht
Telefoon 078-414022

Cuisine 2.0

Een uitgekookt programma

Iedereen houdt wel een of andere database bij met gegevens over het wijnrek, de verzameling CD's of adressen. Cuisine is zo'n database-programma met een specialisatie in recepten.

Robert Schouten

Cuisine wordt geleverd op een 3,5 inch diskette (ook op 5,25 inch verkrijgbaar). Bij de flop zit een duidelijke en verzorgde Nederlandstalige handleiding. Zelf heb ik de handleiding nauwelijks ingekeken, want Cuisine beschikt namelijk over een hulpfunctie die overal in het programma is op te roepen. Deze hulpfaciliteit voldoet in meeste gevallen prima. Mocht de handleiding toch noodzakelijk zijn, dan wordt het zoeken van de onderwerpen vergemakkelijkt door een uitgebreid register.

Installatie

Het installeren van Cuisine gaat zonder problemen. De config.sys moet worden aangepast omdat het programma vijftig files open moet hebben (files = 50). Dit komt omdat het programma (geschreven in vierde generatietaal Clarion) werkt als een relationele database, waarbij veel tabellen (files) op hetzelfde moment voor de computer bereikbaar moeten zijn. Een nadeel van deze werkwijze is dat het pakket op een XT nogal traag zou kunnen worden.

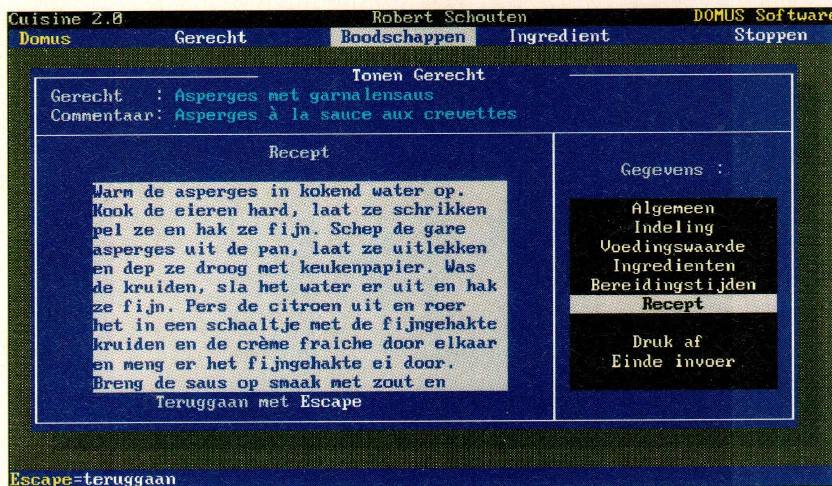
Het programma

Cuisine laat zich het beste omschrijven als een boodschappen- en receptenprogramma. Het pakket heeft standaard al zo'n dertig recepten aan boord. Hiermee kan de gebruiker al heel behoorlijk kokkerellen. De belangrijkste onderdelen van Cuisine zijn: gerecht, boodschappen en ingrediënt.

Gerecht

Het onderdeel 'gerecht' stelt de gebruiker in staat om eigen recepten toe te voegen. Bij het invoeren kunnen velden worden ingevuld als voedingswaarde, ingrediënten en bereidingstijden. Het voordeel bij deze manier van invoeren is dat de recepten er ook op deze manier weer uit te halen zijn. Heeft u bijvoorbeeld aardappelen en ham in huis, dan kunt u Cuisine laten zoeken naar een recept dat deze twee ingrediënten bevat. Ook kan er worden gezocht op ingrediënt of op het soort gerecht (hoofdgerecht, tussendoortje, etcetera). Is het betreffende recept gevonden dan kan dit door middel van een toetsencombinatie worden doorgegeven aan de boodschappenlijst.

Produktinformatie:

Cuisine 2.0
Prijs: *f* 39,95 inclusief BTW
Prijs receptendiskettes: *f* 12,95
Domus Software
Postbus 94791
1090 GT Amsterdam
Telefoon: 020-5922005

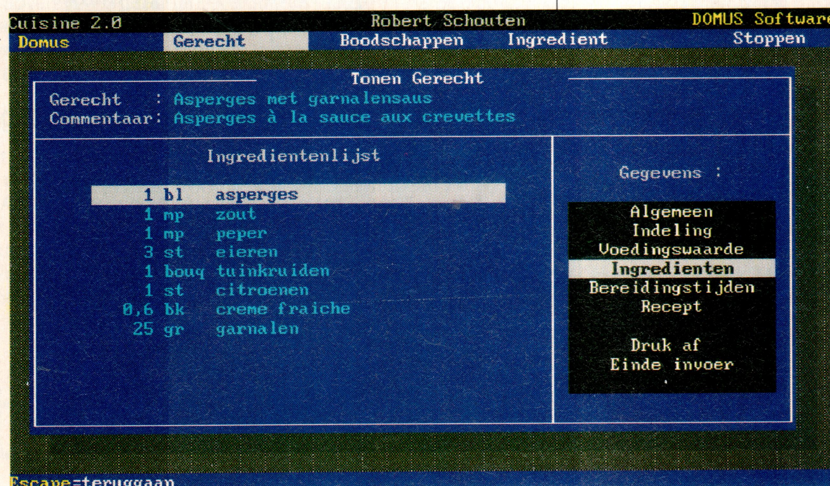
Cuisine 2.0 en de receptendiskettes zijn te verkrijgen bij de betere boekhandels en computerzaken.

Boodschappen

Van de gekozen recepten wordt een boodschappenlijst gemaakt die de aan te schaffen ingrediënten keurig rubriceert onder kopjes als zuivel, groenten, etcetera. Het is handig dat het programma de hoeveelheid ingrediënten aanpast aan het aantal ingevoerde eters. Dat scheelt extra rekenwerk. Verder is het mogelijk om wekelijks terugkerende boodschappen af te drukken.
Er zijn momenteel al extra receptenfloppen te koop met Italiaanse, Mexicaanse en Franse recepten. Ook zijn er diskettes met snelmenu's en slankmenu's. Het toevoegen van deze recepten aan de receptendatabase is eenvoudig. Via het op de receptendiskette aanwezige programma 'voegin' gaat alles automatisch. Het enige dat de gebruiker hoeft te doen is het aangeven van de juiste diskdrive en directory waar Cuisine in staat. Bij de receptenflop wordt overigens een keurig verzorgd boekwerkje geleverd waar de installatieprocedure wordt uitgelegd. In het boekje zijn alle recepten van de betreffende flop terug te vinden.

Conclusie

De makers van Cuisine 2.0 gaan uit van het zogenaamde Borland-principe: maak goede, degelijke software, zorg voor mooi afgewerkte en duidelijke handleidingen en (het belangrijkste) hou de prijs laag. Domus is hier goed in geslaagd. Cuisine 2.0 mag daarom niet ontbreken in de softwarebibliotheek van iedere, zichzelf respecterende computergastronoom. Voor de prijs hoeft u het zeker niet te laten.

Recept, een karig maal

Recept is, naast Cuisine, eveneens een programma voor het bijhouden van recepten. Het is simpel en goedkoop, maar de eetlust neemt er niet van toe.

Harm-Jan Wieringa

In Recept kunt u uw recepten opslaan. Voorbeelden staan al in de database. U kunt tevens zoeken op trefwoord, maar de bediening gaat wat stroef.
Het programma is erg simpel samengesteld en biedt dan ook weinig van de mogelijkheden die het bijhouden van recepten op de computer nou juist zo leuk maken. Het programma kan bijvoorbeeld geen calorieën bijhouden, noch kan het boodschappenlijstjes maken. Dit zijn mogelijkheden die vergelijkbare programma's wél bieden.
De enige extra mogelijkheid die het programma biedt, is het bijhouden van wat u al eens heeft gegeten. Niet bepaald een mogelijkheid die u vaak zult gebruiken, tenzij u regelmatig gasten ontvangt. Gezien de eenvoud van dit programma verbaast het me niet dat deze firma soortgelijke programma's aanbiedt om postzegels en boeken bij te houden. De wijzigingen zullen minimaal zijn.

Conclusie

Zelfs voor zo weinig geld kan ik Recept niet aanbevelen. Zelf schrijven van een programma is leuker. Of iets meer betalen voor een beter produkt. Dan weet je tenminste zeker dat je nog lol aan je geld beleeft.

Produktinformatie:

Recept
Prijs: *f* 24,95 inclusief BTW
Edusoft
A. v. Ostadestraat 176
7944 XR Meppel
Telefoon: 05220-59077

Dynalink Faxmodem 9642P

gaat mee in de binnenzak

Een normale trend in computerland is het steeds kleiner maken van de apparatuur. Laptop en notebook PC's zijn sterk in opkomst en doen qua mogelijkheden niet onder voor hun grote broers. Fabrikanten van randapparatuur maken hier handig gebruik van door de afmetingen van add-on's te verkleinen en in te spelen op nieuwe gebruiksmogelijkheden. Dynalink brengt een modem op de markt dat bedoeld is om met laptop of notebook mee op reis te gaan.

Johan Westen

Het Dynalink Faxmodem 9624P is een pocket modem dat gebruikt kan worden voor sjouwbare computers, maar uiteraard ook samen met normale PC's. Het biedt mogelijkheden voor datacommunicatie tot 2400 bps en het zenden en ontvangen van faxen op 9600 bps (CCITT Group 3). Bij het uitpakken van de doos bekroop me het gevoel dat er iets vergeten was: het modem. De aansluitkabels en netvoeding nemen vier keer zoveel ruimte in als het modem zelf, waardoor ik er overheen gekeken had! Meegeleverd worden drie handleidingen (voor modem, communicatie- en faxsoftware), software, een 9 Volt batterij, netvoeding, aansluitkabel richting PTT en een seriële aansluit/verloopkabel.

Installatie

Het modem laat zich direct op een 9-pins seriële poort vastschroeven. Met gebruik van de meegeleverde kabel is ook de verbinding te maken met een Macintosh computer of een computer met 25-pins seriële poort. Weliswaar kan het modem werken op een batterij, maar is er netspanning beschikbaar dan is het aan te raden de externe voeding te gebruiken. Op een modem dat in de handpalm past zijn geen ritsen lampjes te verwachten. Via 4 LED's is toch enige informatie te verkrijgen, namelijk:

```
FAX    Fax mode ready
MR     Modem mode ready
CD     Carrier detected
LB     Low battery
```

De eerste drie lampjes zijn slecht te onderscheiden bij veel licht. De Engelstalige documentatie ziet er verzorgd uit en is zeer compleet. Het modem beschikt over de Hayes commandoset, die wordt dan ook uitvoerig behandeld. Het is toch wel verrassend dat een dergelijk klein modem een Nonvolatile Me-

mory (een geheugen voor standaard instellingen) heeft, waarin twee verschillende configuraties kunnen worden opgeslagen.

Modem software

Meegeleverd worden twee pakketten: BitCom voor datacommunicatie en BitFax/SR voor faxgebruik. Na een uurtje lezen van de handleiding en wat installatiehandelingen werkte BitCom. Als test direct mijn favoriete BBS gebeld. Omdat het modem geen luidspreker bezit is niet te horen hoe de verbinding wordt opgebouwd. Normaal ratelen modems duidelijk bij het kiezen via een pulsecentrale. Maar ook dat is bij de Dynalink niet het geval. Ik was daarom toch wel verbaasd dat het carrier detect lampje aanging en op het beeldscherm de mededeling 'CONNECT 2400' verscheen. Daarna een heleboel rommel, omdat ANSI-mode niet aan stond. Dit is wel in BitCom in te stellen, maar echt mooi wordt het niet ondersteund. Iemand zonder ervaring met communicatiesoftware kan uitstekend met het pakket uit de voeten, maar mijn persoonlijke voorkeur gaat uit naar één van de bekende sharewarepakketten, zoals ProComm of Telix.
Als men bijvoorbeeld wat ervaring heeft met Telix en bij versie 3.15 de instelling Generic 2400 kiest is het modem direct volledig onder controle.
Dit modem is ook prima te gebruiken als Point in het HCC-Fidonet. Het werkt voortreffelijk met de Hayes modemfile van het Dutchie-pakket. Het ging zó goed dat ik het niet kon nalaten dit kleinood een dagje als modem voor een BBS uit te proberen, dat verliep zonder problemen.

Fax software

De software voor het gebruik van de fax-optie vraagt wat meer installatietijd. Het is mogelijk om met een systeem zonder harddisk te werken. Maar moeten ook faxberichten worden ontvangen, dan is het raadzaam een harddisk beschikbaar te hebben met 5 Mb vrije ruimte. Het handboek van meer dan honderd pagina's moet goed worden gelezen.

Faxen: direct of op de achtergrond

Er zijn verschillende mogelijkheden om met deze software te werken: vanuit een shell-programma of via het apart oproepen van verschillende functies. De laatste mogelijkheid verdient de voorkeur, omdat het shellprogramma erg slordig met de geheugenruimte omspringt. Een voorbeeld: als het systeem klaar staat om faxen te ontvangen, dan vraagt het hiervoor benodigde programma ongeveer 70 Kb geheugenruimte. Tussentijds kan rustig op het systeem worden gewerkt, het ontvangen van de fax gebeurt op de achtergrond. Wordt dit programma echter vanuit de shell opgeroepen en stopt men daarna met het werken in die shell, dan blijft er een 'gat' in het geheugen achter en kost het ontvangstprogramma geen 70, maar 140 Kb geheugen. De gebruiksaanwijzing rept daar met geen woord over.
Praktisch alle filetypes van verschillende softwarepakketten kunnen worden gebruikt. Genoemd worden ASCII, BFX, PCX, IMG, DCX, TIFF, TIFF Class F en TIFF Bi-Level en Pad-Bit. Om een bericht als fax te verzenden is een tekstverwerker bijgevoegd. Gemaakte teksten kunnen worden voorzien worden van logo's en het is mogelijk een kopregel op elke faxpagina te laten verschijnen.
Een faxbericht kan direct vanuit het programma worden verzonden òf op het moment dat met een heel ander programma wordt gewerkt. Het verzenden 'op de achtergrond' is mogelijk door vooraf op te geven op welk moment dat moet worden gedaan. Daarbij kan dan een verzendlijst worden gevoegd, de naam van de geadresseerde kan in de faxtekst worden opgenomen en nog vele andere zaken zijn mogelijk. Verder is het versturen van een fax dan nog mogelijk vanaf de DOS-regel. Door een opgave als: 'BITFAX -Fdynalink.txt -P0340378930' kan dit artikel naar de fax van de HCC worden verstuurd.

Shell springt slordig met 't geheugen om

In de configuratie kan men opgeven dat binnenkomende faxen direct geprint moeten worden. Dat kan worden gedaan op een laserprinter, maar ook gebruik van een 9- of 24-naalds matrixprinter is mogelijk. De ontvangen fax kan daarnaast worden bekeken op het beeldscherm, al duurt de schermopbouw op een XT wel wat lang. Een andere leuke optie is de mogelijkheid in te stellen wát beantwoord moet worden. Er is keuze uit 'NO ANSWER', 'ANSWER MODEM', 'ANSWER FAX' of 'ANSWER FAX/MODEM'. In het laatste geval wordt door het modem gekeken wat er binnenkomt: een fax of een gebruiker voor de hostmode van het datacommunicatieprogramma.

Conclusie

Deze handzame combinatie van modem en fax werkt probleemloos. De verbeteringen aan de software gaan echter door. De faxsoftware die ik gebruikte was versie 2.07P. De importeur meldde dat nu versie 3.00 wordt geleverd, die wat netter met het beschikbare geheugen omspringt. Wie zich bij de softwareleverancier laat registreren wordt van nieuwe ontwikkelingen op de hoogte gehouden en kan tegen een kleine vergoeding updates ontvangen.

Produktinformatie:

Dynalink 9624P
Pocket faxmodem met software voor modem- en faxgebruik
Adviesprijs *f* 942,08 inclusief BTW
Meer informatie:
2L Computers
Postbus 192
3870 CD Hoevelaken
Telefoon 03495-36294

Het modem is volgens de leverancier inmiddels goedgekeurd door de PTT, maar men beschikt nog niet over een goedkeurings nummer.

HCC IBM-PC GG

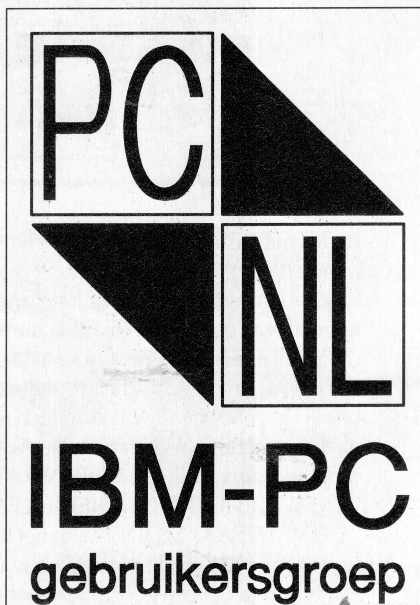
Jaargang 3, aflevering 7 INFORMATIE juli/augustus 1991

PCNL-DISK 14

Aflevering 14 van PCNL-DISK, het tijdschrift op diskette van de IBM-PC gg, met artikelen van voor en door PC-gebruikers (ook voor beginners), IBM-PC gg nieuws en natuurlijk software is uit! PCNL-DISK aflevering 14 bestaat uit 3 diskettes met de nummers PCNL1273, 1274 en 1275.
De afleveringen van PCNL-DISK bestaan uit gemiddeld drie diskettes. De losse afleveringen kosten per diskette f 7,50 (5,25 of 3,5 inch) exclusief verzendkosten. Een abonnement voor vier afleveringen kost f 45,- (5,25 of 3,5 inch) **inclusief** verzendkosten. Abonnees op PCNL-DISK ontvangen tevens alle nieuwe delen van de PDS Catalogus gratis.

In PCNL-DISK 14 treft u o.a. de volgende artikelen en software-besprekingen (tussen haakjes het nummer van de diskette):
- 'TOUR-TOTO'. Een kort artikel en een programma van Kees Pijnenburg voor het gokken op de 'Tour de France', een geliefd wedstijdje bij clubs en bedrijven. Het programma helpt bij de administratie, het opstellen van het reglement (aan de hand van door de gebruikers ingestelde voorwaarden), maakt de formulieren, maakt ploegen- en rennerslijsten, geeft aan wie de dagprijs gewonnen heeft, houdt het klassement bij, etc. Van het programma is ook de Turbo-Pascal v5.5 source code aanwezig. (1273)
- 'Tips & Trucs': 1) Batch-files waarbij gebruik gemaakt wordt van de aan batch-files doorgegeven parameters en de FOR-constructie, bijvoorbeeld voor beveiliging van de computer, 2) Low-level-format van de harddisk met behulp van het DOS-programma DEBUG, 3) Zoeken naar strings in ASCII-bestanden, inclusief een aantal zoek- en sorteerprogramma's waarmee geëxperimenteerd kan worden. (1273)
- 'Programmeren met ASIC v2.0'. In dit artikel beschrijft Wolfgang van Heeswijk het programma ASIC, een shareware BASIC-compiler (aanwezig op PCNL1229). Hierbij toont de auteur de voor- en nadelen van deze compiler. ASIC is vooral geschikt voor het maken van kleine utilities. De compiler produceert namelijk executable files die niet veel groter zijn dan vergelijkbare assembler-programma's. (1274)

Naast bovengenoemde programma's en files bevinden zich op PCNL-DISK 14 ook nog een aantal public domain en shareware programma's. O.a. aanwezig; ABC v2.0 (Een Nederlandstalig PD-programma van Wolfgang van Heeswijk voor kinderen. Ze moeten de toets indrukken die hoort bij de letter die op het scherm verschijnt, en ze moeten de naam intikken van het voorwerp dat op het scherm verschijnt, 1274). FFIND v1.0 (Nederlandse public domain van M. van Deelen. Files zoeken op de hele harddisk aan de hand van een opgegeven specificatie (*.DOC, grafi*.*, etc, 1274). De specificatie hoeft echter niet exact goed te zijn.), DIEET v1.0 (Nederlands PD-programma van Wolfgang van Heeswijk dat hij een elektronische diëtiste. Dit programma berekent per maaltijd of van een hele dagvoeding hoe veel calorieën er in zitten en telt de hoeveelheid vet, koolhydraat, eiwit en zout. De gebruikte voedingsmiddelentabel kan aangepast worden met het bijgeleverde programma VOED v1.0, 1275), MIND v1.81 ('The Ultimate Silly Graphics Demo'. Het toont CGA-graphics van een verbluffende variëteit, dronken muggen, een kanten kleedje, een LP, Lissajous-achtige figuren, punten, strepen, lijnen, blokken, etc. Iedereen kan er van maken wat hij wil. Een heel bijzonder programma waarmee je ook een beetje in je eigen gedachten kunt kijken, 1275.)

Abonnement

Een abonnement nemen op 4 afleveringen van PCNL-DISK is heel eenvoudig. U bepaalt met ingang van welk nummer u een abonnement wenst, zoekt op de vierde pagina van deze PCNL-MEMO welk bestelnummer daarvoor van toepassing is en maakt het abonnementsbedrag over met vermelding van dit bestelnummer. Basisprijs voor een abonnement is f 45,- (5.25 of 3,5 inch). Uiteraard geldt ook hier een korting van 10% voor IBM-PC gg leden. Let op! Een abonnement kan ook ingaan bijvoorbeeld bij nummer 1. U ontvangt dan alle afleveringen in 1 keer. Afzonderlijke diskettes van PCNL-DISK zijn te bestellen als losse PCNL-diskettes. Zie voor de bestelnummers de vierde pagina van deze IBM-PC gg pagina's.

Gratis lege disks!

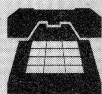
Let op! Bij alle PCNL-software die hier genoemd wordt ontvangt u gratis lege merkdiskettes (van hetzelfde formaat); ÉÉN bij aanschaf van losse PCNL-diskettes, TWEE bij aanschaf van een PCNL-kwartet, VIJF bij aanschaf van een PCNL-pakket en TIEN bij aanschaf van een PDS-Catalogus.

PCNL-MEGA set

De ideale oplossing voor het maken van backups; een PCNL-ringband/slipcase met daar in maar liefst 30 geformatteerde diskettes netjes opgeborgen in diskette-tassen. Nooit meer opbergproblemen, handig en overzichtelijk. En voor de prijs hoeft u het niet te laten.
Prijzen PCNL-MEGA sets: PCNL-ringband/slipcase met in 8 diskettetassen:
30 5,25 inch DSDD diskettes f 60,-* (bestelnummer 59809)
30 3,5 inch DS diskettes f 80,-* (bestelnummer 39839)
30 3,5 inch HD diskettes f 120,-* (bestelnummer 39849)

Colofon

Deze pagina's zijn een maandelijkse bijdrage van de IBM-PC gebruikersgroep van de HCC, postbus 47, 7250 AA VORDEN.

PCNL-HULPLIJN Telefonische vraagbaak voor leden van de HCC IBM-PC gg voor algemene computervragen of vragen over de werking van shareware en/of commerciële programma's. Telefoonnummer 04104-78334, donderdagavond van 20.00 tot 23.00 uur (Henk Bennik).

Geformatteerde diskettes

Bespaar uzelf tijd en geld met de geformatteerde diskettes van de IBM-PC gg. Deze diskettes komen rechtstreeks van de fabriek. Het formatteren doen we zelf, gratis.

	5,25 inch* DSDD	3,5 inch* DS	3,5 inch* HD
Bestelnrs	*59709*	*39739*	*39749*
10 stuks	f 1,30	f 2,00	f 3,50
30 stuks	f 1,20	f 1,90	f 3,30
50 stuks	f 1,10	f 1,80	f 3,10
100 stuks	f 1,00	f 1,60	f 2,90

Bovenstaande prijzen zijn per diskette (incl. BTW) bij afname van het aantal dat in de linker kolom vermeld staat. N.B. Vergeet bij bestelling niet te vermelden hoeveel diskettes u wilt hebben.

*Voor leden van de IBM-PC gg geldt voor deze prijzen ook nog eens de **10% korting**!

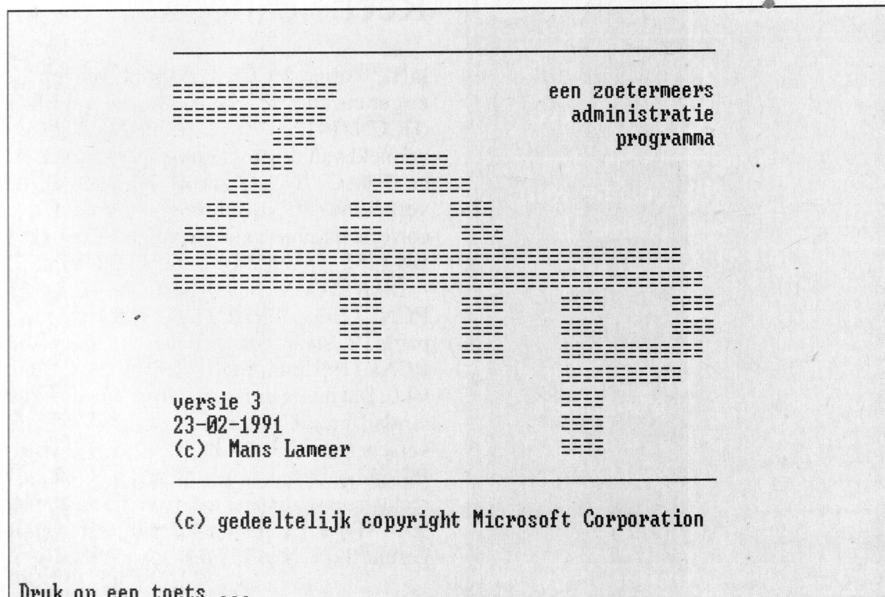
PCNL-diskettes

Onderstaande diskettes zijn afkomstig uit de PDS Bibliotheek van de IBM-PC gg. De genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes voor **f 7,50 per stuk** (3,5 inch dus GÉÉN meerprijs). Alle diskettes zijn rechtstreeks te verkrijgen bij de IBM-PC gg (**niet** via de HCC bestelservice!). Voor bestelnummers e.d. zie de PCNL-bestelinformatie op de vierde pagina.

PCNL1230 - ZAP v3. ZAP is een Nederlandstalig PD-programma van Mans Lameer. De naam staat voor Zoetermeers AdministratieProgramma. ZAP is gebaseerd op het systeem van dubbel boekhouden. Meerdere boekhoudingen zijn mogelijk met een grootboek en tot 9 subgrootboeken. Invoer kan handmatig en in de vorm van ASCII- of Girotelbestanden. De uitvoer bestaat uit een journaal, rekeningkaarten, saldilijsten, resultatenrekening en een balans. De uitvoer kan op ieder moment naar het scherm, de printer of een file op schijf gestuurd worden. De handleiding is vrij uitvoerig, maar kan NIET gebruikt worden als een cursus boekhouden. Er zijn diverse voorzieningen, zoals toegangsbeheer via een wachtwoord, exporteren van rekeningen en mutaties en het on-line overschakelen van en naar Nederlands- of Engelstalige besturing. In ZAP worden geen getallen verwerkt. Er is dus geen sprake van een echte voorraadadministratie. ZAP vereist een harddisk en minimaal 512KB RAM.

PCNL1246 - QUATRIS PRO v2.0 & TANK WARS v2.0. QUATRIS PRO is de winnaar van de ROCKWELL International Computer Science Competition 1990. Het is een fraaie grafische uitvoering van een tetris-achtig spel ('netjes stapelen van vallende blokken') met vele extra mogelijkheden. De sharewareversie op deze diskette kent slechts 3 behendigheidsnivo's. TANK WARS is een 'vernietig de tanks van de vijand' spel. Aan dit spel kunnen maximaal 10 spelers deelnemen, inclusief de computer zelf. QP draait op EGA en VGA schermen. Voor TW is een VGA-kaart vereist, alsmede een snelle (AT of 386) computer. Beide games ondersteunen het gebruik van een muis.

PCNL1248 - CDP v1.5 & PASBR v2.0. CDP (Cliff's Directory Program) is een zeer krachtig file en disk management programma dat naar wens rechtstreeks of als resident programma gebruikt kan worden. Als TSR vraagt het slechts 9K (rest verdwijnt in EMS of in een swap file) en kan het opgeroepen worden tijdens het gebruik van andere programma's. Bijzondere eigenschap van CDP; 1) er kunnen 2 kopieën tegelijk geladen worden die onderling communiceren, 2) CDP kan alle files die op de disk staan in één lijst tonen, ongeacht in welke subdirectory ze staan. PASBR (Point & Shoot Backup/Restore) is een menugestuurd backup/restore programma dat gehele of gedeeltelijke backups kan maken van de harde schijf.

---- PCNL1230 - ZAP v3 ----

PCNL-DIRECT service

Heeft u een bestelling boven f 50,- en u wilt het snel hebben? Fax (05752-1382) of bel (05752-1881) met Jenny de Greef of Jan Willem Beek. Komt uw bestelling binnen voor 14.00 uur dan gaat hij de zelfde dag nog voor 17.00 uur als rembourszending de deur uit. De kosten van deze service bedragen slechts f 10,- (incl. rembours- en verzendkosten).

PCNL1249 - BATTLEFLEET v3.0 & STRATEGY v1.1. BATTLEFLEET is een grafische computeruitvoering van "zeeslag" waarbij het de bedoeling is de vloot van de tegenstander 'naar de kelder' te helpen. Dit spel kan tegen de computer gespeeld worden of via een modem (!) tegen een andere PC-gebruiker. STRATEGY is een fraaie grafische uitvoering van het bordspel met de zelfde naam waarin twee spelers elkaar op het slagveld te lijf gaan met hun legers. BF vereist een VGA-kaart en ondersteunt het gebruik van een muis (niet vereist). STRATEGY vereist een EGA- of VGA-kaart (en voor spelen 'op afstand' een Hayes-compatibel of nullmodem).

PCNL1250 - BUILD-A-FISH v2.1 & DINO v2.1. BUILD-A-FISH is een (Engelstalig) educatief programma waarmee menugestuurd na keuze van een aantal opgegeven kenmerken een plaatje van één van de 67 in het programma aanwezige vissoorten op het scherm getoond wordt.DINO is een database met (Engelstalige) informatie over een groot aantal reeds lang geleden uitgestorven dinosauriërs. Het programma toont informatie over de dinosaurier (grootte, geologische tijdvak waarin hij leefde, verwantschap met andere soorten) en een plaatje met een silhouet. Beide programma's draaien op CGA-, EGA- en VGA-kaarten en vereisen een harddisk of een floppy van 1.2MB of groter.

PCNL1260 - NUMERICAL AND STATISTIC ROUTINES. Enkele Nederlandse shareware programma's van Wolfgang van Heeswijk voor statistische doeleinden. Op deze diskette zijn o.a. aanwezig: ANALYSE (Voor linguïsten en taalpsychologen. Voert eenvoudige analyse uit van de inhoud van een artikel, woordenschat, leestekens, gemiddelde woord en zinslengte, etc. Met AI-eigenschappen), MINISTAT (set van programma's voor basis-statistische verwerkingen; gemiddelde (rekenkundig, harmonisch, etc.), variantie, S.D., lineaire regressie, trendanalyse, procentuele verdeling. Invoer van command-line of ASCII-file), KABBALA (Spreadsheet van 9 kolommen bij 260 rijen voor t-, F- en Chi-

kwadraat-statische toetsen. Bevat ook generator voor random of normaal verdeelde getallen. Grafische weergave van resultaten op Hercules, CGA, EGA en VGA), TWOWAY (Twee-weg ANOVA).

PCNL1261, 1262 EN 1263 - PLAYS BY WILLIAM SHAKESPEARE. Drie diskettes met de volledige tekst van toneelspelen van William Shakespeare; 'A midsummer night's dream' & 'Romeo and Juliet' op PCNL1261, 'MacBeth' & 'Merchant of Venice' op PCNL1262 en 'Hamlet' & 'Othello' 0- PCNL1263. De (Engelstalige) tekst wordt op het scherm getoond onderverdeeld in actes en scenes. De stukken bevatten een on-line woordenboek met een omschrijving van een aantal in de tekst speciaal aangegeven 'oudere' termen. De sharewareversies op deze schijven heeft niet de mogelijkheid de volledige teksten te printen (anders dan via een screendump).

PCNL1264 EN 1265 - HYPERSHELL v3.5. Een set van programma's waarmee hypertext-documenten gemaakt en bekeken kunnen worden. Een hypertext-documenten bevat tekst en afbeeldingen die op dynamische wijze aan elkaar gekoppeld is. Deze set bevat onder andere een ASCII-editor, een screen-capture programma, een print-programma en een shell van waaruit ze allemaal opgeroepen kunnen worden. Als plaatjes accepteert HYPERSHELL BLOAD- en PCX-files. Afhankelijk van de gebruikte plaatjes draait het programma op Hercules-, EGA- en VGA-kaarten. Gebruik van een kleurenmonitor en een harddisk worden aangeraden. De muis wordt ondersteund. Op deze diskettes zijn voorbeelden van hypertext-documenten aanwezig in de vorm van; een CAI-les (Computer Assisted Instruction=COO), een database, een prijslijst met ingebouwde rekenmachine, een reference manual, etc.

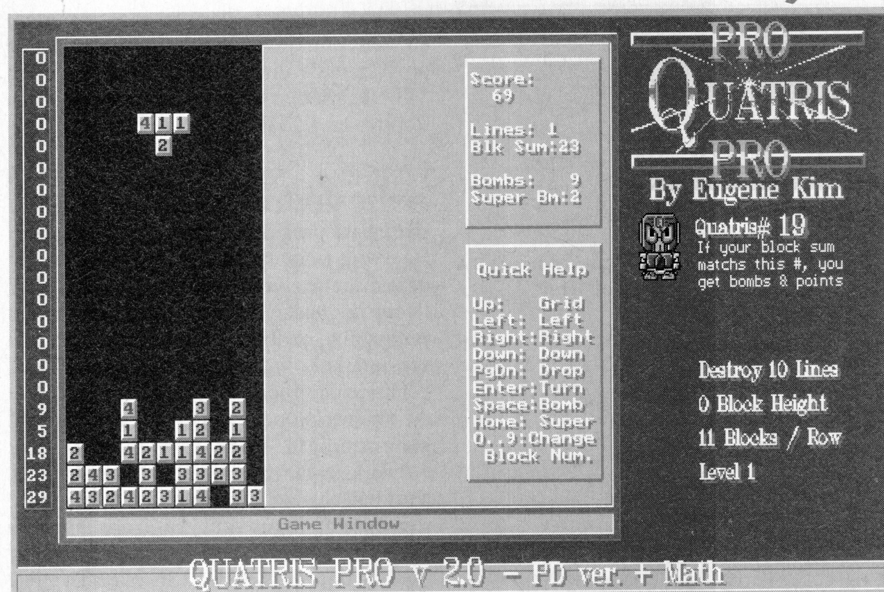
PCNL1267 - SUPER.LIB v1.51 FOR CLIPPER. Speciale bibliotheek met functies voor gebruikers van Clipper (summer '87-editie of v5.0). Dit pakket bevat een functieset met een hoog gebruikersgemak en is onafhankelijk van het type gegevens dat verwerkt moet worden. Deze bibliotheek vereist geen uitgebreide setup en bevat een duidelijke menugestuurde interface. Op deze diskette zijn voorbeeldprogramma's aanwezig die de kracht van de mogelijkheden toont. Zeer geschikt voor het zelf ontwikkelen van Clipper-applicaties. (N.B. Clipper zelf is vereist voor het werken met deze functies).

PCNL1268 - MATH CLASS v1.1 & LOGIC PROGRAMS. Twee Engelstalige educatieve programma's om kinderen te helpen bij het leren rekenen. MATH CLASS is voor hele jongen kinderen en behandelt optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen met 5 moeilijkheidsniveaus. Leuke grafische weergave (CGA, EGA of VGA vereist) die met enige opstarthulp van de ouders ook voor hele jonge kinderen te volgen moet kunnen zijn. LOGIC CLASS bevat een aantal puzzels waarmee rekenen en logisch inzicht gestimuleerd worden. O.a.: Target Math (Om de beurt toevoegen van 1 tot 4 bolletjes, wie maakt het opgegeven aantal precies vol?), Jelly Beans (Leeghalen van de fles. Wie de laatste moet pakken verliest!).

PCNL1269 - HEALTH AID v1.02. Engelstalig programma dat u helpt gezond te blijven. Dit programma levert informatie over voedingsmiddelen, het samenstellen van een dieet en vergelijkt uw eigen dieet met de wetenschappelijk bepaalde gemiddelde hoeveelheid die u aangeraden wordt dagelijks van diverse produkten te nuttigen. Aan de hand van uw lengte, gewicht etc. (N.B. Amerikaanse eenheden!) geeft het programma ook tips voor uw eigen gezondheid. Deze shareware-versie bevat niet de FoodAid-programma's. Daardoor is de aanwezige voedseldatabase niet te veranderen of uit te breiden.

PCNL1270 - B-WARE UTILS FOR POOR EYESIGHT. Set van utilities en een ASCII-teksteditor voor visueel gehandicapten. De utilities vervangen een aantal DOS-programma's. O.a. BDIR (Geeft de files in directory weer met hele grote letters), BTYPE (idem voor TYPE-commando), BLOOK (bekijk tekstfiles). BEDIT is een complete tekst-editor met alle standaard functies (zoek/vervang, blokfuncties, etc.) en tevens een (Engelstalig) woordenboek, automatisch verlengde afkortingen. De grootte van de karakters is tijdens het werken aan te passen van de normale (kleine letters) tekst-mode tot een 'grote letters'-mode waarbij er maximaal 12 regels met 20 karakters op het scherm passen. Alle edit-commando's kunnen worden aangeroepen met een Alt-toets-combinaties of met de aloude Wordstar-toetsencombinaties.

PCNL1271 - SSQL v2.2a & XREF v1.40. Twee programma's voor gebruikers van databases. SSQL maakt gebruik van de Structured Query Language, de interface van de toekomst voor relationele databases. SSQL is gemaakt voor eindgebruikers die geen behoefte hebben aan een volledig professionele programmeeromgeving. Daarom is SSQL niet zo krachtig als (dure) commerciële programma's, maar geeft een goed inzicht in de werking van SQL en is een uitstekende introductie voor beginnende gebruikers. De 400 pagina's tellende Engelstalige documentatie geeft veel uitleg en voorbeelden. In deze versie is de capaciteit verhoogd naar 128 kolommen per rij met maximaal 500 bytes bij een alleen door de beschikbare hoeveelheid geheugen beperkt aantal rijen. XREF is een data dictionary utility die on-line of op papier informatie levert over de stuctuur van DBF-databasen en de erbij horende indexen (NTX- of NDX-formaat). Het programma geeft ook de mogelijkheid de namen van de databasevelden een andere naam te geven.

- - - - PCNL1246 - QUATRIS PRO v2.0 - - - -

Rectificatie

In de vorige HCCNieuwsbrief zijn op de zogenaamde Publish Ware pagina's (HCCN#141, pp 70-72) de nieuwste versies vermeld van de programma's DANCAD3D en FRACTINT. Daarbij zijn echter de verkeerde PCNL-nummers vermeld. De correcte nummers zijn als volgt; **PCNL1251 EN 1252** - DANCAD3D v2.5G, **PCNL1253** - DANCAM EN DANPLOT v2.51 en **PCNL1255** - FRACTINT v15.1. Op die pagina's staat ook een beschrijving van **PCNL1199** met GRAPHIC WORKSHOP v4.0. Dat nummer is wel correct. Er is echter sindsdien al weer een nieuwe versie verschenen, v5.0 op **PCNL1259**. De IBM-PC gg heeft, omdat het hierbij gaat om een rechtstreekse update, iedereen die na 20 mei 1991 GWS besteld heeft de nieuwste versie gestuurd (**PCNL1259** dus!).

HCC IBM-PC GG

PCNL-diskettes met software

Diskettes met programma's die beschreven staan in onze Public Domain en Shareware Catalogus, de HCC IBM-PC gg pagina's of de Publishware pagina's (alleen PCNL-nummers!). De prijs is f 7.50 per diskette. Elk PCNL-nummer is een diskette. Als bij de beschrijving van een programma meer nummers staan vermeld is de prijs gelijk aan het aantal diskettes maal de disketteprijs.
Bij elke beschreven diskette is een PCNL-NUMMER vermeld. Het BESTELNUMMER van de diskette bestaat uit het 4-cijferige PCNL-NUMMER voorafgegaan door een 5 (voor levering op 5.25" 360 KB diskettes) of een 3 (voor levering op 3.5" 720 KB diskettes). Een 3.5 inch diskette bevat dezelfde (hoeveelheid) software als een 5.25 inch diskette. Informatie over de software vindt u in de PCNL-Floppyfolder en de PDS-catalogus.

Losse PCNL-diskettes kosten f 7,50 per stuk voor zowel 5,25 als 3,5 inch formaat diskettes.
Per PCNL-diskettes ontvangt u 1 lege merkdiskette van hetzelfde formaat gratis!

PCNL-Floppyfolder

Een kort overzicht van de eerste 1200 diskettes uit de Bibliotheek, ingedeeld in categorieën. Bestelnummer 63001. Prijs inclusief verzendkosten f 2.50. Indien u tegelijk diskettes bestelt f 1,-.

PDS-Catalogus

Deze bevat de beschrijving van de PDS-programma's uit de bibliotheek van de HCC IBM-PC GG. Een complete PDS-Catalogus bestaat uit:
- een ringband, slipcase, diskettetassen
- ALLE beschikbare PDS-delen op diskette
- handleiding gebruik PDS en bestelinformatie (boekvorm)
- de PCNL-Floppyfolder
- 10 lege diskettes

Elk PDS-deel bevat 100 diskettebeschrijvingen op diskette, het zoekprogramma PCNLVIEW en het programma Convert2 waarmee alle delen (op harddisk) aan elkaar kunnen worden gekoppeld. De nieuwste versie van PCNL-VIEW (v1.4) bevindt zich alleen op PDS-deel 12. Regelmatig komt een nieuw PDS-deel uit. Op het moment bevatte de PDS-catalogus 12 PDS-delen (op 12 5.25 of 6 3.5 inch diskettes). Wie eenmaal een PDS-catalogus bezit kan later verschijnende PDS-delen bijbestellen. (zie ook bij PCNL-DISK).
De complete PDS-Catalogus kost f 50,00 bestelnummers: op 5.25 inch 58001, op 3.5 inch 38001.
Zonder de ringband+slipcase is de prijs f 40,00. Bestelnummers; op 5.25 inch: 58002, op 3.5 inch: 38002.
Losse PDS-delen (met 100 diskettebeschrijvingen):
PDS deel 1 bevat de beschrijvingen van PCNL0001-PCNL0100, deel 2 bevat de beschrijvingen van PCNL0101-PCNL0200 enz.
Bestelnummers op 5.25 inch; PDS deel 1: 58101, deel 2 : 58102, enz., deel 12: 58112.
Bestelnummers op 3.5 inch; PDS deel 1: 38101, deel 2: 38102, enz., deel 12: 38112.
De prijs per PDS-deel is f 5,00. NB. Ook bij aflevering van 2 delen op 1x3.5 inch diskette blijft de prijs f 5.00 per PDS-deel.

PCNL-DISK

Elektronisch magazine op diskette. Een abonnement geldt voor 4 afleveringen van tenminste 2 diskettes (in ongeveer 1 jaar). Abonnees ontvangen nieuwe PDS-delen gratis. Een abonnement kan met ingang van elke (verschenen of toekomstige) aflevering ingaan.
Uitgekomen afleveringen:
1 = nov '87 (PCNL0701, PCNL0702)
2 = mrt '88 (PCNL0739, PCNL0740)
3 = sep '88 (PCNL0809, PCNL0810, PCNL0811)
+ PDS deel 07 en 08
4 = dec '88 (PCNL0861, PCNL0862) + PDS deel 09
5 = mrt '89 (PCNL0933, PCNL0934, PCNL0935)
6 = jul '89 (PCNL1001, PCNL1002) + PDS deel 10
7 = sep '89 (PCNL1023, PCNL1024)
8 = dec '89 (PCNL1080, PCNL1081)
9 = mrt '90 (PCNL1121, PCNL1122, PCNL1090)
+ PDS deel 11
10 = jul '90 (PCNL1153, PCNL1154)
11 = okt '90 (PCNL1201, PCNL1202, PCNL1188)
+ PDS deel 12
12 = dec '90 (PCNL1221, PCNL1222)
13 = mrt '91 (PCNL1231, PCNL1232, PCNL1233)

Prijs per abonnement op 4 afleveringen zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 45,00. Deze abonnementskosten zijn **inclusief** verzendkosten.
Bestelnummers op 5.25 inch; Afl 1 t/m 4: 59001, Afl 2 t/m 5: 59002 enz. Met ingang van afl.12 (t/m 15) :59012.
Bestelnummers op 3.5 inch; Afl 1 t/m 4: 39001, Afl 2 t/m 5: 39002 enz. Met ingang van afl.12 (t/m 15) :39012.

PCNL-pakketten

Een vaste selectie van 10 PCNL-diskettes. prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 60,00.

bestelnummers op	*5,25"*	*3,5"*
PCNL-STARTER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0352, 0481, 0482, 0485, 0486, 0487, 0520, 0700, 1186, 1187).	*58201*	*38201*
PCNL-PROGRAMMEER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0055, 0176, 0324, 0330, 0360, 0488, 0573, 0683, 0893, 0894).	*58203*	*38203*
PCNL-DOS-UTILITIES-PAKKET (samengesteld uit PCNL0320, 0382, 0471, 0483, 0597, 0598, 0599, 0648, 0649, 1040).	*58204*	*38204*
PCNL-GAMESPAKKET (samengesteld uit PCNL0178, 0201, 0351, 0352, 0353, 0355, 0496, 0527, 0542, 0674, met CGA-emulator, PCNL1082, draait bijna gehele gamespakket ook op Hercules) .	*58205*	*38205*

PCNL-kwartetten

Een vaste selectie van 4 PCNL-diskettes. prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 25,00.

bestelnummers	*5,25"*	*3,5"*
PCNL-Huishoud kwartet (bevat PCNL0519, 0635, 0778 en 0918)	*58401*	*38401*
PCNL-Kleuter/kinder kwartet (bevat PCNL0005, 0507, 0552 en 0903)	*58402*	*38402*
PCNL-PC-Keydraw kwartet (bevat PCNL0881 t/m 0884)	*58403*	*38403*
PCNL-VGA kwartet (bevat PCNL0880, 0898, 0899 en 0944)	*58404*	*38404*
PCNL-ARC kwartet (bevat PCNL0993, 1053, 1054 en 1068)	*58405*	*38405*
PCNL-Windows 3 Utilities kwartet (bevat PCNL1176 t/m 1179)	*58406*	*38406*
PCNL-Windows 3 Wall Paper kwartet (bevat PCNL1181 t/m 1184)	*58407*	*38407*
PCNL-VGA GAMES kwartet (bevat PCNL0932, 1170, 1196 en 1198)	*58408*	*38408*
PCNL-VGA PLUS kwartet (bevat PCNL0905, 1193, 1255 en 1259)	*58409*	*38409*
PCNL-SUPER GRAPHICS kwartet (bevat PCNL1098, 1100, 1180 en 1197)	*58410*	*38410*
PCNL-Astrology/Numerology kwartet (bevat PCNL1119, 1120, 1151 en 1152)	*58411*	*38411*
PCNL-PCMAGNET kwartet (bevat PCNL1086 t/m 1089)	*58412*	*38412*
PCNL-AdLib Music kwartet (bevat PCNL1207 t/m 1210)	*58413*	*38413*
PCNL-Windows 3 Divers-1 kwartet (bevat PCNL1240, 1243, 1245 en 1256)	*58414*	*38414*
PCNL-Windows 3 Divers-2 kwartet (bevat PCNL1241, 1242, 1244 en 1257)	*58415*	*38415*

Ringbanden, slipcases

PCNL-Ringband, kleur blauw (38 mm mechaniek) bestelnr. 73101. PCNL-Slipcase, kleur blauw, bestelnummer 73201,. Prijs ringband of slipcase; per st. f 10.00, bij afname 5 exempl.: f 9.50 per st., bij 10: f 9.25, bij 20: f 8.50, bij 40: f 8.00. Ringband + Slipcase, kleur wit (38mm, venster op rug ringband), bestelnummer 73401. Prijs per set f 20.00, bij afname 5 sets f 19.00 per st., bij 10: f 18.50, bij 20: f 17.00, bij 40: f 16.00.

Diskettetassen

Diskettetassen zoals gebruikt in de PDS-catalogus; voor 3.5" bestelnummer 75301, voor 5.25" bestelnummer 75501. Prijs per st. f 2.00, 10 st. f 15.00, 20 st. f 25.00, 50 st. f 55.00.

Geformatteerde diskettes

	5,25 inch DSDD	3,5 inch DS	3,5 inch HD
Bestelnrs	*59709*	*39739*	*39749*
10 stuks	f 1,30	f 2,00	f 3,50
30 stuks	f 1,20	f 1,90	f 3,30
50 stuks	f 1,10	f 1,80	f 3,10
100 stuks	f 1,00	f 1,60	f 2,90

Bovenstaande prijzen zijn per diskette (incl. BTW) bij afname van het aantal dat in de linker kolom vermeld staat. N.B. Vergeet bij bestelling niet te vermelden hoeveel diskettes u wilt hebben.

Boekjes

Handleiding PDS (met o.a. aanwijzingen voor het gebruik van PDS-software) bestelnr :62101 f 5.00.

Porto en verzendkosten

Uitsluitend het abonnement op PCNL-DISK en de los bestelde PCNL-floppyfolder zijn inclusief verzendkosten. Bij alle andere artikelen betaalt u naast de kosten voor diskettes etc. eenmaal een bijdrage verzendkosten. Bij de PCNL-DIRECT service is die bijdrage f 10,- ,in andere gevalllen f 5,-.

Bestellen en levering

Iedereen kan bestellen. Leden van de IBM-PC GG krijgen 10% korting op alle genoemde prijzen en verzendkosten. Prijzen zijn inclusief 18.5% BTW. Bij elke levering wordt een BTW-factuur gevoegd.
Bij een bestelling dient u de bestelnummers te vermelden en indien u lid bent van de IBM-PC GG tevens het 6-cijferige HCC lidnummer.

Betaling

U kunt op de volgende manieren in het bezit komen van diskettes met PDS en de andere artikelen.

1. Betaling bij aflevering.
   Verzendkosten f 10,-. Minimumbedrag artikelen f 50.-. (De PCNL-Direct service). Bel (tijdens kantooruren) of fax voor 14.00 uur en de PTT bezorgt het bestelde de volgende dag. U betaalt artikelen + verzendkosten aan de PTT.
2. Betaling vooraf. (alle betalingen t.n.v. PCNL Vorden).
   Verzendkosten f 5,-. Geen minimumbedrag artikelen. Verzending geschiedt op de dag dat de betaling bij ons binnen komt.
   2.1. U zendt een BRIEF met BESTELNUMMERS en een VOLLEDIG INGEVULDE EUROCHEQUE of GIROBETAALKAART naar ons adres.
   2.2. U maakt het bedrag over op een van onze rekeningen
      2.2.1. Bankrekening. Bij de mededelingen vermeldt u de bestelnummers. Als de ruimte onvoldoende is vermeldt u hoe u de bestelnummers meegedeeld heeft ('zie brief' of 'zie fax' +datum+postcode afzender). In de aparte brief of fax vermeldt u hoe en door wie de bestelling is betaald. Zendt bankformulieren naar uw bank en niet naar ons!
      2.2.2. Girorekening,
         a. door middel van girotel: U vermeldt bij de MEDEDELINGEN UW POSTCODE, ADRES en de BESTELNUMMERS. Eventueel deelt u de bestelnummers apart mee (zie bij punt 2.1)
         b. door middel van een overschrijvingskaart die u zelf naar de GIRO zendt. Bij de MEDEDELINGEN of ACHTEROP het formulier heeft u voldoende ruimte voor de BESTELNUMMERS. Een aparte brief of fax is in dit geval altijd overbodig.
         c. door middel van een verzamelgiro van overheidsinstellingen etc. Het apart meedelen van de bestelnummers is hierbij ALTIJD nodig.
   2.3. Vanuit het **buitenland** uitsluitend per eurocheque (pasnummer invullen!) of per postwissel. PCNL-DIRECT is naar het buitenland niet mogelijk.

Verschuldigd bedrag

Aan het totaalbedrag van de gewenste artikelen voegt u eenmaal verzendkosten toe. Als u lid bent van de IBM-PC GG mag u van het zo berekende bedrag direct 10% aftrekkken. Vermeldt dan altijd tevens uw HCC-lidnummer.

Besteladres/rekeningnummers

PCNL, POSTBUS 115, 7250 AC VORDEN.
Telefoon 05752-1881, FAX 05752-1382
POSTBANKREKENING 61125 t.n.v. PCNL Vorden.
BANKREKENING 36.64.13.600 t.n.v. PCNL Vorden.
Cheques en girobetaalkaarten invullen ten name van PCNL, Vorden!

Informatie

Over bestellingen tijdens kantooruren, tel. 05752-1881, fax 05752-1382.

10% IBM-PC gg ledenkorting

Niet ieder HCC-lid is ook IBM-PC GG lid ! U bent lid als op uw HCC-lidmaatschapskaart linksonder IB voorkomt. Eenmaal per maand ontvangen wij van de HCC-ledenadministratie in Houten een lijst van (slechts) de HCC-leden die ook IBM-PC GG lid zijn.
Aan hen wordt automatisch 10% korting verleend. Als u nog niet of nog maar kort lid bent kunt u zich direct verzekeren van de korting door u d.m.v. een ledenadministratiekaartje uit de HCC-Nieuwsbrief op te geven als lid van de IBM-PC GG en naar ons in VORDEN te zenden evt. tegelijk met een bestelling.
Indien op de factuur geen korting is vermeld, kunt u alsnog in aanmerking komen voor de korting door BINNEN 14 DAGEN NA DE FACTUURDATUM op de hierboven aangegeven manier lid te worden van de IBM-PC GG en het kaartje naar ons in VORDEN te zenden en met vermelding van het FACTUURNUMMER te verzoeken om een CREDITKORTINGFACTUUR.

Mr. Rembrandt Heerkens Thijssen.

Nieuwe bureaumanager

Onze vereniging is sterk afhankelijk van vrijwilligers, dat is terecht al meerdere keren gezegd. Maar vanzelfsprekend zijn daarnaast ook beroepskrachten nodig, die zorgen voor de ondersteuning van de leden en de continuïteit binnen de vereniging. In dat verband vervullen de mensen van het HCC kantoor dus een belangrijke rol.
Op 1 juni is bij de HCC een nieuwe bureaumanager in dienst getreden: *mr. Rembrandt Heerkens Thijssen* (44) uit Heemstede. Wij stellen hem hier kort aan u voor, vanzelfsprekend zullen velen van u de komende tijd nog contact met hem hebben.
De heer Heerkens Thijssen is een geboren Zuidkennemerlander, of voor wie dat meer zegt: afkomstig uit de regio Haarlem. Na het behalen van het HBS-A diploma studeerde hij Nederlands recht in Groningen.
De nieuwe bureaumanager heeft lange tijd gewerkt bij de Bank Mees & Hope, met als taakstelling vooral het relatiebeheer voor particulieren. Daarnaast was hij bij deze bank een aantal jaren actief op het gebied van de marketing.
Belangrijk voor de HCC is zeker dat de heer Heerkens Thijssen ervaring heeft op verenigingsgebied. Hij was jaren lang bestuurslid van de Koninklijke HFC, zoals de kenners ongetwijfeld weten de oudste voetbalvereniging van ons land.
Computers zijn beslist geen onbekend begrip voor de nieuwe bureaumanager, al is hij in wezen niet meer dan een *gebruiker*. Dat vormt uiteraard geen enkel beletsel, want het bestuur heeft nadrukkelijk niet gezocht naar een deskundige op computergebied, maar naar een bekwaam organisator. In dat opzicht heeft het bestuur alle vertrouwen in de nieuwe manager, omdat hij een goede communicatie met en een uitstekende vorm van dienstverlening aan de leden als de belangrijkste doelstellingen ziet. Leden *winnen* is volgens de heer Heerkens Thijssen een belangrijke zaak, maar leden *houden* niet minder!
Wij hopen dat het HCC Kantoor onder de leiding van de nieuwe mananager verder zal uitgroeien tot een uitstekend functionerend orgaan, waar de nodige impulsen van uitgaan om de doelstelling van onze vereniging nog beter tot z'n recht te laten komen. Het bestuur zal dat streven vanzelfsprekend van harte ondersteunen.

Bestuur HCC.

Het HCC Fidonet is een netwerk van Bulletin Board systemen voor berichtenuitwisseling door HCC-leden. Het maakt deel uit van een wereldwijd netwerk. Het adres van het HCC Fidonet is2:500 (zone 2 net 500).

HCCN Redactie	402	Jan Leijerweerd	03403-78220	abcd	
HCC Alkmaar 1	028	Peter van Diepen	072-126783	abcd	Van Diepen Automatiseert
HCC Almelo 1	021	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	
HCC Almere 1	038	Henk Slegh	03240-38702	abcd	Ormas BV
HCC Amersfoort 1	013	Evert Bruinsma	033-950750	abcdf	
HCC Amstelveen 1	040	Eltjo Huisman	020-6472021	abcd	Hewlett Packard Nederland
HCC Amsterdam 1	011	Olf van Reijen	020-6154154	abcd	ABN
HCC Apeldoorn 1	025	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
HCC Apple gg	107	Jan Willem Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland BV
HCC Arnhem 1	017	Lex Dreves	085-428110	abcd	
HCC Bliep South	110	Chiel Heyblom	01623-14722	abcd	Tainic Technology
HCC Brielle 1	012	Andre Visser	01810-15600	abcd	Info'Products Holland BV
HCC Commodore gg	108	Hans Kessels	04760-77487	abcd	Commodore Nederland
HCC Delft 1	044	Theo Tima	015 - 132444	acd	
HCC Den Haag 1	026	Kasper Kwant	070-3281426	abcd	
HCC Den Helder 1	043	Eugene Onderwater	02230-28086	abcd	Autobedr. N.C. Onderwater
HCC DOS gg Boss Centrum	128	Axel Horst	03432-1814	cdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss Oost	116	Mark Rebers	08360-26515	abcd	NMB Bank
HCC DOS gg Boss West	121	Ed van der Bent	020-6982155	abcd	HCC DOS GG
HCC DOS gg Boss Zuid	131	Andre v.d. Wijdeven	04990-74979	cd	HCC DOS gg
HCC DOS gg Delmare	133	Ron van der Nagel	01720-43983	abcd	HCC DOS gg
HCC DOS gg Shareware	114	Wim Loerakker	01821-3014	abcd	Compaq
HCC DOS gg SW Boss North	132	Gerard Hoytink	05140-4494	abcd	HCC DOS gg
HCC DOS gg SW Boss West	104	Henk Jansen	079-317774	acdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg The Databoss	109	Peter Spekreijse	053-339781	abcd	HCC DOS gg
HCC Eindhoven 1	014	Hans van Melis	040-481792	abcd	
HCC Emmen 1	031	Jan Leijerweerd	05910-21000	abcd	Cyco/WordPerfect/Acad. Serv.
HCC Gouda 1	030	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Repko IDP BV
HCC Groningen 1	019	Johan Schaaphok	050-134367	abcd	
HCC Hoorn 1	020	Frank Bieri	02290-34046	abcd	Infotheek BV
HCC Hoorn 2	033	Jan Wissink	02290-62182	abcd	
HCC IBM PC gg	101	Cees Pijnenburg	08857-1865	abcd	IBM Nederland BV
HCC Kennemerland	045	Antonie van Oort	023 - 262175	acdfg	
HCC Leeuwarden 1	041	Keimpe Wybenga	058-671351	abcd	
HCC Middelburg 1	022	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	
HCC Modelbaanautomatisering gg	124	Lex van der Loo	079-422334	abcd	
HCC MSX gg	102	Joop Zwart	072-338228	abcd	M.T./MSX Comp. Mag.
HCC MSX gg 2	127	Ben Doedens	05978-18902	abc	
HCC Nijmegen 1	037	René Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
HCC Olivetti gg Apeldoorn	123	Ruud van der Linden	055-413377	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Breda	113	Theo van Lottum	076-870519	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Enschede	118	Roelof Beverdam	053-337444	abcdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Heerlen	125	Hans van Baalen	045-215877	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Hoorn	119	Klaus Spithost	02290-43073	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Rolde	112	Hero Bruinsma	05924-3245	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Zoetermeer	106	Majel Migo	079-610438	acde	HCC Olivetti gg
HCC Oss 1	027	Henry van Aarssen	04120-44443	abcd	
HCC P2000 gg	105	Anet Hilgersom	020-6892992	abcd	
HCC Politie & Computers gg 1	135	Thijs Zuidland	073 - 566910	cd	CSK Vucht
HCC Politie & Computers gg 2	126	Ruud Weteling0	72-157891	abcd	Tulip
HCC Postzegel gg	134	Gerd-Jan v. Wiggen	070-3866111	acd	
HCC Rotterdam 1	029	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	Sun Microsystems

De Hobby Computer Club is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen, programmeren en/of gebruiken van micro-computers.
Contributie De contributie van 1991 bedraagt ƒ 60,- (basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep). ƒ 5,- extra per gebruikersgroep meer dan één. Bij aanmelding in de loop van het jaar geldt een gereduceerd tarief. Tevens wordt bij aanmelding eenmalig ƒ 10,- inschrijfgeld in rekening gebracht. Beëindiging van het lidmaatschap is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging van het lidmaatschap per briefkaart (vóór 1 november) aan de HCC. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie. Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.

1. Aanmelding als lid door invullen en inzenden van de achterin dit blad afgedrukte aanmeldingskaart. Vergeet niet een postzegel te plakken.

HCC Sharp gg	103	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas BV
HCC Sittard 1	016	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	
HCC Steenwijk 1	042	Jan Groenendijk	05210-88583	abcd	Nokia Data
HCC Techstand	500	Hanno v. d. Maas	030-735900	abcd	Zero BV
HCC Tilburg 1	036	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics
HCC Tulip gg	129	Nol Kloosterman	010-4745060	acd	G&B Computers
HCC Utrecht 1	034	Peter Noy	030-945975	abcd	Vicorp
HCC Zoetermeer 1	024	Jean-Pierre Verheij	079-423335	acdh	
HCC Zwolle 2	039	Willem Groeneveld	038-547161	acd	Dirksen Opleidingen

De hieronder vermelde nodes zijn privé-nodes. Zij worden niet beheerd door de HCC. Deze systemen hoeven niet standaard HCC voorzieningen te bevatten, zoals bijvoorbeeld het gebruik van de HCC Pincode.

BBS Kempenland 1	204	John Pansters	040-531453	abcd	
BBS Pendrecht	218	Ed Roest	0-4102033	acd	
BBS The Wall	232	Martin Kuppers	013-639113	acd	
BoBo's BBS	242	Michel Luciana	035-837685	acd	
CHC NS-DOS BBS	251	Wim Huisen	030-332927	acd	
Computer Club Rotterdam	256	Robert Ouwerkerk	010-4131065	acd	
Computer Kring BBS	230	Cees Plaatzer	03418-58787	cdh	
CSL-BBS	243	Jac Kersing	053 - 351563	acd	
De Draaischijf	254	Wim Gerrits	050-181626	acd	
De Werkplaats BBS	255	Peter Stork	077-870559	acd	
Dosmenu Service	213	Adrie Verkuil	03240-19797	acd	
Euro-Online	233	Floor Naaijkens	013 -638709	acdf	
Gezondheidszorg	211	Ruud v. d. Linden	055-337951	abcd	
Habe BBS	219	Henk Benschop	01858-16563	abcdh	
Het Draaiend Schijfje	257	Harry de Jong	080-605283	acd	
Incola BBS	220	John Hendriks	020-6344733	acd	
Infoboard	206	Joop Mellaart	04780-88119	acd	
Info-data	252	Ben Kempink	045-717186	acd	
Intra BBS	208	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	
Knight Light BBS	241	Willem Schotman	035-837630	cdfh	
Nederlands Net Nieuws BBS	239	Frank Hemmelder	03480-24801	acdfg	
Nestorsoft Support system	247	M.H.P. Harberink	03412-61855	acd	
Nethart	501	Jos van Kester	030-332930	cd	Stichting Cadans
NOS Radio Scoop	202	Joop Engels	035-45395	abcd	
Opus Aquarius	240	Stefan Buijs	02503-22943	acd	
Opus Tele Magic	231	Evert Bruinsma	030-420564	abcdf	
PCT's OPUS Sassenheim	237	Ron Koendering	01711-10965	acd	
RailBoard	250	Henk Kolthof	030-355757	acd	
RBBS Flevoland	248	K.S.H. Kodde	03240-63720	abcdf	
Schroedingers Cat	216	Paul Scholte	040-512537	acdh	
SCO Narwal	209	Aad Nienhuis	020-6279804	abcd	
The Dream BBS	229	Gertjan Koetsier	03402-39492	cd	
The Olivetti Remote Access	215	Andres de Lange	01729-9549	acdfh	
The Quiet Man BBS	227	Guus Abelmann	030-433428	cd	
Tulip/TGV BBS Node 1	224	Wim Nijholt	04120-44134	acdfg	
Tulip/TGV BBS Node 2	246	Wim Nijholt	04120-26013	acdfg	
Wildcat!BBS	222	Robbert G. Brown	030-512787	cdfh	

a = 300/300; b = 1200/75; c = 1200/1200; d = 2400/2400; e = 19200PEP; f = 9600/9600; g = 14400(V32bis); h = 9600HST;
Line setting: [baudrate],8,N,1

2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de achterin dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.

De HCC afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het gebied van 'micro-computing' ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij één van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.
Op deze en de volgende pagina staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun contactpersoon.

HCC Afdelingen

Afdeling Almere
Vacature

Afdeling Amsterdam
Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00)
Postbus 61289, 1005 HG Amsterdam

Afdeling Apeldoorn
J. H. T. Benda, 055-426292 (18.30-21.00)
Postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn

Afdeling Arnhem
André Varwijk, 08360 - 32632
Privaslaan 104, 6904 LJ Zevenaar

Afdeling Breda
Ton Smit
Hulsdonk 5, 4844 RR Terheyden
Postbus 1931, 4801 BX Breda

Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft
Theo Spinders, 079-612180 (18.30-21.00)
Postbus 6097, 2702 AB Zoetermeer

Afdeling Den Helder
L. Visser, 02230-21865 (18.30-21.00)
Lijsterstraat 22, 1781 WD Den Helder

Afdeling Deventer
N. Boekhout
1e Weerdsweg 74, 7412 WV Deventer

Afdeling Eindhoven
Henk Hilhorst, Pater Vogelstraat 9,
5741 JE Beek en Donk, 04929-62294

Afdeling Friesland
Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden

Afdeling Gouda
G. Boschloo, Clematislaan 7
2803 AG Gouda, 01820-36404 (na 18.00)

Afdeling Groningen
Johan Schaaphok
Postbus 1650, 9701 BR Groningen

Afdeling Kennemerland
H. M. A. van Lier, 023-255090
Van Riebeecklaan 23, 2024 AE Haarlem

Afdeling Leiden
Hans Baak, 071-618622 (19.00-22.00)
Roerdomperf 21, 2251 WX Voorschoten

Afdeling Midden- en Zuid-Limburg
Konrad Vasterman, Koninginnestraat 4
6225 BR Maastricht

Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21, 6541 PN Nijmegen

Afdeling Noordholland Midden
N.J. Koreman, 02290-49206
Schepenen 74, 1625 BK Hoorn

Afdeling Noord-Limburg
Jan Peeters, 04765-1693 (18.30-21.00)
Postbus 8029, 5993 ZG Maasbree

Afdeling Noordoost Brabant
Bert Arts
Meijer van Leeuwenstraat 33, 5348 JV Oss

Afdeling Rijnmond
E.R Meiners
Postbus 85096, 3009 MB Rotterdam

Afdeling Steenwijk
Jaap Keizer
Gasthuislaan 97-A, 8331 MV Steenwijk

Afdeling Tilburg
C. A. F. S. Scholberg, 013-682177 (18.30-21.00)
Frankenlaan 15, 5037 KE Tilburg

Afdeling Twente
M. Mensink, 053-330082 (18.30-21.00)
Postbus 3801, 7500 DV Enschede

Afdeling Utrecht
Hans Verbeek, 035-47825 (18.30-21.00)
Leeuwenstraat 28a,1211 EV Hilversum

Afdeling Zeeland
Mw. J. H. Berghuijs-Goris,
01185-1680 (overdag)
De Boisotstraat 45, 4371 BL Koudekerke

Afdeling Zwolle
G. Weide
Geuzingerbrink 81, 7812 NT Emmen

HCC Gebruikersgroepen

1802 gg
Jan Waldorp, 01828-10252 (18.30-21.00)
Mozartlaan 83, 2742 BP Waddinxveen

2650 gg
Joep Reits, 074-424117(18.30-21.00)
Oelerweg 98a, 7555 GW Hengelo

6500 gg
J. Beyer, 015-134269 (18.30-21.00)
Bastinglaan 7, 2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst, 02159-35211(18.30-21.00)
Lange Heul 394a, 1403 NZ Bussum

68000 gg
D. A. H. van Beek,
Friezenpoort 3, 3991 JH Houten

Advance gg
Postbus 283,
1960 AG Heemskerk

AIM-65/PC-100 gg
A.J. Tuinhout, Postbus 505, 2600 AM Delft

Amstrad/Schneider gg
Cees van Dam, Boven Oosterdiep 63
9641 JN Veendam

Apple gg
015-620059
Postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam

Artificiële Intelligentie gg
Peter van Lint, 05293-4226
Kerkplein 22, 7721 AD Dalfsen

Astrologie gg
Vacature

Atari gg
R. Aerts
Broekerwaard 102, 1824 EV Alkmaar

Auditief Gehandicapten gg
L. van der Garde
Cornelis Evertsenstraat 27, 3572 JR Utrecht

Beleggen gg i.o.
Albert van Heijst
Benedeneindseweg 25, 4158 ED Deil

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46, 7523 TH Enschede

Bondwell/Elci gg
Dré Jansen, 01748-14199 (18.30-23.30)
Koningin Emmastraat 8,
2691 WB 's-Gravenzande

C gg
Jos Jansen, 01729-8288

Commodore gg
Henk Lurvink, 020-6267887 (20.00-22.00)
Postbus 145, 8070 AC Nunspeet

CS/SWTPC/09 gg
P. G. Waldman, 075-172719(na 20.00)
Molenveld 24, 1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
H. Rison, 04490-48863
Luxemburgstraat 17, 6164 BS Geleen

Datacommunicatie gg
G. B. ter Haar
Jordenstraat 34, 4024 HT Eck en Wiel

DOS gg
Ron Scheepers, 03435-72633(19.30-22.00)
Vechtsteen 22,
3961 XG Wijk bij Duurstede

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler, 010-4330493 (18.30-21.00)
Pr. Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam

Forth gg
M. Wijzenbeek, Nieuwerdammerdijk 254,
1025 LX Amsterdam

G2 gg
Eddy van Raaij, 03402 - 65975 (20.00 - 22.00)
Anemoonstraat 75, 3434 JB Nieuwegein

Genealogie gg
J. B. van der Schoot
Amstellaan 2, 2105 VE Heemstede

IBM PC gg
Johan Hageman
Postbus 563, 2800 AN Gouda

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst, 040-544419 (18.30-21.00)
Braak 18, 5501 DJ Veldhoven

Logo gg
W. Heyster, 08380-21306
Annadaal 96, 6715 JC Ede

Modelbaan gg
R. H. ter Meulen
Tesselschadelaan 15, 3705 AK Zeist

MSX gg
F. Thijssen, 08850-22780
Ganzenbroek 21, 5437 BL Beers

NewBrain gg
Menno Stevens,
020-6924137 (20.00-22.00)
Postbus 4494,
1009 AL Amsterdam

Olivetti gg
Postbus 499, 4600 AL Heerlen

Onderwijs gg
Wil Veen-Banning, 03403 - 79439
Meerkoetweide 61, 3993 EC Houten

P2000 gg
A. Hilgersom, 020-6892875
(ma.-vr. 19.00-21.00)
Admiraal De Ruijterweg 28-II
1056 GJ Amsterdam

Pascal gg
Frans Doove, Severij 5, 3155 BR Maasland

Politie & Computer gg
A. van Rheenen, Molenhei 37
5262 TP Vught

Postzegel gg
D. B. Bezemer, Elzendreef 187
2272 CL Voorburg, 070-3873650

Sharp MZ gg
J. Bancken, 033-945286 (18.30-21.00)
Lis 14, 1273 CD Huizen

Sinclair gg
T. Molenaar, 01670-66845 (18.30-21.00)
Postbus 76, 2260 AB Leidschendam

Tandy gg
P. Huisman, Herculesstraat 4
3204 AL Spijkenisse

Tulip gg
08334-73038 (20.00-21.30)
Postbus 146, 6980 AC Doesburg

Unix gg
Hans Oey, 03402-32100 (8.30-17.30)
Vosseweide 92, 3437 TE Nieuwegein

Zenith/Heath gg
Han Nieuwland, 020-6189304
1e Helmerstraat 101, 1054 DM Amsterdam

De sluitingsdata voor het verenigingsnieuws zien er als volgt uit: voor HCC Nieuwsbrief 143 (september) op 21 juli en voor HCC Nieuwsbrief 144 (oktober) op 25 augustus. U kunt de kopij inleveren op de redactie Fido (03403-78220). Let er op dat u dit in filegebied 3 doet. Laat voor alle zekerheid een berichtje achter.

HCC Afdeling Amsterdam

Dit nummer verschijnt waarschijnlijk nog nèt voor onze laatste bijeenkomst voor de vakantie: dinsdag 25 juni. De eerste datum na de vakantie is de vierde dinsdag in augustus. Daarna gaan we gewoon door met het oude schema: elke tweede en vierde dinsdag van de maand. Alleen de vierde dinsdag van december slaan me maar over. U zit dan waarschijnlijk liever onder de kerstboom. De plaats van de bijeenkomsten vindt u in de agenda van de HCC Nieuwsbrief.

Vergadering
We vallen u weer eens lastig met een statutair verplichte tweejaarlijkse ledenvergadering op 8 oktober om 21.00 uur. We houden hem in de kleine zaal, zodat leden die daar absoluut niet mee lastig gevallen willen worden in de grote zaal kunnen doorcomputeren. Jammer overigens, want bij die vergadering krijgt ieder lid de kans om kritiek of wensen te spuien, of zichzelf aan de macht te brengen als bestuurslid. Vergeet overigens niet om uw lidmaatschapskaart mee te nemen!
De agenda is als volgt:
1. Opening
2. Verslag van de secretaris
3. Verslag van de penningmeester
4. Bestuursverkiezing
5. Rondvraag
6. Sluiting

Het huidige bestuur stelt zich herkiesbaar en ziet er momenteel als volgt uit:
Voorzitter: Theo Nicola
Secretaris en Cursussen: Michel Verwey
Penningmeester: Hans Snel
Correspondent: Ed Baars
Lid: Henk Olofsen

Datacommunicatie
Op 10 september hebben we weer eens een thema-avond. In de kleine zaal geven we een demonstratie rond de zegeningen van Fido, Dutchie, en het nieuwe Maximus dat op de meeste bulletinboards het oude Fido zal gaan vervangen. Voor hen die al dat moois thuis eens willen uitproberen hebben we een beperkt aantal leenmodems beschikbaar.

C geprolongeerd
Wegens groot succes gaan we door met C-programmeren. Zij die meededen aan de vorige beginnerscursus zijn allemaal Cum Laude geslaagd en mogen nu meedoen met de cursus voor gevorderden. Voor dit najaar staan er dus twéé cursussen gepland: eentje voor hen die geen programmeer-ervaring hebben en met C willen beginnen en eentje voor hen die al wèl programmeren, maar willen switchen naar C. De kosten bedragen ƒ 150,- per cursus (dat zijn twaalf avonden; waar kan dat goedkoper?) We starten bij voldoende belangstelling in de eerste week van september. Opgeven bij Michel Verwey: 020-6464727. U kunt daar ook terecht voor vragen en opmerkingen. Mocht u zèlf een cursus willen geven, dan kunt u ook dat aan hem doorgeven.

Ed Baars

HCC Afdeling Arnhem/ Zevenaar

De vakantieperiode staat voor de deur en velen zullen de komende weken de computer laten voor wat hij is. Ook wij gaan het rustiger aan doen en zetten een aantal activiteiten op een lager pitje. In de maand juli is er dan ook géén afdelingsavond in Zevenaar. De afdelingsavond in zaal Mabri in Oosterbeek op 8 juli gaat *wel* door. Een mooie gelegenheid voor onze leden in de Liemers en in de Achterhoek om ook daar eens een kijkje te nemen. Zevenaar gaat weer van start op dinsdag 27 augustus.

Logowedstrijd
Wie ontwerpt een leuk logo voor onze afdeling? Misschien een aardige klus voor een natte zomer. De naam HCC Arnhem en de beide lokaties Oosterbeek en Zevenaar dienen in het logo tot uitdrukking te komen. De bedenker van het winnende ontwerp ontvangt van ons een aardige attentie. Stuur uw logo voor 1 augustus naar ons secretariaatsadres: Privaslaan 104, 6904 LJ Zevenaar.

Atari
In Zevenaar is speciaal voor de Atari ST een catalogusdiskette verkrijgbaar. Deze catalogus bevat circa honderd van de beste PD-diskettes voor de ST. Via een eenvoudig menu kunt u een keuze maken uit deze verschillende programma's.

SQL cursus
In het najaar (september) gaan we in Zevenaar weer van start met een aantal cursussen. Nieuw is de cursus SQL, die gegeven wordt door Hans de Jong. In februari heeft Hans ons allemaal weten te boeien met zijn SQL-demonstratie. Reden voor ons om hem te vragen een cursus samen te stellen over dit interessante onderwerp. Heb je interesse, neem dan contact op met Cliff Lindeboom. Dit kan telefonisch (08364-7770) of tijdens één van onze afdelingsavonden in Zevenaar.

André Varwijk

HCC Afdeling N.O. Brabant

Donderdag 11 juli is de laatste bijeenkomst in Hintham vóór de zomervakantie. In september beginnen we met frisse moed aan een nieuw seizoen. De bijeenkomsten in Oss in het Buurthuis Centrum in samenwerking met MICROSS gaan gewoon door. De eerstvolgende bijeenkomst is op 12 juli.

Cursus WP
Iedereen die over WP beschikt, zit wel eens met een probleem. Je weet niet echt wat de mogelijkheden zijn of je kunt ze er niet uithalen. Daarom zullen we bij voldoende belangstelling in september beginnen met een cursus WP. Deze cursus zal twee-wekelijks zijn en wel op dinsdagavond (dus niet op de bijeenkomsten). Helaas moeten we voor de cursus een vergoeding van ƒ 50,- vragen.

Iedereen die de cursus met een goed resultaat heeft afgelegd, zal hiervoor een getuigschrift krijgen. Belangstellenden kunnen zich schriftelijk opgeven bij het contactadres van de afdeling of op de bijeenkomst van 11 juli. Uiteraard zal op elke bijeenkomst onze PD-bibliotheek aanwezig zijn, aangevuld met nieuwe programma's.
Tot donderdag 11 juli in De Biechten in Hintham of vrijdag 13 juli in het Buurthuis Centrum, Torenstraat 13 te Oss.

Bert Arts

HCC Afdeling Eindhoven

De lezing over dBase IV begin mei was een succes. Frits van Os liet een aantal van de vele mogelijkheden van dit programma zien en de volle zaal volgde zijn presentatie met grote belangstelling. Ook de tweedehands computermarkt bleek een goed initiatief te zijn. De belangstelling was bijzonder groot. De verkopende leden waren over het algemeen zeer tevreden. Het bestuur zal zeker in de toekomst weer een dergelijke markt organiseren.

Beginners
Op verzoek van enkele leden doe ik een oproep aan beginnende computeraars om zich te melden bij de afdeling. Het ligt in de bedoeling om in de regio enkele clubjes te formeren van mensen met weinig of geen computerervaring. Zij kunnen elkaar vooral bij de eerste schreden op het computerpad helpen met eigen ervaringen uit de recente begintijd. U kunt daarbij rekenen op daadwerkelijke ondersteuning door het bestuur en onze werkgroep Ondersteuning. Daarbij kan het accent liggen op praktische hulp, maar ook is het mogelijk een cursus te organiseren, aangepast aan de specifieke behoefte van zo'n clubje. De kosten zullen bijzonder redelijk zijn. Schroom dus niet en bel mij. Er zijn binnen de afdeling beginnende leden die staan te popelen om met gelijkgestemde geesten hun problemen te bespreken.

Vakantie
In het zuiden van het land begint het vakantieseizoen dit jaar pas medio juli. Daarom hebben wij op de eerste donderdagavond van deze maand nog een bijeenkomst. Dit zal een zogenaamde 'vrije' avond zijn. Dat wil zeggen dat er geen lezing of demonstratie wordt gehouden. En zal dus ruimte zijn om uw eigen computertoepassing aan anderen te tonen. Wij nodigen u dan ook van harte uit uw eigen systeem mee te brengen. U zult daarvoor veel belangstelling en erkentelijkheid van uw clubgenoten ervaren.

Tot slot wenst het bestuur u een fijne, ontspannen en zonnige vakantie. Op de eerste donderdagavond van september hopen wij u dan weer in blakende gezondheid te treffen.

Henk Hilhorst

HCC Afdeling Friesland

In de maand mei is het eerste nummer van It Prompteblêd op papier verschenen. Het bestuur van de afdeling was namelijk van mening dat het verenigingsnieuws niet alleen via het BBS kan worden gebracht, maar ook op papier aan de leden moest worden aangeboden. Immers, veel leden beschikken niet over een modem en zouden verstoken kunnen blijven van verenigingsnieuws. Natuurlijk is ook het verenigingsnieuws iedere maand in de HCC Nieuwsbrief te lezen, maar actuele zaken kunnen daar (gezien de deadline) niet in worden opgenomen. Het bestuur vindt het noodzakelijk dat de leden zo intensief mogelijk worden voorzien van nieuws. De besluiten van de bestuursvergadering zullen dan ook zoveel mogelijk worden omgezet in berichtjes in It Promptebleêd, zowel in het BBS als op papier. De blaadjes zullen worden uitgereikt op de verenigingsavonden, verzending naar alle leden is in ontwikkeling.

Bestuur
Vanaf de maand mei is de bestuurssamenstelling van HCC afdeling Friesland als volgt:
Voorzitter: Rob v.d. Broek
Vice-voorzitter: Hans Broeksma
Secretaris: Lex Harmse
Penningmeester: Keimpe Wijbenga (tevens sysop)
Bestuurslid: Cor Slot
Bestuurslid: Bob Hanique
Bestuurslid: Gerard Hoijtink (tevens Sysop Balk)

Knipselmap
Een nieuw fenomeen op de clubavonden is de 'knipselmap'. In deze mappen zitten knipsels met als onderwerp computers in de ruimste zin van het woord. Op de afdelingsavonden liggen ze klaar om eens in te neuzen. Ook als je zelf aardige stukjes hebt, zijn die van harte welkom! Het doel is om tot een breed documentatieaanbod te komen, dat voor alle leden toegankelijk is.

HCC Friesland-dag 1992
Om de volgende HCC Frieslanddag tot een nog groter succes te maken, zal het wellicht nodig zijn om uit te zien naar een grotere ruimte. Voor een goede organisatie is het nodig om nog voor de vakantieperiode een inventarisatie te maken van de mogelijkheden van geschikte ruimtes in Leeuwarden. Hiervoor is een werkgroep gevormd die onder leiding staat van Bob Hanique. Er zijn ook vrijwilligers nodig voor het zoeken van mensen, bedrijven en instellingen. Liefhebbers hiervoor kunnen zich melden bij Bob Hanique.

Frico-Domo Privé
Onlangs zijn er op één zaterdag 250 computers van eigenaar verwisseld. Deze keer betrof het een zeer legale transactie. Het ging namelijk om het PC privé-project van Friesland Frico Domo. De leverancier van de computers was Frisicom. De HCC was bij de levering aanwezig en heeft aan iedere nieuwe computerbezitter een informatiepakket verstrekt. Nu maar hopen dat de club straks ook een fors aantal nieuwe leden zal kennen. De eerste reacties waren in ieder geval zeer positief. Wanneer u een soortgelijk project kent, dan horen we dat graag van u, zodat we er als de kippen bij kunnen zijn om onze vereniging te promoten!

Vakantie
In de maanden juli en augustus zullen er geen afdelingsavonden plaatsvinden. Zelfs het bestuur van de afdeling Friesland heeft namelijk behoefte aan een vakantie. De derde maandag van september gaan we weer actief van start met nieuwe demonstraties, cursussen, enzovoort. Wij wensen iedereen een heerlijke vakantie en hopen jullie allemaal te zien op maandag 16 september om 20.00 uur in zalen Schaaf te Leeuwarden.

Jeltsje Bergsma

HCC Afdeling Gouda

In verband met de vakantieperiode worden er in juli en augustus geen afdelingsbijeenkomsten gehouden. De eerstvolgende bijeenkomst vindt plaats op dinsdag 17 september in de Gehoorzaal (derde verdieping) van het Bleuland Ziekenhuis in Gouda.
Aangezien deze dag tevens zal worden gebruikt voor het houden van onze allereerste ledenvergadering, zal de eigenlijke bijeenkomst (die voor iedereen vrij toegankelijk is) korter duren; van 19.30 tot 21.15 uur. De, uitsluitend voor leden toegankelijke ledenvergadering, begint om 21.30 uur. De volgende diensten zijn in ieder geval aanwezig: leestafel met tijdschriften, uitlenen van boeken, diskette van de maand, micromarkt (verkoop van diskettes, diskette boxen, papier), verkoop van tweedehands spullen (informatie bij Martin Voorneman, 01820-37590), kopieerapparaat, printshop, verkoop PD-software, MSX gg, Apple gg, Atari, datacommunicatie, computerspellen.

Cursussen
In het najaar geven wij in ieder geval de volgende cursussen:
- Cursus 'datacommunicatie': aanvang maandag 30 september (7/10, 21/10 en 28/10).
- Cursus 'meer over DOS': aanvang dinsdag 1 oktober (8/10, 22/10 en 29/10).
- Cursus 'PC beheer en onderhoud': aanvang dinsdag 5 november (12/11, 18/11 en 25/11).

Elke cursus duurt vier avonden en kost *f* 50,-. Deelname uitsluitend voor leden van de afdeling Gouda. Aanmelden op de afdelingsbijeenkomsten. Nadere informatie bij onze cursus-coördinator Ben Kanters (03486-2791).

Ledenvergadering
Volgens het huishoudelijk reglement moet eenmaal per jaar een ledenvergadering worden gehouden en eenmaal per twee jaar een afdelingsbestuur worden gekozen. Het interim-bestuur dat de totstandkoming en de aanloopfase tot nu toe heeft geïnitieerd en geleid, is van mening dat de leden van de afdeling op zo kort mogelijke termijn hun mening over de gang van zaken binnen de afdeling kenbaar moeten kunnen maken. Tijdens deze ledenvergadering wordt dan ook het eerste, officiële afdelingsbestuur gekozen en kunnen de leden hun verdere wensen ventileren. Het interim-bestuur heeft met vol inzet en enthousiasme gewerkt. Wij rekenen dan ook op een goede opkomst.

Agenda ledenvergadering:
- Opening
- Mededelingen
- Verslag secretariaat
- Bespreking en goedkeuring afdelingsreglement
- Financieel verslag
- Begroting 1991/1992
- Bestuursverkiezingen
- Verkiezing kascontrolecommissie
- Bespreking en goedkeuring beleidsplan
- Rondvraag

De leden van het interim-bestuur stellen zich, met uitzondering van Martin Ponte, herkiesbaar. Het bestuur zal voor de opvolging van Martin Ponte een kandidaat voordragen. Overigens kunnen leden voor alle bestuursfuncties zelf kandidaten aangedragen, liefst schriftelijk bij de secretaris, tot 17 september 20.00 uur.
Het afdelingsreglement, het financieel verslag en de begroting 1991/1992 kunt u vanaf 1 september opvragen bij de secretaris.

Steun
De kiel is gelegd, de afdeling Gouda is opgericht en aan haar vaart begonnen. Het is aan onze leden om duidelijk te maken welke koers we verder moeten varen. Tot nu toe hebben we op de steun en medewerking van vele leden kunnen rekenen, dat dit ook in de toekomst zo zal zijn, daar twijfelen wij niet aan.
Het bestuur is er namens u en vooral voor u, en kan zeker niet zonder u.

Gerrit Boschloo

HCC afdeling Groningen

We beginnen met een treurige mededeling. In juli is er geen bijeenkomst. Woensdag 21 augustus zijn we echter al weer terug van zomerreces. Voor deze éne keer wijken we uit naar het CJMV-gebouw aan de Spilsluizen 9 te Groningen. Van 20.00 tot 23.00 uur is ieder lid van harte welkom om met mede-computeraars kennis uit te wisselen.

Van de sysop
Sinds 20 april is Maximus als bulletinboard officieel in gevoerd op alle nodes van de HCC. U kende het waarschijnlijk al, want HCC Groningen-1 draait er sinds januari mee. Toch is er nu een aantal veranderingen doorgevoerd. De opmerkelijkste zijn de nummering van de berichtengebieden en de invoering van de pincode. Met deze code, die op uw lidmaatschapskaart staat, kunt u zelf uw toegangsniveau verhogen zodat u van meer gebieden gebruik kunt maken. De nummering van de gebieden is nu gelijk zodat u op elke HCC-node een gebied onder hetzelfde nummer kunt vinden. Met Maximus is ook het Flame-gebied teruggekomen (L2) met de mogelijkheid om anoniem

uw reactie te geven over zaken die u dwars zitten.

Bereikbaar
U kunt het bestuur bereiken via een briefje naar postbus 1650, 9701 BR Groningen of via het BBS Groningen 1 (telefoon 050-134367, alle snelheden, 8,N,1).

Service
Op de ledenavonden kunnen we afbeeldingen scannen, die u bijvoorbeeld in een tekstverwerker, verslag of rapport kunt inlezen. Natuurlijk kunt u van onze 'normale' diensten gebruikmaken: de leestafel, het herinkten van printerlinten en public domain-software.

Henk Wieringa

HCC Afdeling Kennemerland

Van verschillende kanten werd verzocht om naar een andere ruimte voor onze maandelijkse bijeenkomsten uit te zien, aangezien men de huidige lokatie niet gezellig vindt en ook de tafels waarop onze dure apparaten worden geplaatst niet voldoen aan de daarvoor te stellen eisen. Wij zijn reeds bezig om uit te zien naar een gelegenheid, die wel aan deze eisen voldoet. Indien wij daarin zijn geslaagd voor de aanvang van het nieuwe seizoen, zullen wij dit in de volgende uitgave van de Nieuwsbrief vermelden. Leest u dus de mededelingen in het volgende nummer goed door.

Stem
Afdeling Kennemerland beschikt over het programma Fax-1, waarmee u kaarten en foto's van weersatellieten kunt afdrukken via de PC. Tijdens één van de komende bijeenkomsten zal er een demonstratie van worden gegeven! Verder kunnen gebruikers van een MS-DOS-computer nog steeds gratis hun stem laten digitaliseren en deze op diskette meenemen. U kunt dan thuis uw stem op de computer weer hoorbaar maken. Wel moet u zelf voor een geformatteerde diskette zorgen (mag 3,5" of 5,25" zijn).

Operationeel
Fido Kennemerland is vanaf 1 juni operationeel en is te bereiken onder telefoonnummer 262175. De baudrates zijn 1200, 2400 en 9600. Sysop is Ton van Oort met als co-sysop Dean Buhrmann. In onze Fido kunt u informatie lezen over onze sponsor, over de afdeling en berichten betreffende onze bijeenkomsten. Zelf kunt u ook berichten plaatsen. Verder zal er regelmatig nieuwe software op onze Fido beschikbaar zijn. Tijdens de bijeenkomsten geven wij demonstraties van het gebruik van Fido en modems.

Logo
De afdeling Kennemerland wil bij de publicaties in tijdschriften en kranten, in het bijzonder in de Nieuwsbrief en op onze Fido, graag een eigen logo voeren, waardoor onze afdeling beter herkenbaar wordt. Het bestuur heeft daarom een prijsvraag uitgeschreven voor het ontwerpen van zo'n logo. Het beste ontwerp zal worden beloond met een prijs van honderd gulden! Hoewel er reeds verschillende ontwerpen zijn ingestuurd, is het ultieme ontwerp er nog niet bij. U kunt uw logo insturen naar onze secretaris Cees Dekker, Hyacintenlaan 40 rd, 2015 BD Haarlem.

Ledenvergadering
Het verslag van de ledenvergadering van 27 april zal in de volgende uitgave van de Nieuwsbrief worden opgenomen.

PD-software
Onze PD-bibliotheek is opnieuw verder uitgebreid. We kunnen behalve de software voor MS-DOS en Atari-computers nu ook software aanbieden voor alle Commodore-types (ook CP/M!). Van de meeste MS-DOS-software ligt tijdens de bijeenkomsten een lijst ter inzage, terwijl u van de Commodore-software een overzichtsdiskette kunt bestellen.
Bestellingen kunt u tijdens onze bijeenkomsten plaatsen bij Cees Dekker en de daarop volgende keer kunt u het bestelde afhalen. Degenen die een diskette met PD of shareware aanleveren, mogen in ruil daarvoor twee diskettes uit onze softwarelijst zoeken.

Hardware
Tijdens onze bijeenkomsten is diverse hardware, nieuw en tweedehands verkrijgbaar. Eventueel kunt u ook apparatuur of onderdelen te koop aanbieden.

Herinkten
De afdeling heeft een herinkter, waarmee uw grijs gedraaide linten kunnen worden herinkt. Lever uw linten in bij David Bouman en de volgende bijeenkomst kunt u ze weer afhalen in een kwaliteit, die soms beter is dan een nieuw lint. De prijs voor deze service bedraagt *f* 5,-.

Cursussen
Voor onze, nog te starten cursussen komen wij een aantal cursisten te kort. Bent u dus van plan om aan onze cursussen deel te nemen, meldt u zich dan spoedig aan. Voor het doorgaan van deze cursussen is een minimum aantal deelnemers vereist. De te geven cursussen zijn: MS-DOS (4 avonden), WP (8 avonden), GW-Basic (4 avonden) en eventueel dBase (4 avonden). Deze cursussen worden gegeven op donderdagavond in een zaal in Haarlem-Noord. Er zijn computers aanwezig en het lesmateriaal wordt ter beschikking gesteld. De prijs voor een cursus van vier avonden is *f* 67,50 en voor een cursus van acht avonden *f* 135,-. Hierbij wordt wel uitgegaan van minstens zes deelnemers per cursus. U kunt zich aanmelden bij onze secretaris Cees Dekker, Hyacintenlaan 40 rd, 2015 BD Haarlem, telefoon: 023-311211.

Bijeenkomsten
De eerstvolgende bijeenkomst wordt gehouden op zaterdag 24 augustus en over de plaats leest u meer in de volgende uitgave van de Nieuwsbrief. De aanvang is om 10.00 uur en wij stoppen om ongeveer 16.00 uur.

Hans van Lier

HCC Afdeling Midden en Zuid-limburg

Onze afdelingsbijeenkomsten organiseren wij op iedere tweede vrijdag van de maand. Deze bijeenkomsten vinden zoals gewoonlijk plaats in buurtcentrum Limbrichterveld, te vinden aan de Eisenhowerstraat 724 in Sittard. Iedereen is van harte welkom. Juli en augustus vieren we vakantie, daarna gaan we verder op: 13 september, 11 oktober, 8 november en 13 december.

Lezingen
Na de vakantie is er in september een simulatie van handboogschieten (met de computer) door Frans Kouwenhoven. In oktober is een Midi-lezing en demonstratie door Leon Geerlings, Nick Janssen en Jos Steinbusch. Tenslotte staat in november de lezing over 'artikelen bestandsbeheer in het midden- en kleinbedrijf' door Peter Witlox op het programma. Wilt u vooral niet onze 'jaarafsluiting' in december vergeten?

Maastricht
Vanaf september organiseert onze afdeling ook bijeenkomsten in Maastricht. In samenwerking met de Amstrad gg, regio Zuid-Limburg, is gekozen voor de vierde woensdag van de maand. Lokatie is lunchcafé Thembi (Dopplerdomein 20) te Maastricht Randwyck. De bekende afdelingsdiensten (PD-software, herinkten en lezingen) zullen op deze avonden te vinden zijn. Nadere informatie is te verkrijgen bij Bart Verspagen (043-618457).

Technische dienst
De telefonische hulpverlening is sinds kort uitgebreid met Atari en Commodore-specialisten. U kunt deze mensen bereiken via onze specialist Hein Kop, die op werkdagen, 's avonds te bereiken is onder telefoonnummer 046-514818. Verder kunt u ook op ons bulletinboard in Maastricht terecht, waarop een aantal specialisten geregeld aanwezig is. Het telefoonnummer van ons BBS is 043-624313, bereikbaar met 1200 en 2400 Baud.

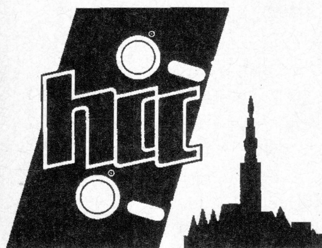
MIDI
Tijdens de afdelingsavonden van de HCC in Sittard is vaker het idee geopperd om eventueel een gebruikersgroep voor MIDI-belangstellenden in het leven te roepen. Mocht je hiervoor belangstelling hebben en wil je meewerken aan de oprichting van zo een MIDI-gebruikersgroep, laat dat ons eens weten of neem rechtstreeks contact op met Leon Geerlings, 046-527552.

Oudware
Als iemand oude (overbodige) hardware heeft, denk dan eens aan de afdeling. De reparatiecommissie van onze technische dienst kan altijd materiaal gebruiken en zit daarom te springen om donaties. Bedenk dat afdeling maar een beperkt budget heeft, en u dus geen vergoeding kan geven voor al datgene dat u vrijwillig afstaat. U doet er in ieder geval uw collega's een groot plezier mee.

Atari
Als regelmatige bezoeker van onze afdelingsavonden zult u wel gemerkt hebben dat John van der Schaft voor Atari en Hans Kessels voor Commodore daar iedere keer aanwezig zijn voor het ondersteunen van de activiteiten op hun gebied. Ook verheugt het ons dat steeds meer mensen zich bij deze mensen melden. Neem tevens uw systeem eens mee.

Bibliotheek
Als één van de nieuwe activiteiten heeft het bestuur een afdelingsbibliotheek opgezet. De projectleider hiervoor is Joop Lommertzen. Dus heeft u computertijdschriften over, of wilt u computerboeken kwijt? U kunt uw collega-hobbyisten er een groot plezier mee doen. Laat het even weten aan Joop.

Konrad Vasterman

HCC Afdeling Nijmegen

In verband met de vakanties zijn er in de maand augustus geen afdelingsavonden, maar in september staan wij weer voor u klaar.

Demonstratie
We zijn binnen het bestuur druk met het organiseren van een demonstratie over het ontvangen van weerkaarten op de computer. Wanneer dit alles precies zal plaatsvinden, weten we nog niet, maar we houden u op de hoogte.

Nieuwe leden
Wat staat u te wachten tijdens de afdelingsbijeenkomsten? Hier volgt een korte (niet volledige) opsomming. U kunt er ondermeer tegen gereduceerde prijzen computerspullen kopen, floppen uit de floppytheek bestellen en uw versleten inktlint laten herinkten. Verder kunt er altijd met vragen terecht of zijn er ervaringen met mede-gebruikers uit te wisselen. Kom dus maar eens langs, het zal u niet tegenvallen.

Route
Voor alle zekerheid geven we hier even een routebeschrijving. De avonden worden georganiseerd in café-restaurant Juliana, gelegen aan de Schependomlaan 94 (naast Jan Jacobs automaterialen) in Nijmegen.
- Komende vanaf de Energieweg moet u bij de stoplichten (tegenover de KNP) afslaan naar de Wolfkuilseweg. Deze straat rijdt u in en bij de eerste stoplichten slaat u rechts af, (dit is de Schependomlaan). U rijdt de eerste straat rechts voorbij. Iets doorrijden (50 meter) en rechts van u ziet u Café-Restaurant Juliana.
- Komende vanaf de Graafseweg slaat u bij het kruispunt (met stoplichten Graafseweg, Groenestraat, Wolfkuilseweg), de Wolfkuilseweg in (een afdalende straat, komende vanaf centrum is dit rechts, en vanaf Wijchen is dit links). Deze weg rijdt u af (steeds rechtdoor) en bij het vierde stoplicht (een veld aan uw rechterkant) slaat u links af. Dit is de Schependomlaan. Rechter zijstraat voorbij en dan is het aan uw rechterkant. Wanneer u in het café, bent loopt u door naar achteren en in de grote zaal zitten wij met uw afdeling Nijmegen.

Contactadres
De afdeling Nijmegen is schriftelijk te bereiken via postbusnummer 6601, 6503 GC te Nijmegen. Indien u telefonisch contact zoekt met één van de bestuursleden, doe dit dan wel tussen 19.00 en 21.00 uur. Natuurlijk kunt u ook een bericht achterlaten op Fido Nijmegen, telefoonnummer 080-788405. Dit kan 24 uur per dag.

HCC Afdeling Rijnmond

Op 28 maart is de ledenjaarvergadering van de afdeling gehouden. Daar werd onder andere besloten dat wij onze public domain-software gratis ter beschikking van de leden blijven stellen. De PD-software is niet alleen verkrijgbaar op de centrale bijeenkomst in Rotterdam, maar ook bij de regiobijeenkomsten in Middelharnis, Dordrecht, Hellevoetsluis en Capelle aan de IJssel. Op de bijeenkomsten zijn computers aanwezig waarmee kan worden gekopieerd. De spelregels zijn:
1. Eigen schijven mee, gratis kopiëren.
2. Ieder lid mag per avond van maximaal vijf schijven een kopie aanvragen.
De inhoud van onze catalogi en CD-ROM schijven is tijdens de bijeenkomsten op floppy verkrijgbaar. In de nabije toekomst zullen wij ons PD-bestand verder uitbreiden en updaten.

Inkten
Onlangs werd een tweede herinkter aangeschaft. Leden die hun linten op een regiobijeenkomst inleveren, kunnen die bij de volgende regiobijeenkomst in herinkte staat afhalen. Per lint wordt *f* 3,50 in rekening gebracht.

Gratis zaalruimte
Het is onze policy om aan gebruikersgroepen gratis een deel van de door ons gehuurde zaal ter beschikking te stellen. Dit natuurlijk binnen de fysieke grenzen van het zaaloppervlak. Mocht er hierdoor ruimtegebrek ontstaan, dan zullen de kosten van het huren van additionele ruimte gedeeld moeten worden. Momenteel is de Tandy gebruikersgroep vaak aanwezig op de centrale bijeenkomst in Rotterdam. Tevens is die bijeenkomst reeds een aantal malen opgeluisterd met de aanwezigheid van de Commodore gg.
Om van dit aanbod gebruik te maken kunnen gebruikersgroepen contract opnemen met Dirk van Leeuwen, via telefoonnummer 01819-13223.

Erwin Meiners

HCC Afdeling Twente

De afdelingsbijeenkomsten van afdeling Twente worden elke vierde zaterdag van de maand gehouden in buurtwinkel 't Getfert-Perik, Celebesstraat 22 in Enschede. Telefoonnummer is 053-330082. Maar, de volgende bijeenkomst (ná 22 juni) is op 28 september en duurt van 13.00 tot 17.00 uur. Dit is in verband met de vakantie in juli en augustus.

Activiteiten
De voorgenomen start van de databank is inmiddels een feit. We zijn niet ontevreden over de belangstelling die men heeft getoond om gegevens hierin op te slaan. Ik heb al wel gehoord dat een kleine gebruiksaanwijzing voor het juist bedienen van de database geen overbodige luxe is, ook omdat er op afwijkende toetsen moeten worden gedrukt om gegevens op te slaan. Er wordt aan gewerkt. Uitgeperste printerlinten kun je inleveren bij Dick Kolstee, zodat hij ze kan verversen met een speciaal voor dit doel aangeschafte herinkter. Het kost erg weinig en vaak is de kwaliteit nog beter dan bij een nieuw lint.

Kennisoverdracht
Om leden die wel eens met een modem willen werken tegemoet te komen, zal het bestuur zorgen dat er zo spoedig mogelijk na de vakantie een demonstratie en een praatje over modemgebruik wordt gehouden. Er zal dan een uitleg worden gegeven over het aansluiten van ons huurmodem en het inloggen op een bulletinboard (BBS).

Herman Meijers

HCC Afdeling Utrecht

Op maandag 1 juli organiseren we de laatste bijeenkomst voor de zomervakantie. In augustus is er dus geen bijeenkomst, maar op 2 september hopen wij u weer te mogen begroeten.

Toegangscontrole
HCC-leden die de afdelingsavond bezoeken en akkoord gaan met de regels voor deze bijeenkomsten, krijgen op de achterzijde van hun lidmaatschapskaart voor 1991 een sticker geplakt. Hierdoor kan de controle worden versneld en hoeft u niet meer te wachten bij de ingang. Neem de kaart dus mee als u komt! En als u geen lid bent, word het dan snel en profiteer van alle voordelen die aan het lidmaatschap verbonden zijn. Bent u geen lid, dan kunnen wij u maar een beperkt aantal keren toelaten.

Vraagbaak
Wie technische problemen met een computer heeft, kan nu terecht bij onze hardwarespecialisten. Als u uw apparatuur en zo mogelijk de documentatie ervan meeneemt, dan zullen zij hun best doen u verder te helpen.

Datacommunicatie
De werkgroep Datacommunicatie is elke maand aanwezig om u met raad en daad bij te staan. Regelmatig worden demonstraties en lezingen gegeven: let op de aankondigingen in de Nieuwsbrief.

Computer & video
De werkgroep Computer & Video ging in mei van start. Zij lieten zien dat de combinatie van computer en video tot prachtige resultaten kan leiden. Een eenvoudig videofilmpje kan met behulp van de computer een professioneel aanzien krijgen. En daarvoor hoef je niet (meer) een Amiga te hebben. Wim Borrias, de coördinator van de werkgroep, zal graag de namen noteren van belangstellenden en degenen die zelf een bijdrage in de vorm van een demonstratie of lezing willen leveren. Een briefje naar onze secretaris mag ook. In de komende maanden worden veel leuke activiteiten georganiseerd, dus ook hier geldt: let op de Nieuwsbrief.

Adri Kuiper

HCC Afdeling Zeeland

De laatste bijeenkomsten zijn achter de rug en pas in september pakken we de draad weer op. Wat mij betreft is dit een welkome onderbreking van een paar maanden.

Bijeenkomsten
De bijeenkomsten in het najaar kunnen allemaal volgens de standaardregel plaatsvinden. Geen feestdagen die het ritme verstoren. Een paar 'gekke' data zijn er natuurlijk wel. Zo valt de eerste dinsdag in oktober op 1 oktober (bijeenkomst in Kapelle). De tweede maandag (Terneuzen) is echter geen week, maar circa veertien dagen later, namelijk op 14 oktober. Ik kan er echt niets aan doen! Als u goed op de kalender of in uw agenda kijkt, moet u de juiste dagen kunnen vinden. Maar voor alle zekerheid geef ik ze hier nog even:

- 3, 9 en 16 september
- 1, 14 en 21 oktober
- 5, 11 en 18 november
- 3, 9 en 16 december.

Ook in de agenda van de Nieuwsbrief kunt u deze informatie vinden.

PD
De PD-service komt aardig op gang. Peter Willems heeft al vele programma's getest en bij goed resultaat in de bibliotheek opgenomen. De catalogus (compleet met bestelformulier) staat op een diskette, die uiteraard steeds wordt 'ververst'. De testresultaten zijn in de catalogus opgenomen, zodat u een indruk krijgt van de mogelijkheden van een programma. De diskette is op de bijeenkomsten verkrijgbaar. Daar kunt u ook de software verkrijgen of bestellen (afhankelijk van de omstandigheden). De prijs per diskette is ƒ4,75, ongeacht het formaat.

J.H. Berghuijs-Goris

HCC Afdeling Zwolle

Wij hebben in juli en augustus geen activiteiten op het programma staan, maar in het najaar des te meer. Noteert u alvast: op 19 en 20 oktober (zaterdag en zondag) zijn er in de Zwolse IJsselhallen weer de Computerdagen voor Noord en Oost-Nederland waaraan de HCC afdeling Zwolle haar medewerking verleent. Ieder HCC-lid krijgt een leuke reductie op de toegangsprijs. Verder proberen wij demonstraties van interessante computertoepassingen naar de beurs te krijgen. Ook de gebruikersgroepen zullen weer aan de weg timmeren. Dit mag u dus niet missen!

Clubavond
Op dit moment is nog slechts bekend wat we in Zwolle-Noord (Holtenbroek) gaan doen. Daar kunt u op donderdag 5 september een lezing/ demonstratie verwachten van een programma dat uw automatiseringsideeën vertaalt in een (Quick-Basic) programma. Misschien niet direct weggelegd voor de doorsnee amateur, maar wel verdraaid interessant.
In Emmen bent u op woensdag 11 september weer welkom bij de PC/MS-DOS club in 't Brinkenhoes. Wat er dan voor bijzonders te doen zal zijn, is nog niet bekend, maar de avonden zijn altijd de moeite van het komen waard.
De derde dinsdag in september betekent voor ons en voor u: HCC clubavond in Zwolle-Zuid. Deze clubavond heeft zich in het afgelopen jaar flink bewezen. Nodig dus uw buurman of -vrouw of collega maar vast uit om hier de sfeer ook eens te komen proeven. Beslist een welbestede avond. Wijkcentrum De Pol in het winkelcentrum.

Alleen voor leden van de HCC

MS-DOS 5 Upgrade met korting

Voor het eerst in de geschiedenis wordt het besturingssysteem MS-DOS rechtstreeks verkocht aan eindgebruikers. Dat gebeurt met de nieuwe versie 5.0, die een groot aantal voordelen biedt ten opzichte van eerdere versies.
De HCC kan - vanzelfsprekend alléén voor leden - de net uitgekomen MS-DOS 5 Upgrade met korting aanbieden, zowel in de Nederlandse als de Engelstalige versie.

De Upgrade is alléén te installeren op PC's met een werkende MS-DOS vanaf versie 2.11, PC-DOS of een licentie-DOS van Olivetti, Tulip en andere bedrijven. Nodig zijn verder een 8088 of hogere processor, 256 K geheugen en minstens één 5,25 inch floppydrive.

De voordelen van MS-DOS 5

De nieuwste versie van MS-DOS biedt zoveel voordelen dat er hier slechts een keus uit kan worden gemaakt:

- een bijzonder gebruiksvriendelijke 'shell' (menuprogramma),
- een constante helpfunctie (tik simpel 'help', met daarachter een commando, en alle mogelijkheden verschijnen op het scherm),
- het fraaie QBasic (in plaats van GW-Basic),
- een 'zuiniger' gebruik van het geheugen,
- snelformatteren, maar ook het ongedaan maken van een format (uw eerste hulp bij ongelukken!),
- een menugestuurde editor (kleine tekstverwerker),
- en nog veel meer!

Bestellen bij de HCC

Bestelnr.		Prijs
6401143	Nederlandstalig, 3,5" diskettes	ƒ 235,-
6401145	Nederlandstalig, 5,25" diskettes	ƒ 235,-
6401153	Engelstalig, 3,5" diskettes	ƒ 216,-
6401155	Engelstalig, 5,25" diskettes	ƒ 216,-

Zoals u gewend bent van de HCC zijn deze prijzen 'inclusief alles', u betaalt dus ook géén verzendkosten. De adviesprijzen van deze pakketten liggen zo'n zestig gulden hoger dan wat u bij de HCC betaalt.

A G E N D A

JULI '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
ma 1	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 1	Afdeling Utrecht	19.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 1	Amstrad/Schneider gg	20.00	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 1	Afdeling Rijnmond	19.30	**De Eendracht** Sportlaan 1, Hellevoetsluis
ma 1	Afdeling Rijnmond	19.30	**De Wel** Bongerd 2a, Capelle a/d IJssel
di 2	Afdeling Noord-Limburg 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
di 2	Afdeling Nijmegen	19.30	**Café Restaurant Juliana** Schependomlaan 94, Nijmegen
di 2	Afdeling Rijnmond	19.30	**Het Diekhuis** Beneden Zandpad, Middelharnis
do 4	Afdeling Eindhoven 040-511999	20.00	**Gemeenschapshuis De Ketting** Tinelstraat 3a, Eindhoven
do 4	Afdeling Rijnmond	19.30	**VEG Kerk** Groen van Prinsterenweg 66, Dordrecht
za 6	AI gg	10.00	**HCC kantoor, raads- en lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
za 6	G2 gg	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
ma 8	Afdeling Arnhem 085-335785	19.30	**Zalencentrum Mabri** Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 8	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Mabrie** Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 8	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Buurthuis Ricardo** A. van Woudenslaan, R'dam-Lombardijen
di 9	Afdeling Noord-Limburg 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
wo 10	Afdeling N. H. Midden 02207-13770		**De Schakel** Middenwaard 61, Heerhoguwaard
za 13	Modelbaan gg	10.00	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 13	Postzegel gg	10.30	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 13	Zenith/Heath gg 020-189304	11.00	**Ingenieursbureau D.H.V.** Laan 1914 35, Amersfoort
ma 15	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 15	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
di 16	Afdeling Leiden	20.00	**Hotel Het Witte Huis** Wilhelminapark 33, Oegstgeest
di 16	Afdeling Rijnmond	19.30	**De Rustburcht** Strevelsweg 760, Rotterdam
wo 24	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Café Thembi** Dopplerdomein 20, Maastricht
za 27	Amstrad/Schneider gg	13.00	**Buurtwinkel** Celebesstraat 22, Enschede

AUGUSTUS '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
ma 5	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 5	Amstrad/Schneider gg	20.00	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
di 6	Afdeling Noord-Limburg 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
za 10	UNIX/C gg	10.30	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
ma 12	Afdeling Arnhem 085-335785	19.30	**Zalencentrum Mabri** Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 12	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Mabrie** Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 12	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Buurthuis Ricardo** A. van Woudenslaan, R'dam-Lombardijen
wo 14	Afdeling N. H. Midden 02290-49206		**'t Gouden Hoofd** Westblokker 80, Blokker
za 17	Commodore gg	10.00	**HCC-kantoor, Hal, kantine en raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 17	Forth gg	10.30	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
ma 19	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 19	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
di 20	Afdeling Leiden	20.00	**Hotel Het Witte Huis** Wilhelminapark 33, Oegstgeest
wo 21	Afdeling Groningen	20.00	**CJMV-gebouw** Spilsluizen 9, Groningen
za 24	Amstrad/Schneider gg	13.00	**Buurtwinkel** Celebesstraat 22, Enschede
za 24	Afdeling Kennemerland 023-255090	10.00	**Onbekend** Lyceumlaan 1, Haarlem
za 24	Sinclair gg	10.00	**HCC kantoor** Standerdmolen 8, Houten
di 27	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	**De Koperen Knoop** V. Limb. Stirumstr. Amsterdam
do 29	Sharp MZ gg 05960-19640	19.30	**'t Vinkhuys** Boraxstraat 4, Groningen
za 31	G2 gg	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 31	Atari gg 072-612571	10.30	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 31	1802 gg 05150-15032	10.00	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten

SEPTEMBER '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
ma 2	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 2	Amstrad/Schneider gg	20.00	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 2	Den Haag/Zoetermeer/Delft 079-417366	19.30	**Hellas**, Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 2	Afdeling Utrecht	19.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
di 3	Afdeling Noord-Limburg 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
di 3	Afdeling Nijmegen	19.30	**Café Restaurant Juliana** Schependomlaan 94, Nijmegen
di 3	Afdeling Zeeland 01102-43442	20.00	**De Caisson** Smokkelhoekweg 10, Kapelle
wo 4	Afdeling N. H. Midden 02207-13770		**De Schakel** Middenwaard 61, Heerhoguwaard
do 5	Afdeling Eindhoven 040-511999	20.00	**Gemeenschapshuis De Ketting** Tinelstraat 3a. Eindhoven
do 5	Den Haag/Zoetermeer/Delft 015-144926	19.30-	**De Molshoop**, Molslaan 139, Delft
do 5	Afdeling Zwolle 05910-43335	20.00	**Wijkcentrum Holtenbroek** Beethovenlaan 394, Zwolle

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
za 7	Advance GG	10.30	De Bron Vader Rijndreef 7, Utrecht.
ma 9	Afdeling Arnhem 085-335785	19.30	Zalencentrum Mabri Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 9	Amstrad/Schneider gg	20.00	Mabrie Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 9	Amstrad/Schneider gg	20.00	Buurthuis Ricardo A. van Woudenslaan, R'dam-Lombardijen
ma 9	Afdeling Zeeland 01150-13288	19.30	Pro Rege De Jongestraat 1, Terneuzen
di 10	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	De Koperen Knoop V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 10	Den Haag/Zoetermeer/Delft 070-3675173	19.30	Kreade, Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 11	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	Vrijzicht Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 11	Afdeling Zwolle 05910-43335	20.00	't Brinkenhoes Bargeres, Emmen
do 12	6500 gg	19.30	Wijkgebouw Gillis Mozartlaan, Delft
do 12	Afdeling Breda 076-710915	19.30	De Belcrum Pastoor Pottersplein 12, Breda
do 12	Afdeling Noord-Oost Brabant		De Biechten Vincent van Goghlaan 1, Hintham
vr 13	Afdeling M en Z-Limburg 04748-1695	20.00	Buurtcentrum Limbrichterveld Eisenhowerstreet 724, Sittard
za 14	Sharp MZ gg 013-551477	12.00	J. v. Besouwhuis Th. van Diessenstraat 1, Goirle
za 14	IBM PC gg (o. voorbeh.)	10.30	Provisorium van de Rijksuniversiteit Heidelberglaan 3, de Uithof, Utrecht
za 14	MSX gg 08850-22780	10.00	HCC kantoor, kantine Standerdmolen 8, Houten
za 14	Sharp MZ gg 033-945286	10.00	H.F. Witte Dorpshuis H. Dunantplein 4, De Bilt
ma 16	68' gg 02159-35211	20.00	Pieter Schiphorst Lange Heul 394a, Bussum
ma 16	Amstrad/Schneider gg	20.00	Zalen Schaaf Breedstraat 48, Leeuwarden
ma 16	Den Haag/Zoetermeer/Delft 079-417366	19.30	Hellas, Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 16	Afdeling Zeeland 01185-1680	19.30	Open Hof Alex. Gogelweg 49, Vlissingen
ma 16	Sharp MZ gg 058-673452	20.00	De Schaaf De Breedstraat 48, Leeuwarden
di 17	Afdeling Gouda 01820-36404	19.30	Bleuland Ziekenhuis Bleulandweg 10, Gouda
di 17	Afdeling Leiden	20.00	Hotel Het Witte Huis Wilhelminapark 33, Oegstgeest
di 17	Sharp MZ gg 05926-3453	19.30	Café Harrie Schut Handelsstraat 31, Stadskanaal
di 17	Tandy gg	19.30	Rustburcht Strevelsweg 760, Rotterdam-Zuid
di 17	Afdeling Zwolle 038-655721	20.00	De Pol Gelijkheid 1, Zwolle-Zuid
wo 18	Afdeling N. H. Midden 02290-49206		't Gouden Hoofd Westblokker 80, Blokker
wo 18	Afdeling Deventer	20.00	VZOD-clubgebouw Doetinchemplein 1, Deventer
wo 18	Afdeling Groningen	20.00	Denksportcentrum Oliemuldersweg 43, Groningen
do 19	Den Haag/Zoetermeer/Delft 015-144926	19.30	De Molshoop, Molslaan 139, Delft
do 19	Sharp MZ gg 05930-3109	20.00	De Tamboer Hoofdstraat 17, Hoogeveen
za 21	Afdeling Eindhoven 040-519768	13.00	Wijkgebouw 't Slot Kastelenplein 167, Eindhoven
za 21	Apple gg	10.00	Technische school De Bron Vaderrijndreef 6, Utrecht
za 22	Sharp MZ gg 040-453480	13.00	't Slot Kastelenplein 1, Eindhoven
zo 22	Afdeling Noord-Oost Brabant		De Biechten Vincent van Goghlaan 1, Hintham
di 24	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	De Koperen Knoop V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 24	Afdeling Arnhem 08360-23690	19.30	Ver. gebouw Ons Huis Honigstraat 3, Zevenaar
di 24	Den Haag/Zoetermeer/Delft 070-3675173	19.30	Kreade, Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 25	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	Vrijzicht Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 25	Amstrad/Schneider gg	20.00	Café Thembi Dopplerdomein 20, Maastricht
do 26	Amstrad/Schneider gg	20.00	Guishuis Fortuinweg 16, Zaandijk
do 26	Sharp MZ gg 05960-19640	19.30	't Vinkhuys Boraxstraat 4, Groningen
za 28	Amstrad/Schneider gg	13.00	Buurtwinkel Celebesstraat 22, Enschede
za 28	Sharp MZ gg 01107-2045	12.00	De Pit Appelstraat 2a, Goes
za 28	Sharp MZ gg 01652-17332	13.30	RCC Micro-home Industriestraat 15, Roosendaal
zo 29	Sharp MZ gg 053-773121	11.00	't Lansink Twijnstraat 8, Hengelo

Het visitekaartje van de HCC Dagen

Op 22 en 23 november is het zo ver: dan vinden de HCC Microcomputer Dagen plaats in de Utrechtse Jaarbeurs. Als medewerker van de beursorganisatie krijg ik geregeld verbaasde reacties in de trant van: ben je daar nou een heel jaar mee bezig, voor die twee dagen in november? Ik probeer dan uit te leggen wat er gedurende dat jaar gedaan moet worden om op 22 november de deuren te kunnen openen voor zo'n 50.000 bezoekers.
Een opsomming van alle daartoe te ontplooien activiteiten zal ik u besparen, maar één tipje wil ik voor u van de sluier lichten en wel dat van het drukwerk van de HCC Dagen.
Folder, affiche en ander drukwerk vormen het visitekaartje naar buiten toe. Voor bezoekers, exposanten en HCC-deelnemers is het drukwerk een eerste kennismaking met de HCC Dagen. Het dient informatie te verschaffen wanneer ze zijn, waar ze zijn, wat er te doen is, wat het kost enzovoorts. Inhoudelijk moet het verhaal dus in orde zijn. Vervolgens moet het in een passende vorm gegoten worden. Dat is het 'pakkie-an' van de grafisch vormgever. Vooral de folder en het affiche moeten de aandacht van bezoekers en deelnemers trekken en die aandacht vast houden: ze moeten de lezer als het ware over de drempel van de Jaarbeurs heen trekken. Een zware taak dus voor de samenstellers, vormgever en andere bij het drukwerk betrokkenen. Het van de drukpers afrollende resultaat van hun inspanningen voelt dan ook deels aan als een opluchting. Tegelijk is er de spanning omtrent de vraag of alle inspanningen het gewenste effect zullen sorteren: een voor bezoekers, exposanten maar vooral ook voor de HCC zeer geslaagde HCC Microcomputer Dagen 1991. Wij hopen dat het visitekaartje aan deze verwachtingen zal voldoen.

Reinier Kramer
Beursmedewerker HCC Microcomputer Dagen

P.S. Op de oproep voor vrijwilligers in de HCC Nieuwsbrief van mei zijn diverse positieve reacties binnen gekomen. Wij kunnen echter nog meer vrijwilligers gebruiken. Lijkt u het leuk om (ook) dit jaar mee te werken aan de HCC dagen, dan kunt u zich bij de organisatie op het HCC Kantoor te Houten opgeven. Uw medewerking wordt zeer op prijs gesteld.

HCC Artificiële Intelligentie gg

Volgens sommige mensen is de vraag of machines intelligent kunnen zijn, van hetzelfde kaliber als de vraag of er kaboutertjes en elfjes bestaan. Een stomme vraag dus, die eigenlijk niet meer hoeft te worden beantwoord.

Het hangt er maar vanaf hoe je intelligentie wenst te definiëren. Als je intelligentie beschouwt als iets heel mysterieus en ongrijpbaars, alleen voorbehouden aan de mens, misschien zelfs net zo metafysisch als de ziel van de mens, dan bestaat per definitie zelfs geen dierlijke intelligentie, laat staan machinale. Als je daarentegen van mening bent dat intelligentie bestaat uit de mogelijkheid tot het uitvoeren van een aantal complexe handelingen, dan kan een machine natuurlijk ook intelligent zijn.

Je kunt de vraag als irrelevant beschouwen en artificiële intelligentie zien als één van methoden waarmee een computer een mens werk uit handen neemt. En bij het ontwerpen van die methoden (er bestaan binnen de artificiële intelligentie veel verschillende werkwijzen) dient de manier waarop biologische en menselijke denkprocessen verlopen als uitgangspunt, althans voor zover die in een bepaalde periode begrepen worden.

Technieken

In de AI gebruikersgroep speelt de vraag naar het wezen van de intelligentie nauwelijks een rol. Liever houden we ons bezig met het bestuderen van methoden en technieken en het zoeken naar praktische toepassingen. Zo probeert de werkgroep Onderwijskundige Toepassingen een Intelligent Tutor System te ontwerpen. Dat is een belangwekkende verbetering van de computer als onderwijsondersteunend middel. Een ITS kan niet alleen multiple choice-achtige of ja/nee-vragen stellen en de antwoorden beoordelen, maar ook diagnostiseren en leerwegen uitstippelen. De leerling/student kan de computer om uitleg of hulp vragen. (Zie het interessante artikel door Al Noor Ladhani in Kennisgeving, 4/1).

Tot nu toe is er in de werkgroep vooral gestudeerd op het fenomeen; het is de bedoeling nu een concreet probleem bij de kop te nemen, en men denkt daarbij voorzichtig aan het probleem van de 'faalangst'. Voorlopig streven ze naar het bedenken en (laten) bouwen van een prototype, waarbij de leerling/student een probleem moet oplossen en waarbij het systeem in kaart brengt hoe het probleem wordt aangepakt en via het geven van hints hulp/sturing biedt (en zo het denken beïnvloedt. Het leerproces kan dan optimaal verlopen. Het gaat hierbij zowel om diagnose als om beïnvloeding.

De werkgroep Onderwijskundige Toepassingen vergadert meestal in de 'Pepperbox' in Utrecht. Voor inlichtingen kun je bellen met Paul van de Mast: 076-611537. Maar ook de andere werkgroepen van de AI gg (Neurale Netwerken, Kennissystemen, Natuurlijke Taalverwerking) zijn met interessante toepassingen bezig. Bij voldoende belangstelling zal er ook weer een werkgroep Prolog worden opgericht. Verder denkt het bestuur aan (hoopt op) werkgroepen op het gebied van Machinale Tekstanalyse en Constructie, Machinaal Vertalen, Case-based Reasoning Systems, Fuzzy Logic.

Data

Noteert u de volgende data in ieder geval:

08 juni: Werkgroep Neurale netwerken (Tilly te Riele, 055-668661, ook voor andere data van de werkgroep).

06 juli: Werkgroep Kennissystemen (Jeu Coumans, 010-4585234).

07 september: Beleidscommissie (Peter van Lint, 05293-4226).

21 september: Algemene Informatiedag (Marcel Theunissen, 03435-76114).

Al deze vergaderingen en werkbijeenkomsten vinden plaats in het gebouw van de HCC in Houten.

Peter van Lint

HCC Amstrad/ Schneider gg

Een woord van dank aan alle medewerkers die geholpen hebben om de gebruikersdag zo goed te laten verlopen, is hier wel op z'n plaats. Er waren natuurlijk veel leden van de gg actief, maar ook van daarbuiten. Een bijzonder woord van dank gaat naar de mensen van de DOS gg, die met hun public domain aanwezig waren. Het was jammer dat hun toezegging tè laat bij ons binnen kwam om daarvan in de Nieuwsbrief melding te maken.

Limburg

Tijdens de gebruikersdag heeft het bestuur Bart Verspagen als regio-coördinator voor Zuid-Limburg geïnstalleerd. Bart neemt het werk van Theo Meertens over, die zich genoodzaakt ziet een beetje gas terug te nemen. Vanaf deze plaats bedanken we Theo hartelijk voor het werk dat hij in het 'verre' zuiden voor de gg heeft verricht.

Amstrad

Het bestuur heeft bij de ledenraad een aanvraag ingediend om de naam te mogen veranderen in HCC Amstrad gg. Weliswaar hebben velen van ons een computer met het stickertje Schneider erop, maar we weten allemaal (?) dat deze CPC's en PCW's in wezen Amstrad-machines zijn, die in ons land door de firma Schneider werden verkocht. Nu Amstrad zelf het roer in handen heeft genomen, denkt het bestuur dat we met de nieuwe naam beter aansluiten bij de werkelijke situatie.

EHBO

De gebruikersgroep heeft sinds kort een eerste hulp-post voor als u snel hulp bij het werken met uw computer nodig heeft. Evert van Weverwijk wil u graag daarbij helpen. Hij is te bereiken via telefoonnummer 030-935679, tussen 18.00 en 20.00 uur. Uiteraard kunt u ook schriftelijke uw problemen kwijt bij het secretariaat.

HCC Bondwell gg

Ik heb u al eens eerder iets verteld over de bundeling van de CP/M-activiteiten binnen de HCC. Onze gebruikersgroep zal voortaan vrijwel alleen nog in dit gezamenlijke verband optreden. Op 25 mei hebt u ons dan ook in de CP/M-hoek van de DOS gg (in Utrecht) kunnen aantreffen.

Misschien bent u lid van de DOS gg en hebt u zich opgegeven voor de CP/M-aanhangwagen. In dat geval kreeg ons nieuwe blad 'CP/M ProgramMix' al thuisgestuurd. Het is nog niet helemaal wat het zijn moet (daarom was het 'min twee' genummerd), maar zeker nu Frans van de Bogaard (Osborne) tot hoofdredacteur van een vier man sterke redactie is benoemd, zal de kwaliteit sterk omhoog schieten. Het kan voor u interessant zijn om een stukje te schrijven dat van belang is voor CP/M-gebruikers in het algemeen. Het wordt dan immers gepubliceerd in een professioneel gedrukt blad met een aanzienlijk grotere oplage dan ons 'Bondwell/ELCI Gebruikersgroep Informatie Blad'. Doen dus! Het redactieadres is: F. v.d. Bogaard, Havikshorst 99, 1083 TP Amsterdam.

Log eens in

Ook voor de CP/M'ers met een modem zijn er nieuwe activiteiten te melden. Zo hebben Hans Gras en Jan Taalman een 'remote controlled BBS' opgezet. Hun Memotech computer met zeven floppydrives en een 20 Mb harddisk kunt u via de telefoonlijn bereiken. Voorlopig kunt u dit CP/M-BBS onder nummer 075-174991 's avonds en in het weekend ook 's middags bellen. Verder heeft Harry Doldersum met Hans Kessels over de mogelijkheid gesproken om het CP/M-gebied van de meestal goed bereikbare Commodore-Fido (04760- 77487) beschikbaar te stellen aan de andere CP/M-gebruikers of hiervoor zelfs een apart gebied aan te leggen. Log eens in!

Breda

Voor de tweejaarlijkse computermanifestatie van de HCC afdeling Breda op zondag 6 oktober hebben we een uitzondering gemaakt op het al aangehaalde CP/M-samenwerkingsverband. U zult ons daar wellicht met een eigen stand aantreffen, alhoewel ik dat nog niet helemaal zeker weet.

Ton Helwig

HCC Commodore gg

Op zaterdag 17 augustus vindt onze volgende gebruikersdag plaats in het HCC-kantoor, Standerdmolen 8 in Houten. Wij na de vakantie dan weer met frisse moed aan de slag gaan om u te helpen, zodat wij onze liefhebberij steeds beter en intenser kunnen beleven.

Ledenvergadering

Het verslag van de algemene ledenvergadering van de Commodore gg, gehouden op 20 april in Houten, zal in de volgende uitgave van de Nieuwsbrief worden gepubliceerd.

Sub-groepen
De *Amiga-subgroep* zal tijdens deze volgende bijeenkomst het Basicode programma voor de Amiga demonstreren inclusief de hard- en software.

De *CP/M-subgroep* voorziet in een behoefte en zal gaan samenwerken met andere gebruikersgroepen, die zich eveneens bezighouden met het besturingsprogramma CP/M. Een gemeenschappelijk blad wordt uitgegeven en zij die daarvoor interesse hebben kunnen zich hiervoor opgeven via postbus 145, 8070 AC Nunspeet.

De *C-16/Plus4-subgroep* heeft nu de beschikking over nieuwe programma's voor deze types computers. Ook is men druk bezig om verschillende programma's van andere computers over te zetten, zodat zij ook op de C-16 en de Plus4 kunnen worden gebruikt. Een overzichtsdiskette is bij ons te bestellen.

Bij de *C-64/C-128-subgroep* hebben wij geconstateerd dat er nog steeds veel gebruikers problemen hebben met hun modem. De subgroep heeft daarom een diskette samengesteld met een groot aantal verschillende communicatieprogramma's. Tijdens de gebruikersdagen van de Commodore gg geven wij toelichting en hulp bij het gebruik van deze programma's en bij de modems. Wij hebben een 'Korte handleiding voor het gebruik van Teletron' samengesteld en deze is aan te vragen bij postbus 145, 8070 AC Nunspeet. Een overzichtsdiskette met alle PD-software kunt u bij ons bestellen..

De *Senioren-subgroep* mag zich in een steeds grotere belangstelling verheugen. Verkrijgbaar zijn de handleidingen voor de PET 2022, 2001-16, 2001-16n, 2001-32, 2001-8 en 2023. Tevens voor de PET subroutines en diverse PET- en CBM-printers. Overzichtsdiskettes voor de PET 3000 serie, de CBM 8000 serie en de CBM 600 en 700 zijn te bestellen voor *f* 25,- per stuk.

De *MS-DOS-subgroep* heeft een groot aantal nieuwe PD-software ter beschikking gekregen. Er kan een overzichtsdiskette en een lijst van de beschikbare software worden besteld.

Fido Commodore
Alles wat de Commodore gg en haar subgroepen betreft, kunt u lezen op uw scherm als u inlogt op onze Fido, bereikbaar onder telefoonnummer 04760-77487. Onze sysop, Hans Kessels zal u graag behulpzaam zijn met vragen. Tevens kunt u via onze Fido, uit een groot bestand programma's downloaden.

Bestellingen
Bestellingen van PD-software, het boekje van de CP/M-subgroep en de handleidingen voor de PET- en de CBM-computers kunt u bestellen door het verschuldigde bedrag over te maken op gironummer 4755399, ten name van de Commodore gg, postbus 145, 8070 AC Nunspeet. Wel duidelijk vermelden wat u wenst, samen met uw naam, adres, postcode en woonplaats.
Overzichtsdiskettes kosten *f* 5,-, diskettes met PD *f* 7,50, het CP/M-boekje met twee diskettes *f* 15,- en de handleidingen voor de PET en CBM *f* 25,-.

Bijeenkomsten
Onze eerste gebruikersdag na de vakantie wordt gehouden op 17 augustus in het HCC-kantoor, Standerdmolen 8 te Houten. De dag begint om 10.00 uur en wij eindigen omstreeks 16.00 uur.

Hans van Lier

MIDI gebruikersgroep toekomstmuziek?

Sinds een half jaar heb ik mijn interesse in computers en mijn interesse in muziek gecombineerd door een keyboard met MIDI-aansluiting en een MIDI-interface voor mijn PC aan te schaffen. In die periode sloeg ik dan ook met belangstelling de HCC Nieuwsbrief open om te kijken of er ook een MIDI-gebruikersgroep bestond. Tot mijn verbazing en teleurstelling bleek, ook bij telefonische navraag in Houten, dat een dergelijke gg nog niet bestond. Aangezien ik sterk de indruk heb dat een MIDI gebruikersgroep zou aansluiten bij de wensen en behoeften van een groeiend aantal muziekminnende computergebruikers, heb ik contact opgenomen met de HCC. Dat heeft uiteindelijk in deze oproep geresulteerd.
Ik vraag alle mensen die potentieel geïnteresseerd zijn in een dergelijke gg om een (kort) briefje te sturen naar onderstaand adres waarin je bij voorkeur naast je personalia ook opgeeft:

1. Of je al gebruikt maakt van MIDI-apparatuur en zo ja welke instrumenten en computers.
2. Indien je nog geen gebruik maakt van MIDI-apparatuur, met welke computer je dit eventueel zou willen gaan doen.
3. Wat voor activiteiten je graag zou willen zien van een MIDI gg.
4. Of je eventueel beschikbaar bent om actief deel te nemen aan bestuurlijke en andere organisatorische zaken binnen de gebruikersgroep.

Plannen
De gedachten omtrent eventuele activiteiten gaan voorlopig uit naar:
Het organiseren van bijeenkomsten waarop iedereen kennis en informatie kan uitwisselen over MIDI en de mogelijkheden en beperkingen/problemen hierbij. Dergelijke bijeenkomsten zijn ook geschikt voor beginners. Ze bieden tevens een prachtige mogelijkheid om door middel van meegebrachte MIDI-apparatuur (uitgebreide) MIDI-netwerken te vormen om ze de muziek nog fraaier weer te kunnen geven. Te denken is zelfs aan een soort MIDI-concert.
Aangezien er naast het gebruik van computers natuurlijk ook essentiële muziekkennis aan MIDI vastzit, valt er ook te denken aan het organiseren van lezingen, waarbij u zich op het gebied van bepaalde onderwerpen in de muziek zou kunnen verdiepen. Ik denk hierbij in eerste instantie aan onderwerpen die deel uitmaken van wat ik voorlopig maar even 'compositieleer' zou willen noemen. De bijeenkomsten zouden tevens gelegenheid bieden om mensen uit je eigen regio te ontmoeten waarmee je bijvoorbeeld lokale MIDI-bandjes zou kunnen vormen.
Verder denken we aan het organiseren van uitstapjes, zoals een excursie naar een geluidsstudio of het bezoek van muziekbeurzen.
Daarnaast willen we bibliotheek met boeken en knipsels over bijvoorbeeld MIDI-apparatuur/software aanleggen. Dit geldt ook voor public domain-software.
Daarnaast valt te denken aan het opzetten van een eigen bulletinboard, of aan het bijhouden van speciale gebieden op andere boards.
Het groepsgewijs aanschaffen van MIDI-apparatuur is ook een van de plannen, omdat we zo aantrekkelijke kortingen kunnen bedingen.
Als je geïnteresseerd bent, schrijf dan even een briefje naar:

HCC
Portefeuillegroep Groeperingen
Postbus 149
3990 DC Houten

Ik hou u op de hoogte.

Ben Muller

HCC MSX gg

Omdat we eindelijk de vacante bestuursplaats hebben opgevuld, is het bestuur nu compleet. Wij wensen Aly Oranje veel succes als bestuurslid.
De samenstelling van het bestuur ziet er als volgt uit:
Jan de Groot, Albertcuypstraat 33, 6717 PL Ede, 08380-34801, voorzitter.
Fons Thijssen, Ganzenbroek 21, 5437 BL Beers, 08850-22780, secretaris.
Niek Snoek, Waag 57, 3961 LX Wijk bij Duurstede, 03435-72862, penningmeester.
Ben Doedens, Veemstede 27, 9665 EA Oude Pekela, 05978-13218, lid + Fido + PD.
Hans Oranje, Tollenslaan 153, 2741 XZ Waddinxveen, 01728-18932, lid + hardware.
Aly Oranje, Tollenslaan 153, 2741 XZ Waddinxveen, 01728-18932, lid.

Beursagenda
Doordat wij met onze maandelijkse gebruikersdagen nooit alle leden kunnen bereiken, hebben wij ons voorgenomen om zoveel mogelijk bijeenkomsten te bezoeken waar wij onze leden kunnen treffen. Op de MSX-beurzen bijvoorbeeld. Beurzen en open dagen die wij reeds bezocht hebben zijn: Open dag afdeling Leeuwarden, MSX-beurs Tilburg, PTC Open dag in Den Bosch, Computerbeurs Eindhoven, Open dag afdeling Venlo, MSX-beurs Enschede.
Op de volgende lokaties staan wij de komende periode:
26 mei: MSX beurs Alphen aan de Rijn
14 september: Open dag PTC afdeling Oss/Den Bosch
20-22 september: Computerbeurs Eindhoven
21 September: MSX-beurs Zandvoort
29 September: Open dag MSX-club Zutphen
6 oktober: Open dag HCC afdeling Breda
19 oktober: MSX-beurs Almelo
22-23 november: HCC Dagen
Omdat er weinig mensen voor de stands te krijgen zijn, vragen wij nog vrijwilligers die ons willen

begeleiden op de verschillende beurzen.

Jaarvergadering
De belangstelling voor de jaarvergadering was niet erg groot, maar met de mensen die aanwezig waren hebben we goed van gedachten kunnen wisselen. Al met al een vruchtbare bijeenkomst.

Landelijk overleg
Momenteel zijn we druk in overleg met alle belanghebbenden op MSX-gebied in Nederland. Hierin zijn alle clubs vertegenwoordigd, handelaren en bladen. Enkele, reeds genomen besluiten zijn: beurzen worden op elkaar afgestemd, er is geen geruzie onderling en adressen worden uitgewisseld.

Maximus
De beide MSX-databanken zijn weer on-line. Ze bevatten veel PD software dat natuurlijk kan worden gedownload. Er wordt veelvuldig gebruik van gemaakt. Hebt u een leuk PD-programma, upload dat ook eens. Zo kunnen er meer mensen profiteren van uw programmeertalenten.

Abonnementen
Onze gebruikersgroep is geabonneerd op diverse tijdschriften. De volgende bladen zijn tijdens de bijeenkomsten aanwezig:
MSX computer magazine
MSX club magazine
New MSX
MSX Bytes
MSX Engine
Tron
Software gids
OWG info
CUC Journaal
PTC Print
HCC Nieuwsbrief
Ook ligt HCC Intern voor u ter inzage.

Fons Thijssen

HCC Olivetti gg

De Olivetti gg is aanwezig bij de avonden van de afdelingen Breda, Tilburg, Zwolle, Apeldoorn, Leiden en Utrecht. Voor de data verwijzen we u graag naar de agenda van de HCC Nieuwsbrief.

Gironummer
Onze wekelijkse spreekuren blijken in een grote behoefte te voorzien: u kunt op maandag en woensdag tussen 20.00 en 21.00 uur bellen met één van onze bestuursleden via 045-754135. Het is de bedoeling dat u met vragen over uw Olivetti-hardware belt. Buiten de opgegeven uren zult u de telefoonbeantwoorder aan de lijn krijgen; als u uw vraag, naam en telefoonnummer inspreekt bellen wij u terug.
Verschillende keren is er, door verschillende oorzaken, een foutief gironummer vermeld voor het aanvragen van een flop met onder andere een herziene klokdriver voor de M240 en enkele printer-drivers voor de DM 100. Het enige nummer waar u (onder vermelding van 'klokdriver M240') uw *f* 7,50 kwijt kunt is 3827558, ten name van HCC Olivetti gg, Dr. Kuyperstraat 5c, 6415 HA Heerlen. Zorgt u (vooral bij gebruik van Girotel) wel voor vermelding van uw naam en adres in het mededelingenhokje? Uw flop wordt dan zo snel mogelijk toegezonden.

Herinkten
Uw DM 100-printerlinten mag u door ons laten herinkten. U kunt ze sturen naar HCC Olivetti gg, Postbus 23016, 6367 ZG Voerendaal. Voegt u een aan u zelf geadresseerde en gefrankeerde retourenvelop bij. Het herinkten kost *f* 2,50 per lint. Overigens kunt u daarvoor ook terecht op onze gebruikersdagen in Houten.

Flop
Onze eerstvolgende gg dag is op 22 september in het HCC-gebouw, Standerdmolen 8, Houten, tussen 10.00 en 15.30 uur. Alle leden van de Olivetti gg die zich die dag als zodanig kunnen legitimeren, krijgen gratis een antivirusflop uitgereikt. Het is de bedoeling dat u bij een volgend bezoek uw flop, ook weer gratis, kunt laten updaten zodat u steeds van de nieuwste antivirus-software bent voorzien.

Communicatie
22 september staat in het teken van datacommunicatie. In samenwerking met enkele Nederlandse modemfabrikanten presenteren we een aantal state-of-the-art high speed modems. Verder zal er een heel voordelige aanbieding in V22bis-modems zijn en kunt u via een on line-verbinding kennismaken met onze Olivetti BBS'en. Ook hopen we u die dag een voordelige aanbieding te doen op het gebied van tekstverwerkers en kunt u met vragen en problemen met betrekking tot uw Olivetti-apparatuur terecht bij de aanwezige deskundigen. We hebben goedkope maar goede floppen voor u, die desgewenst ter plekke worden gevuld met PD en shareware-programmatuur. Zoals gezegd kunt u uw vaal geworden printerlinten laten herinkten. Ook stellen we leden in de gelegenheid overbodig geworden computerspullen ter plekke aan de man te brengen. Verder kunt u informatie inwinnen over de ombouw van uw M240 naar een 386SX. Een demonstratie-model staat gereed.

Organiseren
We zijn in bespreking met een paar gg's om de mogelijkheid te bekijken gezamenlijke gebruikersdagen te organiseren. Het resultaat kunt u op 22 september wellicht al ervaren.
Bij voldoende belangstelling kunt u via ons nog PC1-muizen en Olivetti-busmuizen aanschaffen. Wendt u zich voor nadere inlichtingen tot het secretariaat, telefoon 045-754135, postbus 23016, 6367 ZG Voerendaal.

Hub Jennekens

HCC Onderwijs gg

Op 5 oktober zal de Onderwijs gebruikersgroep deelnemen aan de landelijke Pascal-gebruikersdag in Houten. Thema van deze dag is 'Pascal in het onderwijs, onderwijs en Pascal.' De lezing van de gg zal het thema 'Waar moet een goed programma aan voldoen?' behandelen. De Pascal gg gaat vooral in op de mogelijkheden die programmeertaal Turbo Pascal biedt bij het maken of aanpassen van programma's. Doel van deze dag is te komen tot een werkgroep van onderwijskundigen en programmeurs, met als taak het bekijken en maken van goede onderwijsprogramma's. De gebruikersbijeenkomst wordt gehouden in het HCC-kantoor in Houten en begint om 10.30 uur.

Ledenvergadering
Op 26 oktober houdt de OGG haar jaarlijkse ledenvergadering. De vergadering wordt ditmaal gehouden in De Bron, Vader Rijndreef 7 te Utrecht. Naast de algemeen te behandelen agendapunten staat de verkiezing van een nieuwe secretaris op de agenda. Onze huidige secretaris moest vanwege drukke werkzaamheden helaas zijn functie beschikbaar stellen. Voorlopig wordt hij door Wout Koekkoek waargenomen. Hij beheert tevens onze programma's.

Software
Onze softwarebank groeit gestaag. Vanuit niets het begonnen, bezitten wij nu software voor de vakken Nederlands, rekenen, aardrijkskunde, wiskunde en de Engelse taal. Er is ook een algemene flop te krijgen met reken- en taalspelletjes voor de kleintjes. Vanaf volgende maand volgt op deze plaats telkens een bespreking van een programma. Bent u nu al geïnteresseerd, neem dan even contact op met Wout Koekkoek, telefoon 030-887041.

Databank
De Technisch Hogeschool Eindhoven heeft een databank opgericht met voornamelijk NIVO-software. Om toegang te krijgen is een apart softwarepakket vereist. Dit pakket is in Eindhoven voor de prijs van *f* 150,- te verkrijgen. Huren is ook mogelijk, de kosten bedragen dan *f* 25,- per maand. De databank bevindt zich in een experimenteel stadium, zodat nu nog geen abonnementsprijs wordt berekend. De programma's zijn on-line te raadplegen of te testen. Ze kunnen echter niet worden opgehaald. Dat kan wel op het BBS van de Onderwijs gg. Wij bezitten uiteraard geen commerciële programma's. U kunt ons BBS bereiken bij Olivetti in Heerlen, telefoon 045-215877. Wilt u meer informatie over de NIVO-databank, bel dan even met het informatiecentrum van de TH in Eindhoven, telefoon 040-474070.

Wil Veen-Banning

HCC Pascal gg

Het thema van de laatste gebruikersdag van dit jaar (zaterdag 5 oktober) is 'Pascal & onderwijs'. Dit thema wordt van twee kanten belicht; die van de software-ontwikkelaar en die van de docent/gebruiker.

Onderwijs
Pascal is oorspronkelijk ontwikkeld voor gebruik in het onderwijs; om te leren programmeren. Intussen is (Turbo) Pascal geëvalueerd tot een zeer veelzijdige programmeertaal die uitstekend geschikt is om onderwijskundige programmatuur te maken. Iets dat in het public domain-circuit ook volop valt waar te nemen. Ook Turbo Pascal voor Windows is erg geschikt om programma's voor het onderwijs (voor de Conamus-computers bijvoorbeeld) te maken. Wat voor eisen stelt het onderwijs dit soort educatieve software? Hoe gebruik je Pascal voor het onderwijs?

Deze themadag wordt samen met de Onderwijs gebruikersgroep georganiseerd. Vooral leden van de Onderwijs gg zijn die dag dan ook van harte welkom. (Dat is trouwens iedereen die in dit onderwerp is geïnteresseerd).

Agenda
De agenda is als volgt:
10.00: Zaal open, verse koffie.
10.30: Lezing over de mogelijkheden van (Turbo) Pascal voor gebruik in educatieve software.
12.00: Lunch.
13.00: Lezing over de onderwijskundige eisen gesteld aan educatieve software.
14.30: Discussie. Vragen kunnen schriftelijk worden ingediend. Met medewerking van een panel worden deze bediscussieerd en beantwoord.
16.00: Sluiting.

Tijdens deze dag zijn er natuurlijk de vaste activiteiten:
Vraagbaak: Mensen die hun best doen om antwoord op uw vragen te vinden.
Boekentafel: Een assortiment Pascal-boeken ligt klaar.
Boekenlijsten: Informatie van recent verschenen Pascal-boeken over een aantal geselecteerde onderwerpen, ligt voor u gereed.
Flop van de Dag: Een selectie van recente (Turbo) Pascal sourcecode op diskette verkrijgbaar. Afgestemd op het thema van de gebruikersdag. Een selectie is gemaakt in samenwerking met de Onderwijs gg.
Blaise: De redactie van Blaise is vertegenwoordigd. Er zijn inkijkexemplaren en u kunt meteen abonnee worden.

De landelijke Pascalgebruikersdagen zijn er in de eerste plaats om contacten tussen liefhebbers van de taal Pascal mogelijk te maken. Ook als u (nog) geen lid bent van de Pascal gebruikersgroep, bent u van harte welkom.

Oproep
De Pascal gebruikersgroep wil graag meer voor haar leden doen. Daarom heeft zij dringend behoefte aan uitbreiding van haar staf. Wij zoeken mensen die zich voor hun liefhebberij willen inzetten met het coördineren en uitbouwen van een (of meerdere) werkgroepen. Reacties worden met spanning tegemoet gezien bij de secretaris (01899-11819) of voorzitter (01720-45716).

Lid worden?
Dat kan. Als HCC-lid hebt u voorrecht om, door enkel het kaartje ergens in deze Nieuwsbrief in te vullen, gratis of tegen geringe vergoeding lid te worden van de Pascal gebruikersgroep.
Secretariaat HCC Pascal gebruikersgroep
p.a. Dhr. F.M.W.Doove
Severij 5
3155 BR Maasland

Kopij en alle andere zaken omtrent Blaise:
Redactie Blaise
p.a. Dhr. R.F. van Naerssen
Pijlstaartlaan 16
3645 GS Vinkeveen

Betalingen, ook voor de flop van de dag en Blaise: Gironummer 2708092, ten name van HCC Pascal gg, Halsteren. Vermeldt het doel van de betaling en het disketteformaat. Bij betalingen via Girotel s.v.p. uw volledige adres vermelden.

Paul Uljé

HCC Tandy gg

Op dinsdag 17 september staat de clubavond in het teken van onze lustrumviering. De volgende avonden worden gehouden op 15 oktober en 19 november. De HCC Dagen zijn op vrijdag 22 en zaterdag 23 november en de aktiviteiten van dit jaar worden dan afgesloten met de clubbijeenkomst op 17 december. Eind augustus of begin september ontvangt u een mailing en daarna nog een in november. Noteert het even in uw agenda?
Het programma voor 17 september begint vaste vormen aan te nemen. Onder voorbehoud kan ik u melden dat u de oudste, tot en met de nieuwste Tandy-computer kunt zien werken met gewone maar soms ook zeer speciale toepassingen. Wij hebben een paar (nuttige) prijzen in de verloting en maken er zo met z'n allen een echt computerclubfeest van. Wij adviseren de leden uit de wijde omgeving een carpooling te organiseren. Het is gezelliger om met elkaar een langere afstand te reizen en bovendien is het economischer. Deze clubavond mag u echt niet missen. Wij wensen u een prettige vakantie.

Piet Huisman

HCC Tulip gg

In april heeft een afvaardiging van het bestuur (voorzitter Henk Brandts en ondergetekende), een bezoek gebracht aan Tulip Computers in Den Bosch. Wij waren daar te gast op uitnodiging van Tulip en werden hartelijk ontvangen door mevrouw Welling. Tijdens het gesprek dat zij namens Tulip Nederland met ons voerde, bleek dat aan beide zijden behoefte bestond aan een regelmatiger contact. Enerzijds kunnen wij als Tulip gg niet zonder de specifieke kennis en ondersteuning van Tulip. Anderzijds kunnen wij voor Tulip wat betekenen op het gebied van ondersteuning, vooral naar de gebruiker toe, bijvoorbeeld ook bij PC privé-projekten.
Het verloop en de sfeer van het gesprek getuigde van een goede verstandhouding. Wij werden door mevrouw Welling volop in de gelegenheid gesteld onze wensen op tafel te leggen en hebben daar graag gebruik van gemaakt. Intern wordt nu bekeken hoe men hieraan tegemoet kan komen. Aan goede wil ontbreekt het in ieder geval niet, daar zijn wij van overtuigd.

Mutatie
In het bestuur van de Tulip gg heeft een tussentijdse mutatie plaatsgevonden. Bestuurslid Herman Idzerda gaf te kennen dat hij zijn artsen-studie qua tijd niet langer kon combineren met het bestuurslidmaatschap van de gg en gaf aan dat hij wenste terug te treden zodra een opvolger was gevonden. Het bestuur heeft deze gevonden in de persoon van Marcel Jansen. Marcel bleek bereid de opengevallen plaats in te nemen tot aan de ledenvergadering. Marcel Jansen is al enkele jaren actief tijdens de HCC Dagen en als 'helpdesk' voor de gg. Wij wensen hem een prettige en werkzame tijd toe. Overigens raken we Herman niet helemaal kwijt. Hij blijft namelijk meedraaien in het circuit van de helpdesks. Herman, in ieder geval bedankt voor je belangeloze inzet en voor al het werk dat je voor de gg hebt verzet.

John Piek

HCC Watersport GG

Er komt snel een girorekeningnummer zodat het bestellen van PD-software binnenkort mogelijk is. Naast een nieuwe schijf met watersport-software, wordt momenteel de laatste hand gelegd aan een boek met subroutines voor het maken van astro-programma's. Overigens komen deze subroutines ook op flop in de PD-bibliotheek.

De enquête leverde ons een onbekende schat aan bestaande watersport software op. We zullen de komende weken een aantal leden bellen om naar hun ervaringen met deze software te vragen. Door al deze uitkomsten enthousiast geworden, verzoeken we iedereen die zijn of haar mening nog niet heeft gegeven, om dit (zo snel mogelijk) alsnog te doen.

NMEA
De hoge respons toonde (door het grote aantal zeilers?) veel belangstelling voor kustnavigatieprogramma's, routeplanning, instrumentkoppeling en performanceberekening. In verband met dit laatste zoeken we een elektronica-expert die kans ziet om een NMEA-uitbreidingskaart te ontwerpen. Erg moeilijk zal dat niet zijn, want op een paar voltjes na staat NMEA gelijk aan de welbekende RS232-C. Met een NMEA-kaart kan men maritieme plaatsbepalingsapparatuur aan de boordcomputer koppelen en automatisch de gevaren route opslaan, snelheidsberekeningen uitvoeren en nog een heleboel meer.
Wie kan en wil zo'n watersport-communicatiekaart ontwerpen? De technische specificaties zijn bij het secretariaat verkrijgbaar. De betreffende welwillende inventieve geest zou er een hoop leden van de Watersport gg een groot plezier mee doen. Het zou mooi zijn als deze uitbreidingskaart al op de jaarvergadering in oktober kon worden getoond, samen met de geplande demonstraties van simulatie, routeplanning en performanceprogramma's.
Het adres van het secretariaat is en blijft: Postbus 5701, 3008 AS Rotterdam, telefoon 010-4854907.

Jaap Gestman Geradts

VOLUME 2548 - CAT van de CAT MS-DOS ASCII. *Vervangt Volume 2539.* HCC DOS gg - MS-DOS ProgrammaTheek CATalogus van de CATalogus per 2/91 (Versie IV). ProgrammaTheekcatalogus deel I - IX tot en met december 1990.
Deze 'Cat van de Cat' heeft twee duidelijke limieten: hij is 'bij' tot en met december 1990 (catalogus deel IX) en de database wordt in ASCII verstrekt, zonder raadpleegprogramma. Zo'n programma is er wel, op volume 2549. In de MS-DOS freeware sector zijn nog meer pakketten die in de goede richting komen, zoals PC-File Plus op volume 2930/31. Op vorige disks stond een demonstratie hoe je kon importeren naar de oude PC-File III, en met Plus kan het nog mooier (gedeeltelijk relationeel). De bestandsstructuur is *gewijzigd* t.o.v. vorige versies, dus kijk uit als je gaat werken met een eigen pakket zoals dBase of Dataflex! Voor op- en aanmerkingen en verbeterde informatie houden we ons aanbevolen.

Het ProgrammaTheek CatCatteam
(Jaap Braaksma, Michiel de Bruijn, Jules Hofman, Erik de Ruijter (librarian), Kees van der Werf).

VOLUME 2549 Cat vd Cat MS-DOS 1990 met raadpleegprogramma. *Vervangt 2540 maar met dezelfde systeemeisen.* Het programma is aangepast op het gewijzigde bestandsformaat op volume 2548; de gegevens worden meegeleverd.

Er zijn meer catalogusvolumes in de pas verschenen SOFTWAREBUS, zoals 3959, 3981 en het duo 4160/4161. We zullen die even de revue laten passeren:

VOLUME 3959 MAE Expertsysteem en FLOPCAT diskettecatalogus. Op deze schijf staan twee programma's. Flopcat catalogiseert een diskettebestand. Na installatie schrijft het de directory's van de schijven in B: in een daarvoor aangemaakt gegevensbestand A:RFILE.DAT. U kunt de directory's namen geven en de bestanden van commentaar voorzien. U kunt volumes en omschrijvingen toevoegen en verwijderen, zoeken op naam of extensie en het resultaat afdrukken. U kunt etiketten voor de schijven afdrukken met o.a. de vrije ruimte op schijf. U kunt in RFILE.DAT maar ca. 80 schijfjes kwijt. Het programma is *niet 'idiotproof'*! Systeemvereisten: minimaal 96 Kb RAM en twee diskdrives.
Het Management Action Expert programma MAE is een programma om een expertsysteem te bouwen, waarbij u tegelijk kennis maakt met de werking van een dergelijk systeem. In de documentatie staat uitgebreid beschreven hoe u uw eigen bestanden kunt maken en uitbreiden en op welke dingen u moet letten.

VOLUME 3981 Masterfile TSR diskette catalogus. Catalogiseerprogramma voor diskettebestanden. Masterfile maakt een database van alle, ook systeem- of verborgen bestanden, die op uw disk(ette)s staan. U kunt een opmerking of commentaar toevoegen van maximaal 75 tekens per bestand of per groep bestanden. De gemaakte lijst kan vervolgens op papier worden afgedrukt. Door dit programma kunt u vliegensvlug vinden waar welke file of groep van files staat. U kunt zoeken op naam of op (een deel van) de omschrijving. Masterfile heeft ook een pop-up variant die resident in het geheugen kan worden geladen, zodat het programma elk ogenblik oproepbaar is. Systeemvereisten: minimaal 256 Kb RAM en twee diskdrives (donatievoorstel: $ 20,-).

Nu nog een leuk schijfje voor de beginner in BASIC:

VOLUME 4126 PC-Professor - cursus in GW-BASIC. Lessen om in BASIC te leren programmeren. Deze diskette bevat vier lessen, waarin op prettige wijze het programmeren in BASIC wordt uitgelegd met vele voorbeelden.
Voor hen die BASIC op de PC hebben staan en daar eigenlijk geen hout van snappen een echte aanrader!

En als je wat ervaring hebt:

VOLUME 4117 ADVBAS library, TurboBasic utility's. De QuickBasic/Turbobas utility's diskette nr. 2 bevat een grote verscheidenheid aan utility's. ADVBAS40 is een uitgebreide functiebibliotheek voor BASIC compilers. Geschikte compilers zijn alle IBM BASIC compilers V2.x en alle Microsoft BASIC compilers. De bibliotheek bevat functies voor disk, input, string, array, video (o.a. Windows) en nog diverse andere.
TBINC uit 1988 is een pakket bestaande uit een aantal functies voor de TurboBasic compiler. Het betreft functies als string routines, standaard I/O functies, sorteerfuncties en pulldown menu's.
TBW50 versie 5.0, uit 1988, is een pakket van een aantal functies om windows te maken en functies die hiermee te maken hebben, zoals het veranderen van de border, toevoegen van een titel, enzovoort. Het bestand TBWINDO.INC is de includefile, waarin de definities van de functies staan.

BESTELINFORMATIE
Een MS-DOS volume kost *f* 6,- op 5,25 inch en *f* 7,50 op 3,5 inch floppy. Door er meer tegelijk te bestellen ontvangt u niet alleen meer programmaplezier (als DOS-gg lid krijgt u elke zesde disk gratis!), maar bespaart u bovendien op de kosten. Voor elke zending brengen wij *f* 5,- administratiekosten in rekening.
Het besteladres is: **ProgrammaTheek, Postbus 8086, 1180 LB Amstelveen.** Vermeld vooral ook het disketteformaat. Handig is hiervoor de Info Bestel-Flop (voor *f* 1,- bij uw bestelling opgeven). Wacht met betalen tot u de acceptgiro bij uw zending ontvangen hebt.

FIDO
Op de Fido's van de DOS-gg in uw regio (in het verenigingsnieuws vindt u de telefoonnummers) kunt u zien en downloaden wat op dit moment ter beschikking staat.
Commentaar, vragen of suggesties kunt u kwijt in de messagearea van die Fido of bij één van de vraagbaken, zoals vermeld bij het verenigingsnieuws van de DOS-gg.

Ton van der Gaag

APPLE GEBRUIKERSGROEP KLOKHUIS

Ter aanvulling op de vorige Nieuwsbrief hier een selectie van programma's voor de Apple //, waarbij met name gelet is op grafische mogelijkheden.

A.048 - HI-RES PICTURE FILER. Een grafisch hulpprogramma, waarmee u bijvoorbeeld gemakkelijk een Hi-Res plaatje kunt bekijken en opslaan op diskette. Zelfs vanuit een ander programma is dit mogelijk. Men kan bestanden van de ene schijf naar de andere verplaatsen, met of zonder verwijderen van het originele bestand. Het programma heeft ook de mogelijkheid om een plaatje grafisch op een printer af te drukken (geschikt voor Epson MX80 en MX100, maar waarschijnlijk werkt het ook op de Epson FX80, FX100, RX80 en RX100).
Ook treft u op deze diskette een programma aan waarmee Hi-Res plaatjes gecomprimeerd

Onder redactie van Marc van Munnen

kunnen worden. Hierdoor passen er meer op een diskette.

A.049 - LETTERTYPES voor IMAGEWRITER (IMAGE-WORKS). Deze diskette is gedeeltelijk in het DOS 3.3 formaat en gedeeltelijk in het ProDOS formaat.
Met Image-Works kunt u zelf lettertypes ontwerpen en gebruiken in combinatie met de ImageWriter printer. Er is op de diskette een groot aantal lettertypes bijgevoegd, die u met een speciaal programma op het beeldscherm kunt laten zien. Verder is er nog een programma waarmee u diskettelabels kunt vervaardigen. In het ProDOS deel van deze diskette vindt u de tekstverwerker FREEWRITER. Werkt op: Apple][+, Apple //e.

A.050 LETTERTYPES voor IMAGEWRITER (IMAGE-WORKS PRODOS). Een versie van Image-Works (zie boven) voor ProDOS en de Apple //c. Een demoprogramma laat 45 lettertypes op het scherm of de printer zien.

A.044 - ENHANCED SOFT-GRAPH. Met dit programma kunt u spreadsheets (zoals die van AppleWorks) grafisch weergeven. Mogelijk zijn daarbij bijvoorbeeld lijn-, staaf- of cirkeldiagrammen. Het invoeren en verbeteren van gegevens kan gedaan worden met de Data Editor op de diskette.
Werkt op: Apple][+ met 16 K RAM-kaart, Apple //e, Apple//c en Apple IIGS.

A.046 - PRINTSHOP PLAATJES. Twee diskettes met plaatjes die u in het populaire programma PrintShop kunt gebruiken. Met PrintShop kunt u kaarten ontwerpen, spandoeken maken en briefhoofden vervaardigen. Let op: 2 diskettes, prijs: *f* 15,-.

A.061 - PRINTSHOP PLAATJES. Op deze diskette vindt u maar liefst zestig nieuwe Printshoptekeningen om uw collectie uit te breiden.

A.062 - PRINTSHOP LETTERTYPES. Deze diskette bevat twee speciale PrintShop lettertypes.

A.063 - PRINTSHOP PLAATJES. 26 nieuwe Printshop tekeningen om uw verzameling aan te vullen. Verder diverse hulpprogramma's voor de populaire programma's PrintShop, Newsroom en Fontrix. PS.HELLO 1.1 vertoont PS-tekeningen op het beeldscherm. FONTRIX.TO.PS zet lettertypes van Fontrix over voor gebruik in PS. Het programma PS.TO.HIRES zet PS tekeningen om in een Hi-Res beeld, zodat ze zelfs bruikbaar zijn in Newsroom. NEWSROOM.CONVERTER converteert ASCII-tekstbestanden naar Newsroom formaat. Met START.WITH 1.3 kunnen kinderen leren omgaan met het toetsenbord; de 26 tekeningen zijn gekoppeld aan een letter van het alfabet.

A.005 - GRAFISCHE MOGELIJKHEDEN APPLESOFT. Graphical Interactive Design System (GRIDS). Met GRIDS kunt u op uw Apple prachtige tekeningen op het Hi-Res scherm maken, met de spelpaddles of de joystick. Er is ook een aantal wiskundige functies voorgeprogrammeerd, zodat u met GRIDS vele mogelijkheden heeft. DOS 3.3.

In de rubriek ***Publish Ware*** **kan elke afdeling of gebruikersgroep van de HCC haar softwarebibliotheek van public domain en shareware software onder de aandacht brengen. Bijdragen graag in ASCII-, Word-, WordStar- of WordPerfect formaat, zonder opmaakcodes. Harde returns alleen bij einde alinea. Afbeeldingen in elk gangbaar grafisch formaat zijn welkom. Bijdragen kunnen van redactiewege worden ingekort en verspreid over meer afleveringen.**
Kopij voor Publish Ware kan ingeleverd worden op de Redactie-Fido in Houten, tel. 03403-78220, file area 5.
Uiterste termijn inzending voor HCC Nieuwsbrief 143 (september): 15 juli 1991, voor nummer 144 (oktober): 15 augustus 1991.

A.007 - GRAFISCHE MOGELIJKHEDEN APPLESOFT. Met deze diskette kunt u Applesoft uitbreiden met een groot aantal subroutines op grafisch gebied. Ze zijn in machinetaal geschreven, en ze zijn in Applesoftprogramma's aan te roepen d.m.v. *&-commando's*. Zo zijn er commando's voor het trekken van lijnen, vullen van vlakken en het scrollen van het Hi-Res scherm. Op de diskette staat een volledige documentatie met een aantal voorbeelden. DOS 3.3.

A.013 - PROGRAMMEREN (APPLESOFT, GRAFISCHE MOGELIJKHEDEN). U treft op deze diskette een groot aantal grafische hulpprogramma's aan. Een aantal voorbeelden: een Hi-Res-tekst-routine met programmeerbare voor- en achtergrondkleuren; een methode om tekeningen van kleur te veranderen; een routine waarmee 104 kleuren geHPLOT kunnen worden; een methode om tekeningen te comprimeren, zodat ze minder ruimte op schijf innemen. Ook staan er demo's en tekeningen op deze diskette. DOS 3.3.

A.014 - PROGRAMMEREN (APPLESOFT, GRAFISCHE MOGELIJKHEDEN). Een groot aantal voorbeeldprogramma's, waarmee (beginnende) Applesoftprogrammeurs gebruik kunnen leren maken van de geweldige grafische mogelijkheden van de Apple computer. Alle programma's zijn duidelijk en gestructureerd opgebouwd en in ruime mate voorzien van uitleg en commentaar, zodat u er echt veel van kunt opsteken. DOS 3.3.

A.023 - PROGRAMMEREN (APPLESOFT, GRAFISCHE MOGELIJKHEDEN). Binary Utility Graphics (BUG). BUG voegt 27 commando's aan Applesoft toe, waarmee u de grafische mogelijkheden sterk kunt vergroten. Een gebruiksaanwijzing (Engels) staat ook op de diskette. Bovendien wordt e.e.a. nog eens verduidelijkt met een aantal voorbeelden. Eén van de geboden mogelijkheden betreft de keuze uit verschillende lettertypes op het beeldscherm. DOS 3.3.

A.083 - GIF, Graphical Interchange Format. GIF is een computer-onafhankelijke methode om Hi-Res plaatjes op te slaan die erg veel wordt gebruikt op MS-DOS machines. Dit programma maakt het mogelijk om GIF-files, die u bijvoorbeeld kunt downloaden van een bulletinboard, op het Hi-Res of het dubbel Hi-Res scherm zichtbaar te maken en in Apple ProDOS formaat weg te schrijven naar disk. Werkt op: Apple][+ (64 k), Apple //e, Apple //c en Apple IIGS.

BESTELWIJZE
Voor alle diskettes voor de // serie geldt: 5,25 inch, ProDOS, geschikt voor Apple][, Apple//e, Apple //c en Apple IIGS, tenzij anders vermeld. De prijs bedraagt *f* 7,50 per stuk, inclusief BTW en exclusief verzendkosten. Voor verzendkosten wordt een bedrag van *f* 5,- per bestelling in rekening gebracht. De produkten die wij leveren kunt u op een Appledag direct kopen en meenemen. De softwarebibliotheek is dan altijd aanwezig en in principe wordt alle software geleverd.
Buiten de Appledag kunt u produkten bestellen, waarbij de eerder genoemde kosten in rekening worden gebracht.
Dit zijn de bestelmogelijkheden:
1. Overmaken van het bedrag op postbankrekening 5504012 of Amro Bank Rotterdam, rekening 42.84.65.234, beide t.n.v. Stichting Klokhuis, Rotterdam.
2. Opsturen van een gegarandeerd betaalmiddel naar postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam.

Bij de bestellingen hebben wij de volgende gegevens nodig: uw naam, adres en woonplaats; een opgave van het bestelde door middel van de bestelnummers (bijvoorbeeld 'A.065') en aantallen.

Arthur van Riet

Artikelen HCC DOS gg

5409000	Softwarebus abonnement *)	ƒ 25,-
5409320	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1	ƒ 20,-
5409321	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + ringband	ƒ 27,50
5409375	Introductie in CP/M	ƒ 15,-
5409420	CP/M Catalogus Programmatheek deel 2	ƒ 20,-
5409421	CP/M Catalogus Programmatheek deel 2 + ringband	ƒ 27,50
5409425	CP/M A5 GG ringband	ƒ 15,-
5409450	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + 2	ƒ 30,-
5409455	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + 2 + 2 ringbanden	ƒ 45,-
5409490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5409510	Handleiding GIAP/M Administratiesysteem	ƒ 12,50
5409525	Telecommunicatie met Kermit (users and protocolmanual)	ƒ 20,-
5409600	Softwarebus jaargang 1986 *)	ƒ 15,-
5409700	Softwarebus jaargang 1987 *)	ƒ 15,-
5409720	Het beste uit Softwarebus 83-87 CP/M	ƒ 15,-
5409900	Softwarebus jaargang 1989 *)	ƒ 15,-
5409990	Softwarebus jaargang 1990 *)	ƒ 15,-
5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 Diskettes (5,25") + Handleiding)	ƒ 15,-
5427100	MS-DOS GG A5 ringband	ƒ 15,-
5427200	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 1 + 2	ƒ 30,-
5427220	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 1 + 2 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427300	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 3 + 4	ƒ 30,-
5427320	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 3 + 4 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem MS-DOS versie	ƒ 15,-
5427500	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 5 + 6	ƒ 30,-
5427520	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 5 + 6 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427700	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel	ƒ 15,-
5427710	Handleiding Fibo Boekhoudsyst.	ƒ 15,-
5427720	Handleiding Habo Boekhoudsyst.	ƒ 17,50
5427725	Het beste uit Softwarebus 83-87 MS-DOS	ƒ 15,-
5427800	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 8 + 9	ƒ 30,-
5427820	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 8 + 9 + 1 ringband	ƒ 40,-

Artikelen HCC Genealogie gg

5436011	Programmapakket Genea1_2, versie 1.94 (voor de PC-5,25"-360 Kb)	ƒ 20,-
5436021	Genealogieprogr. Zorn (versie mei '89) (dBase III+appl.(PC-5.25"-360 Kb)	ƒ 20,-
5436022	Genealogieprog. Zorn (versie dec. '90) (dBase IV + appl. (VGA)/PC/5.25"/ 360Kb)	ƒ 20,-
5436033	Familiegeschiedenis v. N3.0 (Hijdra) (2 disks 5,25" 360Kb)	ƒ 25,-

Artikelen HCC Sinclair gg.

Deze zijn sinds kort ook verkrijgbaar via de HCC Bestelservice. De artikelen, bestelnummers en prijzen zijn gepubliceerd in Impuls, het periodiek van de HCC Sinclair gg. Ook kan hiernaar worden geïnformeerd bij het HCC kantoor.

5454084	Sinclair Impuls, jaargang 8 nr. 4, 1e kwartaal 1990	ƒ 10,-
5454101	t/m 5454115 Sinclair Spectrum Programma's, cassettes 1 - 15, per stuk	ƒ 10,-
5454151	t/m 5454153 Sinclair Onderwijs programma's, cassettes 1 -3, per stuk	ƒ 10,-
5454200	Jubileumcassette magazijnmeester	ƒ 7,50
5454601	Toetsenbordmembraam Spectrum 48	ƒ 32,-
5454702	Sinclair RS-232 interface met software (cassette)	ƒ 42,50
5454901	Print voor Stack zelfbouwmodem met beschrijving	ƒ 32,-
5454911	Pipet-flesje inkt voor printerlinten	ƒ 14,50

HCC Nieuwsbrief

Abonnement HCC Nieuwsbrief België

(alleen voor HCC leden!)

3200000	HCC Nieuwsbrief België (geheel kalenderjaar)	ƒ 35,-

Olivetti supplies/add-on

8101001	Printerlint voor Olivetti DM100 printer (6 stuks)	ƒ 105,-
8101005	Printerlint voor Olivetti DM105 (zwart)	ƒ 50,13
8101006	Printerlint voor Olivetti DM105 (kleur)	ƒ 47,58
8101050	Sprocket voor DM100 printer (voor kettingformulieren)	ƒ 95,-
8101040	Set stofhoezen Olivetti M240/280 met monochroom scherm	ƒ 25,-
8101041	Set stofhoezen M240/280 met kleurenscherm	ƒ 25,-
8101042	Set stofhoezen voor PC1	ƒ 25,-
8101043	Stofhoes voor Olivetti DM100 printer	ƒ 15,-
8101044	Stofhoes voor Olivetti DM 290/292 printer	ƒ 15,-
8101045	Set stofhoezen voor Olivetti M24 met monochroom scherm	ƒ 25,-
8101046	Set stofhoezen voor Olivetti M24 kleurenscherm	ƒ 25,-
8101090	Computertafel	ƒ 200,-

MS-DOS 5 Upgrade

Microsoft MS-DOS 5 Upgrade

(alleen voor leden)

6401143	MS-DOS 5 Upgrade Nederlandstalig 3,5"	ƒ235,-
6401145	MS-DOS 5 Upgrade Nederlandstalig 5,35"	ƒ 235,-
6401153	MS-DOS 5 Upgrade Engelstalig 3,5"	ƒ 216,-
6401155	MS-DOS 5 Upgrade Engelstalig	ƒ 216,-

Boeken Academic Service

6302109	PC-Write, PC-File+, PC-Calc, Procomm, PC-Outline(J.Schildermans)	ƒ 68,-
6302111	Microsoft Basic (A. van Veen)	ƒ 29,90
6302112	Programmeertaal C (L. Ammeraal)	ƒ 25,-
6302113	Basisscursus Multiplan (Krekels)	ƒ 29,50
6302114	MS DOS (R. Ashley)	ƒ 45,-
6302134	MS DOS: Het maken van Batchprogramma's	ƒ 35,-
6302135	De Norton utilities (H. Endendijk)	ƒ 29,50
6302140	Basisscursus WordPerfect 4.2 (Krekels)	ƒ 29,50
6302141	Basisscursus 1.2.3 (Krekels)	ƒ 29,50
6302142	Basisscursus WordPerfect 5 (Krekels)	ƒ 29,50
6302143	Basisscursus MS DOS (Krekels)	ƒ 29,50
6302144	Basisscursus Computergebruik (Krekels)	ƒ 29,50
6302145	PC Tools deluxe 5 (Kahrel)	ƒ 45,-

Uitgeverij Pim Oets

6302210	Aan de slag voor WordPerfect 5.1(Pieter Boonstra)	ƒ 35,-
6302215	Handleiding dBASE III plus (3e druk)	ƒ 69,-

HCC Bestelservice

Via de HCC Bestelservice kunt u centraal een aantal boeken en door de HCC uitgebrachte tijdschriften, mappen, boekjes en artikelen bestellen. Op de bestelkaart die u elders in dit blad aantreft vermeldt u, naast uw lidmaatschapsnummer, de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen twee weken. Aan het begin van de maand na de bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet leden wordt ƒ7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

Dutchie

6310001	Dutchie 2.91d NL(5,25") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,-
6310002	Dutchie 2.91d NL(3,5") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,-
6310003	Dutchie Update van 2.90c 2.91d (3,5") (alleen voorHCC-leden)	ƒ 20,-
6310005	Dutchie Update van 2.90C 2.91d (5,25") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 20,-

N.B. De updates werken niet zonder officieel pakket!

6310150	Telstar Videotex communicatie-pakket voor de PC (5,25"diskette)	ƒ 15,-

Diverse HCC artikelen

6401205 HCCN Spelschijf 1 + 2 (5,25", MS-DOS)ƒ 15,-

HCC Dagen 1990 spelschijf met o.m. Superfly enTetris

6401213	HCC Dagen 1990 spelschijf (3,5", MS-DOS)	ƒ 11,50
6401215	HCC Dagen 1990 spelschijf (5,25", MS-DOS	ƒ 10,-

HCC Nieuwsbrief

Bestelnr	Nieuwsbriefnummer	Prijs
7130126	126 maart 90	ƒ 6,-
7130127	127 april 90	ƒ 6,-
7130128	128 mei 90	ƒ 6,-
7130129	129 juni 90	ƒ 6,-
7130130	130 juli/augustus 90	ƒ 6,-
7130131	131 september 90	ƒ 6,-
7130132	132 oktober 90	ƒ 6,-
7130133	133 november 90	ƒ 6,-
7130134	134 HCC Dagen Catalogus '90	ƒ 6,-
7130135	135 december 90	ƒ 6,-
7130136	136 januari 91	ƒ 6,-
7130137	137 februari 91	ƒ 6,-
7130138	138 maart 91	ƒ 6,-
7130139	139 april 91	ƒ 6,-
7130140	140 mei 91	ƒ 6,-
7130141	141 juni 91	ƒ 6,-
7130999	Beginnersnummer november ' 90	ƒ 5,-

Minix 1.5

Uitg. Prentice Hall (levering alleen aan HCC leden)

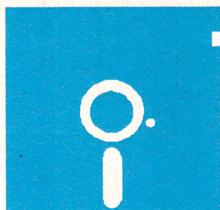
Op Unix gelijkend besturingssysteem voor diverse computers! Voor alle informatie en ondersteuning bent u van harte welkom bij de HCC Unix gebruikersgroep. Bestellers moeten met *een levertijd van ca. 4 weken* rekening houden.

6401300	Minix 1.5 voor de Amiga	ƒ 330,-
6401310	Minix 1.5 voor de Atari ST	ƒ 330,-
6401320	Minix 1.5 voor de IBM (3.5 ")	ƒ 330,-
6401330	Minix 1.5 voor de IBM (5.25 ")	ƒ 330,-
6401340	Minix 1.5 voor de MacIntosh	ƒ 330,-

HCC diskettes

(alleen leverbaar aan HCC-leden)

6301050	HCC Diskettes 5,25" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 19,50
6301053	HCC Diskettes 3,5" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 37,50
6301060	50 HCC 5" diskettes met gratis diskettebak	ƒ 97,50
6301063	50 HCC 3" diskettes met gratis diskettebak	ƒ 87,50

DOS gebruikers groep gegevens

PC-DOS MS-DOS OS/2 CP/M

Nieuw: Overbruggings-pakket CP/M <--> MSDOS

VOL. 8.1

Dit pakket is bestemd voor CP/M-ers die de overstap naar MSDOS willen maken, en voor diegenen die deze stap reeds hebben gemaakt, maar CP/M niet helemaal willen missen. Het bevat o.a. een CP/M-emulatie om onder MSDOS toch CP/M-programma's te draaien. Ook uw CP/M-data kunnen met dit pakket naar MSDOS worden overgezet. Onder MSDOS CP/M disks formatteren is ook mogelijk.
Het pakket is te bestellen onder nummer 20163 (3,5") en 20165 (5,25").
N.B.: alle programma's in het pakket zijn MSDOS programma's.

Diskette-Communicatie
Natuurlijk is het, met in de honderden CP/M-formaten die er bestaan, niet mogelijk om ALLE konversies aan te kunnen. Disks voor systemen als de Apple][en de Exidy hard-sectored, of 3.5 inch drives, zijn niet mogelijk. Maar ook andere formaten zijn niet altijd ondersteund. Disk #1: 22DISK, kent b.v. "slechts" 100 formaten plus enige door de DOSgg toegevoegde.
Het formatteren van al deze CP/M-disks is natuurlijk ook mogelijk.

CP/M Emulatie
Als je de disk kunt overzetten zijn de DATA-bestanden van CP/M goed te lezen. Dus het WordStar-bestand kun je op de PC met WS bewerken of naar een ander pakket vertalen, het Supercalcbestand kan naar PC-Supercalc, etc. Maar vertaling tussen tekstverwerkers kan lastiger zijn dan je denkt.

Ook programma's met broncode in bijvoorbeeld Basic of Turbo Pascal zijn over te zetten. Let er bij Basic op dat je ze onder CP/M Basic (MBASIC) als ASCII opbergt, anders gaat het mis - tenzij je de zometeen uitgelegde emulatietrucs loslaat op de CP/M MBASIC.COM. Programma's als .COM bestand kun je echter niet op de PC draaien.
Maar... je kunt op de PC wel de CP/M processor en CP/M-calls EMULEREN - doen alsof het een CP/M-systeem is dus! En mits je dan je CP/M-software kunt installeren voor een "ANSI terminal", en de PC ANSI.SYS gebruikt, kun je gewoon je CP/M applikaties draaien. Er zijn maar liefst VIER disks in het pakket die hier wat mee doen:

Disk #1, bevat het diskconversietool 22DISK. Op deze disk staat ook **NICE**, een "CP/M .COM emulator". Deze kan uitsluitend **losse CP/M programma's starten**, vanaf de DOS prompt.
Disk #2, Z80EMU. Een veel uitgebreider pakket dan NICE, met als enig nadeel dat het bovenop de CP/M-calls alleen de Z80 emuleert en geen 8080/85-instrukties. Het biedt **een komplete CP/M omgeving**, dus ook SUBMIT is toegestaan. Verder biedt Z80EMU uitgebreide **debugging** van je CP/M code. Z80EMU is niet bloedsnel.
Disk #3, V20SYS. Alleen geschikt voor PC's met een NEC V20 of V30 processor V20SYS is minder uitgebreid dan Z80EMU, maar is op een XT veel sneller dan elke andere emulator. Je moet wel een CP/M-systeemdisk hebben.
Disk #4, AME86: voor CP/M-86 programma's. Ondersteunt naast de 16-bits Intel processor calls (grofweg gelijk aan die van MSDOS!) alle CP/M-86 BDOS calls. Is niet zo traag als NICE c.s.

Tekst-Vertaling
Hierboven werd nu wel gesteld "dat je CP/M Wordstarbestanden makkelijk vertaalt naar een ander pakket", maar tekstverwerkers-conversie is een vak apart. Naast WS zijn er wel meer tekstverwerkers op CP/M, zoals LocoScript en SpellBinder. En hun bestanden zijn ONBEKEND in de PC-wereld.

De remedie hier is (naast 'emuleren', maar dat is voor het gebruiksgemak tamelijk rampzalig): eerst onder CP/M alle bestanden omzetten naar ASCII, (veelal gaat dit met "printen naar diskbestand"), en dan inlezen van dit bestand in de PC tekstverwerker, zoals WP of Word. Het werkt, je tekst komt over, maar er zijn twee grote zwakten:

1) alle TEKEN-OPMAAK zoals **vet** en onderstreept verdwijnt bij de ASCII-export. Jammer, maar het gaat meestal hooguit om een paar keer per bladzijde.
2) alle ALINEA-OPMAAK verdwijnt: geen onderscheid tussen HARDE en ZACHTE returns. Herstellen hiervan betekent: bij ELKE regel kijken of de return al of niet wegmoet; globaal zoek-en-vervang helpt niet echt.

Je kunt veel ellende voorkomen door al in CP/M bijzondere tekens te gaan toevoegen aan elk alinea-einde, maar dan nog zijn tabellen etc. lastig.
De programma's TEXTCON en FW-CONV op disk #5, kunnen ook helpen. Deze bevatten namelijk keuzen die automatisch, door het alinea-beeld, de juiste harde returns opeten.

Programmeer-Wedstrijd

Tijdens de jaarvergadering van de DOS gg op 25 mei 1991 werd besloten een Programmeer-Wedstrijd uit te schrijven. Voor de verdere voorbereiding zal een commissie worden aangesteld.
Omdat programma's nu eenmaal niet op een regenachtige zondagmiddag geschreven worden, willen wij wat voorinformatie geven. Dan kunt U vast nadenken over een nieuw programma, of iets dat geschikt lijkt voor inzending nog wat oppoetsen.

Een hoofdvoorwaarde is dat de programma's origineel moeten zijn. Maar dat had U zelf ook kunnen bedenken; met copiëren kom je er natuurlijk niet. Dan zouden wij graag zien dat andere leden van de computeraars-gemeenschap óók van de ingezonden vruchten kunnen profiteren. Dat betekent dat wij graag de daarvoor geschikte inzendingen in onze ProgrammaTheek opnemen. De auteursrechten mag U voor Uzelf houden,en U kunt bepalen of U de inzending ziet als "Public Domain" of als "Shareware".
De programma's moeten kunnen lopen op een MS-DOS (resp. PC-DOS) computer of een CP/M-computer. Er zullen verschillende catagorieën zijn, waar onder jeugd, vrouw en computer, CP/M, etc. De inzender bepaalt zelf in welke catagorie hij uitkomt. Deelname aan meerdere catagorieën is toegestaan.
Er zullen interessante prijzen ter beschikking worden gesteld. De sluitingsdatum is nog niet vastgesteld, maar we begrijpen best dat U Uw inzending zo goed mogelijk wilt voorbereiden. We denken aan een sluitingstermijn rond 31 december 1991. Daarna zal een onafhankelijke jury de inzendingen beoordelen, zodat de prijsuitrijking hopelijk rond Pasen 1992 mogelijk is.

Henk van Andel,
Voorzitter DOS Gebruikers Groep.

Nieuw: dBase-pakket

Dit pakket bestaat uit een vijftal volumes die het werken met een databaseprogramma (in het algemeen het pakket dBase van Ashton Tate) vergemakkelijken en nader verklaren.

dBase 3(plus) en dBase IV worden door velen gebruikt en zijn vaak volledig gedocumenteerd, echter op een manier die voor een groot aantal gebruikers niet voldoende is.
dBase 3(plus) is echter voor de hedendaagse mogelijkheden betrekkelijk langzaam en er zijn dus compilers zoals Clipper en Foxbase verschenen. Ook deze compilers kunnen wel wat extra documentatie gebruiken.
Talloze hulpprogramma's zijn reeds verschenen (zie diverse artikelen in de SoftwareBus) en er zitten tientallen volumes in de programmatheek met prachtige stukjes software.

dBaseIV is verschenen als antwoord op de compilers en is een hele verbetering t.o.v.dBase3 plus.
Natuurlijk gaan de ontwikkelingen steeds verder, maar er blijft toch een groot aantal gebruikers in dBase 3 plus programmeren, al dan niet bijgestaan door compilers en extra programma's.

Disk 1: dLite
dLite is een geheugen-resident programma dat gegevensbestanden, aangemaakt met dBase 3 ,dBase 3 plus of een daarmee compatibel gegevensbeheer-programma kan bewerken.
Met dit programma zijn een aantal leuke dingen te doen: Informatie uit (grote) gegevensbestanden kan dankzij dLite op eenvoudige manier in een brief of document worden opgenomen. Voor eigen toepassingen zullen de voorbeeld- programma's *.out, *.pst, *.cfg etc. moeten worden aangepast. Maar dat hoeft, met een beetje inzicht in dBase 3 (plus) of compatibel programma, geen enkel probleem te zijn.
dLite is een zogenaamd TSR-programma, dat ongeveer 162 kB geheugenruimte opeist. Beschikt u over tenminste 64 kB EMS extended geheugen dan is het geheugenbeslag ongeveer 100 kB. Systeemvereisten: minimaal 512 kB intern geheugen, twee diskdrives en DOS versie 2.1 of hoger.

Disk 2: Jargon
Jargon is een help-programma voor DBASE en CLIPPER. Het geeft syntax en voorbeelden voor de commando's en funkties, vergelijkbaar met de helpfunktie uit DBASE 3+.
De informatie in Jargon is niet volledig, maar wel (met DBASE of CLIPPER) eenvoudig zelf uit te breiden.
Er zijn ook commando's en funkties uit enkele UDF's voor CLIPPER opgenomen.

Disk 3: Utilities
Op de schijf staat een aantal utilities voor zowel dBase en Clipper zoals :
- Een 'MAKE' utility om .PRG-files in Clipper niet elke keer te hoeven compileren. Source code aanwezig.
- Een kleine file om de kleuren in dBase op een gemakkelijker manier aan te passen.
- Een utility om de structuur van dBase- en Clipper-files te vergelijken.
- Een leuke kleine utility om Dbase- en Clipper-databases aan te maken. Te vergelijken met het CREATE <.dbf> in dBase en het CREATE programma in Clipper '87.
- Een data-dictionary onderhoudssysteem voor Clipper zowel als dBase.
- En als laatste op deze schijf een Dbeautifier (een tool om .PRG files gestructureerd te laten zien) voor Clipper en dBase.

Disk 4: dBase IV - SHAREWARE Cursus
De cursus zelf is niet van een hoog gehalte, maar wel interessant als een uniek naslagwerk. Opleidingsinstituten in de USA en Canada maken gebruik van dit pakket of baseren hun eigen "opleiding" op de bestanden uit dit pakket.
Het pakket is zeer volledig, maar soms gebruikers-onvriendelijk.

Nieuwelingen zonder database-ervaring kunnen meer leren uit de overal verkrijgbare boeken, al zijn deze wel veel duurder in aanschaf.
Gebruikers met enige ervaring in dBase 3 en andere databaseprogramma's kunnen snel starten en ook vrij vlug in dBase IV programmeren.

Disk 5: SR-INFO; hulpprogramma's
SR-INFO is een KOMPLETE vervanging van dBASE III+ of dBASE IV, en draait je .PRG programma's sneller en mooier dan dBASE. Het is een pseudo-compiler, de opvolger van het commerciële VP-Info, en op veel punten uitgebreider dan dBASE.
Deze versie is **kompleet**, behalve dan dat een bestand maximaal 65000 records groot mag zijn. In dit pakket is NIET het gebruikershandboek opgenomen, dat is 800 K (samengepakt tot 200 K) en te bestellen op disk 4171.

VOL. 8.2

De nieuwste Public-Domain-volumes

> **Deze software is zo nieuw, dat ze nog niet is gereviewd, maar dat volgt zo spoedig mogelijk! Zie voor bijzonderheden de komende SoftwareBussen.**

7236 - GHOSTSCRIPT 1.3: Postscript kloon. Disk I: source. PostScript werkt alleen maar op je printer bij de gratie van een (peperdure) cartridge waarop royalties rusten. Met GhostScrip kun je in principe zelf een produkt als "Go-Script" of "Freedom of press" maken, mits je goed vaardig bent in **C.**
7237 - GHOSTSCRIPT Disk II; HYPHEN TSR afbreekroutines; Ghostscript Dokumentatie en EXE. HYPHEN is een TSR afbreekwoordenboek voor de engelse taal, dat je razendsnel vertelt waar je een woord moet afbreken.
7238 - Quick Titles ASCII-truuks; ZAPCODE printer control. QT toont met een paar oprachten hele mooie kopjes in IBM ASCII-codes. ZAPCODE stuurt de juiste control-codes voor aansturing van elk type printer.
7239 - HEIDELBERG PostScript soft font. Naast Diego op volume 4146 nu nòg een soft font voor PostScript printers. Met Ventura- en Windows-schermondersteuning.
7240 - ZEPHYR 1: FoxPro-compatibel d(ata)Basesysteem. BloedSNEL, net als FoxPro, en qua programmeertaal goed dB-compatibel.
7241 - ZEPHYR 2.
7242 - "1 on 1 = 3" Disk A: dBASE compatibel rDBMS. 1 on 1 = 3 is sneller en veel gebruiksvriendelijker dan dB III+. Met kompleet menusysteem.
7243 - "1 on 1 = 3" Disk B.
7244 - PC-ESTIMATOR 2.95: Voor projekt-offertes. Komplete Clipper applikatie (zonder source) voor begroten van kosten, offertes en inschrijvingen.
7245 - BLOSSOM disk 1: Statistisch pakket voor Lotus. Een serie statistische modellen. Gewone .WK1, dus ook bruikbaar in Lotus 3.x en in de vele pakketten die .WK1 kunnen lezen en **Lotus macro's kunnen uitvoeren**; ook As Easy As dus.
7246 - BLOSSOM disk 2; PAINES event scheduler. PAINES is een event scheduler, die 24 uur per dag je PC kan beheren en batchtaken kan star-

ten. Zoiets als een "Fidonet mailer scheduler", maar geschikt voor ALLE SOORTEN TOEPASSINGEN!
7247 - Lotus Learning disk 1. Update van 3846/3847, tevens nuttig voor wie nog 3424 en 3425 heeft. Een Lotus-kursus bijgewerkt voor versie 2.X; beide disks nodig. Zie review van 3846!
7248 - Lotus Learning disk 2.
7249 - DREAM HOUSE: Ontwerp je eigen huis, CGA nodig. Van flatje in de Bijlmer tot villa in Wassenaar: alle mogelijke interieur- en exterieurvarianten ontwerpen op je PC!
7250 - Wisdom of the Ages 1: Fortune Cookie database. Twee gekomprimeerde diskettes vol met Wijsheid van alle Tijden: Fortune Cookies (spreuken). Allemaal "serieuze" - niet dat flauwe soort van BBS-en en Unix-systemen.
7251 - Wisdom of the Ages 2.
7252 - Gardeners Assistant: Deel je groentetuin in. Selektie van groenten voor elk jaargetijde in je tuin. Minimaal CGA kaart nodig.
7253 - ZONSVERDUISTERINGS-berekeningen, verleden en toekomst. Komplete berekeningen en diagrammen (grafisch desgewenst) van alle zonsverduisteringen tot en met het jaar 2032.
7254 - QFILER DOS shell (ZIP/LHA); EZFormat;LHA 2.11. QFiler is een bestands-shell die ook ZIP-, LZH- en SFX-files support. LTformat is een Eazyformat versie vooral voor multitaskers etc. LHA 2.11 is de allernieuwste LHARC, voor LZH bestanden.
7255 - ANSI COBOL komplete Compiler - source vrij! Komplete ANSI COBOL compiler voor PC; geen Crippleware zoals die op 4200. Alle modulen m.u.v. Sort/Reportwriter geimplementeerd. ASM-source.
7256 - BTRIEVE file manager 1.85. Voor gebruikers van BTRIEVE en daarop gebaseerde databases zoals Magic en enige andere 4GL's en boekhoudpakketten. Manipuleert tabellen, geeft overzichten, export en import.
7257 - Spellen: Noordpool, doorloperpuzzel, TSR spellen. Acrostix maakt puzzels en lost ze op. Arctic adventure laat je dwalen op de noordpool. BREAKTIME zet 5 simpele spellen TSR - voor als de baas even weg is! BOULDER, gemaakt in Polen, laat je diamanten verzamelen in een gevaarlijke omgeving.
7258 - SOUND - muziek afspelen onder Windows. Speelt MacIntosh geluidsbestanden, gewoon op de PC-speaker.
7259 - LANWATCH - beveiliging en logboek voor PC en LAN. Ook voor losstaande PC's geschikt. Biedt o.a. toegangsbeveiliging (geen virussen op LAN!), logboek wie wat doet, 'taximeter', en voorkomen van kopieren van en naar lokale diskette.
7260 - MACHO - komplete machinetaal-kursus voor DEBUG. MACHine Organisation MANagement, een serie van 14 lessen (.EXE, dus met online oefeningen) in machinetaal. Assembler niet nodig, gewoon DEBUG is genoeg.
7261 - Olie-industrie software, o.a. bronnenberekening. Wordt een goed rekenende oliesjeik met deze software. Voor o.a. logboek van gasproduktie, break-even punt voor uitdrogende bron, analyse van seismografische gegevens. Harde schijf vereist.
7262 - PROLOG Toolkits #1: dokumentatie, Turbo Lightning. Disk 7262-7266 werken samen met Turbo Prolog, maar ook deels met de shareware Prolog op disk 2906. Op deze disk: interface Turbo Prolog/ Turbo Lightning, idem voor TC, dokutools, dBASE -> Prolog data konversie, kruiswoordpuzzel.
7263 - PROLOG Toolkits #2: Benchmark, xref, AI spel. ANAGRAM, BESTPA, CPROLO, Boekenlijst, DBPARS, EDITFL, Pournelle benchmark, MAGIC, PERIOD, PROBOX, PROTUN, SP, STRIP, SYN, TPTOOL, TTPR01, WORDS.
7264 - PROLOG Toolkits #3: Mastermind, Eliza, EGA. Info uit Cserve A.I. conference en een PCTech journal Xref over Prolog en AI. Verder: ALGORI, AMORT, ATTR, CLIENT, TLighting HOOKS, MAZE, MS Mouse, PARSE, PWDGEN, POPUP, PRO-EGA, SCANST, SOLV2, SORTS, TRIVIA.
7265 - PROLOG Toolkits #4: Med. database, adres, BGI graf. BGI grafische driver-aansturing voor TProlog; medische database met wetenschappelijke (demo-)informatie; adressenbestand; taalkundige verhaal-analyse m.b.v. scripts.
7266 - PROLOG Toolkits #5: Hypertext doc, lening-analyse. HYPRDOC dokumenteert software op hypertext-achtige wijze. Verder: DCGPARSE, een "definite clause grammar system"; een elementair PARSING systeem (compilerbouw); een AI-achtige lening-analyse; 8TILE, een spelsimulatie.
7267 - INSTINCT FlowChart; PaintShop Windows graphedit. INSTINCT maakt diverse soorten organisatie- en programma-stroomschema's; grafische kaart vereist. Paintshop is een Windows 3 progr. dat o.a. PCX, BMP en PCX beelden bekijkt en wijzigt.
7268 - EGA/VGA spellen: EGAtrek, Goldhunt, Pirates. EGAtrek is een StarTrek met grafische plaatjes. GoldHunt maakt een goudjager van je, die sensoren en duiveltjes moet ontwijken. Pirates laat je strijden tegen... juist ja....
7269 - OBERON compiler; AMAC QuickEdit macro's. AMAC is een uitgebreide set macro's voor Q-Edit (4169/4170). Oberon is gemaakt door N. Wirth, als door-ontwikkeling van Modula en Pascal. Het is object-oriented van opzet. De compiler wordt geleverd met voorbeeldprogramma's.
7270 - ANIMAL FARM: Leer het boek van Orwell. Edukatief programma (Engels) dat je door het boek heen 'gidst'. Met quizvragen, oefeningen, fragmenten om uit het hoofd te leren en andere nuttige hints. ALLE PC'S ZIJN GELIJK, MAAR SOMMIGE PC'S ZIJN GELIJKER DAN ANDERE.
7271 - SPYGLASS Hypertekst; Europese HISTorische CALender. SPYGLASS laat je zelf hypertekst-systemen bouwen; royalty-vrije runtime.

VOL. 8.3

HISTCAL is een historische kalender van West-Europa. Je kunt gegevens over eigen land en familie toevoegen.
7272 - FOLDER SYSTEM: WP 4.2/5.x bestandsbeheer. Gebruikersvriendelijk bestandsbeheer onder WordPerfect. Niet alleen lange bestandsnamen, maar ook directorynamen; beheer zonder functietoetsen.
7273 - CONformat; non-PC disk read; Ravitz Editor. CONFormat laat als TSR disks formatteren. Ravitz Editor is een kleine editor **met OUTLINE funkties!** Verder vier PC-DOS device-drivers om disks te kunnen bewerken: HP 150, DEC Rainbow, Eagle PC, Apricot PC.
7274 - HYPE: Hypertekst-bouwsysteem op PC (graph). HYPE laat je hypertekst-dokumenten maken en lezen op de PC. Grafische kaart (minimaal CGA) nodig. Kompleet met interface naar Turbo Pascal 5.5
7275 - HYPERINK Hypertekst-systeem. Grafisch georienteerde hypertekst. Geen dokumentatie, alleen online voorbeelden.
7276 - PARADOX utilities A: Geheugenbeheer, labels etc. ATRAIL, COLORS, DATADIC3, DB_S&V, FLIMPORT (Ascii), LISTALL, NAVIGAT2, PDXWALLPaper, PMAP, TESTPRNT, TUTILITY, XFORM. XTABS, XUP-LABEL (multi-up labels).
7277 - PARADOX utilities B: TSR help, telefoonboek, box. Multi-dimensionale array; GROTE letters; boxes en borders; FF-patch; grafiek; vensters; dokumentatie-tool; pop-up telefoon; vrije--vorm rapport; TSR help-programma; Kruisreferentie.

DOSgg BBS info

DOSgg ProgrammaTel, sysop Paul van Hattum, is van Leeuwarden naar Lelystad verhuisd (nieuw nummer: 03200-46025). Voor mensen uit Leeuwarden en omgeving is Fido HCC Leeuwarden een goed alternatief. Wil je toch op een DOSgg BBS inloggen dan ben je welkom bij DOSgg SWBoss North (sysop: Gerard Hoytink, tel. 05140-4494).

Peter Spekreijse beeindigt zijn studie en stopt met de DOSgg The Databoss. Hij wordt vervangen door de nieuwe DOSgg Databoss-Groenlo (sysop Jaap Streuper, tel. 05440-65591).

Bestelformulier

... Hierbij geef ik mij op als **lid** van dė **HCC** en van de **DOS-gg** (11 Nieuwsbrieven + lid afdeling + lid DOS-gg) (excl. ƒ 10,- inschrijfgeld) 60,00

... Ik ben al lid van de HCC en geef mij hierbij op als **lid** van de **DOSgg**. (1e gebruikersgroep gratis; elke volgende ƒ 5,- extra)

Hierbij geef ik mij op als **abonné** op:

... SoftwareBus 25,00

... SoftwareServiceSuperSelectieSysteem (S5) 3,5' 30,00

... SoftwareServiceSuperSelectieSysteem (S5) 5,25' 24,00

ProgrammaTheek-Software

... Volumenummer(s) zie onder 3,5 inch 7,50

... Volumenummer(s) zie onder 5,25 inch 6,00

DOS-gg leden kunnen per bestelling per 5 volumes gratis één volume extra bestellen.

Boekhouden

... 2550 ZAP 3.0 - Zoetermeers Administratie Programma

Communicatie

... 2971 TeleReplica: dè Remote Controler

Database

... 2548 CAT van de CAT MS-DOS ASCII t.m. 1990

... 2549 CAT van de CAT MS-DOS met raadpleegprogr.

Nieuwste software

... 7236 GHOSTSCRIPT 1.3: Postscript kloon. Disk I: source

... 7237 GHOSTSCRIPT Disk II; HYPHEN TSR afbreekroutines Ghostscript

... 7238 Quick Titles ASCII-truuks; printer control

... 7239 HEIDELBERG PostScript soft font

... 7240 ZEPHYR 1: FoxPro-compatibel d(ata)Basesysteem

... 7241 ZEPHYR 2

... 7242 "1 on 1 = 3" Disk A: dBASE compatibel rDBMS

... 7243 "1 on 1 = 3" Disk B

... 7244 PC-ESTIMATOR 2.95: Voor projekt-offertes

... 7245 BLOSSOM disk 1: Statistisch pakket voor Lotus

... 7246 BLOSSOM disk 2; PAINES event scheduler

... 7247 Lotus Learning disk 1

... 7248 Lotus Learning disk 2

... 7249 DREAM HOUSE: Ontwerp je eigen huis.

... 7250 Wisdom of the Ages 1: Fortune Cookie database

... 7251 Wisdom of the Ages 2

... 7252 Gardeners Assistant: Deel je groentetuin in

... 7253 ZONSVERDUISTERINGS-berekeningen

... 7254 QFILER DOS shell (ZIP/LHA); EZFormat;LHA 2.11

... 7255 ANSI COBOL komplete Compiler - source vrij!

... 7256 BTRIEVE file manager 1.85

... 7257 Spellen: Noordpool, doorloperpuzzel, TSR spellen

... 7258 SOUND - muziek afspelen onder Windows

... 7259 LANWATCH - beveiliging + log voor PC en LAN

... 7260 MACHO - machinetaal kursus voor DEBUG

... 7261 Olie-industrie software, o.a. bronnenberekening

... 7262 PROLOG Toolkits #1: doku, Turbo Lightning

... 7263 PROLOG Toolkits #2: Benchmark, xref, AI spel

... 7264 PROLOG Toolkits #3: Mastermind, Eliza, EGA

... 7265 PROLOG Toolkits #4: Med. datab., adres, BGI graf

... 7266 PROLOG Toolkits #5: Hypertext doc, lening-anal.

... 7267 INSTINCT FlowChart; Windows graphedit

... 7268 EGA/VGA spellen: EGAtrek, Goldhunt, Pirates

... 7269 OBERON compiler; AMAC QuickEdit macro's

... 7270 ANIMAL FARM: Leer het boek van Orwell

... 7271 SPYGLASS Hypertext; Europese HIST. CALender

... 7272 FOLDER SYSTEM: WP 4.2/5.x bestandsbeheer

... 7273 CONformat; non-PC disk read; Ravitz Editor

... 7274 HYPE: Hypertekst-bouwsysteem op PC (graph)

... 7275 HYPERINK Hypertekst-systeem

... 7276 PARADOX utils A: Geheugenbeheer, labels etc

... 7277 PARADOX utils B: TSR help, telefoonboek, box.

CP/M Formaat (merk en type computer):

....

... 542 Turbo Pascal Utilities voor Commodore 128-128D

... 982 MBASE muziek-database; ZCPR3 utilities - EDIT11, PPIP19, RESQ17.

... 983 Diablo630 plotter, LADDER game, File viewer, CLS, Printer init

... 984 Kaypro series en Xerox 820-16/8 DATACOM en disk utilities

... 985 Info en utilities voor de Xerox 820-I, 820-II en 16/8 systemen

Andere volumes: ....

....

VOL. 8.4

SoftwarePakketten

... Pakket(ten) (zie onder) 3,5" 30,00

... Pakket(ten) (zie onder) 5,25" 25,00

3,5" 5,25"

... 20023 ... 20025 Spelletjes Pakket No 1

... 20113 ... 20115 Spelletjes Pakket No 2

... 20033 ... 20035 DataCom Pakket

... 20043 ... 20045 OS/2 Pakket

... 20053 ... 20055 Compressie Programma's

... 20063 ... 20065 DOS Tools Pakket

... 20073 ... 20075 WordPerfect 5 Pakket

... 20083 ... 20085 Pascal Pakket

... 20093 ... 20095 Database Pakket

... 20103 ... 20105 Gezondheids Pakket

... 20123 ... 20125 Print Utilities Pakket

... 20133 ... 20135 Grafische Utilities Pakket

... 20143 ... 20145 Laser/Deskjet Pakket (3.5" ook ƒ 25,-)

... 20153 ... 20155 dBase Pakket (3.5" ook ƒ 25,-)

... 20163 ... 20165 CP/M - MSDOS Overbruggings pakket (3.5" ook ƒ 25,-)

Update

... 29043 ... 29045 HABO program-update (2 disks) 10.00

Voordeelpakketten

... 20013 ... 20015 Instructie Pakket 10.00

... 29003 ... 29005 FIBO - FInancieel BOekhouden 20.00

... 29013 ... 29015 HABO - HAndig BOekhouden 20.00

... 29023 ... 29025 PEGEL - Huishoud Boekhouden 17.50

... 29033 ... 29035 AsEasyAs Spreadsheet + cursus 32.00

The SoftwareBox

Nieuwe prijzen: ƒ 5,- per disk
(echter: 28043 ƒ 7,50, 28045 ƒ 6,-)

aantal dsk

... 2801. MAXIMUS - HCC standaard BBS-syst. v.1.02A 3

... 2802. FRONTDOOR - Mailer en Msg Editor, v 1.99C 2

... 2803. XBBS - fijnregelbaar BBS-pakket+source, v.1.17 5

... 2804. BinkleyTerm MS-DOS - **de** mailer 4 U, v.2.401

Laatste cijfer invullen: 3 voor 3,5", 5 voor 5,25"!

Per bestelling wordt f 5,00 verzend-/portokosten berekend. Stuur mij zo spoedig mogelijk wat ik hierboven heb aangekruist. Na ontvangst van de acceptgiro zal ik het bedrag direkt overmaken.

Gewenst MS-DOS-formaat: .... 3,5 " .... 5,25"

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Telefoon:

Lidnr:

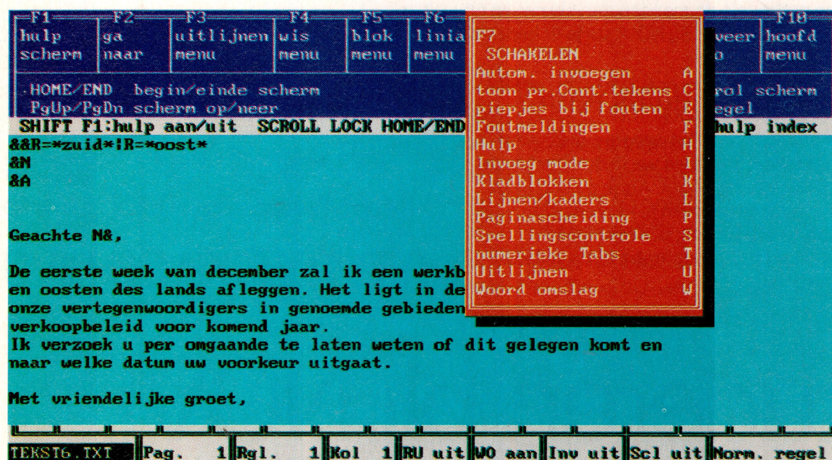
Datum:

Handtekening:

In **open** envelop opsturen naar:
HCC DOS-gg, Antwoordnr. 3909, 3940 ZH Wijk bij Duurstede. Een postzegel is niet nodig.

Twix: tekstverwerker voor thuis

De 'reuzen' onder de tekstverwerkers zijn langzamerhand zo groot geworden dat ze een bescheidener versie van zichzelf hebben gecreeërd. Een bekend voorbeeld is LetterPerfect. Zo probeert men een deel te veroveren van een zelf gemaakt gat in de markt. Denk hierbij ook aan de explosief groeiende markt voor laptop-computers, waarop met de nieuwere versies van de grote programma's vrijwel niet valt te werken.

Robert-Henk Zuidinga

Het middenveld wordt echter ook van een andere kant bestormd: vanaf het onderste deel van de markt. Programma's die lange tijd juist als sterk punt aanvoerden dat ze niet van alles en nog wat te bieden hadden (de 'waarom zou u meer nemen als u aan ons genoeg hebt voor gewoon gebruik'-benadering) ondergaan een grondige opknapbeurt en bieden zich nu aan als volwassen middenklasser. Een in het oog springend voorbeeld hiervan is Twix. In Nieuwsbrief 138 werd in een korte bespreking vooral aandacht geschonken aan de 'doorsnee' functies. Nu aandacht voor de opvallende kanten van deze tekstverwerker.

Tasword

Twix is een programma van Filosoft in Groningen. Zij brachten jaren geleden Tasword op de markt, een bescheiden maar doelmatige tekstverwerker die *f* 150,- kostte en dan ook een flinke schare gebruikers trok. Twix werkt in principe net als Tasword, maar juist voor wat het allemaal méér kan (en dat is heel wat) ben je toch op de handleiding aangewezen.

Online-hulp

Hulp is in Twix steeds op te vragen door middel van het vertrouwde commando <F1>. Als je met iets anders dan het intikken van tekst bezig bent verschijnt context-relevante hulp, anders krijg je het 'standaard hulppakket'. Dat bestaat uit vijf pagina's: de eerste twee bieden informatie over de functietoetsen, al dan niet in combinatie met <alt>, <ctrl> of <shift>. Helaas zijn die schermen van een onoverzichtelijkheid die je tegenwoordig nog maar zelden in software aantreft; daarin is Twix in niets veranderd van zijn kleine broertje.
De derde pagina is voor mij de kern van het hulpaanbod. Het is een alfabetische index van onderwerpen waarover informatie beschikbaar is. Door een highlight-balk naar zo'n onderwerp te sturen, en dan op <Enter> te drukken, verschijnt die informatie op het scherm. De vierde bestaat uit een vijftal 'kladblokjes', die je tijdens het werken kunt oproepen om even snel iets op vast te leggen.
De vijfde pagina is een overzicht van de inhoud, dat wil zeggen van alle toetsaanslagen van de vastgelegde macro's. Behalve deze hulp en de uitgebreide handleiding heeft de beginner ook nog de beschikking over twee tutorials, twee grote stukken tekst die in Twix geladen kunnen worden en op duidelijke wijze de meer gangbare mogelijkheden van het programma uitleggen.

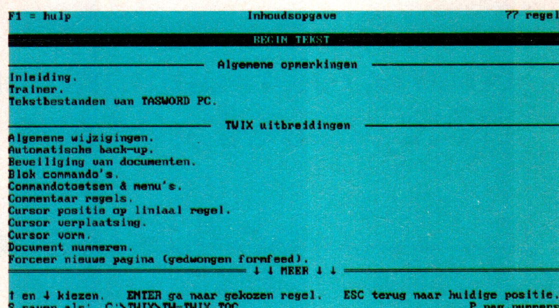
Anagrammen

Een bijzonder aspect van Twix is de spellingcontrole. Door met <F10> naar het hoofdmenu te gaan en daarin de <S> aan te slaan kom je in het Spellingmenu. Hier wordt een keus tussen een aantal bezigheden geboden, waaronder het maken van anagrammen (woorden die allemaal dezelfde letters bevatten, maar in verschillende volgorde). Een weinig praktische mogelijkheid. Bovendien neemt Twix er nogal ruim de tijd voor.
Relevanter voor de serieuze gebruiker is natuurlijk hoe het programma een tekst corrigeert en alternatieven voorstelt. Het eerste doet hij opvallend anders dan de meeste tekstverwerkers, het tweede doet hij gewoon niet. De spellingsmodule toont een leeg scherm waarop elk woord verschijnt dat hij tegenkomt maar niet kent, voorzien van de regel en kolom waar dat woord zich in de tekst bevindt.
Maar dat is dan ook alles. Een gelegenheid om meteen een correctie door te voeren is er niet. Je moet wachten tot de hele tekst gecontroleerd is (tenzij je tussentijds met <Esc> afbreekt), de woorden die je wilt veranderen op een briefje krabbelen, teruggaan naar de tekst en dan de correcties doorvoeren. Voor de volledigheid moet hier wel vermeld worden dat je het programma zo kunt instellen dat de tekst tijdens het intypen wordt gecontroleerd. Indien gewenst wordt dan ook meteen een lijstje met mogelijke verbeteringen getoond.
Vanuit datzelfde Spellingmenu kun je ook de Woordenlijst bekijken. Deze verdient een compliment. De lijst is zeer uitgebreid en bevat bijvoorbeeld niet alleen de hele werkwoorden, maar ook alle vervoegingen (dus naast 'lopen' ook loop, loopt, liep, liepen, gelopen en lopend). Dat hebben

we wel eens anders gezien, ook in de hogere prijsklasse. Bovendien kun je zelf aangeven vanaf welk woord je de woordenschat wilt betreden.

Conclusie

Voor een lage prijs heeft Twix ruim voldoende in huis voor het gewone tekstwerk. Het is dus aantrekkelijk voor bijvoorbeeld thuiswerkers en studenten. Voor mijn gevoel zit deze tekstverwerker wel aan het plafond van wat een middenklasser moet kunnen. Als de makers er meer in gaan stoppen wordt het te onoverzichtelijk en verliest het de noodzakelijke eenvoud. Ik hoop dan ook dat volgende versies niet zullen doorschieten in kwantiteit, maar dat vooral de kwaliteit van de mogelijkheden verder zal worden aangescherpt. Want enkele verbeteringen kan het programma zeker gebruiken.

DoSpell 2.03: handig hulpmiddel

Omdat alle grote tekstverwerkers - ook tal van kleinere, zoals de 'notepad' in PCTools - hun eigen spellingcontrole meebrengen zou je bijna vergeten dat er ook nog programma's zijn die dat niet hebben. Voor de gebruikers van die programma's zijn losse spelling checkers verkrijgbaar, waarvan er nogal wat in het PD- en shareware-aanbod te vinden zijn. Daaraan is een produkt van eigen bodem toegevoegd, DOSPELL, ontwikkeld door Han Kleijn uit Rotterdam, waarvan inmiddels versie 2.03 beschikbaar is.

Flexibel

Het programma kan op twee manieren worden gebruikt, resident (in het geheugen opgelagen) of eenmalig. In het laatste geval controleert het een ASCII-tekst op woorden die niet in het DOSPELL-woordenboek voorkomen. Na het commando <spel filenaam> wordt elk woord dat niet herkend wordt gesignaleerd (op kleurenmonitoren krijgt het een andere kleur). Tegelijk verschijnt bovenin het beeld een balk, waarin van linksaf suggesties ter verbetering worden getoond en in de rechterhoek de letters I, A, E.
De I van <ignore> (negeren) toets je in als je zonder wijzigingen verder wilt, de A van <add> (toevoegen) als je het betreffende woord in het woordenboek wilt opnemen en de E van <enter> als je het gesignaleerde woord, al dan niet aan de hand van de getoonde suggesties, wenst te corrigeren. Door het nummer dat voor elk van die suggesties staat in te toetsen vervangt dat woord het foute in de tekst (althans als de tekstverwerker op <overwrite> staat, anders wordt het gewoon op de plaats van de cursor ingevoegd).
Als dat rijtje suggesties langer is dan op de balk past is er ook nog de letter M van <more>. Aan het eind van de klus slaat DOSPELL de verbeterde versie op onder de naam SNEW, tenzij je bij het laden zelf al tussen haakjes een naam voor de nieuwe versie hebt opgegeven. De oorspronkelijke tekst blijft dus onaangetast, een voorziening die zeker op prijs gesteld zal worden door iedereen die wel eens een paar uur hard werken is kwijtgeraakt aan een al te enthousiaste spelling checker.

Controle

Als resident programma - DOSPELL 2.03 neemt dan 109,5 Kb van het werkgeheugen in - functioneert hij iets anders. Als je <Alt-1> aanslaat controleert hij de inhoud van het scherm (en geen regel méér dan het scherm) en geeft hij niet herkende woorden aan. Dat heeft misschien niet zo heel veel nut als je in een tekstverwerker bezig bent, maar kan goed van pas komen als in een spreadsheet of database wordt gewerkt.
Na <Alt-2> verschijnt weer dezelfde balk met suggesties of, bij het ontbreken daarvan, met het woord <nothing>. Omdat je dan toch al in de tekstverwerker zit is het niet nodig een extra gelegenheid tot corrigeren te bieden. Wel kan een woord aan het woordenboek worden toegevoegd. Het woordenboek waar DOSPELL gebruik van maakt bestaat uit drie delen. Het hoofdwoordenboek heeft een indexfile die het snel vinden van alternatieven bespoedigt. Als tweede is er een woordenboek waarin tweeduizend van de meest voorkomende woorden staan. Is dat aangemaakt, dan is ook een ASCII-file beschikbaar met de door de gebruiker toegevoegde woorden. Als DOSPELL een woord test in het het bestand met de meest voorkomende woorden zitten. Vindt hij het woord niet, dan wordt verder gezocht in de andere woordenboeken. Is het woord ook dan nog niet gevonden, dan wordt een voorstel gedaan met behulp van zogenaamde sound alike routines. Dus woorden die een zekere verwantschap in klank hebben.

Conclusie

Dospell is een handig hulpmiddel van eigen bodem, en nog gratis ook. De controle is ruim voldoende en het gebruik is flexibel. Ook de tweetaligheid is interessant. De drie hier genoemde woordenboeken worden namelijk zowel in het Nederlands als in het Engels geleverd. Het aardige is dat je met het (bijgeleverde) ENG.BAT in een mum van tijd van de Nederlandse spellingchecker een Engelse maakt of met NED.BAT het omgekeerde.
DOSPELL is in twee versies leverbaar. Versie 1.09 is voor computers zonder harde schijf (maximaal 18.000 woorden), versie 2.0x bedient de harde schijf-gebruikers (400.000 woorden). Al deze huisvlijt is op verschillende bulletinboards van de HCC te downloaden, waaronder vanzelfsprekend het HCC Nieuwsbrief BBS (02159-17024).
Programmeur Han Kleijn is zeer gevoelig voor suggesties.

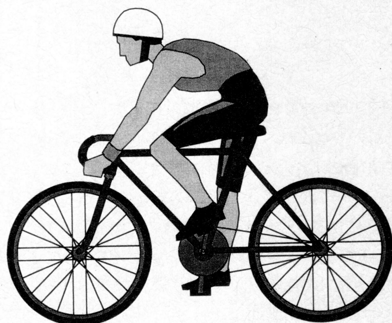

Produktinformatie

Twix, versie 2.0 Ned.
Prijs: ƒ 498,- inclusief BTW.
Verdere inlichtingen:
Filosoft
Telefoon 050-137746

DoSpell, versie 2.03
(wordt regelmatig verbeterd)
Gratis te downloaden, onder meer van het HCC Nieuwsbrief BBS
Verdere informatie:
Han Kleijn, telefoon 010-4311302

Huis-, tuin- en keukenprogramma's

Er komen steeds meer PC-programma's voor 'huis-, tuin- en keukengebruik' die meestal niet meer dan enkele tientjes kosten. Soms zijn ze nuttig, in andere gevallen vooral aardig, wat natuurlijk ook mag! In kort bestek twee nieuwe aanwinsten: voor de wielerliefhebbers en de verzamelaars van muziekcassettes.

Berend Harmens en John van der Tol

TourInfo

Bij zo'n naam denk je al snel aan een poulepakket, gericht op de Tour de France. Maar in dit geval gaat het om niet veel meer dan het raadplegen van historische overzichten op de PC en dat dan ook nog over een betrekkelijk korte periode: 1986-1990. TourInfo produceert gegevens over het deelnemersveld van de afgelopen jaren, de parcoursen, etappeuitslagen, de col's, (eind)klassementen, maar ook details over de opgevers. Dat alles is natuurlijk ook (uitgebreider) in tijdschriften, boeken en kranten te vinden. Wie wil weten wat de renners precies te wachten staat in de klim naar de Col d'Aubisque' (1709 m) vindt daarover allerlei bijzonderheden, tot en met het feit dat twee tunnels aan het begin van de route niet van verlichting zijn voorzien. Voor zover poulers gebruik maken van TourInfo zullen de gegevens over renners uit jaren als '86 en '87 nauwelijks nog van belang zijn. De 'historici' onder de wielerfanaten daarentegen zullen het waarschijnlijk juist te weinig vinden.
Op de werking van het programma is weinig aan te merken, het ziet er netjes uit. Maar de inhoud is wat aan de magere kant. Hinderlijk: je kunt geen nieuwe gegevens invoeren. Er zijn berekeningen uit te voeren, zoals gemiddelde snelheden. Maar dat lukt natuurlijk ook uitstekend op een rekenapparaat. Gelet op de mogelijkheden is de prijs toch nog pittig.
J. v.d. T.

A George and Ira	B Glass
1. Cuba Ouverture	1. Flashback
2. Porgy and Bess / dl.	2. If
3. American in Paris	3. Pick up - Go down
4.	4. Florence
5.	5. Quarterbacks Dream
6.	6. Wake up little Lucy
7.	7.
8.	8.
9.	9.
10.	10.
11.	11.
12.	12.

60 TYPE [C] — Boston Symph. Orch. - George and Ira / Klaus Doldinger - Glass — HMS 1

ASIDE DATE: 12/04/91 MONO STEREO NR [J] ON OFF — BSIDE DATE: 14/04/91 MONO STEREO NR [J] ON OFF

CasLab

De afkorting van: cassettelabel. Het geeft precies aan wat dit programma doet: het printen van labels voor muziekcassettes. Maar dat is dan weggelegd voor een selecte groep. Er moet een (dure) PostScript printer aanwezig zijn of software die PostScript 'nadoet'. In combinatie met een matrixprinter is het resultaat dan toch nog tamelijk bedroevend. Op een laser- of inkjet printer kunnen de cassettelabels er wél mooi uitzien.
Het programma werkt goed en de bediening is simpel. Maar om snel de juiste cassette te kunnen vinden zou de letter voor de zijkant van de cassette wel iets duidelijker mogen zijn. Wij konden geen aanpassing ontdekken om dit te verbeteren en de summiere handleiding geeft daar ook geen aanwijzing voor. Waarom Engelstalige termen gebruikt zoals date en side?
Onder de titel van de cassette verschijnt steeds een wat raar 'kriebeltje'. Met behulp van een loep ontdekten we dat de auteur hier z'n copyright vermeldt. Ach...
B.H.

```
Schermuitvoer keuze 2 via selectie op land

TourInfo (V1.0a)                                          1 maart 1991

                        22 renner(s) uit Nederland
 rugnr.  naam                  ploeg          eind-klas.      tijdsver.
 ( 33)   Jos Lammertink        Panasonic      ---> VAL-E  4
 ( 34)   Henk Lubberding       Panasonic      ---> NG-E  13
 ( 38)   Johan van der Velde   Panasonic      52               1.37.55
 ( 40)   Peter Winnen          Panasonic      ---> OPG-E 21
 ( 52)   Wim Arras             PDM            ---> TLB-E  2
 ( 53)   Henk Boeve            PDM            ---> OPG-E 16
 ( 54)   Gerry Knetemann       PDM            84               1.58.28
 ( 55)   Steven Rooks          PDM             9                 33.22
 ( 56)   Jan Siemons           PDM            ---> TLB-E  2
 ( 57)   Peter Stevenhaagen    PDM            29               1.10.40
                                                       PgDn/Esc

F1=Help   F10=Afdrukken gegevens                              Jaar: 1986
```

Produktinformatie:

Tourinfo
voor de IBM PC en compatibelen, met DOS 3.2 of hoger
Geschikt voor gebruik met alle beeldschermen en zonder harddisk, leverbaar op 3,5 en 5,25 inch
Prijs inclusief verzendkosten en BTW: *f* 29,-
Leverancier:
InfoSoft
Postbus 721
2700 AN Zoetermeer
Postgiro 3093218 (disketteformaat vermelden)

Caslab 3.30
voor IBM PC en compatibelen
Alle schermen, harddisk niet noodzakelijk, wel aanbevolen
Prijs: *f* 35,- inclusief BTW
Leverancier:
Xcom Systems
Lakenblekerstraat 58
Aalsmeer
Telefoon 02977-23381

IxDirect

Direct mailpakket met schoonheidsfoutjes

Eén van de snelgroeiende branches in de dienstverlening is de 'direct mail'. Wellicht dat de markt nog niet verzadigd is, want je hebt weinig startkapitaal nodig om te kunnen beginnen. Een complete computerconfiguratie, een computerprogramma en een heleboel werklust zijn voldoende.

Jan Verschaeren

De firma Ixonet presenteert IxDirect als een softwarepakket voor adressenbeheer en direct marketing en hanteert daarbij de leuze: 'de juiste mailing bij de juiste man'. Het pakket is in drie versies beschikbaar: single user, netwerk en professional. De professionalversie kan volgens de meegeleverde documentatie met meerdere servers uit de voeten. De systeemeisen voor alle versies zijn evenwel niet kinderachtig: minimaal een AT met 640 Kb, MS-DOS 3.3 of hoger. Er wordt een duidelijke en soms humorvolle handleiding meegeleverd, compleet met inhoudsopgave, vijf appendices en een index.

Ontwikkelomgeving

IxDirect is ontwikkeld met Clipper, een aan dBase verwante programmeertaal. Dit houdt dus in dat de gebruikte bestanden ook met dBase of FoxBase kunnen worden bekeken. Dit biedt voordelen, maar er kleven ook nadelen aan Clipper.

Mogelijkheden

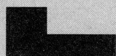
Het pakket bevat alle opties die nodig zijn voor direct mail-toepassingen. Bedrijven kunnen worden toegevoegd, gewijzigd en verwijderd. De informatie die per bedrijf is in te voeren, is zeer uitgebreid. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om per bedrijf meerdere personen op te nemen, waardoor een propositie bij de juiste persoon terecht komt. Direct mail is geen goedkope manier van benadering van potentiële klanten en op deze wijze is de kans op respons zo groot mogelijk.

Selecteren

Gerichte direct mail vergt de juiste mogelijkheden om te filteren of te selecteren. Meestal zal het op selecteren uitdraaien, want het programma kent slechts drie filteropties. Dat selecteren is één van de grote voordelen van IxDirect, maar de gebruiker moet wel leren omgaan met selectie-algoritmes, iets waar sommige computergebruikers moeite mee zullen hebben.

Portokosten

Bij een direct mail-pakket hoort een mogelijkheid om te bundelen. Dus ook dit pakket biedt die mogelijkheid. Na keuze van de optie 'Bundelen' maakt IxDirect weliswaar een bundellijst en bundelbriefjes, maar de etiketten worden *niet* op volgorde van de bundels afgedrukt. Met behulp van de 'raaplijst' moet de gebruiker zelf zijn bundels samenstellen. Deze methode is anno 1991 niet meer nodig, want er zijn diverse bundelpakketten te koop die het feilloos voor u doen.


```
 Wijzig   Info   Zoek   -Selectie-

           BEDRIJFS-GEGEVENS                          Personen: 2

Bedrijf    : ComDArts

Zoeknm     :
Parent     : zelfstandig
Divisie    :
Postbus-   :
  adres    :
Bezoek-    : Kluppelshuizenweg 32
  adres    :
           : 7608 RL  ALMELO                    Land◆ NL  Nederland

Tel        : 05490-67778          AccNr    :
Fax        :                      DebtNr   :
Telex      :
Branche    ◆ 8431 computerservice bureaus e.d.

       klant   vic    werknrs    compid     wijz. datum     bron
         N      N        2      00003-00     17-09-90        U1

       F1=Help   Esc=exit   F3=print view   ◆: F5=keuzes  F4=autodial
```

Produktinformatie:

IxDirect versie 3.2
Single user: *f* 2666,25, inclusief BTW
Netwerk: *f* 5391,75, inclusief BTW
Benodigde apparatuur:
IBM PC AT, PS/2 of compatibel
640 Kb RAM
MS-DOS 3.3 of hoger

Ixonet Automatisering BV
Postbus 240
1400 AE Bussum
Telefoon: 02159-38400

Tools

Een onderdeel van IxDirect is het programma Ix-Tools. Hoewel deze tools aan het hoofdprogramma hadden kunnen worden toegevoegd, gaf Ixonet een plausibele verklaring om dat niet te doen: 'Deze splitsing is met opzet aangebracht om de bestandsbeheerder honderd procent zekerheid te geven dat deze functies niet in ondeskundige handen vallen.'
Om twee redenen plausibel: een bestand van 50.000 records opnieuw indexeren kost wel een paar uur, dat kun je beter 's nachts doen. Daarnaast worden gewiste records op deze manier minder snel fysiek gewist, zodat ze eventueel nog kunnen worden teruggehaald.

Tips

De handleiding bevat diverse tips om de executiesnelheid van IxDirect te verhogen. Dat is wel nodig ook, want het pakket is met Clipper gecompileerd en dat is nu juist het probleem. Immers, Clipper staat bekend als een compiler die programma's genereert die bij grote bestanden (meer dan 10.000 records) traag worden. Ixonet, de leverancier van IxDirect, is van mening dat Clipper hiervoor juist prima geschikt is, mits er goed is geprogrammeerd. Wel is het zo dat een AT of een nog snellere computer het leed behoorlijk kan verzachten.

Schoonheidsfoutjes

Alle menu-opties staan in het Nederlands met uitzondering van de optie om het gebruik van IxDirect te beëindigen. Daar hebben de programmeurs het Engels van stal gehaald voor 'Quit IxDirect'.
Een andere fout betreft het bestand van de postcodegebieden dat nodig is voor het bundelen. Daarin staat 'Bussem' in plaats van 'Bussum'. Dit is wel een erg merkwaardige fout, als we bedenken dat de firma Ixonet, de maker van dit pakket, uit Bussum afkomstig is! Versie 3.21 bevat deze fout dan ook niet meer.

Conclusie

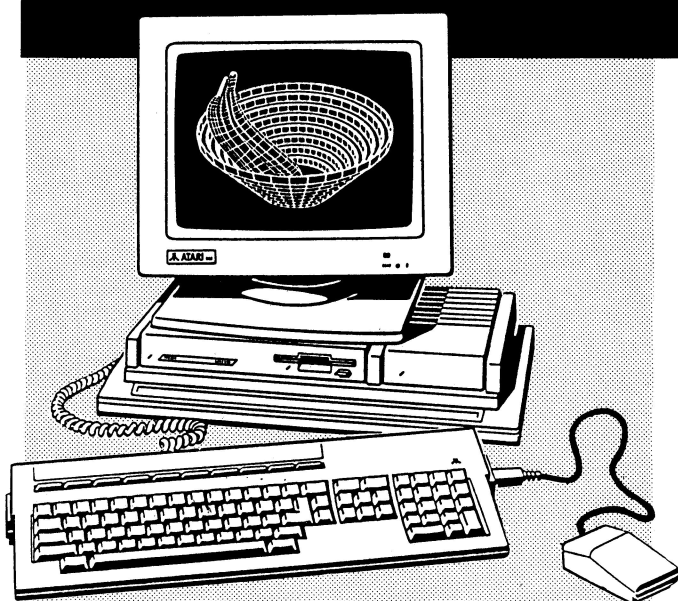
IxDirect is een pakket met voor- en nadelen, waarbij de prijs van de single user-versie één van de voordelen is; *f* 2666,25 (inclusief BTW). De netwerkversie kost aanzienlijk meer, namelijk *f* 5391,75. De reden daarvan moet volgens Ixonet worden gezocht in de marketingkosten en de extra functies van de netwerkversie.
Bedrijven die een direct mail-pakket willen aanschaffen dienen zich vooraf wel af te vragen hoe groot hun bestanden zijn, aangezien IxDirect bij grote bestanden trager wordt. Een snelle computer kopen is ook een mogelijkheid!
Een ander nadeel vind ik dat de etiketten niet op bundelvolgorde geprint kunnen worden. Deze fout zal bij de volgende versie van IxDirect verholpen zijn, aldus de leverancier.

```
 Data  Filters  Selectie  Response  Rapportage  Beheer  Quit IxDirect
                                               ┌───────────────┐
                                               │ Set-up        │
                                               │ Statistiek    │
                                               │ Def. tabellen │
                                               │ Ontdubbelen...│
                                               │ Importeren... │
                                               │ Exporteren... │
                                               │ Updates...    │
                                               │ Gebruikers    │
                                               └───────────────┘

 Geef <F1> voor Help        Lic.: HCC evaluatie          IxDirect 3.2
```

VOOR DE TT HOEFT U NIET NAAR ASSEN

DE ATARI TT IN HET KORT

- Processor 68030, 32 Mhz
- TT Tos 3.0 in Rom
- Instuktie- en Data Cache
- 68882 Coprocessor, 32 Mhz
- 2, 4, 6 of 8 Mb Ram uitvoering, uitbreidbaar tot 26 Mb
- VME Ram (opt. 1 wait state)
- 48 Mb SCSI Harddisk standaard (grotere formaten optioneel)
- 3.5" / 720 Kb diskdrive
- Maximale resolutie: 640 x 480 (kleur), 1280 x 960 (mono)
- Aansluitingen: o.a. SCSI, ST-DMA, Parallel, RS232, LAN, Analog Video (VGA), Stereo-Audio, Midi In/Out, VME-bus, ST-Compatibel cartridge-poort enz.
- De TT is downwards (ST) compatibel

Atari TT, 2 Mb uitvoering...**3749,-**
Atari TT, 4 Mb uitvoering...**4399,-**
Atari TT, 6 Mb uitvoering...**4999,-**
Atari TT, 8 Mb uitvoering...**5599,-**

Atari PTC 1426 TT, kleurenmonitor.......................... **999,-**
Atari TTM 194, 19" Grootbeeld Paperwhite monitor. **2499,-**

Atari SLM 605 Laserprinter, (6 pag/min)
Geschikt voor de ST/Mega en TT modellen...........................**2599,-**

NIEUW ATARI MEGA STE

De Atari MEGA STE is met zijn 16 Mhz de razendsnelle grote broer van de Atari MEGA ST. Standaard is de MEGA STE voorzien van een 48 Mb (28 Ms) harddisk leverbaar in 1,2,4 Mb ram.

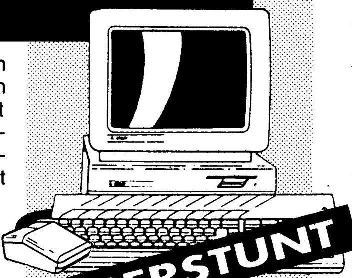
- 68000 processor 16 Mhz
- 16 Kb Cache
- 1,2,4 Mb Ram uitvoering
- 48 Mb SCSI harddisk standaard (grotere formaten optioneel)
- 3.5" 720 Kb diskdrive
- Maximale resolutie 640 x 400
- Uitgebreid kleurenpallet met 4096 kleuren, horizontaal en verticaal scrollen mogelijk
- Aansluitingen o.a.. SCSI, ST-DMA, Parallel, RS232 (2x), Midi In/Out, Stereo Audio, VME Bus, LAN, Rom poort
- Volledig ST compatibel

Atari MEGA STE 1 + SM 124 monitor...........**2799,-**
Atari MEGA STE 2 + SM 124 monitor...........**2999,-**
Atari MEGA STE 4 + SM 124 monitor...........**3299,-**

ATARI MEGA 1 MET SM 124 MONITOR

De Megaserie onderscheidt zich van de ST serie o.a. door een afwijkende vormgeving; zo heeft de MEGA bijvoorbeeld een afzonderlijke toetsenbord en een systeemkast waar u de monitor op kunt plaatsen

Met SM 124 monitor.....Setprijs

1299,-

SUPERSTUNT

Byte
COMPUTERSHOPS

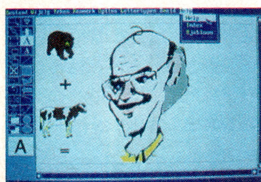
APELDOORN	Asselsestraat 46, tel. 055-221 830
GRONINGEN	Ged. Zuiderdiep 7, tel. 050-142 097
LEEUWARDEN	Nieuwestad 51, tel. 058-121 210
NIJMEGEN	Augustynenstraat 43, tel. 080-235 523
ZWOLLE	Diezerpoortenplas 18, tel. 038-219 429
POSTORDERS	Postorderlijn 038-536 925 Postorderfax 038-536 816

PRIJZEN ZIJN INCL. BTW, wijzigingen voorbehouden

BYTE COMPUTERSHOPS WEL IETS BETER

DrawPerfect 1.1 NL

met aanpassingen in de marge

Als Michiel de Ruyter DrawPerfect zou hebben gehad, waren de Staten-Generaal indertijd heel wat sneller overstag gegaan. Met die aardige kreet beveelt WordPerfect de nieuwste versie aan van het presentatiepakket DrawPerfect. De vraag blijft natuurlijk: zou Michiel onmiddellijk in de postkoets zijn gestapt om een update van 1.1 NL te bemachtigen bij Het Softhuys?

Berend Harmens

DrawPerfect 1.1 NL verschilt slechts op enkele onderdelen van de Engelse 1.1 versie, zoals die is besproken in HCC Nieuwsbrief 136. Het oordeel was toen: een aanzienlijke verbetering in vergelijking met de eerste uitvoering, die nogal 'rammelde'. De meest in het oog springende voordelen voor **sommige** gebruikers zijn: een nauwe aansluiting met andere WP-programma's - via een shell kan worden geswitcht van het ene naar het andere programma - en de objectgeoriënteerde opzet. Zoiets wordt ook wel vectorgeoriënteerd genoemd. In de praktijk betekent het dat het beeld niet is opgebouwd uit kleine puntjes (bitmap), maar uit zelfstandige elementen zoals een driehoek, lijn enzovoort. Dat werkt veel sneller, vraagt minder ruimte en geeft bijvoorbeeld bij vergroting meer kwaliteit.

Nieuw

Al zijn de veranderingen minimaal, ze zijn niet onbelangrijk. Zo kunnen nu plaatjes in het PCX-formaat probleemloos worden verwerkt. PCX is zoals velen zullen weten heel wat meer standaard dan het eigen formaat van WordPerfect. Belangrijk is verder natuurlijk dat alles nu volledig Nederlandstalig is. Een wat opmerkelijke uitbreiding is de trend-analyse. Persoonlijk verwacht ik dat betrekkelijk weinig gebruikers hier in deze vorm op zitten te wachten. Op zichzelf is het misschien aardig om in een grafisch diagram te laten zien wat de trend is, maar voor velen zal het veel te ingewikkeld zijn. Welke wiskundige 'regressieformule' had u in gedachten: lineair, logaritmisch, exponentieel of macht? Wie daar weinig of niets van weet, zal van de handleiding ook weinig wijzer worden. Mooi is weer wel in 1.1 NL dat er een volledige koppeling mogelijk is met rekenbladen, waardoor wijzigingen in gegevens direct leiden tot automatische aanpassing van de grafieken. Ook de presentatiemogelijkheden zijn iets verbeterd, bijvoorbeeld door te kunnen kiezen voor een vaste achtergrond voor alle beelden.

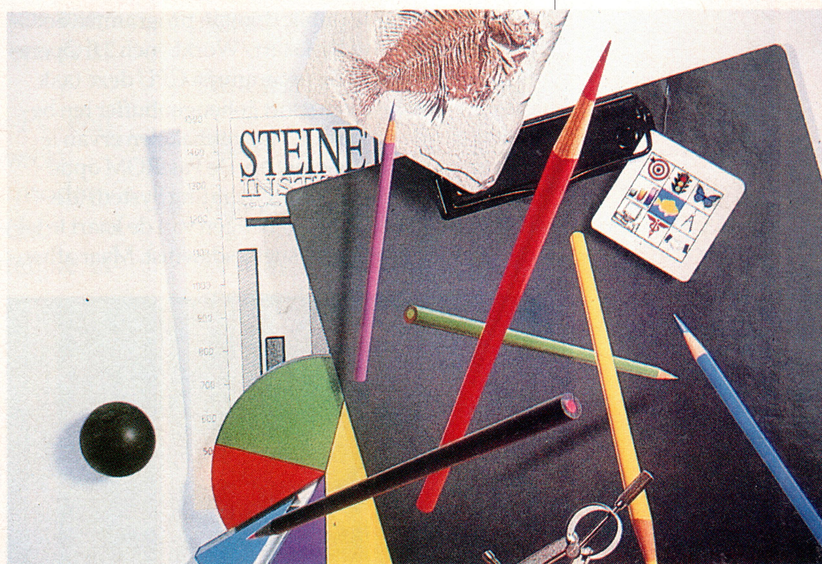
Conclusie

De wijzigingen in de Nederlandstalige versie van DrawPerfect zijn niet spectaculair, maar kúnnen voor bepaalde gebruikers wel juist de doorslag geven bij hun keuze. Wie DrawPerfect in de nieuwste versie koopt heeft er - zeker als WordPerfect-gebruiker - geen slechte aanschaf aan voor presentaties. Ik had gehoopt op een aanzienlijk betere 'plaatjesbibliotheek' in de **standaard**-uitvoering, omdat dit tot nu toe het zwakke punt van DrawPerfect was. Het is nu eenmaal een feit dat zeer veel gebruikers van presentatiepakketten willen beschikken over kant en klare afbeeldingen, die ze dan nog naar eigen behoefte aanpassen. Het materiaal van DrawPerfect zag en ziet er sterk 'Amerikaans' uit en is voor een deel ook niet echt te gebruiken. Inmiddels heeft WordPerfect als **extra** nu wel aanvullende 'packs' met plaatjes, maar dat is toch iets anders dan een goed bruikbare standaardcollectie. Ook gebleven is de wat matige kwaliteit van de letters op het beeldscherm, voorals als ze betrekkelijk klein zijn.

DrawPerfect is vanzelfsprekend vooral aan te bevelen voor fervente WordPerfect gebruikers, die zoveel mogelijk willen vasthouden aan de structuur van dit pakket. WPhaters - ook die bestaan - doen er goed aan om zich nog eens op de markt te oriënteren. Er zijn sinds kort presentatieprogramma's die op grafisch gebied inmiddels de 'grote drie' (Harvard Graphics, Lotus Graphics, DrawPerfect) hebben ingehaald en soms zelfs voorbij zijn gestoken.

Produktinformatie:

DrawPerfect 1.1 NL voor de IBM PC/XT/AT en compatibele computers, eventueel binnen een netwerk.
Minimale configuratie: PC met twee diskdrives, harddisk aanbevolen, alle grafische schermen
Levering met zowel 3,5 als 5,25 inch diskettes.
Prijs: ƒ 1534,58 inclusief BTW
Meer informatie:
WordPerfect Nederland
Postbus 85024
3009 MA Rotterdam
Telefoon 010-4070100

Professional 3000

Acceleratorkaart voor Amiga 2000

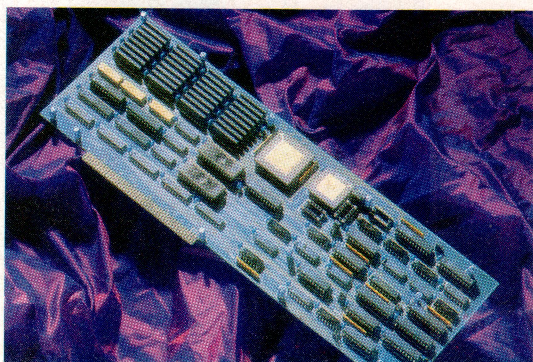
Er komen de laatste tijd steeds meer programma's die zoveel rekentijd vragen dat het zin heeft om de Commodore Amiga te 'tunen'. Wij testten de Professional 3000, één van de snellere turbokaarten voor de Amiga 2000, die de standaard 68000 processor vervangt door een 28 Mhz 68030 processor en verder een 68882 co-processor en minimaal 2 Megabyte 32 bits breed geheugen meebrengt. Hoewel de kaart qua prijs niet direct is weggelegd voor de gemiddelde Amiga gebruiker blijft het interessant om na te gaan wat deze 'Ferrari' onder de turbokaarten kan.

Paul Kolenbrander

De kaart is alleen bedoeld voor de 2000 en moet worden geïnstalleerd in het 86-polige processorslot. De gehele installatie vergt ongeveer vijf minuten en wordt in de Duitstalige handleiding beschreven. De multi-layer kaart is netjes afgewerkt, er zijn geen storende draadjes die op ontwerpfouten kunnen wijzen. De belangrijkste IC's zijn niet gesoldeerd, maar in een voetje gestoken. Dit maakt het vervangen van deze IC's bij eventuele reparaties een stuk simpeler.

Menu

De Professional 3000 kan volledig softwarematig tussen de 68030 en de 68000 mode worden geschakeld, door het indrukken van beide muistoetsen tijdens het opstarten. Na enige ervaring met 'handgeschakelde' turbokaarten moet ik zeggen dat dit de beste manier is om het omschakelprobleem op te lossen. Waarom toch nog die trage 68000 mode gebruiken? Er zijn helaas nog een aantal programma's, voornamelijk spelletjes, die niet geheel volgens de geldende regels zijn geprogrammeerd en daarom alleen in de 68000 mode lopen. In toekomstige versies van deze kaart wil men ook de mogelijkheid bieden om via het instelmenu de caches en de FastROM optie in of uit te schakelen. Nu kan dit worden gedaan met het meegeleverde public domain programma SetCPU. Bij het nieuwe Kickstart/Workbench 2.0 Operating System neemt de programma CPU deze taak over. Een cache is een soort geheugenbuffer ten behoeve van de processor. Het inschakelen ervan levert enige snelheidswinst op. De FastROM optie laat het toe om het Amiga Operating System (de KickStart) in het 32 bits geheugen van de kaart te laden, ook dit geeft enige snelheidswinst. Maar afhankelijk van de KickStart versie gaat wel 256 of 512 Kb van het geheugen verloren. Dit is dan in gebruik voor de KickStart. Wil men dit voor de Kickstart gereserveerde geheugen terug hebben dan moet de FastROM optie worden uitgeschakeld en het systeem worden gereset.

Techniek

De kaart bevat een 68030 processor met een kloksnelheid van 28 Mhz en een 68882 co-processor met dezelfde kloksnelheid. Verder is de kaart voorzien van minimaal 2 Mb 32 bits auto-configurerend geheugen. Auto-configurerend wil in dit geval zeggen dat de Amiga dit geheugen bij het opstarten automatisch herkent. De kaart kan maximaal 16 Mb 32 bits geheugen opnemen, bij gebruik van 4 Mbit RAM-chips. De kaart is eenvoudig sneller te maken door het uitwisselen van processoren en kristallen tegen snellere versies. Voor de 68030 geldt een maximale snelheid van 50 Mhz, voor de 68882 ligt die op 60 Mhz. Hoe hoger de processorsnelheid, des te sneller de toegangstijd van de gebruikte RAM-chips moet zijn om de processor niet onnodig op te houden. De op de geteste kaart gebruikte RAM-chips hadden een toegangssnelheid van 70 nanoseconden. Hiermee kan ook een 33 Mhz processor nog zonder problemen werken. Wil men echter tot de top gaan en 50 Mhz componenten installeren, dan moeten RAM-chips met een snelheid van minimaal 60 ns of nóg sneller worden geïnstalleerd.
Met verschillende jumpers zijn op de kaart het aanwezige geheugen, de processorsnelheid en het type Amiga 2000 (A of B/C model) in te stellen.

Compatibiliteit

De geteste kaart werkte goed samen met de meeste hard- en software. Zelfs een bêta-versie (2.07) van het nieuwe Operating System 2.0 kon de kaart niet in de war brengen. Ook een bekend struikelblok voor turbokaarten, een genlock, leidde niet tot problemen. De kaart is getest in combinatie met een MiniGen, dat werkte goed. Een test met de A2091 harddiskcontroller van Commodore verliep minder vlekkeloos, terwijl de samenwerking met GVP controllers juist weer geen problemen opleverde. Volgens de fabrikant is de Professional 3000 volledig compatibel met het binnenkort uit te komen Amiga Unix. Het instelmenu is er dan ook al op voorbereid. Programma's die niet met een 68030 lopen, zoals sommige spelletjes, kunnen toch worden gebruikt.

Snelheid

In verschillende tests heb ik de snelheid van deze kaart vergeleken met een standaard Amiga 2000 (68000 op 7,09 Mhz) en met de A2630 turbokaart van Commodore. De Professional 3000 is de Com-

modore A2630 iedere keer net een neuslengte voor. Om wat meer tastbare gegevens te krijgen heb ik sculpt-4D(v2.09) een plaatje laten berekenen, zowel met een standaard Amiga 2000 als met de Professional 3000 en de A2630 turbokaarten:

```
Amiga 2000 (68000/
7.09 Mhz)            402 min.  (factor  1.00)
Professional-
3000 kaart            35 min.  (factor 11.49)
Commodore
A2630 kaart           37 min.  (factor 10.87)
```

Conclusie

Hoewel de Professional 3000 niet direct één van de goedkoopste kaarten is, is de prijs-prestatie verhouding door de hoge snelheid en de uitbreidbaarheid goed. De kaart is netjes afgewerkt en compatibel met vrijwel alle hard- en software. De Duitstalige handleiding is wat aan de magere kant, maar leverancier Eureka is aan het werk om een Nederlandstalige handleiding toe te voegen. Vergeleken met zijn directe concurrent, de GVP 3001, komt de Professional 3000 qua prijs beter uit de bus.

Een vergelijkbare GVP kaart met 28 Mhz 68030/68882 en 4 Megabyte geheugen komt momenteel op zo'n ƒ 4750,-. Hier moet wel bij worden vermeld dat de GVP een ingebouwde harddisk controller heeft en de Professional 3000 niet. Bij de Professional 3000 daarentegen wordt als extra de nieuwe Super Denise (ECS) chip meegeleverd.

SNELHEIDSVERGELIJKING

Professional-3000 Board:	Processor:	68030	(kloksnelheid 28 Mhz)
	Co-Processor:	68882	(kloksnelheid 28 Mhz)
Commodore A2630 Board:	Processor:	68030	(kloksnelheid 25 Mhz)
	Co-Processor:	68882	(kloksnelheid 25 Mhz)

De snelheidswinst in percentages ten opzichte van een Amiga 2000 (68000 / 7.09 Mhz) is tussen haakjes vermeld

Test	standaard 68000	Pro-3000	A2630
Sieve (100 iter.) [priemgetal.]	1899	1899	1899
[tijdsduur in seconden]	46.32	7.28	7.64
	(100%)	(636%)	(606%)
Benchmark			
Module 2: Array elementen	1.68	0.06	0.08
Module 3: Array als parameter	12.54	0.58	0.64
Module 4: Conditionele sprongen	1.36	0.14	0.16
Module 6: Integer berekeningen	11.78	0.62	0.68
Module 7: Trigonomische functies	27.08	0.64	0.74
Module 8: Procedure aanroepen	56.82	4.20	4.62
Module 9: Array referenties	4.38	1.22	1.32
Module 11: Standaard functies	21.20	0.46	0.52
* Standaard Whetstone			
- Tijdsduur in seconden	136.84	7.92	8.76
- KWhets per seconde	73	1262	1141
	(100%)	(1729%)	(1563%)
* Gemodificeerde Whetstone waarbij de subroutine call is vervangen door de subroutine code			
- Tijdsduur in seconden	128.78	6.24	6.98
- KWhets per seconde	77	1602	1432
	(100%)	(2080%)	(1860%)
Float benchmark (10.000 loops)			
- Tijdsduur in seconden	18.24	1.02	1.14
	(100%)	(1788%)	(1600%)
FLT benchmark (256.000 loops)			
- Tijdsduur in seconden	155.94	10.68	11.94
	(100%)	(1460%)	(1306%)
Ronin CPU-Speed (factor)	1.0	7.41	7.01

Kleiner budget

De firma Eureka heeft nu ook voor de kleinere budgetten een turbokaart in petto. Deze bevat een 16 Mhz 68000 processor en wordt in de plaats van de standaard 68000 processor in de Amiga geïnstalleerd. Dit kaartje is natuurlijk een stuk minder snel dan de Professional 3000, maar de prijs is dan heel wat vriendelijker: zo'n 395 gulden. De te bereiken snelheidswinst is toch altijd zo'n 30%. Deze kaart zal op dit moment waarschijnlijk al volop in produktie zijn.

Produktinformatie

Professional 3000 68030/68882
Maximaal 30 Mhz
met 2 Mb geheugen ƒ 3548,-,
met 4 Mb geheugen ƒ 3995,-.
Prijzen inclusief BTW
Beschikbaar gesteld door:
Computer Services Eureka
Kapittellaan 124
6229 VR Maastricht
Telefoon 043-613742
Fax 043-619077

Harmoni, Midi-sequencer voor Amiga

Duizenden songs al beschikbaar

Een vliegende schotel landt op aarde. Er komen buitenaardse wezens uit het gevaarte die recht op jouw deur aflopen. Ze weten dat jij de enige bent die een muziekcompositie kan maken waardoor het hele zonnestelsel betekenis krijgt. Het lijkt op een spannend boek, maar is het scenario in het handboek van Harmoni waarmee je door de belangrijkste functies wordt geleid. Spelenderwijs leer je hoe een sequencer programma in elkaar zit, hoe je de apparatuur aansluit en natuurlijk hoe Harmoni moet worden gebruikt.

Kees van de Sanden

Dit scenario is één van de invalshoeken om met Harmoni te beginnen. Andere mogelijkheden zijn: de quickstart, de professionele sectie of de complete Midi-cursus. Harmoni heeft een handleiding waar veel programmamakers een voorbeeld aan kunnen nemen.

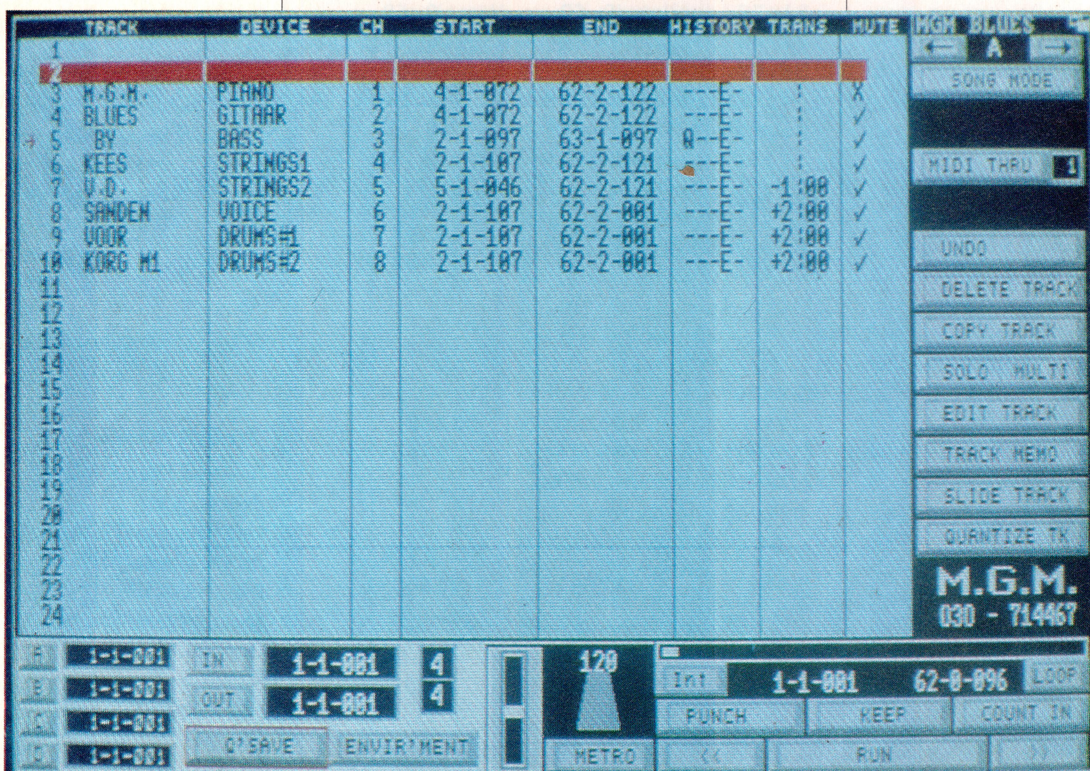
Het programma is geschikt voor beginners, maar ook bedoeld voor professioneel gebruik. Alle functies die we van een goede sequencer mogen verwachten zijn aanwezig. Het is een complete 24 tracks sequencer met uitgebreide editing mogelijkheden, standaard Midi-file en Smus compatibel. Dit houdt in dat er duizenden songs beschikbaar zijn, die we direct op ons keyboard kunnen afspelen. Songs van De Luxe Music en Sonix kunnen zonder meer worden ingelezen en worden automatisch omgezet naar Midi. Ook Atari-schijven met songs in standaard Midi-file, te kopiëren met bijvoorbeeld het programma Dos2dos naar Amiga fileformaat, kunnen worden verwerkt. Hebben we zelf een sequence ingespeeld, dan kan die worden weggeschreven als Smus, in De Luxe Music worden geladen en als bladmuziek worden geprint.

Mogelijkheden

Als Harmoni is opgestart verschijnt een overzichtelijk hoofdscherm met verschillende pull-down menu's en direct aanklikbare functies. Het grootste deel van het scherm wordt ingenomen door de tracks, waarvan er achttien in beeld zijn. Met de slider krijgen we er nog eens zes bij. Vanuit dit menu kan naar een volgend scherm worden gegaan, waardoor we meerdere sequences kunnen maken. Die zijn met de optie SONGMODE aan elkaar te koppelen tot één song. Met MIDI THRU wordt het thru kanaal ingesteld.

Andere belangrijke opties: SOLO MULTI, hiermee kun je één of meerdere geselecteerde tracks afluisteren; EDIT TRACK, waarmee je in de track editor komt; TRACK MEMO geeft de mogelijkheid om tekst aan een track toe te voegen, bijvoorbeeld de naam van een instrument. Met SLIDE TRACK kan onder meer een intro worden ingespeeld, die vervolgens wordt neergezet waar je maar wilt. QUANTIZE TK heeft de functie om zowel de note posities als de duration te quantiseren. Harmoni heeft veel meer mogelijkheden en opties, maar het voert te ver om deze allemaal te bespreken.

Het hoofdmenu

Sequence

Is het keyboard aangezet dan nemen we eerst de begeleiding op en beginnen bijvoorbeeld met een drumtrack. We klikken nu op RUN, waarna de teller begint te lopen. Op het moment dat op het keyboard een toets wordt aangeslagen komt er een rood kader om het venster KEEP. Dit betekent dat de Midi-data door komen. Die komen op de eerste van de 24 tracks te staan. Als we vervolgens weer op RUN klikken kunnen we de volgende track opnemen, bijvoorbeeld een baspartij, terwijl de net opgenomen begeleiding meespeelt. Zo kunnen we doorgaan tot er een compleet muziekstuk is

```
Track 3  Ex Trk 1 Channel 2
 Evt    Time  Ch Programme Change      Num  Beat = 192
   2   4-1-073  2 Note        0- 21  D3= 62    1     DEL    IN
   3   4-1-095  2 Note        3-131  G2= 55    1     ZERO   OUT
   4   5-1-047  2 Note        2-160  E2= 52    1
   5   5-4-026  2 Note        2-162  G2= 55    1            RPLE
   6   6-3-010  2 Note        4- 42  C3= 60    1     NOTE
   7   7-3-076  2 Control Volume            7 100           CUT
   8   7-3-077  2 Note        0- 32  A2= 57  127     PP
   9   7-3-145  2 Note        0- 35  G2= 55  127            COPY
  10   7-4-023  2 Note        0- 35  E2= 52  127     CC
  11   7-4-095  2 Note        0- 32  C2= 48  127            REMO
  12   7-4-165  2 Note        0- 78  C1= 36  119     PC
  13   7-4-165  2 Control Volume            7 100           PAST
  14   8-1-110  2 Note        0- 23  C1= 36  119     CP
  15   8-1-179  2 Note        0- 22  C1= 36  119            FRST
  16   8-2-058  2 Note        0- 79  C1= 36  119     PW
  17   8-3-004  2 Note        0- 24  C1= 36  119            LAST
  18   8-3-073  2 Note        0- 24  C1= 36  119     TMPO
  19   8-3-145  2 Note      214-169  E =  4  127
  20   8-4-091  2 Note        0- 23  C1= 36  119         CANCEL
                                                          DONE
```

ingevoerd. Gaat er tijdens het componeren iets mis dan blijft de schade beperkt, omdat we de data weer van de disk kunnen laden. Is het spel niet helemaal 'in de maat' geweest dan kan een track worden geselecteerd om de data alsnog te synchroniseren. Eventueel kan dat met alle ingespeelde tracks worden gedaan.

In wezen is het nummer nu klaar en kan op schijf worden opgeslagen. Om het stuk later weer af te spelen moet de eerder op het keyboard gemaakte combinatie opnieuw worden ingesteld. Erg bewerkelijk, maar Harmoni kan dit voor ons verzorgen en daar maken we natuurlijk gebruik van.

Sysex

Als we een keyboard met een ingebouwde sequencer hebben dan zetten we voordat we de song afspelen de sequencer voor en wordt alles automatisch ingesteld. Is dit niet het geval, maar geeft het keyboard wel de mogelijkheid om Sysex data te verzenden, dan biedt de Sysex recorder van Harmoni de mogelijkheid om instellingen op te slaan en die later weer op te roepen. Die recorder kunnen we natuurlijk voor nog veel meer gebruiken. Alle Sysex data die een keyboard kan verzenden kan er mee op schijf worden gezet. We kunnen een library aanleggen van losse instrumenten, van combinaties en effecten, maar ook van complete banken.
De Sysex recorder is volledig compatibel met mijn eigen programma voor de Amiga, Turbo-Banker.

Toen ik dit programma vier jaar geleden maakte heb ik gebruikt gemaakt van de Midi-library van Badger uit Amerika. De makers van Harmoni hebben hetzelfde gedaan. Er zijn dus al schijven in de public domain sector met honderden instrumenten, sequences en patterns voor de KORG M1/T3, de ROLAND D10/MT32/RA50/PRO-E/D50 en de E-serie. Deze zijn allemaal zonder meer met Harmoni naar een keyboard te zenden.
Als je met behulp van SYSEX een complete sequence kunt DUMPEN, neem dan de songs van Harmoni op in de sequencer van het eigen keyboard. Dump ze daarna naar de Sysex recorder en schrijf ze op disk weg. SYSEXDATA neemt erg weinig ruimte in beslag op de schijf en bevat tevens alle instellingen.

Public domain

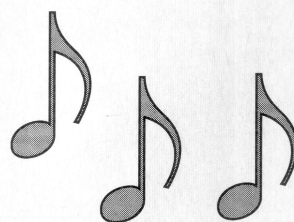
Bij verschillende gebruikersgroepen zijn er songs op public domain schijven verkrijgbaar. De HCC Commodore gebruikersgroep heeft bijvoorbeeld songs in De Luxe Music en Sonix formaat. De Midi Gebruikersgroep Midden-Nederland heeft honderden vrij kopieerbare songs in MidiFile formaat beschikbaar, terwijl ook het programma Turbo-Banker met dataschijven tegen minimale kosten verkrijgbaar is.

Conclusie

Harmoni is naar mijn mening op dit moment het meest gebruikersvriendelijke sequence programma voor de Amiga. Als je het script van de buitenaardse wezens gebruikt dan kan ook de grootste leek op keyboard gebied toch onmiddellijk aan de gang. Ook voor de professionals is het programma interessant, alle functies zijn aanwezig. Het uitstekende handboek telt rond de tweehonderd pagina's.
Laat het programma maar eens demonstreren bij de winkelier of de Midi Gebruikersgroep Midden-Nederland. Je zult zien dat het beslist de moeite waard is.

De editor

Produktinformatie:

Harmoni
Disc Company
Prijs: plm. ƒ 200,- inclusief BTW
Meer informatie:
Midi Gebruikersgroep
Midden-Nederland
Telefoon 030-714467

dTable

Met dBase aan tafel

Een bestand opbouwen in dBase is al een hele klus, maar het verwerken van alle gegevens is vaak nog veel lastiger. dBase zelf biedt nauwelijks mogelijkheden tot het genereren van fraaie tabellen en grafieken. dTable legt daarom dBase-bestanden op de snijtafel en geeft u de mogelijkheid deze te ontleden. Of de messen scherp zijn? Een kennismaking.

Quintus Bosman

dTable is een programma waarmee op basis van bestanden volgens het dBase-formaat, kruistabellen kunnen worden gegenereerd. Deze verwerking is met name zinvol voor getalsmatige gegevensverzamelingen (bijvoorbeeld onderzoeks- of omzetgegevens). Het programma wordt geleverd in een eenvoudige plastic omslag met een handleiding en het programma op zowel 5,25 inch als 3,5 inch diskette. De handleiding is sober uitgevoerd zonder enige franje. De franje is niet belangrijk, de onoverzichtelijkheid van de handleiding des te meer. Het is moeilijk de structuur van het programma terug te vinden en de uitleg is te beknopt en soms erg van de hak op de tak. Men verwacht een redelijk grote voorkennis, zo wordt van het op te roepen venster met statistische gegevens slechts vermeld dat het er is. De installatie verloopt probleemloos. Het is helaas niet mogelijk het programma zonder meer op een andere harde schijf te installeren dan C:. Om dit toch te laten gebeuren, heb ik het batch-bestand dat de installatie verzorgt aangepast. Dit is jammer, want een iets aangepast batch-bestand ondersteunt alle schijven.

Gebruik

Aangezien de handleiding in het begin weinig steun biedt, kost het enige moeite het programma te doorgronden. Na enige keren proberen en vervolgens opnieuw de handleiding doorlezen, is het gebruik duidelijk. Hierna is het besturen van dTable zeer eenvoudig geworden. Men start met het installeren van het pakket, aangeven van directories en de aansturing van de printer. De printeraansturing is niet echt gebruiksvriendelijk. De gebruiker dient zelf de aansturingscodes voor de printer in te voeren in het programma. Met de printerhandleiding is dit weliswaar mogelijk, maar de ervaring leert, dat dit niet altijd eenvoudig is. Een printerlijst waaruit de gebruiker kan kiezen is veel beter en de gebruiker kan sneller aan de slag.Voordat met de gegevens uit een database gegoocheld kan worden, moet men eerst de velden analyseren en kan men kodes toekennen. dTable is het meest geschikt voor sterk numeriek georiënteerde databases en de betekenis van verschilende gecodeerde waarden kan in het programma aangegeven worden.
Na het analyseren, onduidelijk genoeg **diagnose** genaamd, komt het eigenlijke doel van het programma aan bod, de *kruistabellen*. In dit onderdeel wordt duidelijk dat men moet weten wat men wil met de database, anders worden onzinnige tabellen gegenereerd. De mogelijkheden om te manipuleren met de verschillende velden, de mogelijke waarden en de meervoudige kruistabellen, eisen gedegen kennis van analyse-technieken. De kruistabellen zijn goed en het programma biedt alles wat men van een analyse mag verwachten. Een nadeel is dat er geen mogelijkheid bestaat op basis van de analyses grafieken te genereren. Hiervoor verwijst de handleiding naar andere programmatuur.
Na het genereren van een kruistabel is één van de keuzemogelijkheden, een statistisch overzicht.
Er wordt in een venster aan reeks van waarden getoond met de naam van de berekening. Bij elke kruistabel verschijnen dezelfde termen. De handleiding laat de gebruiker hier in de steek. De zin van dit overzicht is dan ook zeer twijfelachtig.

15-05-91 10:22 ‖ KODE | | ‖ DBASE | |

aven

Aantal velden: Aantal velden met kodes: Aantal kodes: 0

Veldnaam:	Soort:	Breed:	dTAB:	Aantal kodes:	Gebruik dTABLE:		
KLNUMMER	N	3.0	3.0	.	Kode	Range	N.V.T.
MAANDNR	N	2.0	2.0	.		Range	N.V.T.
JAARNUMMER	N	2.0	2.0	.		Range	N.V.T.
KODE	N	2.0	2.0	.		Range	N.V.T.
HONORARIUM	N	5.2	5.2	.	Kode		N.V.T.
VERG_REIS	N	4.2	4.2	.	Kode		N.V.T.
VERG_VERBL	N	4.2	4.2	.	Kode		N.V.T.
K_INCLBTW	N	4.2	4.2	.	Kode		N.V.T.
K_EXCLBTW	N	4.2	4.2	.	Kode		N.V.T.
TOT_UREN	N	2.1	2.1	.	Kode		N.V.T.
TOT_BTW_IN	N	4.2	4.2	.	Kode		N.V.T.
TOT_BTWUIT	N	4.2	4.2	.	Kode		N.V.T.
GEDKLRRD	L	1	1	.		Range	N.V.T.
TOT_KM	N	4.0	4.0	.		Range	N.V.T.
TOT_BEDRAG	N	5.2	5.2	.	Kode		N.V.T.

KEUZE ‖ K R N F10 ‖

Conclusie

dTable is een goed programma, dat de gewekte verwachtingen waar kan maken. Het is jammer dat het te lijden heeft van de magere handleiding. Het programma verdient veel beter en de meeste gebruikers zullen meer informatie nodig hebben.
Verbetering of uitbreiding van het programma zou naar mijn mening in de eerste plaats moeten liggen in de printerondersteuning en het genereren van grafieken. Indien aan deze twee wensen zou worden voldaan, staat het programma als een huis.
De messen zijn scherp, nu de instructie nog.

Produktinformatie:

dTable 1.0
SAO
Knosterveld 7
1541 ST Koog aan de Zaan
Telefoon: 075-178519
Prijs: *f* 906,50 inclusief BTW

Nagekomen:
SAO heeft inmiddels gemeld dat de handleiding is verbeterd en dat het programma op enkele essentiële punten is aangepast.

Probleem van de maand

Zoals u al enkele keren in de HCC Nieuwsbrief hebt kunnen lezen is Peter van Tilburg gestopt met deze rubriek. Ik hoop deze taak de komende tijd over te nemen, maar ben daarbij ook afhankelijk van u als lezers. Het is namelijk de bedoeling dat zoveel mogelijk problemen worden geplaatst die door ú zijn ingezonden. Daarmee kunt u dan een boekebon van *f* 25,- verdienen.

Piet Molenaar

Omdat deze rubriek aanvankelijk in scherven dreigde te vallen leek me het volgende probleem over het lijmen van breuken tot één geheel voor deze keer wel toepasselijk.

Het probleem

a, b, c, d, e en f zijn zes positieve gehele getallen, die in deze volgorde naar toenemende grootte zijn gerangschikt. Tezamen bevatten ze alle cijfers van 0 tot en met 9, elk cijfer wordt één keer gebruikt.

Wordt a gedeeld door b, c door d en e door f, dan ontstaan drie breuken.
Gevraagd worden alle mogelijkheden om de zes getallen zo te bepalen dat de som van de drie breuken precies 1 is.

Zo is bijvoorbeeld $^1/_3 + ^4/_9 + ^{156}/_{702}$ wel gelijk aan 1, maar dit is geen juiste oplossing omdat de 8 er niet in voorkomt en de 1 twee keer.

Oplossingen

Wie meent alle oplossingen te hebben gevonden kan die met vermelding van het gebruikte programma vóór 1 september a.s. zenden naar:

P. Molenaar
R. Kochstraat 17
8921 VW Leeuwarden

Onder de goede inzendingen worden een boekebon van *f* 100,- en twee boekebonnen van *f* 50,- verloot. Zendt u een oplossing in op diskette, dan verzoeken we u vriendelijk om daar een uitdraai of hardcopy bij te voegen en de eventuele beschrijving.
In ieder geval wordt het op prijs gesteld als u even vermeldt of de door u ingezonden oplossing zo nodig ook op diskette is te krijgen. Wordt zo'n oplossing dan gepubliceerd, dan wordt daarvoor nog even contact met u opgenomen.

Oplossing van de maand

Dit was het probleem van de maand april: bereken alle mogelijkheden om op de volgende manier *f* 100,- te ontvangen (of dat ook zal gebeuren moet maar worden afgewacht).

Peter van Tilburg

De winnaar krijgt 50 'grote' munten: vijfjes, rijksdaalders en guldens, maar hij geeft 50 'kleine' munten terug: kwartjes, dubbeltjes en stuivers. Voor elk aantal grote munten van een bepaalde soort moet hetzelfde aantal kleine munten van 1 soort worden teruggegeven. Van elk van de zes soorten moet minstens één munt worden gebruikt.
Voorbeeld: de winnaar krijgt 6 vijfjes, 18 rijksdaalders en 26 guldens. Hij geeft 6 kwartjes, 26 dubbeltjes en 18 stuivers terug. Dit is geen oplossing, want hij houdt zo geen *f* 100,- maar slechts *f* 96,- over.

Bijna alle 174 inzenders vonden drie oplossingen, namelijk:

vijfjes	rijksdaalders	guldens
1	33	16
4	27	19
10	10	30
kwartjes	**dubbeltjes**	**stuivers**
1	16	33
19	4	27
10	10	30

Twaalf inzenders kwamen met vier oplossingen, omdat zij de laatste oplossing twee keer vermeldden. Zij bekeken de oplossingen op een microniveau:

```
100,00 = 10 * (5,00-0,25) + 10 * (2,50-0,10) + 30 * (1,00-0,05)
100,00 = 10 * (5,00-0,10) + 10 * (2,50-0,25) + 30 * (1,00-0,05)
```

Ik heb besloten beide aantallen als juist aan te merken. De boekenbonnen waren daarna snel verloot:

De winnaars

Boekebon van f 100,-:

J. H. Boumans
Lassuslaan 27
3723 LG Bilthoven

Boekebonnen van f 50,-:

P. P. M. M. Mudde
Catlastraat 7
3962 DG Wijk bij Duurstede

en

Okko Kloosterman
Turfsingel 47
9712 KJ Groningen

Voor publikatie heb ik de oplossing van ***Leo Verwoerd*** *uit Woerden gekozen. Hij ontvangt een boekebon van f 25,-.*

Afscheid

Zoals u enkele maanden geleden hebt kunnen lezen is dit stukje mijn laatste bijdrage aan het 'Probleem van de maand'. Drukke werkzaamheden nopen mij afscheid te nemen van deze rubriek die ik sinds mei 1982 heb verzorgd. Het verheugt mij dat de redactie heeft besloten de rubriek voort te zetten. Vanaf deze maand zal een vaste probleeminzender, Piet Molenaar, het roer overnemen. Ik wens hem veel succes en ben er van overtuigd dat de rubriek onder zijn redactie een goede toekomst heeft. Dat ik daarin niet alleen sta blijkt uit de brief die ik van *Adriaan van Kessel* ontving. Hij schreef dat hij hoopte dat Piet Molenaar mij zou opvolgen, als hij tenminste echt bestond!

Tenslotte bedank ik alle lezers van deze rubriek en heel speciaal de probleeminzenders. Zij hebben met hun problemen de mijne dikwijls helpen oplossen. Zo, dan kan ik nu eindelijk zelf eens proberen een boekebon te winnen.

Oplossing van Leo Verwoerd

```
' Dit is een programma in ZBasic, versie 4.02
' De gecompileerde versie HCCN0491.COM draait onder DOS
' Zbasic is een interactieve Basic Compiler van ZEDCOR Inc, Tucson, Arizona
'
'
START# = TIMER
' Om te beginnen verdelen we de kleine munten alsvolgt over drie variabelen
X!=0.25: Y!=0.1: Z!=0.05
CLS
A$="**************************************************************"
PRINT: PRINT A$
PRINT "          Oplossing van het Probleem van de Maand
PRINT "          uit de HCC Nieuwsbrief van april 1992:
PRINT A$: PRINT
FOR K=1 TO 2
  FOR L=1 TO 3
    FOR A=1 TO 20
      ' A is de variabele voor het aantal vijfjes; 20 vijfjes is al 100 gulden
      FOR B=1 TO 40
        ' B is de variabele voor de rijksdaalders; meer dan 40 is dus zinloos
        C=50-A-B
        ' het maximum aantal munten is immers 50
        G!=A*(5-X!)+B*(2.5-Y!)+C*(1-Z!)
        IF G!=100 THEN PRINT USING " ##";A;"*(5.00 - ";USING "0.##";X!;") + ";U
SING "##";B;"*(2.50 - ";USING "0.##";Y!;") + ";USING "##";C;"*(1.00 - ";USING "0
.##";Z!;") = 100"
      NEXT B
    NEXT A
    ' Nu de verdeling van de kleine munten over de variabelen wijzigen.
    ' Door twee keer te swappen krijgen we yzx i.p.v xyz etc.
    SWAP X!, Y!
    SWAP Y!, Z!
  NEXT L
  ' We hebben nu drie varianten geprobeerd: xyz, yzx en zxy.
  ' Door een keer extra te swappen kunnen we ook zyx, yxz en xzy doorrekenen.
  ' Meer mogelijkheden zijn er niet; het aantal permutaties is 3!=6
  SWAP X!, Y!
NEXT K
FIN# = TIMER
PRINT: PRINT " Benodigde tijd: ";FIN# - START#;"seconden": PRINT A$

         **************************************************************
                   Oplossing van het Probleem van de Maand
                   uit de HCC Nieuwsbrief van april 1992:
         **************************************************************

          10*(5.00 - 0.25) + 10*(2.50 - 0.10) + 30*(1.00 - 0.05) = 100
           4*(5.00 - 0.10) + 27*(2.50 - 0.05) + 19*(1.00 - 0.25) = 100
          10*(5.00 - 0.10) + 10*(2.50 - 0.25) + 30*(1.00 - 0.05) = 100
           1*(5.00 - 0.25) + 33*(2.50 - 0.05) + 16*(1.00 - 0.10) = 100

          Benodigde tijd:  14.78 seconden
         **************************************************************
```

Problemen

Niet alleen oplossingen zijn welkom, maar ook problemen. Wordt zo'n inzending geplaatst, dan ontvangt u een boekebon van ƒ 25,-.
Stuur uw problemen naar:
P. Molenaar
R. Kochstraat 17
8921 VW Leeuwarden.

Simulatieprogramma DSM

DSM is een softwarepakket voor het simuleren van dynamische systemen, zoals die in de techniek en wetenschap voorkomen. Procesregeling en servotechniek zijn daarvan twee voorbeelden. Ook kan het programma een belangrijk hulpmiddel zijn bij de bestudering en de analyse van dergelijke systemen.

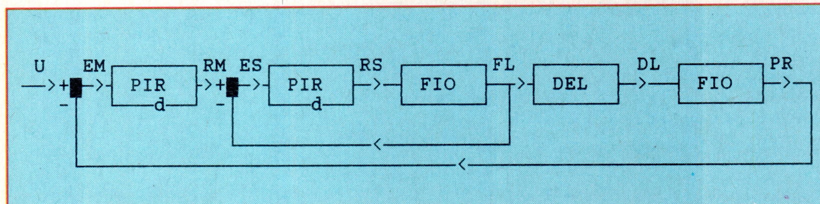
Prof. Ir. R. P. Offereins

DSM staat voor 'Dynamische Systemen Modelleren'. Zoals de naam al aangeeft, kan het programma dynamische systemen modelleren en simuleren. Zuiver wiskundig gezien kunnen deze systemen bijvoorbeeld met differentiaalvergelijkingen worden beschreven. DSM is een blokgeoriënteerde simulatietaal; de te simuleren systemen zijn als blokschema's te modelleren en kunnen in de computer worden gevoerd.

Programma's als DSM zijn niet nieuw. TUTSIM werd bijvoorbeeld aan de Technische Universiteit Twente ontwikkeld en PSI is afkomstig van de Technische Universiteit Delft.
DSM heeft echter enkele mogelijkheden, die bij de genoemde programma's niet aanwezig zijn, zoals het werken met vectoren en matrices en de mogelijkheid om elk blok zijn eigen bemonsteringstijd te geven. Regelsystemen waarbij de computer een proces bestuurt (en daarbij voor verschillende delen ook verschillende bemonsteringstijden gebruikt) kunnen zodoende gemakkelijk worden gesimuleerd.

Programmabeschrijving

DSM kent twee elementen: commando's die het programma besturen en blokken die in een bepaalde configuratie een model van het systeem vormen. Ter verduidelijking bekijken we een digitale procesregeling. *Figuur 1* geeft het blokschema van zo'n regeling.

Figuur 1, schema van digitale 'master slave' regeling

Het proces bestaat uit een serie-schakeling van een tijdvertraging DEL en een eerste orde differentiaalvergelijking FIO. Op deze wijze kunnen in de praktijk veel verschillende soorten processen bij benadering worden nagebootst. De uitgangsvariabele van het proces PR willen we steeds op een gewenste waarde U houden.
Er is een zogenaamde 'slaaf' regelkring die de ingangsvariabele van het proces FL instelt. De hoofdregelaar stuurt de gewenste waarde RM van de slaafkring. De PIR-blokken (Proportioneel Integrerende-Regelaar) met uitgangsvariabelen RM en RS stellen voor de hoofd- en de slaafregelaar. Het FIO blok FL is een eerste orde blok, die verondersteld wordt het verband tussen het regelaarsignaal RS en de ingangsgrootheid FL van het proces te modelleren. Het proces met looptijd wordt gevormd door de blokken DL en PR. De regelaars veronderstellen we digitaal, hetgeen is aangegeven met d. Dit betekent in ons simulatiemodel dat ze met een grotere bemonsteringstijd werken dan het overige deel van het systeem. Hierbij moet de bemonsteringstijd zó klein zijn, dat een voldoende nauwkeurige overeenkomst met de tijdcontinue situatie ontstaat.
Een blokschema kan in de computer worden gebracht door per blok een regel in te voeren. Zo'n regel bestaat uit (achtereenvolgens) de volgende elementen:
Typenaam, die de werking van het blok bepaalt.
Naam van de uitgangsvariabele.
Namen van ingangsvariabelen.
Parameterwaarden.
Commentaartekst.
Het resultaat is de blokkenlijst van *figuur 2*. Deze lijst kan met een commando worden geprint en op het scherm getoond.

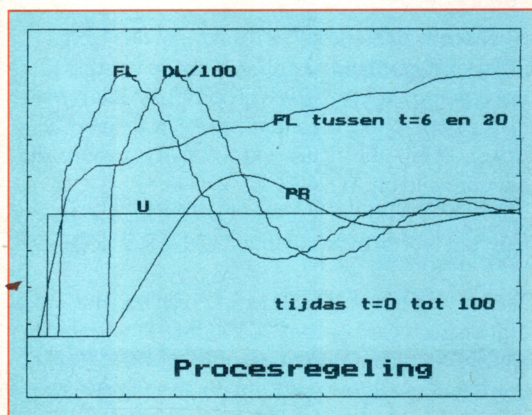
```
Procesregeling
CLK     TIME        1.0E+2   1.0E-1   2.0E+0   8.0E-1   0   0
PIR/1   RM          EM           1.3E+0   2.0E+1  -1.0E+2   1.0E+2
         Hoofdregelaar met eerste bemonsteringstijd 2
PIR/2   RS          ES           1.5E+0   2.0E+0  -1.0E+2   1.0E+2
         Slaafregelaar met tweede bemonsteringstijd 0.8
STP     U           4.0E+0   1.0E+0
        Stapvormige ingangsvariabele
FIO     FL          RS           2.0E+0
PRS     ES          RM          FL          1.0E+0  -1.0E+0
DEL     DL/100      FL
          Uitgangsvariabele is een vector met 100 vertraagde waarden van FL
SCL     YX          TIME        FL          6.0E+0   2.0E+1  -5.0E-1   2.5E+0

          Grafiek van FL tegen TIME voor tijd =0 tot tijd=20
FIO     PR          DL/100       2.0E+1
PRS     EM          U           PR          1.0E+0  -1.0E+0
SCL     YT          U           FL         DL/100      PR           -5.0E-1
                    2.5E+0  -5.0E-1   2.5E+0  -5.0E-1   2.5E+0  -5.0E-1
                    2.5E+0
          Grafiek van U, FL, DL/100 en PR als functie van de tijd (YT)
```

Figuur 2, blokkenlijst

De blokkenlijst bevat alle blokken uit figuur 1. De zwarte blokjes uit dit figuur zijn de sommatieblokken PRS (PRoductSum) uit de blokkenlijst.
De blokken CLK en SCL komen niet voor in het blokschema van figuur 1.
Er is altijd één blok CLK (CLocK) met als uitgangsvariabele de tijd en als parameters de tijdsduur van een simulatierun, de basis staptijd en vier mogelijke bemonsteringstijden.
Het blok SCL produceert grafieken op het scherm. Als de uitgangsvariabele een vector is, wordt dit aangegeven met /n, waarbij n de dimensie van de vector is. Wordt een element van zo'n vector elders als ingangsvariabele gebruikt, dan wordt dit aangegeven met /k, waarbij k het elementnummer is.

Wordt de gehele vector als ingangsvariabele gebruikt, dan ontbreekt /k.
Gebruiken we, zoals bij de PIR-blokken in figuur 1 en 2, niet de basisstaptijd, maar één van de andere vier bemonsteringstijden, dan laten we de typeaanduiding volgen door /s, waarbij s het nummer van de bemonsteringstijd is. Met het commando SM kan een simulatierun worden gestart. Dit resulteert in de grafiek van *figuur 3*. De teksten in de grafiek zijn aangebracht met behulp van het commando TX.

Figuur 3, afdruk van schermgrafiek

Commando's

Een commandolijst wordt op het scherm gebracht met het commando H. Deze lijst is afgebeeld in *figuur 4*.

Deze lijst toont de mogelijkheden van DSM. Zo bewerkstelligt het commando FT een Fourier heen- of terugtransformatie van variabelen uit een bestand met extensie DAT. Zo'n DAT-file is een bestand met getallen die door het bloktype OUT wordt gegenereerd. Het commando DO brengt informatiebestanden met extensie DOC op het scherm.
Een model is op te slaan in een bestand met extensie MOD en/of als tekstbestand met extensie DSM. Bij het laden van een model van een MOD-bestand, wordt een eventueel aanwezig model verwijderd. Bij het laden van een DSM-bestand wordt het model toegevoegd aan het aanwezige model.
U kunt met een tekstverwerker een tekstfile maken of wijzigen.

Bloktypes

Via het commando BT krijgt u een schermbeeld met alle bloktypes, zoals afgebeeld in *figuur 5*.

De lijst bevat summier enkele gegevens van elk bloktype:
Type bevat de naam van het bloktype.
Out geeft aan of de uitgangsvariabele een scalair of een vector.
Inp bevat voor de ingangsvariabelen de gegevens als bij Out.
Par bevat het aantal parameters.

De lijst dient als geheugensteun. Voor elk bloktype is er een bestand met informatie, dat met het commando DO op het scherm is te brengen. Ter illustratie noemen we hier enkele bloktypes, die tevens de kracht van het programma tonen.

Het type MAP (MAtrix Product) heeft als uitgangsvariabele een vector en als ingangsvariabele een willekeurig aantal vectoren en één parameter.
De vectoren stellen hierbij de elementen van matrices voor, waarbij de opeenvolgende elementen achtereenvolgens de elementen van de rijen voorstellen. De parameter geeft de rij-lengte van de uitgangsvector. Het blok vermenigvuldigt de ingangsmatrices.
Het blok MAV (MAtrix maal Vector) vermenigvuldigt de ingangsmatrix met het aantal elementen, gelijk aan n*k met de ingangsvector met dimensie k tot een uitgangsvector met dimensie n.
Het blok RTS (RooTS) heeft als uitgangsvariabele een vector met dimensie 2*n, die de imaginaire en reële delen van de n wortels van een hogere machtsvergelijking bevat. De n+1 coëfficiënten worden gegeven door de ingangsvector, terwijl de parameters de tolerantie, het maximum aantal iteraties en eventueel de beginschattingen van imaginair en reëel deel van de wortels geven.

Output en input

Het programma is geschreven in Turbo Pascal (4.0) en is dus geschikt voor alle voorkomende schermen. De grafieken kunnen met het commando PG op een matrixprinter worden afgedrukt. Dit gebeurt zodanig, dat iedere pixel van het scherm correspondeert met een punt op papier. Teksten kunnen aan de grafieken worden toegevoegd met het commando TX. Figuur 3 is bijvoorbeeld verkregen met het commando PG vanaf een VGA scherm op een 24-naaldsprinter.

Figuur 4, schermbeeld met DSM-commando's

BLOCKTYPES.Detailed information in files <Blocktype>.DOC

Type	Out	Inp	Par	Type	Out	Inp	Par	Type	Out	Inp	Par	Type	Out	Inp	Par
ABC	S	S	0 1	DIF	V	V	0	LIM	V n	V	2n	REL	S	S	1
ACC	V	V	0 1	DTV	V 5	0	0	LNC	S	S	0 1	RTS	V2n	Vn+1	2 4
ALB	S	S 2	0	DVC	S	S 2	0 1	MAP	V	V	1	SCL	S	S n	2n
ALE	S	S 2	0	EAT	S	0	1	MAT	V n	V m	nm	SCP	S	S	2n
AND	S	S	0	EUE +	V n	V	0 2n 3n	MAV	V n	Vnk	Vk 0	SEO >	V 2	0	2 4
												SIN	S	S	0
ARC	S	0	0 1	EUI +	V n	V	0 2n 3n	MAX	S	S	0	SNC	S	S	0 1
ATN	S	S	0	EXP	S	S	0	MIN	S	S	0	SPC	S	S	0 1
BKL	S	S	1	EXT +	V	V	0 n	NOT	S	S 1	0	SQC	S	S	0 1
CLK	TIME	0	6	FIO >	S	S	1 2	NTH +	V n	S	n 2n	SRC	S	S	0 1
CNS	V n	0	n	FUN	S	S	2n	OR	S	S	0	SSC	S	S	0 1
COM	V n	S n	0					OUT	S	S	0	STP	S	0	2
COS	S	S	0	INE +	V n	V	0 2n 3n	PIR +	S	S	4 5	SWT	S	S 3	0
CWT	S	0	2	INI	V n	V	0 2n 3n	POL	V 2	S 2	0	TRF	V 4	VVS	0
DDT +	V n	V	0 n	INP	V	0	0	PRS	S	S n	n	TRP	V	V	1
DEL >	V n	S	0 n	INV	V	V	0	PWR	S	S 2	0	VSC	V	V	0 1
DET	S	V	0	LDL >	S	S	2 3	RDM	S	0	0 1	XOR	S	S 2	0

NOTES: > Initial conditions + Initial conditions and extrapolating.
< Extrapolating Default values of initial conditions: 0
Type DSM command (H for command list) ?

Figuur 5, schermbeeld met bloktypes

NM	New Model from keyboard.	H	Help for command list.
NG	New Graph.	BT	BlockTypes to screen.
CM	Change Model.	SM	Start Simulation.
CT	Change Timing.	PR	Proceed Simulation.
CB	Change Block.	GR	Last GRaph to screen.
CP	Change Parameter.	VB	Values of Block variable.
DB	Delete Block.	VT	Value of Time variable.
DM	Delete Model.	VM	Values of Model variables.
LM	List Model.	DG	Draw Grid.
LB	List Block.	VL	Vertical Line to screen.
PM	Print Model.	HL	Horizontal Line to screen.
PB	Print Block.	TX	TeXt on graph.
PD	Print/list DAT-file.	DC	DosCommand.
PG	Print Graph.	EX	EXit to MS-DOS.
ST	Save modelText to DSM-file.	DR	List and change DiRectory.
SV	SaVe model to MOD-file.	ER	ERase file.
SG	Save Graph to GRA-file.	RN	ReNname file.
LT	Load modelText from DSM-file.	FT	Fast FourierTransform of DAT-file.
LD	LoaD model from MOD-file.	AP	Least squares APproximation.
LG	Load Graph from GRA-file.	DO	DOC-file to screen.
ED	EDit DSM-file.		

<ESC> stores a graph and puts system in command mode.
DOC-files: READNOW.DOC
<Blocktype>.DOC with description of blocktype.
Type DSM command (H for command list) ?

Produktinformatie:

DSM is opgenomen in de public domain & shareware bibliotheek van de HCC IBM-PC gg, onder nummer PCNL 1226 (zie HCC Nieuwsbrief 139) en is op de gebruikelijke manier verkrijgbaar.
Het programma wordt ook toegezonden na overschrijving van een bedrag van ƒ 15,- op girorekening 879720, ten name van de heer Offereins in Hengelo (O).

Overige gegevens

Het programma werkt op MS-DOS computers met 640 Kb intern geheugen. Een gedetailleerde Nederlandstalige handleiding IS aanwezig op schijf. Er zijn uitvoeringen voor machines met en zonder co-processor; respectievelijk DSM87 en DSM.

Do_Clipper(3)

We gaan in op het maken van menustructuren met "@ PROMPT" en ACHOICE(). Verder komen de voor- en nadelen van generiek programmeren aan bod en wordt versie 3.1 van CLIPTOOLS besproken, een Clipper-library van Nederlandse makelij.

Rob Drop

Er zijn twee goede methoden in Clipper voor het maken van menu's volgens de 'LOTUS look': met balkmenu's en daarmee verbonden pull-down menu's, of met "@ PROMT" en ACHOICE(), terwijl verder combinaties denkbaar zijn. Beide methoden hebben hun voor- en nadelen.

Menu met "@ PROMPT"

Ik geef een voorbeeld van een hoofdmenu als horizontaal balkmenu, met daarbij een pull-down menu onder één van de hoofdopties.

```
DO WHILE .T.
   cls()
   @ 4,30 say '=Uit naar DOS'
   @ 0,19 TO 2,54
   @ 1,20 PROMPT 'UIT naar DOS'
   @ 1,33 PROMPT 'Bestanden'
   @ 1,45 PROMPT 'Utilities'
   MENU TO hdkeus

   DO CASE
      CASE hdkeus = 0
         cls()
         EXIT
      CASE hdkeus = 1
         cls()
         EXIT
      CASE hdkeus = 2
         bestman()
      CASE hdkeus = 3
         utikeus()
         EXIT
   ENDCASE
ENDDO
RETURN
**************************************
*
FUNCTION BESTMAN
PRIVATE bstkeus
   @ 4,30
   @ 2,32 to 5,47
   @ 2,32 say ''
   @ 2,47 say ''
   @ 7,32 say '=Vorig menu'
   @ 3,33 PROMPT 'EEN.DBF inhoud'
   @ 4,33 PROMPT 'TWEE.DBF "      '
   MENU TO bstkeus
```

Vervolg: volgende frame

```
   DO CASE
      CASE bstkeus = 0
         RETURN 0
      CASE bstkeus = 1
         USE een
         TOONDB()
      CASE bstkeus = 2
         USE twee
         TOONDB()
   ENDCASE
   RETURN 0
*************************************
*
FUNCTION CLS
   @ 0,0 CLEAR
   RETURN 0
*************************************
*
FUNCTION TOONDB
  **Met DBEDIT() een browser maken
  **Voert te ver in dit artikel
  RETURN 0
*************************************
```

In het begin ziet U "cls()" en onderaan de FUNCTION CLS. Ik vind dit handig, want zo vermijd ik veel typefouten 'claer', terwijl ook CLEAR is te vermijden omdat in Clipper daarmee een actieve GET-READ-set bij subfuncties zou worden geïnactiveerd (bijvoorbeeld bij "@ SAY GET VALID(APP_VAL(hvar))"). Met "@ 0,0 CLEAR" gebeurt dat niet en evenmin met "CLEAR SCREEN".

Daarna wordt met "@ 2,32 to 5,47" een box met enkele lijnen gecreëerd en met "@ PROMPT" worden de keuzeteksten daarbinnen gezet. Met MENU TO wordt de keuzelijst van het menu geactiveerd en het keuzenummer komt in HDKEUS vóór het hoofdmenu en in BSTKEUS vóór het submenu. Daarna worden de keuzes gerealiseerd met de DO-CASE constructie.

Menu met ACHOICE()

Voor ACHOICE() is een array nodig waaruit de strings zijn te lezen die in de keuzelijst ('pick list') komen. Ik kan zo een verticaal keuzemenu maken, zoals in BESTMAN(). Horizontale balkmenu's moeten met "@ PROMPT" worden gemaakt. (Zie eerste frame op blz. 99.)

De teksten staan in een array die door ACHOICE() wordt gebruikt om te plaatsen binnen het window, dat met de vier eerste parameters bij de functie wordt aangegeven. U kunt met de UP- en DOWN-pijltoetsen een andere keus selecteren. Deze is ge'highlighted'. Met de ENTER-toets kiest u deze optie en het elementnummer van de array wordt teruggegeven en komt in BSTKEUS.

De keuzes

Met "@ PROMPT" moet het aantal keuzes bekend zijn en de tekst voor ieder 'hard' zijn gecodeerd. Bij ACHOICE() kan het aantal keuzes variabel zijn. Als het aantal bekend is dan kan er een array met dat aantal elementen worden gecreëerd. Het hier gegeven menuvoorbeeld met ACHOICE() is niet zo praktisch: waarom een array gecreëerd (een naam dus, een fragmenterende SYMBOL in het werkgeheugen!) als het eenvoudig kan met "@ PROMPT". (Zie frame op blz. 99 linksonder.)

```
FUNCTION BESTMAN
*===============
*Versie met ACHOICE()
PRIVATE bstkeus, bkeusarr[3]
   bkeusarr[1] = 'Naar vorig menu'
   bkeusarr[3] = 'EEN.DBF inhoud '
   bkeusarr[4] = 'TWEE.DBF  "    '
   @ 4,30
   @ 2,32 to 6,48
   @ 2,32 say ''
   @ 2,48 say ''
   bstkeus = ACHOICE(3,33,5,57,bkeusarr)
   DO CASE
      CASE bstkeus = 0
         RETURN 0
      CASE bstkeus = 1
         USE een
         TOONDB()
      CASE bstkeus = 2
         USE twee
         TOONDB()
   ENDCASE
   RETURN 0
*************************************
```

ACHOICE() is vooral nuttig om een keus te maken bij een keuzelijst ('pick list') van variabele lengte, bijvoorbeeld namen uit een DBF-file:

```
USE admin INDEX naami
PRIVATE keusarr[reccount()]
@ 3,7 to 22,75 DOUBLE
keus = ACHOICE(4,8,21,74,keusarr)
keusnaam = keusarr[keus]
USE
```

Generiek programmeren

Generiek programmeren wil zeggen dat procedures en UDF's zo zijn geschreven dat ze in veel situaties kunnen worden gehanteerd. Een eenvoudig voorbeeld illustreert dit. (Zie frame rechts).

```
CLSL(2)
CLSL(2,20)
CLSB(5)
CLSB(5,20,19,70)
*
*********************************
*
FUNCTION CLSL
PARAM row, kol, end
   if type("end") = 'U'
      if type("kol") = 'U'
         @ row
      else
         @ row,kol
      endif
   else
      @ row,kol clear to row,end
   endif
   RETURN 0
*********************************
*
FUNCTION CLSB
PARAM top, li, bot, re
   if type("re") # 'U'
      @ top,li clear to bot,re
   else
      if type("bot") # 'U'
         @ top,li clear to bot,79
      else
         if type("li") # 'U'
            @ top,li clear
         else
            if type("top") # 'U'
               @ top clear
            else
               CLEAR SCREEN
            endif
         endif
      endif
      RETURN 0
*********************************
```

Met twee UDF's, respectievelijk voor het wissen van een regel of een blok van het scherm, kunt u in de applicatiecode eenvoudig en veel gemakkelijker leesbaar programmeren met "CLSB(5,20,18,70)" dan met "@ 5,20 CLEAR TO 18,78". Met wisselende meegegeven waarden wisselt het wisresultaat. Dit is generiek programmeren.

In deze generieke functies worden verschillende parameters gebruikt. Bij Clipper Summer '87 betekent dat allemaal variabelen die de fragmentatie van het werkgeheugen verergeren. Dit zijn nog betrekkelijk eenvoudige generieke functies, maar als het ingewikkelder wordt zijn er meer parameters en werkvariabelen nodig in de UDF. Deze fragmenteren verder, want bij het verlaten van de UDF worden de variabelen gewist, maar de symbol blijft.
Bij de volgende aanroep wordt de variabele opnieuw gecreëerd, dus komt er weer een symbol.

In de bekende bladen als Data Based Advisor en Reference Clipper strooit men met parameters en werkvariabelen in de UDF's. Ik vind dat desastreus, gelet op de problemen met de beschikbare geheugenruimte. Dat geldt zeker als met netwerken wordt gewerkt en bij de beperkte ruimte binnen windows van Windows 3 of Desqview. Ik hanteer zelf zowel UDF's als CLSL() en CLSB(), maar veel verder ga ik niet met het generiek werken. Ik maak vaak speciale UDF's, toegespitst op de applicatie. Deze hanteer ik weer in gewijzigde vorm in een andere. Dit werkt efficiënt qua geheugenbeslag en geeft beknopte en snel werkende code, maar de ontwikkeltijd is langer dan bij gebruik van veel zwaar generieke UDF's. De keus is daarbij aan de software-ontwikkelaar.

CLIPTOOLS

In 1990 kwam versie 3.0 van CLIPTOOLS van Micro Consults Nederland uit. Inmiddels is er versie 3.1, met verbeteringen en dertig nieuwe functies. Er wordt een Summer 87- en een 5.0-library geleverd. De 278 functies van het pakket bieden mogelijkheden op alle Clipper-gebieden, zoals van een alge-

Maker en leverancier:

Micro Consults Nederland BV
Rhijngeesterstraatweg 78
Oegstgeest
Telefoon 071-170401

meen toolpakket verwacht mag worden. Uiteraard omvat dat dataconversie, stringmanipulatie en database-manipulatie, maar ook netwerkfuncties, low level functies, menu-functies, schermmanipulatie en een eigen array-systeemstrings, waarmee data uit strings zijn te halen.meen toolpakket verwacht mag worden. Uiteraard omvat dat dataconversie, stringmanipulatie en database-manipulatie, maar ook netwerkfuncties, low level functies, menu-functies, schermmanipulatie en een eigen array-systeem.

De functies leunen sterk op ASCII-instructiefiles (data driven dus!) en het pakket maakt data driven programmeren dan ook gemakkelijker. Er zijn allerlei functies voor het inlezen van ASCII-files regel voor regel of er naar schrijven (TXTFREAD() en TXTFWRITE()). Er zijn functies voor het schrijven van arrays naar tekstfiles en andersom (ARRS2FIL() en FIL2ARRS()) en hetzelfde met binaire files (ADISK()). Ook is er een systeem met 'sub-elementen' van strings, waarmee data uit strings zijn te halen.

```
vdata = '/ADRES/C/25/0/'
veldnaam = SUBELEMENT(1,vdata,"/")
veldtype = SUBELEMENT(2,vdata,"/")
veldlen = SUBELEMENT(3,vdata,"/")
velddec = SUBELEMENT(4,vdata,"/")
```

Voor het programmeren met netwerken zijn zes functies beschikbaar, die met elkaar de volle functionaliteit bieden. Daarbij ook een 'semafoor' systeem, waarin gelogd wordt welk station wat en wanneer doet. Een andere gebruiker die een record niet kan lezen kan nagaan wie dat record heeft gelockt. De gebruiker achter dat station kan dan per telefoon gevraagd worden op te schieten... Deze functies maken het werken met netwerken gemakkelijk. De zeer ervaren programmeurs vinden toch wel dat ze het beter weten dan ieder ander, dus die kleine groep zal er geen gebruik van wensen te maken, maar de rest van het Clipper-volk zeker wel!
Er zijn ook hoogwaardige 'meta-functies' voor DBF- en NTX-manipulatie. Die nemen voor de gebruiker de controle over, bijvoorbeeld om na te gaan of de DBF-files er wel is zijn: DBUSE() met aanverwante (DBCLOSE(), DBSEEK() enzovoort, en voor browse/edit/append DBUTIL().

De prijs die wordt betaald voor dit gemak is de noodzaak van het opgeven van veel parameters, het maken van instructie ASCII-files en het hanteren van de nodige arrays. Het vergt dus wel wat leer- en voorbereidingstijd, maar uiteindelijk gaat het programmeren sneller, met minder debugtijd. De handleiding is m.i. zorgvuldig geschreven en duidelijk in de uitleg, met goede codevoorbeelden. Het is zeker de tijd en de aanschafprijs waard om er mee te beginnen, tenzij u vindt dat u het beter weet.

Datastructuren en file-organisatie (1)

Veel data, hoe ga je daar mee om? Hoe vind je snel iets terug? Zaken om over na te denken. Deze mini-serie kan helpen bij het opzetten van grote databestanden. We kijken naar de organisatie in het geheugen, maar ook op schijf.

Harold Schoenmaker

Variabelen kunnen het meest eenvoudig worden opgeslagen door ze gewoon achter elkaar in een file te zetten. Dit heet '*sequentiële opslag*'. Laten we een artikelenbestand als basis nemen:

```
0376 diskettes, 10 stuks
7839 printerkap
3785 netfilter
4768 monitor-draaivoet
2866 verlengsnoer toetsenbord
```

In het volgende PASCAL programma-fragment wordt een file geopend:

```
VAR  artnr   : integer;
     artnaam : string[20];
     seqfile : text;

BEGIN
  assign(seqfile,'datafile.dat');
  rewrite(seqfile);
```

waarna met

```
writeln(seqfile,artnr);
writeln(seqfile,artnaam);
```

steeds een artikelnummer met de bijbehorende omschrijving weggeschreven kan worden. Zodra de file met

```
close(seqfile);
```

is afgesloten staat de inhoud ervan als volgt op diskette:

```
0376«
diskettes, 10 stuks«
7839«
printerkap«
3785«
netfilter«
4768«
monitor-draaivoet«
2866«
verlengsnoer toetsenbord«
```

« = harde return, gevolgd door een line-feed

Dit is dus gewoon een ASCII-file, die onder MS-DOS met TYPE en PRINT zelfs op het scherm getoond of op de printer afgedrukt kan worden. Maar wat moet u doen als u wilt weten welke omschrijving bij een bepaald artikelnummer hoort?

Dan moet de file geopend worden om er uit te lezen, met:

```
assign(seqfile,'datafile.dat');
reset(seqfile);
```

en vervolgens moeten alle artikelnummers met de bijbehorende namen één voor één worden ingelezen, om te testen of het gezochte nummer er ook tussen zit. Voor een klein bestand met vijf artikelen is dat natuurlijk geen bezwaar. Na hooguit vijf tests weet u of het artikel in het bestand voorkomt. Maar stel nu eens dat er niet vijf, maar vijftig artikelen in het bestand staan? Bent u toevallig op zoek naar de gegevens van het artikel dat als laatste is opgeslagen, dan moet de computer eerst de gegevens van alle 49 voorgaande artikelen van disk halen voordat de gezochte informatie is bereikt. Dat kost natuurlijk onnodig veel tijd en werkt bovendien erg inefficiënt.
Een ander nadeel van sequentiële files is dat er geen veranderingen in kunnen worden aangebracht, tenzij de file in zijn geheel gekopieerd wordt met de verbeterde gegevens.

De Random Access file

Voor ons artikelenbestand is het noodzakelijk dat we elk artikel apart kunnen oproepen, veranderen of wissen, of dat we nieuwe artikelen kunnen toevoegen. Daarom willen we de file op ieder gewenst punt kunnen benaderen, om daar vanaf gegevens in lezen of weg te schrijven: de file moet 'willekeurig toegankelijk' zijn.
Hadden bij de sequentiële file de artikelnamen nog verschillende lengtes, bij de Random-Access file is het verplicht van tevoren precies te definiëren hoeveel ruimte iedere variabele inneemt. Daarvoor plaatsen we van elk artikel de gegevens (bijvoorbeeld nummer, naam en prijs) bij elkaar in een record:

recordnr.	veld 1	veld 2	veld 3
1	0376	diskettes, 10 stuks	15.00
2	7839	printerkap	30.00
3	3785	netfilter	99.95
4	4768	monitor-draaivoet	75.00
5	2866	verlengsnoer toetsenbord	29.00

Het record is aan het begin van het programma gedefinieerd met:

```
TYPE artrec : record
                artnr   : integer;
                artnaam : string[25];
                artpri  : real
              end;
```

en daardoor ligt de lengte van het record vast. Doordat elk record in de file dus dezelfde lengte heeft kan de computer uitrekenen welke bytes hij moet inlezen, als wij bijvoorbeeld opgeven dat we de inhoud van record 4 willen zien.
In ons voorbeeld zou het openen van de artikelenfile zo kunnen gebeuren:

```
VAR RAfile        : file of artrec;
    artikel       : artrec;
    recordnummer  : longint;

BEGIN
  assign(RAfile,'artikel.dat');
  reset(RAfile);
```

Het inlezen van een bepaald record:

```
seek(RAfile,recordnummer);
read(RAfile,artikel);
```

of wegschrijven:

```
seek(RAfile,recordnummer);
write(RAfile,artikel);
```

Maar eigenlijk kunnen we, als we de gegevens zó in de file opbergen, niets méér dan bij een sequentiële file. Bovendien neemt deze Random-Access file zelfs méér diskruimte in beslag dan de sequentiële file, omdat veld 2 (de artikelnaam) hier altijd een lengte van 25 bytes heeft, ongeacht de lengte van de tekst die er in staat. Merk op dat de totale lengte van een R.A.-file dus altijd een veelvoud van de recordlengte moet zijn! We zullen onze gegevens dus met enig systeem moeten gaan opslaan, bijvoorbeeld op volgorde van artikelnummer:

recordnr.	veld 1	veld 2	veld 3
1	0376	diskettes, 10 stuks	15.00
2	2866	verlengsnoer toetsenbord	29.00
3	3785	netfilter	99.95
4	4768	monitor-draaivoet	75.00
5	7839	printerkap	30.00

Voor het opzoeken van een bepaald nummer kunnen we nu de binaire zoekmethode gebruiken: lees de gegevens van het middelste record van de lijst en vergelijk die met het gezochte nummer.
Is het gezochte nummer groter, dan bevindt het zich dus ergens in de onderste helft van de lijst. Is het kleiner dan moet het in de bovenste helft staan. Neem van die deellijst weer het middelste record en herhaal de hele procedure totdat het gezochte nummer is gevonden of gebleken is dat het niet in de lijst voorkomt.

Getallenvoorbeeld

We nemen een getallenvoorbeeld, waarbij we uitgaan van de volgende lijst met getallen:

```
8,13,17,20,26,31,34,45,53,67,72,78,80,
```

We zoeken het getal 72.

Het middelste getal in de lijst is 34.
Is 72 gelijk aan 34?
Nee.
Is 72 groter dan 34?
Ja, dus 72 moet in het rechter deel van de lijst voorkomen.

Het middelste getal in de deellijst is 67.
Is 72 gelijk aan 67?
Nee.
Is 72 groter dan 67?
Ja, dus 72 moet in het rechter deel van deze lijst voorkomen.

Het middelste getal in de deellijst is 78.
Is 72 gelijk aan 78?
Nee.
Is 72 groter dan 78?
Nee, dus 72 moet links van 78 voorkomen.

Het middelste getal in de deellijst is 72.
Is 72 gelijk aan 72?
Ja, gevonden!

Als 72 niet in de lijst gestaan zou hebben zou het verschil tussen de linker en rechter grens van de steeds kleiner wordende deellijst tenslotte 0 of 1 zijn geworden, waardoor we met nog één vergelijking tot de conclusie zouden zijn gekomen dat 72 in de lijst ontbrak. In Pascal kan de hele procedure met behulp van recursie worden aangepakt. Het gaat er tenslotte om steeds het midden van een lijst te bepalen, de waarde op díe plek met een andere waarde te vergelijken en vervolgens opnieuw te beginnen met een deel van de lijst. Bij dit artikel vindt u een voorbeeld van een Pascal listing.

De werking

De werking van het programma is erg simpel. In een array worden willekeurig getrokken getallen opgeslagen en wel zodanig dat de lijst altijd gesorteerd blijft van lage naar hoge getallen. De *'zoek_elt'* procedure speelt hierbij een centrale rol. Volgens het binaire zoeksysteem wordt de lijst telkens in tweeën geknipt, waarna bepaald wordt in welke helft het getal zich moet bevinden. Met die helft wordt hetzelfde proces herhaald, net zo lang totdat de deellijst nog maar uit één of twee elementen bestaat. De 'zoek_elt' procedure geeft dus bij het toevoegen van een getal de plaats aan waar dat getal ingevoegd moet worden en bij het opzoeken de plaats waar dat getal moet staan.

```
PROGRAM binsearch;

CONST maxelt  = 460;          { Aantal elementen waar- }
                              { uit de lijst bestaat.  }

TYPE  int     = integer;

VAR lijst     : array[1..maxelt] of int;

FUNCTION zoek_elt(getal,bg,og:int):int;
{ Zoek een getal op in de lijst.          }
{ bg - bovengrens     }
{ og - ondergrens     }
VAR midden     : int;
BEGIN
  midden:=(bg+og)div 2;
  if bg>og then zoek_elt:=bg
  { Als het getal niet in de lijst voorkomt       }
  { geeft de procedure de plek aan in de lijst,   }
  { waar het ingevoegd moet worden.               }
  else
    if getal=lijst[midden] then zoek_elt:=midden
    else
      if getal<lijst[midden] then
        zoek_elt:=zoek_elt(getal,bg,midden-1)
      else
        zoek_elt:=zoek_elt(getal,midden+1,og)
END;

PROCEDURE schuifop(start:int);
{ Schuift alle elementen in de lijst vanaf      }
{ "start" 1 plaats op.                          }
VAR teller     : int;
BEGIN
  teller:=maxelt;
  while teller>start do
    begin
      lijst[teller]:=lijst[teller-1];
      teller:=teller-1
    end
END;

PROCEDURE printlijst(max:int);
{ Druk de elementen 1 t/m max van de af.       }
VAR teller     : int;
BEGIN
  for teller:=1 to max do write(lijst[teller]:4)
END;

PROCEDURE maaklijst;
VAR teller,
    getal,
    plaats     : int;
BEGIN
  lijst[1]:=random(999)+1;
  for teller:=2 to maxelt do
    begin
      repeat
        begin
          getal:=random(999)+1;
          plaats:=zoek_elt(getal,1,teller-1)
        end
      until lijst[plaats]<>getal;
     { Zorgt ervoor dat een getal maar 1 keer in    }
     { de lijst komt.                               }
      schuifop(plaats);
      lijst[plaats]:=getal
    end
END;

BEGIN
  randomize;
  maaklijst;
  printlijst(maxelt)
END.
```

Listing 1: de binaire zoekmethode

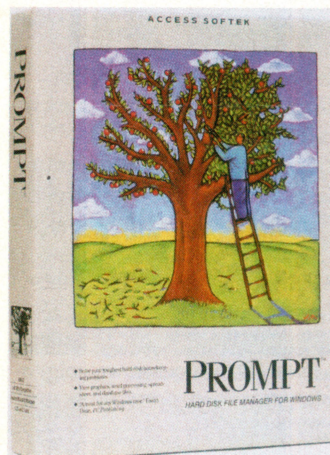
Het voordeel van het gesorteerd bewaren van de gegevens is duidelijk: in gemiddeld veel minder stappen kan de benodigde informatie worden gevonden. Maar er kleeft ook een nadeel aan dit systeem.

Stelt u zich eens voor dat er zóveel artikelen in ons bestand zijn opgenomen dat ze niet allemaal tegelijk in het werkgeheugen van de computer kunnen worden opgeslagen. Het toevoegen van een record heeft, zoals u in het eerder getoonde programma kon zien, tot gevolg dat alle records die erna komen één plaats moeten worden opgeschoven. Zo'n schuifactie kan in het werkgeheugen van de computer in een mum van tijd gebeuren. Maar als hetzelfde karwei op disk plaats moet vinden kost dat aanzienlijk meer tijd.

Laten we dus op zoek gaan naar een opslagmethode die de gegevens laat staan op de plaats waar ze zijn opgeborgen, maar wat verandert aan de onderlinge verbanden. Daarvoor introduceren we volgende keer het begrip 'pointer'.

Harddisk manager voor Windows 3.0

Het programma 'Prompt' geeft voor gebruik onder Windows 3.0 bij elke drive aan hoeveel van de beschikbare capaciteit is benut en hoe de data over de directory's zijn verdeeld. Door de naam van de directory aan te klikken en daarna te kiezen voor verplaatsen of verwijderen is het systeem eenvoudig te optimaliseren. Het programma kan ook bestanden over meerdere drives opsporen. Verder zijn er opties voor bestandscompressie en -encryptie. Om de inhoud van een bestand te bekijken is een druk op de muisknop voldoende. Met behulp van de viewers kunnen een groot aantal bestandsformaten (waaronder Wordperfect, dBase, Lotus, Excel, Word, PCX, TIFF) worden getoond, zonder dat eerst de bijbehorende toepassing moet worden opgestart.

Voor meer informatie:
Fenestrac BV
Den Haag
Telefoon 070-3615706

ALR lanceert Intel 80486SX

Het verschil tussen de standaard 80486 processor en de nieuwe SX-uitvoering is dat bij de SX geen gebruik wordt gemaakt van de co-processor.
ALR brengt de 80486SX in twee modellen: een desktop, die ook als server kan dienen en een zogenaamd 'slim line' model, dat ingezet kan worden als werkstation in een netwerkomgeving. ALR is bekend om de modulaire opbouw. Zo kan men in een handomdraai de CPU onderling verwisselen (ook tussen MCA en Eisa) of upgraden. Het is dus niet nodig de volledige moederkaarten te verwisselen. Bovendien kan naar eigen inzicht het cache-geheugen worden aangeschaft.
Voor gebruikers die hun ALR-computer op een goedkope manier de kracht van een rekenkundige co-processor willen geven, biedt ALR de SuperCharged 486CPU/Maths chip. Die zorgt volgens opgave voor een snelheidswinst van 25%.

Voor meer informatie:
Systel Automatisering BV
Herensingel 73
2032 RT Haarlem
Telefoon 023-339101

PostScript card

Canon Business Machines Nederland BV introduceert voor de laserprinter LBP-4 een Adobe PostScript card.
Met deze card kan de LBP-4 niet alleen beschikken over de vele mogelijkheden die Canon's eigen taal CaPSL (Canon Printing System Language) biedt, maar ook de toepassingen van PostScript benutten. De kaart bevat 35 PostScript fonts. Het geheugen van de LBP-4 moet vóór installatie worden uitgebreid met 1 Mb.

Voor meer informatie:
Canon
Postbus 1500
2130 HA Hoofddorp
Telefoon 02503-70123

3,5' herschrijfbare optische media

PDO Professional Media is begonnen met de produktie van 3,5' herschrijfbare optische schijfjes. Dit nieuwe medium, met een capaciteit van 128 Mb, voegt zich naar de voorgestelde ISO standaard 10090 en is gebaseerd op dezelfde magneto-optische technologie als de 5,25' herschrijfbare schijven.
In tegenstelling tot de ISO standaard voor 5,25' media bevat de ontwerpstandaard voor 3,5' schijfjes een 'Read Only Memory' (ROM) optie. Hierdoor kunnen deze schijfjes een functie hebben die zich laat vergelijken met die van de CD-ROM. Het unieke van het 3,5' systeem in vergelijking tot andere computer-opslagsystemen is dat het met één drive zowel inspeelt op de behoefte aan gegevensverspreiding tegen lage kosten als op de vraag naar een goedkope mogelijkheid tot dataopslag.

Voor meer informatie:
PDO Professional Media
Postbus 1310
3430 BH Nieuwegein
Telefoon 03402-78911

Pocket faxmodem

De Dynalink 9624P is een pocket faxmodem dat zowel op het lichtnet als met de meegeleverde accu werkt. Het modem zendt en ontvangt met een snelheid van 9600 bps en voert dat werk uit 'op de achtergrond', zonder dat de gebruiker er iets van merkt. Bij een slechte lijn valt het faxmodem automatisch terug naar een lagere snelheid.
De meegeleverde software (Bitfax en Bitcom) ondersteunt de conversie van WP, ASCII, Ventura, WordStar, IMG, TIFF, PCX en TIF-files naar faxformaat.

Verder is onder meer een mailboxfunctie aanwezig, waardoor verzending van bestanden naar meerdere faxnummers mogelijk is.
Het modemgedeelte is V21, V22 en V22bis Hayes compatibel. Automatisch wordt een onderscheid gemaakt tussen binnenkomend fax- en modemverkeer.

Voor meer informatie:
2L computers
Postbus 192
3870 CD Hoevelaken
Telefoon 03495-36294

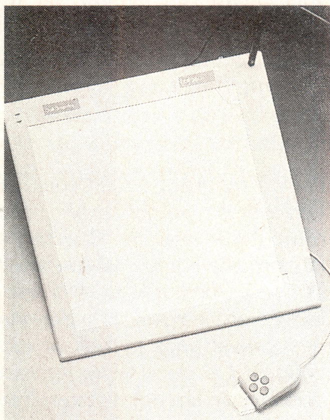
TNB-301 Notebook Aashima

De nieuwe notebook computer van Aashima Technology weegt slechts 2,9 kg. Het systeem bezit de volgende kwalificaties: een 386sx Intel processor, een LCD/VGA beeldscherm met 640 x 480 pixels en achtergrondverlichting en een diskettestation voor 3,5 inch floppies met een capaciteit van 1,44 Mb. Het interne-geheugen is 2 Mb. De capaciteit van de ingebouwde harde schijf is 20 Mb.

Voor meer informatie:
Aashima Technologie BV
Nikkelstraat 8-10
2980 GC Ridderkerk
Telefoon 01804-30833

Windows 3.0 driver Océ G6400

Dankzij een nieuwe aansturing kunnen de digitizing tablets uit de G6400 serie van Océ Graphics nu ook gebruikt worden met Windows 3.0. De nieuwe aansturing maakt menukeuze en digitaliseren via Windows 3.0 eenvoudiger en nauwkeuriger. De driver wordt op diskette geleverd, compleet met handleiding.
De digitizing tablets van de G6400 serie kunnen worden gebruikt voor CAD/CAM en grafisch ontwerpen. Met de nieuwe Windows 3.0 aansturing kunnen technisch ontwerpers met grote accuratesse gegevens invoeren, bestaande tekeningen digitaliseren en menu's kiezen. Werktekenaars en ontwerpers kunnen er illustraties mee maken via op PC-gebruik gebaseerde illustratieprogramma's, zoals Micrografx Designer en Adobe Illustrator.

Voor meer informatie:
Océ Graphics
Postbus 800
5201 AV 's-Hertogenbosch
Telefoon 073-815815

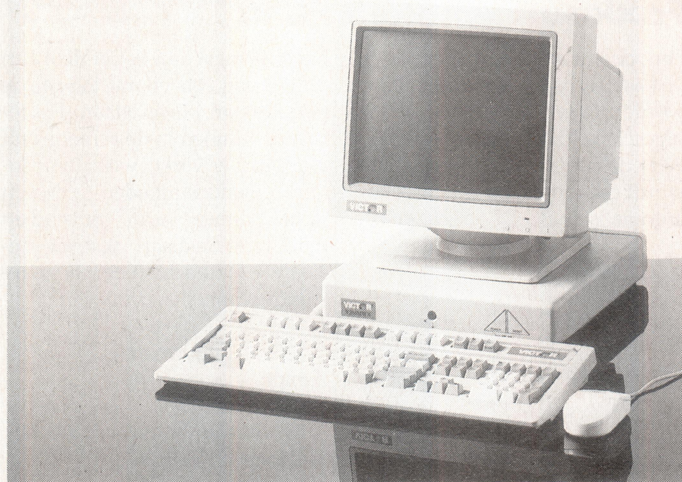
De informatie

De informatie in de rubriek 'Marktinfo' is afkomstig van leveranciers en producenten. Dat geldt ook voor de specificaties die worden genoemd en een eventueel oordeel over de kwaliteit van een produkt.

Nieuwe LAN-werkstations

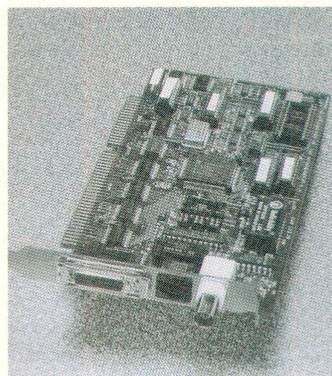
De nieuwe serie van Victor speelt in op de sterk groeiende behoefte aan specifieke LAN-werkstations. Het basismodel uit de serie is de V286MW met 12 Mhz 80286-processor, gevolgd door de V386MWX met 16 Mhz 80386SX-processor. Het topmodel, de V386MW, is uitgerust met de volledige 32/32 bit 25 Mhz 80386DX-chip. Alle systemen kunnen worden voorzien van een rekenprocessor en hebben een tot 8 Mb uitbreidbaar werkgeheugen.

Voor meer informatie:
Victor Technology BV
Breda
Telefoon 076-230300

Tulip netwerk controller kaart

Tulip Computers het assortiment uitgebreid met een netwerk controller kaart. Deze 16 bit Ethernet kaart is geschikt voor single en multi-tasking besturingssystemen. Bj de ontwikkeling is gebruik gemaakt van een volledig geïntegreerde 32 bit controllerchip, gecombineerd met busmastering. Hierdoor kan gebruik worden gemaakt van de optimale capacteit van Ethernet.

Eén van de belangrijkste kenmerken is dat er drie verschillende Ethernet interfaces aanwezig zijn: BNC (dun Ethernet TE), RJ-45 (UTP) en AUI. Hierdoor kan de kaart worden gebruikt in elke Ethernet-omgeving, onafhankelijk van de bekabelingsstructuur. De kaart is volledig instelbaar via de software, er zijn dus geen jumpers aanwezig.

Voor meer informatie:
Tulip Computers Nederland BV
Postbus 3337
5203 DH 's-Hertogenbosch
Telefoon 073-405222

Irma WorkStation voor Windows

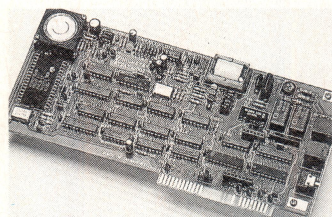
Met 'Irma WorkStation for Windows' speelt DCA in op de verschillende communicatiebehoeften van Windows gebruikers. De software ondersteunt vijf gelijktijdige 3270 sessies in een IBM SNA omgeving, waarbij zowel CUT, DFT, SDLC als Token Ring connecties gebruikt kunnen worden, met IBM of DCA hardware. Daarnaast biedt 'Irma' asynchrone communicatie mogelijkheden, zoals VT100 of VT220 terminal emulatie en file transfer.

Voor meer informatie:
Positronika Nederland BV
Postbus 1145
5602 BC Eindhoven
Telefoon 040-416355

Faxkaart schakelt PC in

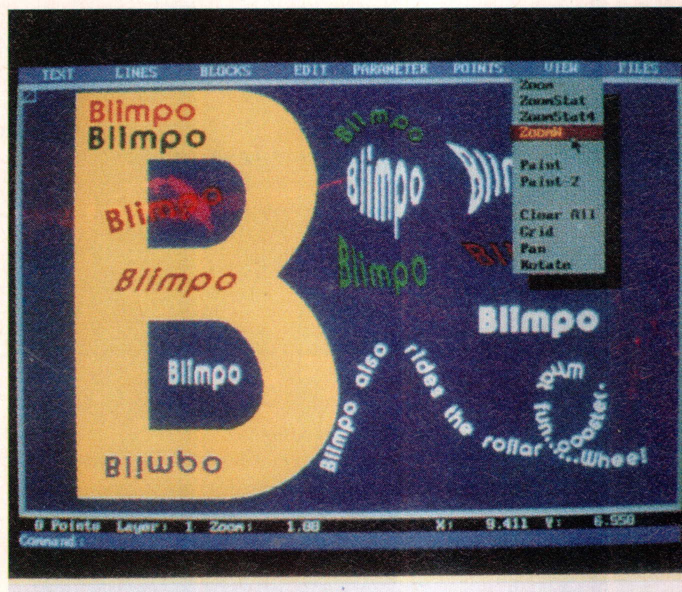
Een bezwaar van de bestaande faxkaarten is dat berichten alleen worden ontvangen als de PC is ingeschakeld. De nieuwe ATFAX-9600 detecteert of een faxbericht wordt ontvangen en zal daarvoor automatisch de PC inschakelen.

Na ontvangst van het bericht kan de PC nog een vooraf ingestelde periode aan bljven staan. Faxberichten kunnen in de achtergrond worden verwerkt, waardoor andere werkzaamheden gewoon door kunnen gaan. Bovendien maakt de faxkaart van de bestaande faxmachine een hoge resolutie scanner en printer.

Voor meer informatie:
Adapt
Kloosterlaan 23
3749 AJ Lage Vuursche
Telefoon 02156-8336

VinylCAD

VinylCAD is een computer ontwerpprogramma, afgestemd op de makers en ontwerpers van logo's, teksten en afbeeldingen. Het pakket met zogenaamde 'drop down' en 'pop up' schermen stelt de gebruiker in staat om snel teksten en afbeeldingen te ontwerpen en te bewerken. VinylCAD bevat standaard drivers voor de aansturing van bijna alle snijplotters. Daarnaast is een 'raster to vector' conversieprogramma ingebouwd, waarmee gescande beelden omgezet kunnen worden naar een VinylCAD file formaat, om verder bewerkt te worden.

Voor meer informatie:
Comrac Systems BV
Jupiterstraat 224
2132 HJ Hoofddorp
Telefoon 02503-21388

Parac 5.1

Parac 5.1 wordt gebruikt voor het verzenden en ontvangen van computerbestanden, directory's en directorybomen tussen twee PC's. Met behulp van de Parackabel worden twee computers via de parallelle poort met elkaar verbonden. Op deze wijze kunnen desktops en laptops met verschillende formaten diskettestations hun bestanden altijd uitwisselen. Ook de communicatie tussen PS/2 computers en oudere XT/AT-systemen is met Parac 5.1 erg eenvoudig. Parac 5.1 kan tevens worden gebruikt voor het maken van een back-up van de harde schijf.

Voor meer informatie:
Cyco Europe BV
Handelskade 49
2288 BA Rijswijk
Telefoon 070-3993054

Framework XE

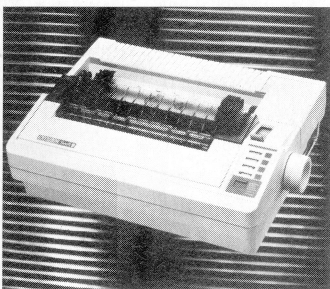
Framework XE is een speciale versie van het Framework III-pakket, afgestemd op de beginnende computergebruiker. Framework XE combineert zeven programma's (tekstverwerking, spreadsheet, gegevensbeheer, bestandsbeheer, grafische toepassingen, E-mail en telecommunicatie) in één pakket. Daardoor heeft de PC-gebruiker hiermee een aantal veel voorkomende toepassingen bij elkaar die voor de dagelijkse werkzaamheden nodig zijn.

Framework XE is zeer gemakkelijk te gebruiken, omdat het is uitgerust met het programma Quick-Start. Dit stelt beginnende gebruikers in staat gebruik te maken van alle basisfuncties van Framework, zonder dat verdere kennis nodig is.

Voor meer informatie:
Ashton-Tate Benelux BV
Postbus 71876
1081 CN Amsterdam
Telefoon 020-5405400

Nieuwe Swift 9 printer

De Swift 9 kan zowel op kettingpapier als op losse vellen printen, met een maximale snelheid van 213 tekens per seconde. Wanneer gebruik wordt gemaakt van één van de drie ingebouwde NLQ (near letter quality) fonts wordt een snelheid van 40 tekens per seconde bereikt. De standaard forms tractor kan zowel in trekkende als duwende stand worden gebruikt, in het laatste geval is kort afscheuren van formulieren mogelijk. De printer is verder voorzien van een papier parkeerstand, zodat losse vellen kunnen worden geprint zonder dat het kettingpapier moet worden verwijderd. Voor het invoeren van losse vellen heeft de Swift 9 een semi-automatische invoer, waarbij de printkop op de eerste printbare regel wordt geplaatst. Via een automatische sheetfeeder kunnen 150 vellen papier achter elkaar worden doorgevoerd.

Voor meer informatie:
Geveke Electronics BV
Postbus 652
1000 AR Amsterdam
Telefoon 020-5861580

Atari ST als notebook

De nieuwe ST-Notebook van Atari meet slechts 30 bij 21 centimeter. Met zijn gewicht van nauwelijks één kilo kan hij zonder problemen overal mee naar toe worden genomen.
De ST-Notebook heeft een geheugencapactiteit van 1 tot 4 Mb, een 20 Mb harde schijf en een toetsenbord met 85 toetsen. De muis is vervangen door een joypad. De ST-Notebook beschikt over een LCD-scherm met een resolutie van 640 bij 400 beeldpunten.
De Notebook is uitgerust met een bus-uitgang, een RS232 interface, een parallelle printerpoort, een DMA-poort en een aansluiting voor een externe diskdrive. Bovendien is een MIDI-interface ingebouwd.

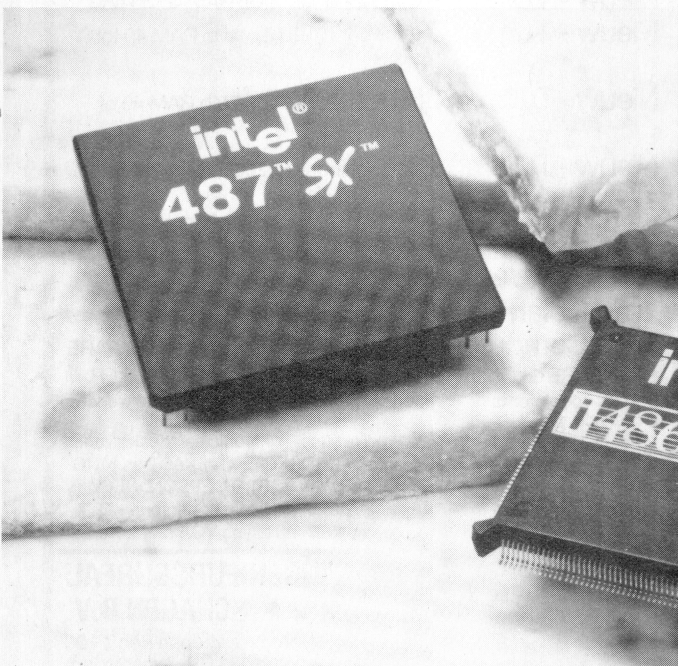
Voor meer informatie:
Atari Benelux BV
Postbus 70
4130 EB Vianen
Telefoon 03473-77272

IBM PS/2 XP 486 systemen

De PS/2 Model 90 van IBM is uitgebreid met twee nieuwe modellen, waarin de nieuwe i486 SX processor is opgenomen. Het kleinste model beschikt over 4 Mb RAM-geheugen en een 80 Mb vaste schijf. Het tweede model heeft 8 Mb RAM-geheugen en een 160 Mb vaste schijf. Daarnaast is de inmiddels bekende XGA grafische adapter aanwezig en een 32 bits SCSI adapter (Small Computer System Interface), met cache geheugen.

Ook in de PS/2 model 95 zal de i486 SX processor worden toegepast, waarbij deze zeer bruikbaar is als LAN-server. Beide nieuwe PS/2 modellen 95 hebben standaard 8 Mb RAM-geheugen en een 160 of 400 Mb vaste schijf.

Voor meer informatie:
IBM Nederland BV
Postbus 9999
1006 CE Amsterdam
Telefoon 020-5133383

'n Bitje Zúúúnig...

heten wij Nederlanders te zijn. Maar dat predikaat geldt ook voor het computerwereldje.
We Zippen, Zappen en Pakken of maltraiteren schijfjes om er toch maar zoveel mogelijk bitjes per vierkante flop op kwijt te kunnen.
We kopiëren software en kopen de door slimme uitgevers op de markt gebrachte 'bijna-handleidingen' om er mee te kunnen werken. En soms doen we zelfs dàt niet, maar sturen de vragen naar een computerblad, want dat kost slechts een postzegeltje.

Op vragen naar de bekende weg geven we dus nooit antwoord, maar ditmaal maken we een uitzondering voor het probleem van **Jan van Berkum** uit Wapserveen, omdat wat hij wil in lang niet alle DOS-manuals wordt behandeld. Jan is zuinig met zijn tijd en wil daarom zijn 20 Mb harddisk in tweemaal 10 Mb splitsen om sneller klaar te zijn met de backup:
Op D wil ik alle vaste programma's zetten en op C m'n wisselende bestanden die ik regelmatig backup. Dat zou dan mooi passen op die Konica 10 Mb floppydrive uit Anykey 140. Ik kan alleen niet vinden hoe ik die schijf moet splitsen. Wel vind ik hoe ik met SUBST een bestand kan promoveren tot drive, maar dat is mijn bedoeling niet.

Eerst een opmerking vooraf. Zet om problemen te voorkomen de programmatuur op C en de bestanden op D en niet, zoals u schrijft, andersom. Het kàn wel anders, maar niet alle programmatuur weet daar weg mee.
Een schijf splitsen in meer dan één partitie gaat met het DOS-commando FDISK. Daar de schijf na het splitsen opnieuw geformatteerd moet worden dient nog één keertje een complete backup te worden gemaakt.
Doe die backup wèl directory voor directory, want een 'overall' kopie via het DOS-BACKUP programma leidt na het halveren van de C-partitie bij het terugschrijven via RESTORE tot een ruimteprobleem. FDISK geeft een menuutje waaruit:

```
3: DELETE DOS PARTITION OR
LOGICAL DOS DRIVE
```

en vervolgens:

```
1: DELETE PRIMARY PARTITION
```

moet worden gekozen. Is dat gebeurd dan kunnen we met de nieuwe indeling beginnen. Eerst maken we de hoofdpartitie door in het hoofdmenu te kiezen voor:

```
1: CREATE DOS PARTITION OR
LOGICAL DOS DRIVE
```

en vervolgens:

```
1: CREATE PRIMARY DOS
PARTITION
```

FDISK vraagt dan of we de héle schijf willen gebruiken. Het antwoord daarop luidt dus NEE. Daarna kunnen we de gewenste grootte opgeven in Mb's (10) of in een percentage (50). Oudere versies stellen die vraag niet maar willen een cylindernummer hebben. We nemen dan het getoonde (hoogste) cylindernummer, delen dat door twee en voeren de gevonden waarde in.
Vervolgens maken we de tweede partitie door in het submenu te kiezen voor:

```
2: CREATE EXTENDED PARTITION
```

en kennen de rest van de ruimte aan deze partitie toe. Daarna kiezen we in het hoofdmenu voor:

```
2: SET ACTIVE PARTITION
```

om C als PRImary (opstart) partitie te benoemen.
Tenslotte starten we de machine op vanaf de DOS-diskette en formatteren C met:

```
FORMAT C:/s
```

en D zònder die /s. De zaak is dan voor elkaar en de partities kunnen worden gevuld. Vergeet niet de commando's in AUTOEXEC.BAT (path!) nadrukkelijk te voorzien van een verwijzing naar C:, zodat alles ook vanuit D: te bereiken is.

Mesje

Paul de Bie uit Groningen is ook al zo'n zuinig type. Hij wil van zijn goedkope double density floppen dure high density exemplaren maken. Daar zijn apparaatjes voor in de handel die het daarvoor benodigde gaatje in de flop stansen. Maar zelfs dàt was hem te duur. Dus:
..sneed ik met een Stanley-mes nogal grof een gat in de diskette en formatteerde hem op 1,44 Mb. En dat ging foutloos. Nu wil ik wel eens eventjes van de heren fabrikanten weten hoe dit nu eigelijk zit. DD diskettes van een gerenommeerd merk kosten zo rond de f 25,- tot f 30,-, terwijl de HD schijven bijna het dubbele of meer kosten.

Inderdaad is uiterlijk het enige verschil tussen een DD en een HD diskette dat gaatje. Daarop checken veel (maar lang niet alle!) AT's af of er wel een HD diskette inzit. Maar er is meer verschil. De magnetische laag van een HD diskette is kwalitatief beter. De gewone 3,5 inch DD diskettes van de grote merken worden doorgaans getest tot 1 Mb, dus dat stapje naar 1,44 Mb lukt vaak nog wel. Maar dan ben je wel de 'reserve' kwijt die die fabrikant er in bracht om te zorgen dat die flop het na een jaar nog steeds doet, want dat laagje slijt wèl. Gebruik ze dus nooit voor backup-doeleinden, want er komt gegarandeerd een dag dat je je met dat mesje lelijk in de eigen vingers blijkt te hebben gesneden.

Spoor 34

In Anykey 141 hadden we het over de mogelijkheid om met behulp van een Multi IO-kaart en een speciale controller high density diskdrives in een XT te bouwen.
Dat de afloop onvoorspelbaar is blijkt uit een aantal reacties. Neem bijvoorbeeld **Fred Lavino** uit Nijmegen:
Het gaat bij mij om een 3,5" 1,44 Mb drive als A:, die het bij het eerste schijfje prima doet, maar vervang ik dat schijfje door een tweede, dan krijg ik met DIR tòch weer de index van de eerste. Overigens gaat ook het formatteren niet goed. Ik krijg dan de melding 'Track 0 bad'.

Om met dat laatste te beginnen, die melding komt doorgaans als geprobeerd wordt een DD schijfje als HD te formatteren. Bij Paul de Bie van de vorige vraag lukte het, maar dat gaat niet altijd op. Koop voor die drive dus de duurdere HD schijfjes als u op 1,44 Mb wilt formatteren.
Nu dat DIR-probleem. Iedere keer als een XT drive-controller een DIR-opdracht krijgt voor een floppydrive leest hij even op het schijfje of het nog steeds dezelfde is. De nieuwe controller doet dat niet, want daarvoor heeft hij - net als AT's - een aparte aansluiting met de drive (spoor 34), die detecteert of de flop eruit is geweest (zie ook Anykey 138). Waarschijnlijk moet deze op uw drive nog doorverbonden worden. Dat gaat meestal eenvoudig met een jumpertje op de drive.

Dat dat spoor moest worden doorverbonden was ook de conclusie van **Olger Diekstra** uit Oss. Hij verving z'n oude controller door de nieuwe en kreeg toen prompt problemen met z'n andere -originele - 360 Kb drive:
Na veel zoeken, overleggen en puzzelen kwam ik tot de conclusie dat draadje 34 op de drive-kabel nu opeens wèl gebruikt wordt zoals op een AT. Maar de oude XT-drive gebruikt dat spoor (waarschijnlijk?) niet.

Als u geluk heeft en die drive is niet al te antiek, dan zit er ook zo'n jumpertje op of kan dat spoor nog worden doorgesoldeerd (documentatie!). De kans is echter groot dat uw drive die functie niet kent en dan valt er weinig aan te doen. Bij de wat later op de markt gekomen 720 Kb 3,5 inch drives voor XT's is daar doorgaans wèl rekening mee gehouden.

Onder redactie van Harm-Jan Wieringa en Ed Baars

Megaflop (2)

Hij kwam in de eerste vraag al even ter sprake en in Anykey 140 schreven we er ook al over: de Konica 5101 10,7 Mb floppydrive. We vroegen toen gebruikerservaringen en die kregen we van enkelen onder u.

Joop Maas uit Boekelo houdt het kort. Hij is gewoon heel tevreden, vooral omdat zijn harddisk slechts 10 Mb groot is. Hij werkt inmiddels al een jaar met deze drive.
Wil van Bladel uit Westervoort gebruikt hem als extra harddisk aan zijn Commodore PC-20III. Wil pakte uit met een aantal snelheidstesten die we hier niet in extenso opnemen, omdat ze specifiek voor zijn machine en zijn harddisk zijn. Ze komen er echter op neer dat zijn harddisk tweemaal zo snel was als de Konica, maar dat de Konica weer tweemaal zo snel was als zijn 3,5 inch floppydrive.
Met de inbouw en de - geheel menugestuurde - installatie had Wil geen problemen en ook zijn DOS 3.x werkte prima samen met Konica. Alleen PC-TOOLS en NORTON herkennen het formaat niet en zijn dus onbruikbaar.

Dat laatste is ook de klacht van een overigens tevreden **Egbert Boertien** uit Rotterdam, die vooral de optimaliserings-programmatuur van NORTON en PC-TOOLS mist. Ook de backup- en format-versies van beide pakketten lopen niet. Gelukkig worden die twee laatste programma's in een Konica-versie meegeleverd. Egbert wijst er nog op, dat de Konica 5,25 inch 360 Kb en 1,2 Mb floppen moeiteloos kan lezen, maar absoluut NIET kan beschrijven. Wie alleen een 3,5 inch drive heeft en met de Konica twee vliegen in één klap denkt te slaan komt dus bedrogen uit.
Nog wat laatste gegevens. De Konica werkt met een SCSI interface, de transfer rate is 1,2 Mb/s, de access time is 20 ms (track to track), 120 ms (maximaal) en 75 ms (gemiddeld). De sectorgrootte is 512 bytes, er gaan 8 sectoren in een cluster en het aantal clusters bedraagt 2618.
Wie nu nòg niet voldoende weet moet maar bellen met de helpdesk van Holland Systema, 03200-72200.

Ventura

Het zal je maar gebeuren. Heb je een Headstart XT waar je moeiteloos een geheugenvreter als Ventura op hebt lopen en dan koop je een dikke 386sx AT die daar 'te klein' voor blijkt. Het overkwam **Ch. Demeijer** uit Hoogeveen:
Bij het opstarten van Ventura krijg ik de boodschap dat er onvoldoende geheugen beschikbaar is. Maar als ik het systeem zèlf opstart zie ik dat er 64 Kb High Memory en 320 Kb Extended Memory aanwezig is. Is het mogelijk om Ventura zodanig (met een .bat-file) op te starten dat al mijn residente programma's worden verwijderd, of liever nog, in het extended memory worden gezet?

Collega-redacteur Frans Kors daarover:
Dat het op die XT wèl lukte komt waarschijnlijk omdat u op die Headstart werkte met een lagere (3.x) DOS-versie, die veel minder ruimte vraagt dan de 4.x-versie. Een oplossing zou dus zijn om terug te gaan naar DOS 3.30 (daar loopt Ventura prima op) en er voor te zorgen dat het aantal buffers in CONFIG.SYS niet boven de 20 uitkomt. Mooier is het om gebruik te maken van een EMS-manager die vaak bij een 80386-machine wordt meegeleverd. Zo'n driver zet de 320 Kb (384-64) extended memory om in expanded memory, waardoor het voor Ventura bereikbaar wordt. Een goede en niet dure Memory Manager is QUEMM 386 v5.1 van Quarterdeck, of 386-MAX v5.1 van Qualitas. Maar u kunt ook teruggaan naar DOS 3.30 en wachten op DOS 5.0, waarin de geheugenperkingen van de vorige versies zijn opgelost. Iets wat trouwens ook het geval is met het nu al leverbare DR-DOS (DR staat niet voor Dokter, maar voor Digital Research).

Met dit antwoord is ook **G. 't Mannetje** uit Goedereede een stapje verder. Hij heeft een Tulip AT met 1 Mb (640 + 384 Kb) en probeerde zijn stukje 'hoge' geheugen op een andere manier in te zetten:
Als ik het BACKUP-programma van PC-TOOLS 5.5 start krijg ik de melding dat er te weinig geheugen aanwezig is. Als ik dan bijvoorbeeld het residente programma FASTOPEN uit mijn CONFIG.SYS verwijder dan is er geen vuiltje meer aan de lucht. Ik dacht het probleem te verhelpen door in CONFIG.SYS een RAM-drive (een denkbeeldige floppydrive die een stukje intern geheugen inneemt, E.B.) te installeren in de 384 Kb extended geheugen, om daarin mijn COMMAND.COM, FASTOPEN en de buffers resident te zetten. Dit lukt echter niet. Waarom niet?
Overigens meldt mijn machine bij het opstarten: '640 Kb 000 Overbase Memory, 384 Kb extended Memory'. Wat is Overbase Memory?

Het maken van een RAM-drive in het extended geheugen helpt niets, omdat de machine niet weet dat die drive in het interne geheugen zit. En de grap van residente programmatuur is nu juist dat het NIET op de 'trage' flop staat, maar reeds geladen is. Het is te vergelijken met een te klein handschoenenkastje in een auto. Je kunt er dan wel een kastje naast fabrieken om daar je zonnebril in op te bergen, maar als je dat tweede kastje 'kofferbak' noemt dan zal de meegenomen lifter op de vraag: "wil je mijn zonnebril even aangeven, hij ligt in de kofferbak" rustig afwachten tot de eerstvolgende koffiestop.

Overbase?

De term Overbase-Memory is voor ons nieuw, maar we vermoeden dat dit hetzelfde is als UMB's (Upper Memory Blocks). Dit zijn stukjes vrij geheugen, die wel onder die 1 Mb adresgrens zitten, maar op een plaats waar normaal geen geheugen zit, althans zo hadden de XT-ontwerpers besloten. Philips en Headstart PC's hebben dit geheugen vaak wel (128 Kb), maar het kan op XT's eigelijk alleen gebruikt worden voor RAM-disks. Het zit dan op de adressen C0000 tot E0000 (hex). Voor de duidelijkheid: XT's kunnen (via DOS) niet hoger adresseren dan 640 Kb, maar kunnen (via de processor) wel degelijk tot 1024 Kb (1 Mb) komen. Dat hoeft echter niet te betekenen dat het tussenliggende gedeelte ook is volgeprikt met geheugenchips (een deel zit ook op de videokaart, zie ook het stukje 'Woonwagens' in Anykey 136). Voor geïnteresseerden hebben we een overzicht van de meest voorkomende geheugenindeling. Maar voor uitzonderingen willen we de brandstapel niet op...

```
De Standaard Wereld:
(waarin bij XT's soms lege stukken)
00000-9FFFF/0000-0640 = 640 K werkgeheugen
A0000 AFFFF/0641-0704 =  64 K Video-RAM bij EGA en VGA
B0000 B7FFF/0705-0736 =  32 K Monochrome videobuffer
B8000 B8FFF/0737-0768 =  32 K CGA videobuffer

De Wilde Wereld:
(waarin bij XT's soms RAM-disks)
C0000 C7FFF/0769-0800 = 32 K Video-BIOS EGA/VGA
C8000 CFFFF/0801-0832 = 32 K BIOS XT HD-controller
                        èn/of eventuele netwerkzaken

De Vrije Wereld:
(Soms in XT's, soms niet)
D0000 DFFFF/0832-0896 = 64 K Soms netwerkzaken
E0000 EFFFF/0897-0960 = 64 K XT: altijd vrij
                             AT: soms vrij, soms BIOS-ROM

En tenslotte Read Only, óók XT's:
F0000 FFFFF/0961-1024 = 64 K Altijd BIOS-ROM
```

Himem?

Nòg zijn we niet klaar met dat hoge geheugen. **Rob Koopman** uit Diemen heeft op zijn AT 2 Mb intern geheugen waarmee zijn WINDOWS prima werkt:
...maar als ik niet-WINDOWS programmatuur wil draaien krijg ik 'out of memory' meldingen. Ik stuur mijn CONFIG.SYS maar even mee...

En daarin staat de parameter: DEVICE=C:\HIMEM.SYS. Velen denken dat daarmee de lift tot boven de 1 Mb reikt. Helaas geldt dat voor slechts één verdieping.

Veel vragen die we voor deze rubriek binnen krijgen moeten we terzijde leggen, omdat ze te summier zijn over de gebruikte configuratie en DOS-versie (vaak zit een foutje in een onverwachte hoek). Een drieregelig briefje (dat komt voor!) heeft dus weinig kans op beantwoording. Ook is het voor ons een stuk gemakkelijker als we uw telefoonnummer hebben voor het verkrijgen van aanvullende informatie.
Klachten over leveranciers horen hier niet. Zo ook vragen die door een simpel telefoontje met de leverancier/importeur kunnen worden beantwoord.
En dan de postzegels... Sommige briefschrijvers sluiten die bij voor een persoonlijk schriftelijk antwoord. We aanvaarden die postzegels in dank, maar terugschrijven is ècht onbegonnen werk.

Daar AT's met 1 Mb geheugen (de fabrikanten leren het nóóit...) soms nog een extra stukje van 64 K bóven de 1024 Kb hebben wordt dat met die HIMEM regel bekend gemaakt. U hebt daar echter weinig aan, want slechts enkele programma's (WINDOWS bijvoorbeeld) kunnen daarmee uit de voeten. QUEMM en 386MAX (vanaf v5.1) trekken de lift tot boven de wolken en zitten daarbij WINDOWS niet in de weg. Want dat kan óók nog gebeuren, maar daarover een volgende keer.

Pieptoon

C. H. Putmans uit Maastricht werkt al jaren probleemloos met een CAF XT. Maar de laatste paar weken...:
Als hij enkele uren uitstaat en ik schakel hem weer in dan is er niets aan de hand, maar doe ik dat een dag later dan krijg ik een constante pieptoon. Het toetsenbord werkt dan niet. Pas als ik met de reset-toets opnieuw opstart is alles weer normaal (NB. Ik heb GEEN klokkaart met batterij!)

Bij een aantal machines betekent die 'opstart-pieptoon' dat er iets mis is met de voeding. Zoiets kan verschillende oorzaken hebben. Misschien is uw voeding aan de krappe kant en hebt u er onlangs een nieuwe kaart bijgestoken. Of misschien schakelt u de machine in met de schakelaar op de verdeeldoos, met daarin ook de printer, een extern modem en (berucht!) de trafo van een halogeen bureaulamp. Dan is meteen verklaard waarom de machine na een reset wat meer 'lucht' heeft.
Is dat allemaal niet het geval, dan is de voeding dus aan vervanging toe.

Opvoersetje?

Jorrit IJpenberg uit Midwolde wil graag weten of de 80286 niet kan worden vervangen, bijvoorbeeld door een 80386sx, want:
Beiden zijn per slot van rekening 16 bits processoren, ook al doet de laatste alsof hij een 32 bits processor is.

De 80386sx is nu juist een 32 bits processor, die naar buiten doet alsof hij een 16 bits processor is. In theorie zou het vervangen van de 80286 door de 386sx wel kunnen (mits de kloksnelheden kloppen), maar de 286 en de 386sx zijn niet 'pin-compatibel': ze hebben hun pootjes niet op dezelfde plaats. Er zijn hiervoor wel weer adapters op de markt, maar die zijn niet goedkoop.

Maar Jorrit was nog niet klaar. In de serie 'De wereld van assembler en debug' in HCC Nieuwsbrief 133 las hij hoe op een 16 bits processor 32 bits berekeningen uitgevoerd kunnen worden.
Er werd voorgedaan hoe men kan optellen, aftrekken en vermenigvuldigen met 32 bits getallen. Echter het delen werd niet behandeld. Ik heb zelf geprobeerd een delingsalgoritme te vinden, maar het enige wat lukt is herhaald aftrekken in een lus. Weet iemand een betere manier?

Wij konden ook niets beters bedenken, maar misschien zien we iets over het hoofd. Wie schrijft?

J. Bömer uit Terborg heeft een Commodore PC1/640 Kb met een expansionbox, waarin drie slots, een 20 Mb harddisk en een gecombineerde CGA/Hercules kaart. Maar:
...sommige CGA-programma's (o.a. Banner) kunnen die CGA-mode niet vinden. Waarom niet? Nu kan ik er natuurlijk een CGA-kaart bijplaatsen maar dan moet ik volgens een servicemonteur de originele kaart uitschakelen. Hoe doe ik dat zonder de machine telkens open te maken?

Mighty Bombjack

Het in 1986 uitgebrachte Bombjack werd wegens groot succes snel opgevolgd door Bombjack II. Na ruim drie jaar wachten ligt nu de derde versie, Mighty Bombjack, in de winkels. Het spel gaat over Jack, de laatste van de drie gebroeders Mighty. Jack's twee oudere broers werden door de boze koning Beelzebut verslagen in hun poging de goede koning Pamera te redden.

Goed boek
Hoewel Mighty Bombjack er grafisch mooi uitziet is het spel nauwelijks met het toetsenbord te bespelen. Met een joystick gaat het wel, maar na een half uurtje spelen had ik het wel gezien. Hoewel het programma over zeventien niveaus, 250 schermen en vier mogelijke einden beschikt, kan het geheel maar matig boeien. Voeg daar de hoge aanschafprijs aan toe, dan moet ik concluderen dat het geld wat mij betreft beter aan een goed boek is te besteden.

Robert Schouten

Mighty Bombjack

Elite/Tecmo
(import U.K.)
Prijs: £ 25,50
PC XT/AT (EGA, CGA)

Grafisch:	***
Geluid:	**
Spelplezier:	**
Prijs/prestatie:	**

Eye of the beholder

Eye of the beholder is één van de spelen uit de 'Advanced Dungeons & Dragons' serie. De 'Eye of the beholder' speelt in de onderaardse kerkers van Waterdeep. In de (Engelstalige) handleiding staat uitvoerig vermeld wat er aan de hand is en wat er zal moeten gebeuren. Die handleiding is onontbeerlijk. Wie de Engelse taal niet machtig is kan dit spel nauwelijks spelen.

Doolhof
Op een EGA monitor ziet het er al direct goed uit: op een VGA nog veel mooier! Het openingsbeeld vertelt de bedoeling van het spel. Simpel gezegd: vernietig alle criminelen en kom levend uit het onderaardse doolhof. Het spel is moeilijk. Na enige tijd spelen is nog niet goed duidelijk hoe je verder moet. Griezelige monsters ga je te lijf door voorwerpen naar ze te gooien. Het maakt niet veel uit of dat nu een zwaard of een tas is. Het monster gaat dood of hij put jouw mensen zó uit dat ze bewusteloos raken of doodgaan. Al met al is Eye of the Beholder een fraai grafisch 3D spel waar uren, dagen, maanden voor nodig zijn om het helemaal uit te spelen. *Patrick Schimmel*

Eye of the beholder

U.S. Gold
PC XT/AT (winter 1991 ook voor Amiga)
VGA/MDGA/EGA/CGA en Tandy 16 kleuren
(Ook leverbaar voor Amiga)
640 K RAM. 5.25 inch
Prijs: ƒ 119,-

Grafisch:	*****
Geluid:	***
Spelplezier:	*****
Prijs/prestatie:	****

Sorcerers get all the girls/Spelcasting 101

De één kan uren, dagen of zelfs maanden zoet zijn met een puzzel, de ander vermaakt zich liever met het snellere 'zipblast'em-zap' werk. Met Spelcasting 101 (S101) van Legend wordt duidelijk op de eerste groep gericht. Geen vingervlugge actie, maar rustig via logisch denkwerk naar de oplossing(en) zoeken.

Animatie
Hoewel rijkelijk voorzien van plaatjes, met daarin en hier en daar zelfs wat animatie, blijft Spelcasting 101 een tekst-adventure. Men heeft geprobeerd het gebruik van het keyboard tot een minimum te beperken. Alle opdrachten die het programma kent staan in een menu. Door het klikken van de woorden kunnen verschillende opdrachten in een zin gemaakt worden. Zelf vond ik deze werkwijze omslachtig. Gelukkig kan men ook kiezen uit een combinatie van muis en toetsen. In de 'half mode' kan je onderaan de opdrachten intikken en bovenaan het scherm staat het plaatje met links daarnaast een kompasroos met de mogelijke richtingen. Zo word je niet constant in de war gebracht door alles wat je meeneemt en wat je ziet, als je in 'menu mode' speelt.

Miezerig baasje
Je speelt de figuur van Ernie Eaglebeak, een miezerig baasje die aan de ene kant wordt gekweld door de onbeantwoorde liefde voor zijn buurvrouw Lola en aan de andere kant wordt geterroriseerd door zijn hardhandige, aan de drank verslaafde stiefvader. Om aan alle ellende voorgoed een einde te maken besluit Ernie tovenaar te worden. Net op tijd want zijn stiefvader heeft hem net verkocht aan een handelaar in tweedehands draken, zodat die een man van hem kan maken. Eenmaal ontsnapt aan het ouderlijk huis lijkt het geluk hem op de campus toe te lachen. Ernie heeft hier zijn eerste studentenfeesten en zijn allereerste amoureuze ontmoeting. Helaas voor Ernie is zijn geluk maar van korte duur want op zekere dag staat zijn verwarde moeder voor hem. Voordat Ernie

begrijpt wat er allemaal gaande is wordt hij geveld door een klap op het hoofd. Als hij weer bijkomt blijkt de hele campus uitgestorven. Wat nu? Hoe verder? De uiteindelijke oplossing ligt in fort Blackwand, maar meer vertellen we niet.

Warry Pieket

Sorcerers Get All The Girls
Spellcasting 101

PC XT/AT (VGA, EGA, CGA, Hercules, Tandy)
(Amiga en Atari ST eind 1991)
Minimaal 512 Kb RAM
Ondersteunt muziekkaarten
Muis aanbevolen

Prijs:	ƒ 119,-
Grafisch:	***
Geluid:	**
Spelplezier:	****
Prijs/prestatie:	***

Links

Er gaat niets boven een zondag waarbij de vogels fluiten, de eekhoorntjes door de bomen schieten, de zon je wangen kleurt en de enige gedachte die je bezighoudt de keuze van je club betreft. Niet dat Links hetzelfde biedt, maar het benadert het echte 'golfgevoel' toch aardig. In de 256 kleuren VGA-modus kunnen we genieten van de prachtige omgeving van het Amerikaanse Torrey Pines. Een knappe combinatie van gedigitaliseerde foto's en animatie zorgt ervoor dat Links uitstijgt boven alle andere golfspellen.

Links wordt verkocht in een gedistingeerde zwarte doos, waarin vijf 5,25 inch floppen en een fraai uitgevoerde, zij het iet-wat beknopte handleiding. Hieruit lezen we dat men, om het programma te maken, diverse geografische kaarten heeft geraadpleegd, er met een aantal 'pro's' intensief overleg is geweest en dat men zelfs met een videocamera de golfcourse heeft afgelegd.

Het installeren op de harde schijf, een must voor het spelen van Links, verloopt probleemloos. Het programma neemt ongeveer 1.5 MB in beslag. Aardig detail is het gegeven dat bij de installatie de files van de drie laatste schijfjes tot een grote file worden gesmeed. De aanwezigheid van 540 Kb vrij RAM-geheugen is eigenlijk onmisbaar voor het soepel spelen van Links. Dat er veel aandacht aan de vormgeving is besteed wordt meteen duidelijk als de intro draait. Een soort 'vidiwall' toont een stukje van de golfcourse terwijl de camera van links naar rechts zwenkt (net alsof je naar een beurspresentatie kijkt) en de muziek nog eens extra kracht bijzet. Het programma is menu- en muisgestuurd. In iconen worden de verschillende menuopties weergegeven. Men kan in het hoofdmenu kiezen uit het veranderen van de systeeminstellingen, het veranderen van spelers, oefenen, spelen of een bewaard spel hervatten.

Dat er ook veel aandacht is besteed aan de exactheid van de baan vindt zijn weerslag in de opbouw van het scherm. Als een raster van coördinaten worden de plekken van de baan berekend en getekend. De fijnheid waarmee dit gebeurt kan worden ingesteld, maar bij maximale weergave moet je rekening houden met aanzienlijk langere wachttijden voordat het scherm is opgebouwd. Het spel spelen is eenvoudig. Je hebt er alleen een muis voor nodig - overigens staat in het hoofdmenu de optie waarin is opgenomen hoe je Links met het keyboard kunt spelen - en een beetje snelle reflexen. In het controlepaneel onderaan het scherm is alles in te stellen en wordt tevens informatie gegeven over de hole. Verder krijg je informatie over windrichting en -snelheid. Als je uiteindelijk een club hebt gekozen, is het een kwestie van getimed klikken om de bal te slaan. Een meter in het midden van het controlepaneel geeft kracht en precisie van de slag aan. Een goede slag wordt geprezen met 'Get a hold on that one', een te harde bal wordt vermanend toegesproken 'Get down!'. Verderop wordt er op diverse slagen nog ander commentaar gegeven.

Links is eenvoudig te spelen en verschrikkelijk fraai om naar te kijken. Er zijn momenteel drie verschillende banen beschikbaar. Links blijft net zo lang op mijn harde schijf tot ook de Dutch Open op flop uitkomt. Tegen die tijd zal het 'Looks like I hit the tree Jim...' wel wat minder vaak te horen zijn.

Warry Pieket

Links

Access
PC AT (VGA 256 kleuren)
Minimaal 540 Kb RAM
Ondersteunt muziekkaarten
Muis aanbevolen
Prijs: ƒ 139,50
Prijs extra banen: ƒ 55,-

Grafisch:	*****
Geluid:	****
Spelplezier:	****
Prijs/prestatie:	****

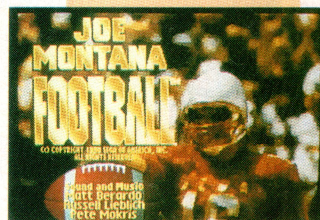

Leverancier:
Homesoft
Küppersweg 63-65
2031 EB Haarlem
Telefoon: 023 - 311241

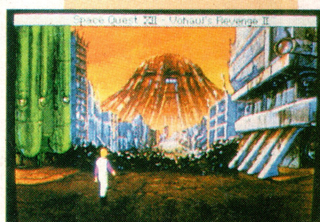
Onder redactie van Edwin Ammerlaan

NIEUW:

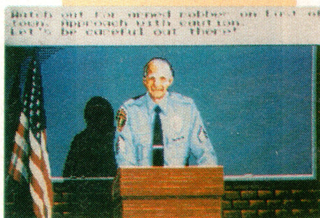
Joe Montana Football
Sega
PC XT/AT (VGA, EGA, CGA, Hercules), 5,25 inch.
Minimaal 640 Kb RAM nodig.
Ondersteunt muziekkaarten.
Prijs nog niet bekend.
Amerikaans football met fraaie plaatjes.

Space Quest IV
Sierra
PC AT (minimaal 286)
VGA, MCGA (EGA versie leverbaar).
Minimaal 640 Kb RAM.
Ondersteunt muziekkaarten.
Muis aanbevolen.
Prijs: ƒ 149,50
Wellicht de fraaiste Sierra-adventure tot nu toe (zie HCC Nieuwsbrief 140).

Hill Street Blues
Krisalis
PC XT/AT, Amiga, Atari
Prijs: ƒ 99,-
Fraaie computer-versie van de nog immer populaire tv-serie.

WAARDERING

*****	= fáááántastisch
****	= zeer goed
***	= goed
**	= matig
*	= slecht

WordPerfect WerkPlaats

In deze tweede werkplaats behandel ik de toetsmacro's voor het zetten van accenten. De volgende keer komen onder andere de macro's voor blokverplaatsing en enige tips van lezers aan de orde. Daarna wil ik het één en ander vertellen over het programma PTR.EXE, waarmee printerdefinities niet alleen kunnen worden bekeken en gewijzigd, maar ook verknoeid...

Ernst Raedecker

Toen ik twee jaar geleden een nieuw paspoort bestelde, bleek de mainframe van de gemeente Amsterdam tot mijn verbijstering mijn naam niet te kunnen spellen als 'Rädecker' met een ä. Zo kreeg ik anno 1989 nog een met de hand geschreven paspoort! Gelukkig voorziet de PC wel in accenten, cedilles en dakjes. Het kost alleen wat moeite om ze te voorschijn te halen.

Toetsenborden

Soms, bijvoorbeeld bij een Duits of Belgisch toetsenbord, staan de letters met accenten al klaar op de toetsen. Maar wie een Engels of Amerikaans bord heeft, moet terugvallen op Alt-137 voor ë, Alt-130 voor é, enzovoort.

Mensen met een IBM PS/2 model zijn beter af. IBM heeft voor deze PC's een speciaal Nederlands toetsenbord ontwikkeld met dode toetsen voor de accenten. Dit bord heeft als nadeel dat de backslash \ alleen bereikbaar is via die vreemde AltGr-toets rechtsonder. De dode toetsen werken pas goed als in de AUTOEXEC.BAT met het programma KEYB.COM de Nederlandse toetsenbordindeling wordt geïnstalleerd. KEYB haalt die indeling uit het bestand KEYBOARD.SYS. Staat dit in de root-directory, dan volstaat de opdracht:

```
keyb nl
```

Staat KEYBOARD.SYS in bijvoorbeeld de map DOS, dan moet dit als volgt aan KEYB worden doorgegeven:

```
keyb nl,,c:\dos\keyboard.sys
```

De twee komma's achter 'nl' zijn verplicht. Tussen de komma's kan het zogenaamde codepaginanummer worden opgegeven.

Wat is eigenlijk een codepagina? In MS-DOS boeken wordt het altijd slecht uitgelegd, maar het is eenvoudig. De extended ASCII-tabel die in het ROM van iedere PC staat, heet codepagina 437. Omdat deze tabel standaard is, hoeft hij niet te worden vermeld. Andere codepagina's zijn softfonts voor EGA of VGA kaarten. Hierbij zijn de bovenste 128 tekens van de extended ASCII-tabel deels vervangen door andere tekens. Bekende codepagina's zijn 860 (Portugees) en 865 (Scandinavisch). In veel boekjes wordt aangeraden de nieuwe internationale codepagina 850 te installeren, maar ik raad dat af. De in het BIOS ingebouwde pagina 437 voldoet voor de Nederlandse taal uitstekend. Bovendien kost zo'n softfont ruimte in het werkgeheugen en worden sommige tekens waarmee je kadertjes maakt verkeerd weergegeven. Wie een Hercules of CGA heeft, kan niet eens een andere codepagina installeren. Ook op een Engels of Amerikaans toetsenbord kan men makkelijk accenten zetten. Hiervoor bestaan utilities als ACCENT, RESKEY of KEYBUI. Ik gebruikte zo'n programma bij WP 4.2. Soms zijn ze geschreven voor het XT BIOS en werken ze onder DOS 4.01 niet goed op een AT (bijvoorbeeld ACCENT 1.0). Men kan MS-DOS 4.01 dwingen op de toetsenbordroutine van de XT over te gaan door in CONFIG.SYS te zetten:

```
switches=/k
```

Dan functioneren de oude versies van bovengenoemde programma's goed. IBM'ers en gebruikers van bovenstaande programma's hoeven niet verder te lezen. Ze kunnen ook in WP accenten zetten. Persoonlijk werk ik liever met een macro in WordPerfect dan met zulke residente programma's.

Accenten

Normaal maakt maakt u accenten en bijzondere tekens in WP met de 'compose' of samensteltoetsen Ctrl-2 en Ctrl-V (de laatste vaak als {^V} aangeduid). Deze toetsen doen hetzelfde, maar Ctrl-V geeft de vervelende mededeling "Toets = " onderop het scherm en Ctrl-2 werkt niet in macro's. Als een onbekende lettercombinatie wordt ingevoerd, verdwijnen beide tekens en gebeurt er niets. Een paar voorbeelden:

Combinatie:	Resultaat:
^V ′ e	é
^V " a	ä
^V f -	*f*
^V + -	±

Het vervelende is dat men vrij veel handelingen moet verrichten om een accent op een e te krijgen. Door de ^V in toetsmacros te zetten, spaart men de toetsindrukken <Ctrl> en <V> uit. Om de {^V} in het macro-redactiescherm te krijgen moet twee keer ^V worden ingetoetst. We krijgen dan:

Toets:	Inhoud macro:
′	{^V}′
‘	{^V}‘
"	{^V}"

Hierna zijn de aanhalingstekens dode toetsen geworden. Een é maak je dan gewoon met ′ e.

Het nadeel van dit systeem is dat je voor een echt aanhalingsteken altijd ′ ′ of " " moet intoetsen.

```
Toets:          \
Beschrijving:   Accent grave
Inhoud macro:

\                   {;}druk \ af~
{ALS}{STATUS}&4~    {;}als in gewoon document~
    {Links}         {;}dan cursor onder \~
{ANDERS}            {;}maar stoppen als bv.~
    {STOP}          {;}in F5 bestandenlijst~
{EIND ALS}

{AANROEP}lees~      {;}subroutine, wacht op~
          {;}teken en zet 't in variabele 0~

{COND}"{VAR 0}"~    {;}zie opmerking onderaan~
    "e"~e~"a"~a~"o"~o~"i"~i~"u"~u~
    " "~spatie~"\"~spatie~
    ~
    {Rechts}{VAR 0}
{STOP}

{LABEL}e~           {;}wis de \ en zet er~
    {Del}è{STOP}    {;}een è voor in de~
                    {;}plaats.~
{LABEL}a~
    {Del}à{STOP}    {;}idem met à~
```

```
{LABEL}i~
    {Del}ì{STOP}        {;}enz.~

{LABEL}o~
    {Del}ò{STOP}

{LABEL}u~
    {Del}ù{STOP}

{LABEL}spatie~          {;}laat \ staan en~
    {Rechts}            {;}ga naar rechts.~
{STOP}

{LABEL}lees~            {;}draai een lus, kijk~
{KIJK}0~                {;}steeds of al op toets~
{ALS BESTAAT}0~         {;}is gedrukt~
    {TERUG}             {;}zo ja, terug hoofdprog~
{EIND ALS}
{GA}lees~               {;}zo nee, draai lus~
```

Vergeet je dit, dan verdwijnen het aanhalingsteken en de volgende letter, of er verschijnt "äangenaam" in plaats van "aangenaam". Daarnaast blijft steeds dat " Toets = " zichtbaar. Ik heb daarom gekozen voor een ander systeem.

Voor de accent grave gebruik ik de \, voor de aigu de /. Ik neem liever niet de enkele aanhalingstekens, omdat ik de ' te vaak als gewoon aanhalingsteken tegenkom. Ik heb de listing voorzien van commentaar (tussen {;} en ~), maar adviseer gebruikers om het in een toetsendefinitie zoveel mogelijk weg te laten. Het kost nodeloos geheugenruimte. Maak van een ingewikkelde toetsendefinitie liever twee versies: eentje met commentaar als naslag en een kale versie voor dagelijks gebruik. Eerst de \ macro. Soms wordt in de listing ingesprongen. Dit gaat met de TAB-toets.

De macro drukt de \ af en vervolgt met {ALS}{STATUS}&4. Hiermee wordt getest of WordPerfect in een documentscherm zit. Zo nee, dan stopt de macro meteen. Buiten het pure documentscherm werkt de macro dus niet. Voordeel: vraagt men bijvoorbeeld een document op met Shift-F10 uit een andere directory, dan kan met de \ niet per ongeluk een accent worden gezet. Vervolgens leest de macro de eerstvolgende toetsindruk en bewaart die in variabele 0. Deze variabele wordt onderzocht met {COND}, een soort casestatement in de macro-taal. Het formaat van {COND} is:

```
{COND}variabele~
    waarde1~label1~waarde2~label2~waarde3~label3~...~
```

Als de variabele waarde1 heeft, spring dan naar label1, enz. Vergeet niet de afsluitende tilde, zodat na het laatste label twee tildes komen. Die tildes zijn trouwens een ware vloek. Je ziet ze noch in C, noch in Pascal, noch in BASIC. Ze zijn volkomen overbodige flauwekul die het programmeren alleen maar lastig maken.

Staat in de variabele een klinker, dan springt de macro naar een subroutine. Bij de "e" hoort de subroutine met naam e, bij de "a" eentje met naam a, enz. Die namen van subroutines zijn willekeurig; ze worden aangegeven met {LABEL}. In de subroutine wordt de \ gewist en vervangen door de letter met accent. Bij een spatie of een tweede \ volgt de subroutine spatie, die de cursor gewoon naar rechts zet. Stond in variabele 0 een ander teken, dan volgt de routine na de twee tildes: {Rechts}{VAR 0}{STOP}. De \ blijft staan, de cursor springt naar rechts en het volgende teken wordt gewoon afgedrukt. Hierdoor verdwijnen er geen tekens als na de \ een medeklinker wordt ingetoetst.

De macro / maakt ook breukjes, zodat de keuze niet langer beperkt blijft tot ½ en ¼ (in WP te maken met ^V / 2 en ^V / 4). Toets 2/3 in en de macro maakt ervan: [SUPSRFT]2[supsrft]/[HEEL KLEIN]3[heel klein]. Dit geeft op mijn Deskjet Plus een prachtig effect, vooral als de slash / nog wordt vervangen door de iets schuinere [/:6;6].

Hoe krijgt de macro dit voor elkaar? Hij kijkt of na de / een cijfer volgt. Zo ja, dan onderzoekt hij of direct voor de / ook een cijfer stond. Zo ja, dan zet hij het eerste cijfer in [Superschrift] en het tweede in [Heel klein]. Tevens vervangt hij de / door [/:6;6]:

Programmeurs weten dat het karakter '2' uit '2/3' iets heel anders is dan het getal 2. Iedere programmeertaal maakt dan ook onderscheid tussen numerieke en alfanumerieke variabelen. WordPerfect echter niet. Hoe nu te achterhalen of een ingevoerd teken een cijfer is of niet?

Eerst probeerde ik het met het karakternummer van de cijfers in de ASCII-tabel, maar dat werkte in 5.0 niet. In 5.1 kan men een poging wagen met

Welk toetsenbord?

De meeste PC's worden in Nederland geleverd met een Amerikaans toetsenbord, maar bijvoorbeeld Amstrad en Commodore geven soms een Engels bord mee.

Het Amerikaanse bord heeft boven de cijfers 1 t/m 4 de tekens: ! @ # $. Het Engelse bord: ! " £ $. Wie een Amerikaans bord heeft, doet er goed aan geen toetsenbordindeling te installeren met KEYB.

De Amerikaanse indeling is al standaard in MS-DOS ingebouwd en ieder gebruik van KEYB kost extra geheugen.

```
Toets:          /
Beschrijving:   Accent aigu of breuk maken
Inhoud macro:

/
{ALS}{STATUS}&4~{Links}
{ANDERS}{STOP}
{EIND ALS}

{AANROEP}lees~
                                {;}breukenmaken~
{ALS}{VAR 0}0~                  {;}cijfer ingetoetst?~
    {VERTOON UIT}{MELDING}~
    {Links}{Blok}{Rechts}{Makro Cmnds}39
    {ALS}{VAR 9}0~
       {Backspace}{Del}
       {Lettertype}11{VAR 9}{Rechts}
       /{Lettertype}13{VAR 0}{Rechts}
       {WIJS TOE}9~~{STOP}
    {ANDERS}
       {WIJS TOE}9~~            {;}maak var 9 leeg~
    {EIND ALS}
{EIND ALS}

{COND}"{VAR 0}"~                {;}accentenzetten~
...                     {;}enzovoorts, zie macro \~
```

{NNT} en {TNN}. Na veel gepruts bleek de oplossing eenvoudig: de operatoren > en < geven bij letters altijd de uitkomst onwaar. Alle cijfers 1 tot en met 9 zijn groter dan nul, zodat een vergelijking met nul alleen voor cijfers de uitkomst waar geeft. Zo kan de macro zien of een cijfer of een letter is ingevoerd. Met:

```
{Links}{Blok}{Rechts}{Makro Cmnds}39
```

wordt het eerder ingetoetste teken links van de / in een blok gezet en dit blok gekopieerd naar variabele 9. Dan pas kan de macro bekijken of ook deze variabele een cijfer bevat.
Deze macro werkt zonder meer in WordPerfect 5.1, maar kan op twee manieren worden verfijnd. Allereerst kent 5.1 naast de tien variabelen 0 tot en met 9 ook variabelen met vrij te kiezen namen. En verder kan met het nieuwe {SYSTEEM} commando het stukje met {Makro Cmnds}39 iets netter en sneller worden gecodeerd. We krijgen dan:

```
....
{ALS}{VAR}toets~0~
    {VERTOON UIT}{MELDING}~
    {WIJS TOE}cijfli~{SYSTEEM}links~~
    {ALS}{VAR}cijfli~0~
       {Backspace}{Del}
....
```

Na de eerste aflevering heb ik veel reacties ontvangen. Dat deed me plezier. Door aanhoudende problemen met een nieuwe harde schijf (ik zal het merk niet verklappen) was ik een maand uitgerangeerd en heb ik nog niet iedereen kunnen antwoorden. Wees gerust: de vragen en tips zijn niet vergeten!

K L I K

Maak zelf een PC-agenda door gebruik van batchfiles

Met batchfiles valt veel meer te doen dan op het eerste gezicht mogelijk lijkt. Omdat ze zo primitief werken komt er wat creativiteit aan te pas. Zo valt er leuk te spelen met de datum, waardoor u nooit meer een verjaardag vergeet.

Dick Verheul

Als we in batchfiles gebruik kunnen maken van de datum opent dat veel mogelijkheden: een agenda die telkens bij het opstarten de belangrijke dingen van de dag toont, de datum afgedrukt onder elke geprinte uitdraai of een gelukwens voor een jarige die precies op de juiste dag op het scherm verschijnt.

Toevoeging

Om de datum beschikbaar te krijgen moeten we iets toevoegen aan AUTOEXEC.BAT. Deze batchfile wordt actief als we de computer aanzetten en zorgt er voor dat er allerlei dingen 'vanzelf' gebeuren na het opstarten. Deze AUTOEXEC.BAT laten we eindigen met:

```
DATE < RETURN > TIJD.BAT TIJD
```

Het commando DATE leidt tot de melding:

```
Current date is Sat 5-01-1991.
Enter new date (dd-mm-yy).
```

Als we na dit commando een return geven verandert er niets aan de datum. Achter DATE staat het teken '<'. Dit betekent dat de invoer, die anders van het toetsenbord zou komen, nu uit het bestand 'RETURN' gehaald moet worden. We moeten er dus voor zorgen dat er een bestand RETURN is, dat inderdaad alleen maar een enkele return bevat.

TIJD.BAT

Het teken '>' achter RETURN zorgt er voor dat de uitvoer die anders naar het scherm zou gaan naar het bestand TIJD.BAT wordt geleid. Er wordt dus een bestand aangemaakt dat de melding 'Current date is...' bevat. Dit bestand heet TIJD.BAT en kan dus als batchfile worden aangeroepen. Dat gebeurt aan het einde van AUTOEXEC.BAT met het commando '*TIJD*'.
De batchfile TIJD.BAT zal dus aan DOS de opdracht geven:

```
Current date is Sat 5-01-1991
```

Dit is een geldig commando, als we vooraf weer een batchfile met de naam 'CURRENT.BAT' hebben gemaakt. De inhoud van dit bestand 'CURRENT.BAT' is:

```
ECHO OFF
SET DATUM=%4
IF %3==Sun SET DAG=zondag
IF %3==Mon SET DAG=maandag
IF %3==Tue SET DAG=dinsdag
IF %3==Wed SET DAG=woensdag
IF %3==Thu SET DAG=donderdag
IF %3==Fri SET DAG=vrijdag
IF %3==Sat SET DAG=zaterdag
ECHO Het is vandaag %DAG% en de datum is %DATUM%
```

De opdracht 'ECHO OFF' zorgt er voor dat er tijdens de uitvoering van de batchfile niets op het scherm komt, tenzij we dat uitdrukkelijk willen. In de regels daarna komen de variabelen %3 en %4 voor. Deze staan voor het derde en vierde woord dat achter de opdracht 'CURRENT' stond toen het commando werd gegeven. In dit voorbeeld is het derde woord 'Sat' en het vierde '5-01-1991'. Dus: %3 is de dag in het Engels, %4 is de datum.

Andijvie

We kunnen die datum vastleggen in de *environment-string*. Dit is een soort spiekbriefje voor DOS, waar onder andere in staat wat het 'path' is waar de programma's zijn te vinden en waar command.com staat, als DOS dat nodig zou hebben. Als u wilt weten wat er in de environment-string staat kan dat eenvoudig door vanaf de DOS-prompt het commando *SET* te geven. U ziet dan iets als:

```
PATH=C:\;A:\ COMSPEC=C:\COMMAND.COM
```

U kunt ook zelf allerlei variabelen toevoegen. Als u bijvoorbeeld tikt:

```
SET GROENTE=Andijvie
```

dan komt dat in de environment-string. Dat valt gemakkelijk de controleren door opnieuw 'SET' te tikken.
In het bestand 'CURRENT.BAT' maken we om te beginnen de variabelen DATUM gelijk aan %4. Als u na uitvoering van deze batchfile weer 'SET' tikt, dan zal daar staan:

```
PATH=C:\;A:\ COMSPEC=C:\COMMAND.COM
DATUM=5-01-91
```

Wilt u ook de dag beschikbaar hebben, dan is dat het eenvoudigst via 'SET DAG=%3'. Maar dan krijgen we een Engelstalige afkorting. Het is wel zo aardig om er Nederlands van te maken. Dat gebeurt in de volgende regels van 'CURRENT.BAT'. Let op het dubbele '==' achter %3. Na afloop zal het commando SET dus ook de dag geven: DAG=zaterdag.
Aan het eind van CURRENT.BAT kunt u nog meer commando's opnemen, bijvoorbeeld het staartje van AUTOEXEC.BAT. Misschien wilt u bijvoorbeeld uw tekstverwerkingsprogramma starten.

Agenda

We hebben nu dus de datum en de dag in de environment-string staan. In allerlei andere batchfiles kunt u daar nu gebruik van maken. Elke keer als u in zo'n bestand %DAG% of %DATUM% schrijft zal dat automatisch worden vervangen door de huidige dag en datum. Een toepassing kan een agenda zijn, die u elke ochtend op het scherm laat verschijnen. U maakt bijvoorbeeld een bestand 'AGENDA' met de volgende inhoud:

```
6-01-1992 Geert is jarig
23-04-1991 Om 10.00 vergaderen
30-04-1991 Koninginnedag
15-11-1991 Morgen jarig. Taart halen!
maandag Wasdag!
dinsdag Vuilniszak buiten zetten
woensdag Voetballen
zaterdag Boodschappen doen
```

De lijst kan natuurlijk veel langer zijn. Vervolgens maakt u een batchfile 'AGENDA.BAT'. Let daarbij op de aanhalingstekens:

```
ECHO OFF CLS FIND "%DAG%" AGENDA FIND "%DATUM%" AGENDA
```

Verder zorgt u ervoor dat het DOS-programma FIND.EXE aanwezig is. Het commando FIND zoekt in een bestand alle regels waarin een bepaald woord voorkomt. In het voorbeeld zoekt het eerst alle regels waarin "%DAG%" voorkomt. Dat wordt automatisch vervangen door de huidige dag, bijvoorbeeld zaterdag. Op het scherm verschijnt die dag:

```
— AGENDA zaterdag Boodschappen doen
```

Daarna zoekt FIND alle regels waarin de huidige datum voorkomt. Let er wel op dat u de datum in het bestand 'AGENDA' op de juiste wijze noteert. Meer mogelijkheden zijn eenvoudig te verzinnen. Als u een bestand maakt met de naam '16-11-1991', met een gelukwens voor iemand die op die dag jarig is, kunt u dat bestand eenvoudig op die dag op het scherm toveren. U hoeft slechts aan het eind van 'CURRENT.BAT' toe te voegen:

```
IF EXIST %DATUM% TYPE %DATUM%
```

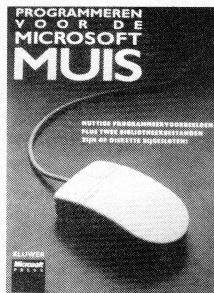
Het is ook mogelijk standaard bij elke geprinte uitdraai de datum te plaatsen door aan een batchfile, waarin de opdracht staat iets te printen, toe te voegen:

```
ECHO %DATUM% > PRN
```

'PRN' is een soort bestandsnaam voor de printer. Alles wat naar het bestand 'PRN' wordt gestuurd zal worden geprint.

Programmeren voor de Microsoft muis

Microsoft
Uitg. Kluwer
ISBN: 90-201-2424-2
312 pag. + flop ƒ 68,50

Bent u ook wel eens jaloers op zo'n gemakkelijke bediening van een commercieel programma met een muis? Wilt u uw eigen programma's wellicht muisbesturing geven? Dan is dit een zeer nuttig boek. Na de geschiedenis van de Microsoft muis wordt al snel ingegaan op de verschillende mogelijkheden voor programmeurs, van gemakkelijk tot moeilijk. Hulpprogramma's, bibliotheekbestanden en voorbeelden staan op de meegeleverde diskette. Alle functies van de huidige Microsoft muis-driver worden behandeld, maar muizen van ander fabrikaat zullen daar in 99% van de gevallen ook naar luisteren.

Het programmeren van de muis wordt gedemonstreerd in de Microsoft versies van de talen Pascal, C, Assembler, Fortran, Basic en Quickbasic. Een kleine appendix gaat in op het gebruik bij Turbo Pascal.
Het boek is wat rommelig opgebouwd. Je krijgt soms de indruk dat men teveel tegelijk wil vertellen. Wellicht is dit het gevolg van het feit dat meerdere mensen aan het boek hebben gewerkt. Zo vergeet men te melden dat alle bestanden tot één bestand zijn gecomprimeerd, dat zichzelf uitpakt bij het aanroepen. Desalniettemin is de schat aan informatie over het programmeren van muizen zeker de moeite waard.

Harm-Jan Wieringa

Werkwijzer

RS-232

Joe Campbell
Uitg. Sybex
ISBN: 90 5160 332 0
203 pag. ƒ 24,50

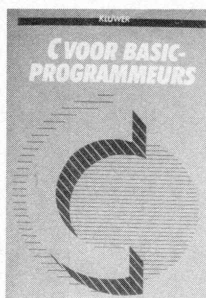
Eerlijk gezegd had ik nooit gedacht dat je over de RS-232 poort van de computer een boekje vol kunt schrijven. Dat blijkt wel degelijk mogelijk te zijn en het is nog een lekker lezend boekje ook. Beginnend bij de oorsprong van RS-232 wordt al snel ingegaan op de technische details, die helaas vaak nodig zijn om een apparaat aan de seriële poort aan te sluiten.

Als u altijd al nieuwsgierig was naar de betekenis van kreten DTR, CTS, TxD, DCE, dan is dit boekje voor u. Een beetje technisch, maar zeer nuttig. Er worden veel voorbeelden gegeven, helaas een beetje op de Amerikaanse markt gericht. Dat maakt de bruikbaarheid zeker niet minder. Het boekje wordt afgesloten met een apart hoofdstuk voor de Mac en een trefwoordenlijst.

Kortom: prettig leesbaar, zeer veel informatie en geschikt voor iedereen die worstelt met een RS-232 poort, op welke computer of welk randapparaat dan ook.

Harm-Jan Wieringa

C voor Basic Programmeurs

Pim Philipse
Uitg: Kluwer
ISBN: 90 201 2429 3
264 pag. ƒ 39,50

Het leek mij een onmogelijke opgave om de taal C uit te leggen aan de hand van BASIC. De twee talen lijken niet erg op elkaar. Toch is de auteur er in geslaagd een leuk werkje te produceren. Na een summiere, algemene uiteenzetting over de taal C wordt voor alle BASIC statements de C-variant uitgelegd. Een hoofdstuk over de C-syntax en een praktijkvoorbeeld besluiten het boek.
De C-voorbeelden zijn volgens de auteur onafhankelijk van een bepaald dialect (zolang het maar TURBO- of MICROSOFT-C is!).

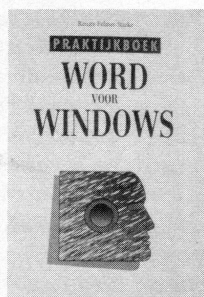
Om goed met het boek uit de voeten te kunnen moet je een gevorderd BASIC-programmeur zijn met een grote dosis parate computerkennis, een goede C-compiler en handboeken. Een beginnende BASIC programmeur redt het niet. Behoor je niet tot de eerste groep dan lijkt mij een goed C-boek een betere keuze. Het is beter om vanaf niets te beginnen dan te tobben met twee talen tegelijk.
Als naslagwerk is dit boek wel te gebruiken, er staan leuke tips en voorbeelden in. Voor ƒ 29,50 is een floppy met de voorbeelden te bestellen.

Conclusie:
Een aardig boekje voor een kleine(?) doelgroep. Aantrekkelijk geprijsd, helder geschreven, maar zeker geen opleiding tot C-programmeur.

Kees Klootwijk

Praktijkboek

Word voor Windows

Renate Felmet-Starke
Uitg. Sybex
ISBN: 90 5160 2707
320 pag. ƒ 69,-

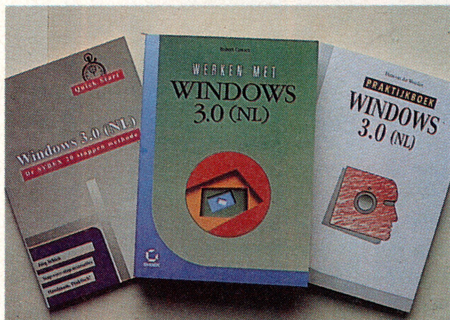
Tussen nu en 1995 krijgen alle basisscholen in Nederland één of meer AT's met daarbij o.a. Word voor Windows. De firma Microsoft zal daar niet meteen profijt van hebben, maar zeker is dat de firma WordPerfect zich met recht zorgen mag maken. Immers, alle Nederlandse onderwijzers worden bijgeschoold om met deze tekstverwerker om te kunnen gaan, je mag verwachten dat ze in ieder geval een deel van hun kennis doorsluizen naar de leerlingen. Ook de uitgeverijen zien deze groeimarkt en brengen van dit pakket het ene na het andere boek uit. Dit is al het tweede boek van de firma Sybex.

In hoofdstuk 1 worden de installatie en de basisbegrippen behandeld. Die basisbegrippen zijn: gebruikersinterface, minimaliseren, schermelementen, menu's, commando's, hulpmiddelen en helpfuncties. Hoofdstuk 2 behandelt de meest gebruikte tekstverwerkertoepassingen met behulp van documenten, etiketten, formulieren en tabellen. Het derde hoofdstuk gaat over het gebruik van illustraties en de diverse mogelijkheden daarbij. Het vierde en laatste hoofdstuk behandelt de mogelijkheden van desktop publishing. De onvermijdelijke bijlagen gaan over de toetsenbordcommando's, veldfuncties, menu's en MS-Windows.
Kortom: dit is een goed boek, maar persoonlijk vind ik 'Word 1.1 voor Windows' van Donna Sakson en Carol Taylor een beter alternatief.

Jan Verschaeren

De Sybex 20 stappen methode

QuickStart Windows 3.0 (NL) / Werken met Windows 3.0 (NL) / Praktijkboek Windows 3.0 (NL)

Jörg Schieb
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 272 3
140 blz. ƒ 29,-

Robert Cowart
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 273 1
643 blz. ƒ 69,-

Hans v.d. Weerden
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 297 9
276 blz. ƒ 49,-

In het Praktijkboek Windows wordt opgemerkt dat het in wezen in tegenspraak met elkaar is dat een zo toegankelijk en gebruikersvriendelijk programma als Windows voorzien is van één van de beste en uitgebreidste helpsystemen. Minstens zo opmerkelijk lijkt het dat zoveel boeken over Windows op de markt zijn gebracht. De boeken behandelen allemaal de Nederlandse versie van Windows 3.0. Voor gebruikers van een Engelstalige versie zijn ze niet zo geschikt, het terugvertalen van de terminologie zal dan veel moeite kosten.

Quickstart Windows 3.0 (NL), de Sybex 20 stappen methode: iedere stap behandelt een onderdeel van Windows. Vooraf wordt aangegeven hoe lang dit ongeveer gaat duren. Op zich is dit een aardig idee, maar de uitvoering is knudde. De volgorde van de stappen is slecht gekozen, waarbij sommige zaken tot twee keer toe worden behandeld. Ik kan niet enthousiast zijn over dit boek. Het bevat weinig nuttige informatie, wel een fors aantal flinke onjuistheden, opgediend in de verkeerde volgorde.

Werken met Windows 3.0 (NL): in mijn ogen is de auteur er in geslaagd een helder boek te maken, waar zowel een beginnend PC gebruiker als de meer ervaren (met DOS of zelfs Windows) gebruikers veel nuttigs uit kunnen halen. Naast een beschrijving van Windows bevat het boek tips en aanwijzingen voor optimaal werken. Het enige wat ik nog mis is een uitleg van de systeembestanden (WIN.INI EN SYSTEM.INI), waarmee zeer veel zaken in Windows naar eigen behoefte kunnen worden ingesteld.

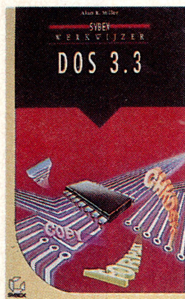
Praktijkboek Windows 3.0 (NL): dit praktijkboek is er mijns inziens goed in geslaagd om de gids te zijn die een starter nodig heeft. Het uitgangspunt van de reis is goed gekozen en er wordt duidelijk verwezen naar de zaken, die binnen Windows voor de gebruikersvriendelijkheid zorgen: de consistentie en applicaties. Moeilijke elementen zoals de verschillende modi waaronder Windows kan draaien worden in een bijlage beperkt behandeld. Nuttige zaken komen in een logische volgorde aan bod.

Conclusie:
De doelgroepen waarop de boeken zich richten verschillen. Aanraders zijn het 'Praktijkboek Windows' en 'Werken met Windows'. Het eerste boek is bestemd voor de beginnende gebruiker, die gewoon aan de slag wil. 'Werken met Windows' is diepgaander, maar ook leesbaar voor beginnende vensteraars. Daarnaast is het geschikt als naslagwerk.

Jan den Otter

Werkwijzer

DOS 3.3

Alan R. Miller
Uitg. Sybex
ISBN: 90-5160-309-6
287 pag. ƒ 24,50

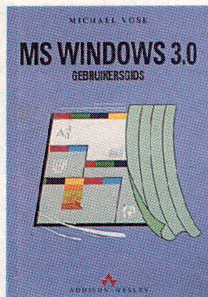
Had ik destijds maar zo'n boek gehad, toen ik met veel vallen en weinig opstaan probeerde enige greep op mijn PC te krijgen.
Deze Werkwijzer DOS 3.3, een herdruk van 'Inleiding tot MS-DOS' uit 1988, is geschreven voor de absolute beginner. Stapje voor stapje word je aan het handje meegenomen bij de ontdekkingsreis door computerland. Er wordt hierbij weinig aan het toeval overgelaten. Je krijgt een doordachte portie informatie aangeboden.
Bovendien gebeurt dat in correct Nederlands.

De schrijver heeft zich goed verplaatst in een onzekere 'computerontdekker.' Dat wil trouwens niet zeggen dat hij blijft steken in oppervlakkige zaken. Je leert niet alleen hoe je een diskette in de drive moet steken, maar ook hoe je de harde schijf moet partitioneren. De bespreking van de editor Edlin lijkt een verplicht nummer: de enige charme van dit tekstverwerkertje is dat het gratis wordt meegeleverd. Verder worden Sidekick en Superkey nog behandeld. Het boek wordt besloten met een overzicht van DOS-programma's en -commando's, die natuurlijk ook niet mochten ontbreken.
Het pocketformaat heeft als bezwaar dat je je (jeukende) handen niet vrij hebt om het toetsenbord te 'bespelen.'

Kortom: een prima boek voor een beginner.

Karel Spruit

MS Windows 3.0 gebruikersgids

Michael Vose
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 237 8
229 pag. ƒ 49,50

Windows 3.0 schijnt de toekomst te hebben. Dit is goed te zien aan het enorme aantal boeken dat over dit programma op de markt verschijnt. Michael Vose doet in de MS Windows 3.0 gebruikersgids een serieuze poging het programma volledig te bespreken. In 229 volbedrukte pagina's springt Vose van het uitleggen van het verschil tussen gebeurtenis bestuurde tegenover procedurele programma's naar een verhandeling over tijdelijke wisselbestanden.

Tijdens het lezen van het boek kreeg ik keer op keer de gedachte: 'Waarom gaat hij daar nou niet wat verder op in'. De opbouw van het boek is logisch, Vose schrijft niet onaardig, de vertaling is goed te noemen. De typische computertermen zijn onvertaald gebleven, prima.

Over de opmaak van het boek ben ik wat minder te spreken. Ook de gebruikte letter is niet om aan te zien. Het lijkt wel een uitgave van de Grote Letter Bibliotheek. De illustraties zijn rafelig, terwijl de opmaak niet overal consequent wordt volgehouden.

Conclusie:
Wie ongeveer wil weten hoe Windows 3.0 werkt of voor wie over aanschaf van het pakket twijfelt is dit boek geen slechte keuze. Het is redelijk compleet, maar oppervlakkig. Het feit dat het boek niet echt diep ingaat op de ins en outs van Windows 3.0 irriteert mij. Voor de (half) gevorderde Windows 3.0 gebruiker brengt dit boek niets nieuws.

Robert Schouten

Object-georiënteerd programmeren in Turbo Pascal

Incl. Appendix QuickPascal

In dit boek wordt ingegaan op de basisprincipes van object-georiënteerd programmeren in Pascal en het nut ervan.
In het eerste hoofdstuk worden op een heel natuurlijke wijze objecten geïntroduceerd en komt inkapseling aan bod. Dit is de mogelijkheid om code en gegevens in een variabele op te slaan. Deze variabelen worden 'objecten' genoemd. Erfelijkheid en polymorfisme, een essentieel aspect van objecten, worden vervolgens op heldere wijze besproken. Naast

Thomas Lachland-Robert
Uitg. SYBEX
ISBN: 90 5160 190 5
213 blz. + diskette ƒ 69,-

het object-georiënteerd programmeren wordt er steeds aandacht aan besteed hoe de constructie van objecten in Turbo Pascal en in mindere mate in QuickPascal plaats kan vinden. De voorbeelden illustreren de principes op eenvoudige en duidelijke wijze.
Het laatste hoofdstuk is gewijd aan het bewaren van objecten in bestanden. De oplossing van de auteur voor dit probleem is volledig in Pascal gegeven. Dit in tegenstelling tot de oplossing die Borland meelevert bij Turbo Pascal in zijn unit Objects. De unit van Borland bevat heel wat routines in machinetaal. De didactische opzet van het boek vind ik zeer geslaagd.

Conclusie:
Dit is een zeer goed boek. De auteur is er in geslaagd op overtuigende wijze belangrijke stappen in object-georiënteerd programmeren uit te leggen en helder te bespreken. Dit boek zal allen die in Pascal programmeren zeker aanspreken.

Patrick Schenkhuizen

Programmeren in Turbo Pascal 3.0 t/m 5.5

Borland heeft inmiddels versie 6 van het beroemde Turbo Pascal uitgebracht. Toch is aanschaf van deze inleiding tot het programmeren zinvol, met name voor beginnenden. Als boek voor gevorderden en als naslagwerk, zoals de uitgever het typeert, is het niet geslaagd. Daarvoor komen teveel basisbeginselen van de PC en het programmeren aan de orde. Als stap-voor-stap cursus in het schrijven in Pascal en het bedienen van de editor en compiler is het boek heel geschikt. Sommige hoofdstukken staan onlogisch geplaatst. Hier en daar treft men overbodige informatie aan (bijvoorbeeld enkele printercodes volgens de Epson standaard) en ook wisselt het niveau van complexiteit nogal. De hoofdstukken over 'overlay technieken' en 'object georiënteerd' programmeren zijn qua thema en diepgang meer bestemd voor de gevorderden. Dat verschillende versies (3.0, 4.0, 5.0 en 5.5) tegelijkertijd worden beschreven maakt het boek soms verwarrend. Het werken met be-

M. Füssinger
Uitg. Sybex
ISBN: 90 5160 220 0
409 pag. ƒ 69.-

standen en met grafische commando's komen uitvoerig en helder aan de orde. Men kan een diskette bestellen met de voorbeelden uit het boek. Het doel van de oefeningen wordt daarmee voor een deel teniet gedaan, dunkt me, bovendien is ƒ 20,- voor zo'n diskette erg veel.

Resumerend: een zinvolle, redelijk geprijsde aanschaf voor degene die wil leren eenvoudige programma's te schrijven in Turbo Pascal.

Ruud Lemmens

Binnen handbereik

Uitg. BoekWerk
ƒ 15,- per deeltje
WordPerfect 5.1
ISBN: 90 71677 69 9, 68 pag.
1000 Computertermen
ISBN: 90 71677 65 6, 128 pag.

Het WP boekje bevat een opsomming van alle functies met de bijbehorende sub-menu's met daarachter een zeer summiere omschrijving. Daarna volgt een korte referentie met de bijbehorende toetsaanslagen. De zoeksleutel achterin noemt de WP begrippen en verwijst naar de betreffende pagina. Je zou het een uitgebreide referentielijst kunnen noemen.

De 1000 termen die in het andere boekje behandeld worden behoren lang niet altijd tot de meest gebruikte en worden summier uitgelegd.

Conclusie:
Voor beide boekjes geldt: ƒ 15,- is niet veel, de boekjes zijn dat echter ook niet. Je kunt beter wat meer uitgeven voor een echt goed boek

B.H/J.L

PC Vraagbaak

Harddisk gebruik

Dit deeltje uit de van oorsprong Franse serie behandelt de harddisk vanaf de opbouw, installatie en onderhoud tot en met veiligheidsmaatregelen. Omgang met directories en bestanden komen aan de orde evenals hulpsoftware.
Er wordt ook aandacht besteed aan het KEYB commando, in verband met de in Frankrijk gebruikelijke AZERTY toetsenborden. Nuttig voor onze Belgische vrienden.
Evenals de andere deeltjes is dit een handig boekje om snel even iets op te zoeken om het geheugen op te frissen. Dit boekje heeft echter nog een leuke bijkomstigheid: bij het doorlezen kom je za-

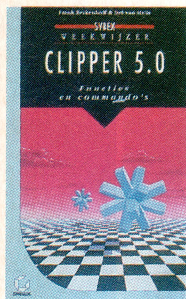
Jean-Paul Arms
Uitg: Kluwer
ISBN: 90 201 2438 2
54 pag. ƒ 14,90

ken tegen die een nader bekijken waard zijn en in het grote DOS manual zijn te vinden.
Het boekje leest gemakkelijk en is zeker een handig naslagwerkje.

Jan Leijerweerd

Werkwijzer

Clipper 5.0

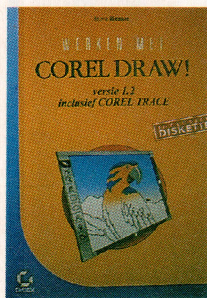

Brakenhoff en van Melis
Uitg.: Sybex
ISBN: 90 5160 323 1
144 pag. f 24,50

Bij bestandsbeheer zijn dBASE, FoxBASE en Clipper de marktleiders. Hiervan worden FoxBASE en Clipper voornamelijk in het professionele wereldje gebruikt. Nog niet zo lang geleden waren ze behoorlijk compatibel met elkaar, maar met de komst van dBASE IV en Clipper 5.0 zijn de verschillen aanzienlijk groter geworden.
Dit boekje geeft zeer kort en bondig informatie over de vele commando's, functies en programma's van Clipper. Commando, functie of programma zoek je op in de index en die verwijst je naar de juiste pagina, waar dan de syntax met een zeer korte omschrijving is te vinden. Niets meer en niets minder. De officiële Clipper-handleiding is weliswaar Engelstalig, maar dat ongemak zou ik nemen, want de toelichting is veel uitgebreider.
Anders gezegd: dit boekje is volkomen overbodig, hoogstens van nut voor kopieerders die de officiële handleiding missen. Eigenlijk is dit wel jammer, want de schrijvers hadden er een zeer nuttig boekje van kunnen maken (en vele programmeurs van dienst kunnen zijn) door bij alle commando's en functies de FoxBASE en dBASE-equivalenten te vermelden.

Jan Verschaeren

Werken met Corel DRAW!

Steve Rimmer
Uitg.: Sybex
ISBN 90 5160 160 3
464 pag. f 89,-

Dit is al het derde Nederlandstalige boek over dit pakket dat in korte tijd wordt uitgegeven. Reden daarvoor is wellicht dat alle Nederlandse basisscholen binnenkort dit pakket bij hun AT('s) krijgen meegeleverd. Over de vraag of dit het beste boek is over Corel DRAW! valt misschien nog te discussiëren, zeker is dat dit het meest uitgebreide is.
In deel I worden de basisfuncties geleerd, deel II is bestemd om te leren ontwerpen. Net als bij handtekenen geldt ook hier dat eerst de basis gelegd moet worden voordat je je eigen ideeën kwijt kunt. De belangrijkste basisbegrippen die in deel I aan de orde komen zijn: de gereedschappen, kleurgebruik, lijnen, geometrische figuren, lettertypen en de grafische bewerking daarvan, vullen, opslag, im- en exporteren. Corel DRAW! is zo veelzijdig dat dan nog niet eens de helft van de mogelijkheden besproken is.
Deel II is echt leuk. Vooral grafici zullen er van smullen en al lezend ideeën krijgen om zelf toe te passen. Dit deel geeft een reëel beeld van de enorme mogelijkheden die dit programma biedt. Voornaamste onderwerpen: effecten, desktop publishing, ontwerpen met tekst, kleurgebruik, logo's en symbolen.
De appendices gaan in op de hard- en software-eisen en de rol van MS-Windows daarbij, het logo van MS-Windows verwijderen (!), Corel Trace (een nuttig hulpprogramma voor overtrekken) en fonts. De voorbeeldbestanden worden op een 5,25" flop meegeleverd.
Het moge duidelijk zijn: dit is een aanrader voor Corel DRAW!-gebruikers.

Jan Verschaeren

Werkwijzer QuickBasic

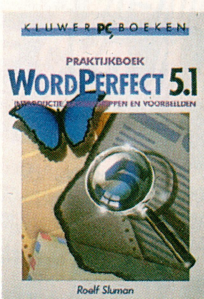
Wilfried Linnemans
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 250 2
243 pag. f 24,50

Dit deeltje uit de serie werkwijzers bevat alle functies en commando's van QuickBasic. Bij ieder commando ook een beschrijving van de werking en de syntax. Helaas is de benaming van de parameters in de beschrijving niet altijd consistent met die in de syntax-definitie.
Verder bevat het boekje nog foutmeldingen, toetsenbordcode's en wat algemene informatie. De informatie is voor gevorderden misschien wat summier. Voor het gewone programmeerwerk is het een handig naslagwerkje. Jammer dat het zo moeilijk open blijft liggen.

Harm-Jan Wieringa

Praktijkboek

WordPerfect 5.1

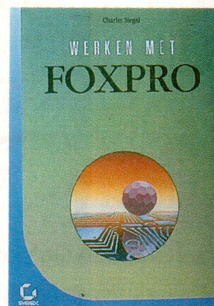
Roelf Sluman
Uitg. Kluwer PC Boeken
ISBN: 90 201 2427 7
223 pag. f 39,50

Het lijkt er op dat het boek geschreven is aan de hand van ervaringen opgedaan bij het geven van cursussen. Op cruciale plaatsen wordt de raad gegeven wat met de besproken optie te stoeien. Wie die raad opvolgt zal na het doorwerken van het boek een redelijk gevorderd gebruiker zijn.
Jammer dat als eenheid de 4.2 optie wordt gebruikt in plaats van cm.

Samenvattend: een uitstekend zelfstudieboek voor de beginner, maar ook gechikt voor hen die zich nog wat onzeker voelen met WP 5.1 en niet de drie dikke werken van het pakket door willen worstelen.

Jan Leijerweerd

Werken met FoxPro

Charles Siegel
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 161 1
768 pag. f 89,-

Bestandsbeheer op PC's wordt voornamelijk uitgevoerd met software van Ashton-Tate (dBASE), Fox Software (FoxBase +, FoxPro) en Nantucket (Clipper). Nu de Amerikaanse rechter onlangs heeft beslist dat Ashton-Tate niet de eigendomsrechten kan opeisen van de dBASE-programmeertaal begint de hegemonie van Ashton-Tate te wankelen. Vooral in het professionele wereldje zijn FoxBase +, FoxPro en Clipper populairder dan dBASE. Overigens is Ashton-Tate inmiddels met de mededeling gekomen dat de rechterlijke uitspraak over dBASE is herroepen.

Dit boek over FoxPro bevat een leuke inleiding met een stukje geschiedenis. De rest is verdeeld in drie uitgebreide delen. Deel I is bestemd voor de beginnende FoxPro-gebruiker die zich de basiskennis eigen wil maken. Hierbij wordt het menu-systeem van FoxPro ten volle benut. Enige kennis van de PC lijkt mij wel wenselijk, omdat de tekst echt kort en bondig is.
Deel II laat zien wat met FoxPro allemaal mogelijk is. Het doel is om de lezer te tonen hoe een leek op computergebied toch met FoxPro aan de slag kan laten gaan d.m.v. de menu's en zelfgemaakte macro's.
Het derde deel is voor de aanstaande professionals. Je leert op een zeer behoorlijk niveau programmeren aan de hand van een professioneel mailing-programma, dat in dit deel de leidraad vormt.
Kortom: een pil van een boek dat prima geschikt is voor verschillende doelgroepen.

Jan Verschaeren

Spelregels voor de Micromarkt

Leden van de HCC kunnen gratis een advertentie voor de Micromarkt plaatsen.
De voorwaarden zijn:
- niet meer dan 170 tekens;
- inzenden op een briefkaart;
- lidmaatschapsnummer vermelden;
- bij voorkeur getypt of geprint;
- software kan alleen worden gevraagd en aangeboden als die onderdeel is van een totaal-pakket met hardware (zelf geschreven software kan wél worden aangeboden);
- wat wordt gevraagd of aangeboden moet raakvlakken hebben met computers;
- een advertentie mag niet tot doel hebben om een computerclub, gebruikers- groep e.d. op te richten.

Betaald
In de Micromarkt kunnen ook advertenties worden geplaatst, waarvoor wordt betaald. Hiervoor gelden afwijkende regels. Dit geldt voor:
- advertenties van leden, waarvan de tekst langer is dan 170 tekens (in dit geval moet de volledige advertentie worden betaald);
- advertenties van niet-leden (ook bedrijven);
- het tarief voor deze adver- tenties is ƒ5,- per 40 tekens.

Betalen
Betaalde advertenties kunnen ALLEEN per gesloten brief worden opgegeven. Bijgevoegd moet worden een gegarandeerde betaalmiddel, dat volledig ingevuld en ondertekend is.
Het gaat dus om een girobetaalkaart of een bankcheque.

Opgaves die niet aan de voorwaarden voldoen kunnen helaas niet worden geplaatst. Telefonische navraag over Micromarkt-advertenties is niet mogelijk.

HCC kantoor
Uw advertentie kan alleen worden geplaatst als deze wordt gezonden naar het HCC kantoor in Houten.
Dus NIET naar het bedrijf, dat de advertentie-acquisitie verzorgt.

Aangeboden

■ A4759 **Sharp MZ-700** + monitor en QD drive, software en spelletjes. Prijs ƒ 150,-. Tel.: 071-618793.

■ A4760 **EGA Hi-res** (640 x 480) kaart zoom utility + light pen aansl. printerkabel + DrHalo II VGA emulatie best. op NEC multisync. monit. ƒ 325,-. Tel.: 02248-1747.

■ A4761 **Sony HBF700P** MSX-2 met kleurenmon., muis, joysticks, software o.a. WordStar en dBase, vele spellen en boeken, ƒ 1.000,-. Tel.: 05126-2675.

■ A4762 MSX-computer **Sanyo MPC-100** + datarecorder + joystick + 200 programma's. Prijs ca. ƒ 250,-. Tel.: 079-421588.

■ A4763 **Brother HR15XL** margrietwielprinter met 2 letterwielen en kabel. Als nieuw ƒ 550,-. Tel.: 020-6956319.

■ A4764 **Apple Mac** Plus, 20 Mb HD, extra diskdrive en Imagewriter. Met alle toebehoren en programma's, o.a. Works/Exel. Tel.: 03200-45681, privé.

■ A4765 **Tulip Compact 2**, 1 x 360 Kb 1 x 1,44 Mb, 20 Mb HD. VGA monochroom, DOS 3.3. ƒ 1.900,-. Tel.: 020-6952680, na 19.00 uur.

■ A4766 **Tulip Compact 2** 360 Kb 5,25" + 1,44 Mb 3,5", 20 Mb HD, monitor (groen). ƒ 1.250,-. Tel.: 04922-1082, na 18.00 uur.

■ A4767 **Supercharger** IMB + coprocessor. Prijs ƒ 800,-. Atari harddisk Megafile 60, half jaar, prijs ƒ 1.100,-. Tel.: 01827-3029.

■ A4768 **Digitizer** (Calcomp) nieuw in doos ƒ 600,-. Tel.: 020-276656.

■ A4769 Maak voor ƒ 5,- een **videotex-databank** van uw EGA/VGA PC. Bel: 08380-24153 of log in 08380-21306, na 18.00 uur + hele weekend.

■ A4770 Macintosh **Stf Faxmodem** 4800 Bd, incl. softw. etc. ƒ 325,-. TTL displ. amber comp. Video, imp. 75 Ohm. ƒ 100,-. Wyse Term. WY-60 ƒ 200,-. Tel.: 015-617172.

■ A4771 **Ericsson matrixprinter** 4509 (9 nld.) 119 char/sec., incl. reserve lint ƒ 200,-. Tel.: 01718-22516.

■ A4772 **Toshiba T5100** portable (16 MHz 80386) met numerieke coprocessor. 2 Mb geheugen. Plasma scherm met resolutie 640x400 of EGA. Prijs ƒ 4.900,-. Tel.: 070-3960117, na 19.00 uur.

■ A4773 **MSX-2 computer, Philips**, type 8245 met joystick, 75 diskettes en groene monitor. ƒ 750,-. Tel.: 03480-19047.

■ A4774 Public Domain **software MS-DOS.** Vraag de gratis catalogus aan. Tel.: 02155-26650 (19.00 - 22.00 uur). BroCo Software.

■ A4775 **Philips NMS 9100** AT 286, 1 Mb RAM, 3,5" FD en 5,25" FD, 40 Mb HD, muis, VGA-Card + Super VGA-color mon. ƒ 2.850,-. HP Plotter HP 7475 ƒ 1.775,-. Tel.: 055-425124.

■ A4776 **Commodore 64,** monitor 1702, Star printer NX1000C, dataset 1531, diskdrive 1541, joystick, muis, boeken en software, ƒ 1.000,-. Tel.: 010-4203995.

■ A4777 **AT 80386 SX** 20 MHz, 42 Mb HD, 5,25" en 3,5" FDD, beide H. dens. prijs ƒ 3.700,-. Tel.: 04750-30993.

■ A4778 **Cursus Ambi HP.6**, schriftelijke cursus met uitwerkingen op disk. Tel.: 04750-30993.

■ A4779 **Amiga 2000** met bridgeboard (XT), 1 extra 3,5 drive, kleurenmonitor, boeken, software ƒ 2.800,-. Tel.: 08380-20543.

■ A4780 **Dyneer DW36** daisywheel printer met sheet- en pinfeeder ƒ 800,-. Atari 1020 kleurenplotter ƒ 100,-. Tel.: 020-6594373.

■ A4781 **XT 640 Kb** 8 Mhz, 5,25" en 3,5" + 42 Mb harddisk, EGA kleurmonitor, DOS 4.01, MT-Plus modem, veel softwware. ƒ 1.800,-. Tel.: 03498-4051.

■ A4782 **Tulip Compact 2**, 20 Mb HD, 360/720/1,44 FD, 640 Kb intern, NEC V20 10 MHz processor, muis, CGA met monochroom mon. (kleuremulatie) 1988. Prijs n.o.t.k. Tel.: 04498-58087.

■ A4783 **Laser XT/3 8086**, 10 Mhz, 640 Kb + 512 Kb Exp., 20 Mb HD, 720 + 360 Kb FD, mon. 14", modem en DOS 4.01. Vr.pr. ƒ 1.850,-. Tel.: 05960-24869, na 18.00 uur.

■ A4784 **Juko VGA-kaart**, 8 bits, 256 K, res. 800x600 en 1024x480, ƒ 150,-. Tevens klokkaart voor PC (ƒ 25,-). Tel.: 053-332593, Reinier.

■ A4785 **Tandy 1000SL** geheugeuitbr., 5,25 + 3,5 FDD, 20 Mb HD. Microfoon, klok, 2 joysticks, muis + Dr. Halo, alles orig. Tandy. Vr.pr. ƒ 1.800,-. Tel.: 05219-3100.

■ A4786 **Harddisk** 21 Mb, IDE-interface (alleen voor AT's) ƒ 250,-. Half jaar oud. Zeer geschikt als tweede HD. Tel.: 079-168318, na 18.00 uur.

■ A4787 **Super XT** 286-8 Mhz, 640 Kb (max 1 Mb), 32 Mb HD, 360 Kb FD, Multi I/O met RTC en Herc. krt. ƒ 1.400,-. Modem 1200 baud ƒ 175,-. RAM-kaart max. 2 Mb ƒ 125,-. Tel.: 01650-61718.

■ A4788 **IBM PS/2** model 30, 2x 640 Kb diskdrive, monochr. scherm + toetsenb., incl. DOS 4.0 NL ƒ 1.500,-. Arcnet adapterkaart 16 bit voor Novell Netwerk ƒ 350,-. Tel.: 050-142978.

■ A4789 **Zenith Minisport** laptop XT PC, 2 mnd. oud, MS-DOS 3.3 ingeb. 1 Mb 2" drive met nog 10 mnd. gar., wegens overcompl. Slechts ƒ 1.100,-. Ext. 3,5" drive ƒ 200,-. Tel.: 023-273778.

■ A4790 **Schneider CPC 6124** kleur met datarec., spelletjes en software. Prijs n.o.t.k. Tel.: 023-250984.

■ A4791 **Tandon PAC 386sx**, 2x geactiveerd, 8/16 Mhz, 1x 40 Mb, 2x 30 Mb Pac's, 1 Mb geh. uitbr., 8 Mb O.B., VGA kaart + monitor, 1,2 Mb floppy. Vr.pr. ƒ 4.500,-. Tel.: 070-3851026.

■ A4792 Voor **Schneider CPC**: Vortex FID dubbele 5,25 drive incl. controller 1,4 Mb. ƒ 800,-. RS232C interf. ƒ 135,-; voor Joyce Videodigitizer ƒ 150,-, nw. in doos. Tel.: 01830-27717

■ A4793 **Mountain Series** 4000 40 Mb tapestreamer. Werkt op floppykaart. Prijs ƒ 600,-. Tel.: 03240-36783.

■ A4794 **Harddisk 40 Mb** Microscience HH1050 ƒ 250,-. Teac FD55F 5,25' (nw.) ƒ 35,-. Scoop 10 Mhz 2 kan. Gould Advance ƒ 400,-. Plotter A3 Yokogawa PL1000 ƒ 400,-. Tel.: 02521-12742.

■ A4795 **Sharp MZ-821**, Qdisk, datarec., joystick, software, db. diskdrive, kl. monitor, manuals, etc. Alles orig. Prijs n.o.t.k. Tel.: 023-333191.

■ A4796 **Amiga 500** + 2 Mb RAM + 2e DD + kl. mon. + Imagewriter prt. ƒ 2.000,-. Tel.: 085-524423.

■ A4797 **Commodore 128D**, Final Cartr. III, joystick, z/w beeldscherm, software, Nl.talige handleiding. Vr.pr. ƒ 700,-. Tel.: 010-4204775.

■ A4798 **Acorn Electron** + monochr. monitor + 3,5 drive + view-sheets (cartridges) + vertaalprog. + joystick + spelletjes op band en disk ƒ 350,-. Tel.: 03404-15881, na 18.00 uur.

■ A4799 Ser. interface om **Commodore-64/128** aan te sluiten op Epson/ITT MX/RX/FX-80 printer, ƒ 75,-. Tel.: 045-410972, W. Souren.

■ A4800 **IBM Visitekst** systeem 6580 station + 6360 disk. eenheid + 5218 lettersch. printer met papiertoevoer. Veel Ned. boeken, linten etc. Prijs ƒ 950,-. Tel.: 03480-16855.

■ A4801 **Computer CP/M-86** inclusief 20 Mb harddisk, 5,25" drive en monitor. Zonder software, prijs ƒ 200,-. Tel.: 02230-43582.

■ A4802 **Olivetti M24**, 640 Kb, 1 ser. + 1 par. prt., 2 DD 5,25"/360Kb + 1 HDU 10 Mb, 5 vrije slots. Monochr. mon., MS-DOS 3.3. Man. + softw. Alles Oliv. Prijs ƒ 875,-. Tel.: 02946-1572.

■ A4803 **Bullet CP/M** 3.0/2.2, 128 Kb RAM, 3 drives (o.a. DOS-formaat), 2 ser. + 1 par., softw. en doc., ADM-42 term., Sematran modem (300 Bd). T.e.a.b. Tel.: 053-350862.

■ A4804 **Genisys Rival** PC-II XT, 512 Kb, 20 Mb HDD, 2x 5,25 360 Kb DD, EGA plus, Visa multisync kleur mon., toetsenbord, Star NL 10. *f* 2.750,-. Tel.: 05125-2806, na 18.00 uur.

■ A4805 **HCCN** 1-'87/12-'89 *f* 15,-/j. 80 MICRO 11-'81/2-'85 *f* 10,-/j. BYTE 6-'82/12-'88 *f* 35,-/j. Proton 1 computer *f* 65.,-. HP plotter t.e.a.b. Tel.: 03402-39490.

■ A4806 **Commodore 128D** met 1571 diskdrive, datarec., Arcade joysticks, superbase, Geos 64, spellen, boeken *f* 550,-. Nieuwe kleurenmonitor 1084S *f* 500,-. Tel.: 02946-5133.

■ A4807 **Toshiba T1600** laptop, 3 Mb RAM, 20 Mb harddrive, Auto-Resume, 2 battery packs, DOS 3.0, Toshiba draagtas *f* 7.500,- Tel.: 080-445580.

■ A4808 **MSX SVI-738**, X'Press, MSX-DOS, CP/M, 80 kar., 3,5" drive, monitor, modem, music-module en printer. Div. software, WordStar. Vr.pr. *f* 800,-. Tel.: 02518-57365.

■ A4809 **Atari PC-1**, XT, 640 Kb, 5,25" diskdrive, PCM 124 EGA monochr. monitor, muis, MS-DOS 3.2, GW-Basic. Vr.pr. *f* 650,-. Tel.: 02523-76509.

■ A4810 **Tulip Compact 2**, 20 Mb HD; 5,25" drive; 14" CTX kl. monitor; Star LC-10 printer; muis; div. software en handleidingen. Vr.pr. *f* 2.500,-. Tel.: 070-3912879, na 18.00 uur.

■ A4811 **80386-32 Mhz**, 64 Kb cache, Tower, razendsnel! 4 Mb RAM, 42 Mb HD, 2 FDD, Multi I/O card, VGA monochr. scherm, voor *f* 4.250,-. Tel.: 08370-20739.

■ A4812 **Sharp MZ800** met ingeb. FD-interf. *f* 200,-. Softw. op QD + tape *f* 5,-/st. Div. boeken *f* 25,-, 4 jaarg. Argonaut *f* 25,-. Pr. kabel *f* 10,-. QD-drive *f* 50,-. Tel.: 071-893964.

■ A4813 **Genisys XT**, 640 Kb, 3,5 + 5,25 drive, 30 Mb HD, CGA kaart. Plusmodem, monitor Ericsson CGA-4 kl., printer Citizen 120 D, muis, joystick. *f* 2.250,-. Tel.: 05617-517.

■ A4814 Monochroom **monitor (amber)** + Hercules kaart. Prijs *f* 150,-. Tel.: 010-4204775.

■ A4815 **Sharp MZ-700/800**, incl. datarec., Quick disk, joystick, handl., PBNA cursus, video-RAM uitbr., softw., Sharp MZ-1D19 kleurenmonitor 14", *f* 900,-. Tel.: 038-215772.

■ A4816 **PTT-kaartmodem** + 300 bps + software. Voor IBM-PC, *f* 100,-. Tel.: 05905—3489 (René).

■ A4817 1200/75 en 300/300 BD **extern modem**, prijs *f* 50,- (excl. verrendkosten). Tel.: 02979-85973, na 20.00 uur.

■ A4818 **Philips PC/XT** NMS 9116, 32 Mb HD, 3,5 FD & 5,25 FD. Muis, groene monitor (Hercules), 1,5 jaar oud. I.z.g.s. met veel orig. software *f* 2.250,-. Tel.: 010-4742205, na 19.00 uur.

■ A4819 Zoon/dochter geslaagd? Probeer mijn **Genisys PC II** IBM comp. XT, 2x 5,25" FDD, CGA monitor, DOS/GWBasic 3,2, keybrd. *f* 650,-. Tel.: 02154-14776, Maatkampweg 6 te Baarn.

■ A4820 **Amiga 500** met 1084S kl. mon., geheugen uitbreiding 1 Mb, 3,5" diskdr., muis, Arcade joyst., stofkap, orig. softw., boeken, handl. Prijs *f* 1.900,-. Tel.: 01820-34027.

■ A4821 **Philips NMS 9116**, 768 Kb RAM, 3,5" en 5,25" FD, 20 Mb HD, muis + mat, Hercules kaart, Hi-Res mon., veel diskettes + box, div. handl. *f* 1.400,-. Tel.: 04990-71944, Maarten.

■ A4822 **Epson MX-80** matrixprinter, parallel interface (eventueel te ruilen voor een seriële printer t.b.v. Commodore 64). Prijs n.o.t.k. Tel.: 03242-2092.

■ A4823 **Tulip PC** Compact II, 640 Kb, 2x 3,5" FDD (1,44 Mb). Monochroom monitor (CGA emul.), MS-DOS 3.30 + PD software voor *f* 1.800,-. Tel.: 01860-15887.

■ A4824 **Olivetti M240** XT, 640 Kb, 20 Mb HD, EGA-monitor + 5,25 + 3,5 diskdrive + DM 100 printer + muis + div. prog. *f* 2.950,-. Tel.: 02977-21922.

■ A4825 **Olivetti M240** 3,5 + 5,25" FD 20 Mb HD EGA kaart + monitor. Vr.pr. *f* 3.000,-. Tel.: 015-143182, tot 18.00 uur.

■ A4826 **Industriële printer** voor breed pinfeed papier. General Electric, parallelle interface, incl. kabels. *f* 400,-. Tel.: 02979-83707.

■ A4827 **MSX-2 Philips 8280** met muis, tekentableaus en video softw. *f* 1.500,-. Tel.: 046-337964.

■ A4828 **Olivetti M19**, 640 Kb, 2x 5,25 FDD (360), monochr. graf. mon. (640x400), muis, softw., *f* 900,-. Tel.: 02280-16275.

■ A4829 **ADI DM-12** mon. monitor (groen) *f* 150,-. Tel.: 072-619636.

■ A4830 **Escom Turbo AT**, 1 Mb, 5,25' + 3,5", 20 Mb HD, 14" TTL Herc. mon., modem WT-2400 PC. Half jaar jong, samen *f* 2.000,-. Tel.: 04750-25303.

■ A4831 2x **Sharp MZ-800** met kleurenmon., QD, 3x 5,25 FD, cass. rec., printer, joystick, software. Alles voor *f* 800,-. Tel.: 05430-12325.

■ A4832 **Tandy Mod. 100**, port. A4 comp. 32 K RAM, port. 3,5" disk dr., Acc. modem, orig. handb., kabels, orig. Scripsit tekstverw., stat. anal. prog's. Pr. *f* 495,-. Tel.: 02240-14199.

■ A4833 **Apple II** Europlus, 64 Kb, 2 drives, printeraansluiting, joystick, veel software. Prijs ong. *f* 600,-. Tel.: 03480-16286.

■ A4834 **Laser XT/3** met 20 Mb HD en 5,25 drive. Philips 8833 monitor (CGA/televisie). Star NX 1000 prnt., muis (Genius), goed werkend met div. softw. *f* 2.000,-. Tel.: 01899-16239.

■ A4835 **Digital comp.** met kleurenscherm en 33 Mb harddisk en softwarepakket + 1 CBM 3032 + 1 CBM 8000 set. Tel.: 02152-56159.

■ A4836 **Olivetti PC1** 512 Kb, 2x 3,5" 720 Kb, printer DM100, monitor, muis, joystick, ACC software: Edudisk, WP, Open Access II, originele documentatie *f* 1.750,-. Tel.: 08389-16038.

■ A4837 Voor **ZX-81** diverse boeken en tijdschriften met programma's. Pr. n.o.t.k. Tel.: 070-3201353.

■ A4838 **Laser XT/3** 640 Kb, 30 Mb HD, 1x 360 Kb FD, monochr. monitor Hercules, Genius mouse. Vr.pr. *f* 1.400,-. Tel.: 03435-74474, na 19.00 uur.

■ A4839 **Spectrum** 128 K, multiface 1, Opus 360 K, datarec., boeken *f* 400,-. Tel.: 010-4127660.

■ A4840 **Tulip Compact 2**, 640 Kb, 10 Mhz, 3,5" (1,44 Mb) en 5,25", DGA, muis, overige software (Edusisk, Tasword etc.) Koopje! *f* 1.490,-. Tel.: 01652-13694.

■ A4841 **Psion Organiser II**, model XP *f* 250,-. Comx PC1 + C.35 datarecorder *f* 175,-. Tel.: 02152-64391.

■ A4842 **Tulip Compact 2** XT, half jr. oud, 40 Mb HD 24 ms, 3,5" drive HD, 5,25" DD, EGA-krt., mon. (Philips 9CM053). Prijs *f* 2.000,-, evt. met Star LC-10. Tel.: 030-717687, At Voogt.

■ A4843 **Voeding 5/12 V** voor externe diskdrive(s), *f* 50,-. Diverse Beehive B-100 terminals, *f* 75,-/st. Tel.: 045-410972, W. Souren.

■ A4844 Compl. **BBC Econet** netwerk: 10 BBC comp. Server met 6502 2e proc. + Cumana dubbele diskdr. In 1 koop *f* 3.500,-. Tel.: 01820-31336.

■ A4845 Originele **IBM AT geheugenkaart** incl. 512 K (8 Mhz) voor IBM AT of compatible, alleen voor extended geheugen boven 1 Mb te gebruiken. Prijs *f* 100,-. Tel.: 020-6596825.

■ A4846 Nieuwe **Philips AT**, nog in doos *f* 1.900,-. Data switch 2/3 way *f* 50,-/ *f* 70,-. Minis. harddisk nw. *f* 300,-. Tel.: 02290-31249, na 18.00 uur.

■ A4847 **Bullet 286** XT/AT 640 Kb *f* 450,-. MF Card, ser., par., passw., cl., cal. + 2 Mb RAM *f* 600,-. HD 191 Mb, 28 ms *f* 800,-. 8087 5 Mhz *f* 100,-. Tel.: 08380-10073, na 19.00 uur.

■ A4848 Portable **Commodore SX64**, ingeb. drive, kl. mon., printer MPS802, softw. *f* 750,-. Tel.: 03435-73871, na 18.00 uur.

■ A4849 **Olivetti M28** mono groen IBM, FDD 1,2 FDD 360, Hd 20 Mb *f* 2.000,-. Tel.: 080-782785.

■ A4850 **Commodore 128D** met org. softw., handl. w.o. dB II, Wordstar, Multiplan *f* 650,-. Star NL-10 met com. interf. en par. interf. *f* 350,-. CTX-EGA mon. *f* 350,-. Tel.: 078-149914, na 19.00 uur.

■ A4851 Laptop AT, **Toshiba T3200**, plasma sch., 40 Mb HD, compl. met draagtas orig. handb., MS bus mouse. Pr. incl. *f* 4.950,-. Tel.: 03463-52935.

■ A4852 **Hyundai XT**, 640 Kb, 20 Mb HD, 5,25 dr., amber monitor voor *f* 1.500,-. Tel.: 080-229983.

■ A4853 **HP-48 SX**, wetensch. expan. progr. calculator, groot LCD display, 4 maand oud, incl. handl. z.g.a. gloednieuw, winkelprijs *f* 1.129,-. Koopprijs *f* 750,-. Tel.: 04406-40079.

■ A4854 **MSX-2 Philips 8280** met muis, tekentableau en video softw. *f* 1.500,-. Tel.: 046-337964.

■ A4855 **PC-Turbo XT**: 20 Mb HD, 2x 5,25" DD-drives, Herc. krt., monochrome monitor, 9 nlds. Seikosha printer. Met boeken en software, *f* 1.000,-. Tel.: 03403-79439.

■ A4856 **Laptop** z.g.a.n., 2x 3,5" drive (2x 720K), 640 K RAM. 4,77/8 Mhz, 3 kg. 32x29x6 cm. 4-8 uur op 1x laden. Incl. MS-DOS en oplader, Sanyo *f* 800,-. Tel.: 010-4517559, na 18.00 uur.

■ A4857 **Amstrad PC**, V30 CPU 640 K, 2x floppy, 32 Mb hardcard, CGA kleurenmonitor, programmatuur *f* 1.500,-. Tel.: 070-3273674.

■ A4858 **Toshiba T1000SE** notebook. Backlit LCD 640x400. 1,44 drive, 1 Mb permanent geheugen. Max. 3 Mb, van *f* 3.500,- voor *f* 1.950,-. Tel.: 015-613012.

■ A4859 **80286** + monitor VGA kleur, 5,25/3,5, 20 Mb HD, muis, software + boeken *f* 2.700,-. Tel.: 045-411881, Marcel/vr. na 20.00 uur + za. en zo.

■ A4860 Tandon **Hercules monitor** + kaart. Wegens aanschaf VGA set. Tel.: 01736-96108.

■ A4861 **Atari 1040ST** met interne 3,5 drive, muis, z/w monitor SM124, 20 Mb HD, 5,25' drive, Star SG10 printer, 2 joysticks, literatuur en software. Prijs *f* 1.750,-. Tel.: 030-711010.

■ A4862 Public Domain **software MS-DOS**, vraag onze catalogus aan, stuur 3 gulden postz. naar: PD-perfect, Postbus 4088, 3102 GB Schiedam. Tel.: 010-4715663.

■ A4863 **Apple ED** + externe disk-drive (1988). Printer Image Writer II (1989), vraagprijs *f* 1.750,-. Tel.: 010-4527883.

■ A4864 **Tulip AT** Compact 2 (286), 640 Kb intern, kleurenmon., TEVA-2 kaart (EGA), 20 Mb HD, 2 drives: 1,4 Mb en 360 Kb, Tulip muis, software *f* 2.000,-. Tel.: 072-124987.

■ A4865 Los **80386SX moederbord** met 5 Mb geheugen. Er op werkend te zien, zeer snel *f* 1.300,-. Tel.: 010-4521201.

■ A4866 Inbouw **diskdrive** 5,25". Personal Computer Magazine van nr. 1, 5 complete jaargangen. Tel.: 03434-51829.

■ A4867 Org. **IBM PS/2** comp. IBM interv. 20 Mb HD. VGA/mono, 1,5 jr. oud + PS/2 muis + org. DOS versie. Tel.: 04742-2277.

■ A4868 **Apple Mac ED** + veel topprogramma's en spel. 800 Kb drive extra gebruiksvriendelijk, startklaar geïnstall. *f* 1.100,-. Tel.: 020-6221488.

■ A4869 **AT, 16 Mhz**, 4 Mb intern, 1x 360 K, 1x 720 K, 80 Mb Quantum, amber monitor, *f* 2.750,-. Tel.: 03457-1765.

■ A4870 **Olivetti M240**, 640 Kb, 20 Mb HDD, 5,25" FDD, 3,5" FDD, EGA mono scherm, muis, div. softw., modem. Prijs n.o.t.k. Tel.: 033-552028, na 17.00 uur.

■ A4871 **Atari 1040ST** met PCSpeed, in Towerkast met Seagate ST-1096N Hd 80 Mb, 2 DD. SM124 monitor en div. boeken. Memotech SDX512 met monitor. Prijs n.o.t.k. Tel.: 033-725647.

■ A4872 **PC AT-286**, 12 Mhz, 1 Mb RAM uitbr. 4 Mb, 70 Mb HD, 1,2 Mb FDD, VGA + mon., 2400 bps modem, 101 kb., software *f* 2.500,-. Tel.: 071-613112.

■ A4873 **Educatieve software**. Uitbreiding + updates rek. jgr. 3/4 (ook tafels). Uitleg d.m.v. figuurtjes. Taal jgr. 3. Prijs *f* 5,-. tot *f* 10,-/diskette. Tel.: 08811-61368.

■ A4874 Philips **VGA monochroom monitor** type PRO 78M749 + Chicony VGA kaart 256 K samen *f* 350,-. Tel.: 03474-2366.

■ A4875 **Texas Instruments** portable MS-DOS computer met 8087 co-processor, harddisk en 5,25" floppy disk (niet volledig IBM compatibel). Prijs *f* 350,-. Tel.: 03440-18363, na 19.00 uur.

■ A4876 **Modem C64** 300 Bd auto answ./dial *f* 25,-. Printer GE 3-8100 *f* 100,-; C64 interf. GE 3-8150 *f* 50,-. Tel.: 03407-3843.

■ A4877 **Laser Turbo XT**, 640 Kb + 1 Mb EMS, 10 Mb HD, 5,25" FD, 3,5" FD, Multi I/O card, Hercules card + monitor, *f* 1.250,-. Tel.: 040-837306.

■ A4878 **Tonercartridges** voor laser-printer. Type EP o.a. voor HP-1-10 stuks vr.pr. *f* 75,-/st. Tel.: 05210-17937, na 18.00 uur.

■ A4879 **Olivetti M10** (portable) met PL10 microplotter, nog nieuw, LCD scherm, Basic, adresboek, scheduler, tekstverw. en telecom. mogel. *f* 1.000,-. Tel.: 020-5923004/6474467.

■ A4880 Philips **laserprinter** NMS 12480 **geheugenuitbreiding**. T.e.a.b. Tel.: 08859-78938.

■ A4881 **XT moederb**. 0 K RAM *f* 90,-. Seag. 225 20 Mb *f* 245,-. Drive 360 Kb *f* 40,-. Monitor *f* 80,-. Keybds. AT/XT vanaf *f* 50,-. Werkend af te leveren. Tel.: 03417-51653.

■ A4882 **Schneider PCW8256 Joyce** incl. org. softw., handl. en printer *f* 550,-. Tel.: 05230-49220.

■ A4883 Bundel **Apple/GS** met 3 Mb RAM, 2x 3,5' drive, 20 Mb HD, RAM-keeper en div. soft. Tel.: 05120-20489.

■ A4884 **Schneider CPC 6128**, 5,25 drv., kl. mon., gr. mon., boeken, veel softw., printer (Panasonic). Tel.: 075-175295.

■ A4885 **Headstart II** + Seagate ST138R 32 Mb, EGA monitor Philips PRO 9CM053, EGA Wonderkaart, 3,5 HD + 5,25 DD, Genius muis, vaste prijs *f* 2.000,-. Tel.: 02230-16640.

■ A4886 **Philips P2000C** met 2x 800 Mb drives. CP/M en MS-DOS + software, als nieuw *f* 1.495,-. Tel.: 04108-17652.

■ A4887 **Tulip PC Compact 1** compl.: 512 Kb, 20 Mb HD, MS-DOS 3.2, MS-Windows 1.03, Discovery 1200 H half card modem, Star NL-10 NLQ printer, monochr. monitor, keyboard. *f* 3.000,-. Tel.: 08380-38105.

■ A4888 **ATI videokaart** CGA/Hercules, *f* 50,-. Tel.: 01829-5030, na 18.00 uur.

■ A4889 **Atari 1040 ST** + monochrome monitor, software o.a. Superbase, Lotus 1-2-3 en First Word Plus ƒ 1.000,-. Tel.: 020-6860635.

■ A4890 **Fidelity CM1 14** kleurenmonitor voor MSX 1 of 2, met scart kabel ƒ 350,-. ATI kaart Philips ƒ 50,-. Tel.: 055-422420.

■ A4891 **Atari Mega ST2** + SM124, Megafile 30 Mb + ACM Sampler + Lattice C + DTP + 1st Word + Star SG10 + scart kabel + PD softw. ƒ 3.500,-. Tel.: 033-651285, na 17.00 uur.

■ A4892 **Philips MSX-2**, NMS 8250, kleurenmonitor, printer 1431, floppy's, joystick, ƒ 1.150,-. Tel.: 03402-36257.

■ A4893 **Diskdrive 1541**, printer MPS 801 + papier, 2 cass.recorders, 67 diskettes met software + bak, 3 joysticks, handleiding. ƒ 500,-. Tel.: 01849-2784,.

■ A4894 **Philips mon. monitor** (amber). Ca. 1 jr. oud. Uits. EGA-kaart, weinig gebruikt. Ieder ƒ 175,-. In 1 koop ƒ 300,-. Tel.: 050-265084 ('s avonds).

■ A4895 **Tulip-AT compact** 640 Kb, 20 Mb HD + 1,2 Mb FDD, Herc. kaart + monitor, Tulip muis, modem + veel softw., o.a. WP 5.0, PC-Tools, MS-DOS 3.3, GW-Basic. Tel.: 02276-235.

■ A4896 **Compaq laptop** SLT/286. Co-processor 80c287-12 Mhz. 2x Ni-Cad bat + acculader. 20 Mb new AT, software 30x 3,5 HD diskettes. Alles in draagtas. Prijs ƒ 7.250,-. Tel.: 01819-14864.

■ A4897 **Motherboard AT 286**, 12 Mhz 1 Meg ƒ 200,-. M.T. Plus modem ƒ 100,-. Tel.: 030-890943.

■ A4898 PC **ventilatordimmer**: beperkt ventilatorlawaai tot minimum. Te monteren in voeding. Incl. handleiding en verzending ƒ 25,-. Giro 5614189 t.n.v. W.O. van Ooijen, Leiden.

■ A4899 Portable **Amstrad PPC 640** + ingeb. 2400 Bd modem/3,5" drive + extra's ƒ 800,-. Tel.: 03480-12244.

■ A4900 **Headstart I** PC, 640 Kb RAM, 2x 5,25" drive. 12" monochroom monitor, diverse software, ƒ 750,-. Tel.: 05165-2654.

■ A4901 **SVI-738 X'press MSX**, ingeb. diskdr. en RS232, MSX-DOS & CP/M monochr. mon. , datarec., joyst., veel progr. op disk & cass., enz. Samen ƒ 600,-. Tel.: 055-663274, na 18.00 uur.

■ A4902 **Atari 520ST+** (1 Mb), 1040ST (1 Mb) incl. SM124 monitor. T.e.a.b. Tel.: 02152-63269.

Gevraagd

■ G885 **Contact gezocht** met P2000C en P2500 gebruikers. Zoek tevens handboeken. Cor Juinen, De Rozenelf 6, 5231 WC Den Haag.

■ G886 HELP! Wie heeft gegevens en/of adres importeur/fabrikant van printer **Fax 120**, vervaardigd door FAM International Inc. Tel.: 04970-12717.

■ G887 **Teletekst kaart** (Keyword) evt. met tuner, voor IBM-comp. Tel.: 078-133105.

■ G888 Ik zoek een **Atari harddisk SH204**. Tel.: 030-717898, na 18.30 uur.

■ G889 **EGA kleurenmonitor** voor Olivetti M240, DM 100 WP 5.1 printerdriver, 2400 bd modem. Tel.: 03420-20529 (Cornelis, na 16.00 uur).

■ G890 Wie heeft in een **Vendex Headstart** 888 XT zelf een 3,5" FD diskdrive ingebouwd en wil deze gegevens doorgeven. Kleine vergoeding bij gelukte inbouw mogelijk. Tel.: 04244-2293.

■ G891 Voor **ZX Spectrum**: tijdschriften, Disciple/Plus D disk-interface. W. v.d. Velden, Havendijk 5, 5211 VC Den Bosch.

■ G892 **Star printer** NL-10 of NX-10. Moet in goede staat verkeren en goed werken. Tel.: 05945-15440.

■ G893 Origineel **toetsenbord** voor Schneider PC-1512. Eventueel complete, defecte PC-1512, mits toetsenbord (en muis) in orde. Tel.: 050-422465, na 18.00 uur.

■ G894 Log eens in op het **NCC Slurpboard**! Meer dan 550 Mb. Nu met de Carousel. Voor MS-DOS, Atari, Apple en Commodore. Van 1200 t/m 9600 baud. Tel.: 038-545670.

■ G895 Wie kan mij helpen aan Nederlandstalige **handleiding voor Acorn Electric Plus 3**. Tevens contact gezocht met gebruikers van Acorn Electric. Tel.: 04259-2309, Ad.

■ G896 Nog goed bruikbare **DC 600A** 1/4" High Density Data Cartridges. Tel.: 04977-81114, P. Bravenboer.

■ G897 **Commodore C-16/Plus-4**, evt. zonder voeding e.d. Tel.: 035-61929.

■ G898 Een **handleiding voor PTS6000** van Philips of eventueel aansluiting schets. Tel.: 013-682608.

■ G899 **Handscanner** (scanbreedte 64 mm, 400 dpi) ƒ 175,-. NEC V20 processor (10 Mhz) ƒ 25,-. Chips voor 2e RS232 op Multi I/O kaart ƒ 20,-. Tel.: 030-210172, na 18.00 uur.

■ G900 **Manual** voor **Elproma** serail buffer 512 K, tegen vergoeding. Rob Suurland, postbus 1019, 3180 AA Rozenburg. Tel.: 01819-16311.

■ G901 Wie helpt mij aan **diagram voor C64** en datasette, evt. ook 1571 en 1541. Alles tegen verg. en porto. Ook P/D en SH/W C64. Th. Sedoc, HP Christensensvej 6, 3300 Frederiksverk, Denemarken.

Adverteerdeersindex

HCC Reparatieservice

Ieder lid van de HCC kan op vertoon van zijn of haar lidmaatschapskaart gebruikmaken van de HCC Reparatieservice, die wordt uitgevoerd door Getronics Service. Zoals gebruikelijk krijgen HCC-leden hierbij korting op de tarieven.

De gang van zaken

(regeling per 1 maart)

- ☐ Ieder type microcomputer, printer of beeldscherm kan in beginsel worden aangeboden voor test, afregeling of reparatie.
- ☐ De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van nacalculatie, tegen de volgende tarieven: *f* 101,- per uur (exclusief BTW) voor homecomputers en de goedkopere printers en beeldschermen: *f* 139,- per uur (exclusief BTW) voor IBM PC's en klonen en printers en beeldschermen. Voor HCC-leden geldt een korting op het uurtarief van dertig procent.
- ☐ Voor apparatuur waarop vaste reparatietarieven van toepassing zijn, wordt een korting van twintig procent gegeven. Aparte tarieflijsten zijn verkrijgbaar.
- ☐ Als er niets wordt gerepareerd of afgeregeld en alleen een diagnose wordt gesteld, wordt 1 werk-uur in rekening gebracht.
- ☐ Bij zeer grote reparaties wordt in overleg met de opdrachtgever een offerte gedaan.
- ☐ Als apparatuur niet voor reparatie of diagnose wordt geaccepteerd is geen tarief verschuldigd.
- ☐ Betaling contant bij aflevering.
- ☐ Getronics Service geeft een garantie van dertig dagen op de uitgevoerde werkzaamheden.
- ☐ De computer moet compleet worden aangeboden, dus met voeding, toetsenbord, monitor en eventueel systeemdikette.
- ☐ Getronics Service kan aangeboden apparatuur weigeren als er sprake is van zelfbouw, eigen modificaties of moeilijk verkrijgbare onderdelen.
- ☐ De werkzaamheden zullen binnen veertien dagen worden uitgevoerd, tenzij anders is overeengekomen.
- ☐ Voor de verdere bepalingen geldt de CRC-regeling, die is in te zien bij alle vestingen van Getronics Service.

Aanbieden

Op de volgende adressen kan apparatuur worden aangeboden:

Amsterdam:
Donauweg 10, telefoon 020-5861446

Apeldoorn:
Wilmersdorf 1, telefoon 055-427053

's-Hertogenbosch:
De Hambakenwetering 20, telefoon 073-427172

Rotterdam:
Vareseweg 11, Industrieterrein noordwest,
telefoon 010-4626864

Assen:
A.H.G. Fokkerstraat 18, telefoon 05920-73073

Sittard:
Industriestraat 2, telefoon 046-580111

Openingstijden

Werkdagen van 9.00-17.00 uur.

HCC Nieuwsbrief over twee maanden

15 printers op de testbank

In het septembernummer van de HCC Nieuwsbrief verschijnt een uitgebreide printertest. 9 en 24 naalds matrixprinters, laserjets, inkjet en PostScript printers, ze komen allemaal aan bod.

Educatieve software

Naast veel andere onderwerpen in het septemvbernummer ook ruime aandacht voor educatieve software.

De HCC Computer-verzekering

Met de HCC Computerverzekering bent u gedekt tegen schade die plotseling aan uw hardware optreedt: diefstal, beschadiging en dergelijke. Uw inboedelverzekering dekt deze schade meestal slechts beperkt of helemaal niet! De HCC Computerverzekering biedt een goede dekking tegen een lage premie. Bij apparatuur ouder dan een jaar geldt een gunstige afschrijvingsregeling.

De jaarpremies zijn:
f 36,11 tot *f* 5.000,-
f 52,83 van *f* 5.000,- tot *f* 10.000,-
f 69,55 van *f* 10.000,- tot *f* 25.000,-
f 86,27 van *f* 25.000,- tot *f* 40.000,-
f 119,71 van *f* 40.000,- tot *f* 60.000,-
f 153,14 van *f* 60.000,- tot *f* 80.000,-
f 186,58 van *f* 80.000,- tot *f* 100.000,-

Daarnaast wordt u elk jaar *f* 5,- administratiekosten in rekening gebracht. Indien u echter een machtiging tot automatische incasso afgeeft (zie het formulier op deze pagina) krijgt u een korting van 50% op de administratiekosten, u betaalt dan slechts *f* 2,50!

- De verzekerde moet lid van de HCC zijn
- De verzekerde apparatuur moet eigendom van de verzekerde zijn en moet zijn opgesteld op het privé-adres van de verzekerde.
- Bij tijdelijke opstelling van de apparatuur op een andere plaats dan het privé-adres van de verzekerde (mits niet het zakenadres) blijft de dekking van kracht.
- De dekking geldt binnen Nederland.
- Er is een eigen risico van *f* 150,- per schadegeval.
- De dekking gaat in bij ontvangst van uw betaling, of onmiddellijk wanneer u een incassomachtiging afgeeft!

Wat te doen bij schade

- Indien een door de HCC computerverzekering gedekte schade optreedt kunt u telefonisch een schadeformulier aanvragen bij het HCC Kantoor (03403-78788).
- Het kan zijn dat de verzekeraar een expert naar de schade wil laten kijken. Gaat u daarom nooit zonder overleg met de verzekeraar tot reparatie van de schade over.
- Bij schade door diefstal moet u met het ingevulde schadeformulier (een kopie van) het procesverbaal inzenden.

Vul het aanvraagformulier in!

U kunt deelnemen aan de HCC Computerverzekering door het aanvraagformulier hiernaast volledig en naar waarheid in te vullen en (liefst samen met de incassomachtiging) te sturen naar:

HCC
Afdeling Ledenadministratie
Postbus 149
3990 DC HOUTEN

Regeling Incasso

1. Voor rekeninghouders bij de Postbank of een andere bank bestaat de mogelijkheid om regelmatig terugkerende betalingen op een gemakkelijke wijze te regelen. Daartoe verleent u machtiging door invulling en ondertekening van de hiernaast afgedrukte machtiging.
2. Als u niet akkoord gaat met een incasso-overschrijving, dan kunt u het bedrag laten terugboeken. U moet hiervoor binnen een maand na de afschrijving schriftelijk een verzoek indienen bij het giro- of bankkantoor waar uw rekening wordt geadministreerd. Het bedrag zal zonder verdere navraag worden gerestitueerd.
3. U moet er voor zorgen dat er steeds voldoende saldo op uw rekening aanwezig is.
4. Mededelingen van intrekking en wijziging dient u te richten aan de HCC, uiterlijk een maand voor datum van ingang van de betalingstermijn.
5. De afschrijving van het contributie- of premiebedrag geschiedt bij het begin van de betalingstermijn.
6. De machtiging tot automatische incasso betreft uitsluitend de inning van contributiegelden en premies en kosten van de HCC Computerverzekering.

Aanvraagformulier HCC-computerverzekering

Naam: .... HCC lidnr.: ....

Adres: ....

Postcode + woonplaats: ....

Het betreft een nieuwe aanvraag/wijziging (doorhalen wat niet van toepassing is)
wenst voor de in zijn/haar bezit zijnde computer(s) met bijbehoren een HCC computerverzekering.
De apparatuur bestaat uit:

Artikel	Merk	Serienr.	Bouwjaar	Nieuwwaarde (incl. BTW)
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
			Totaal	*f*

Plaats: .... Datum: ....

Handtekening: .... Gewenste ingangsdatum: ....

MACHTIGING

Giro: [| | | | | | |]　　Bank: [| | | | | | | | | |]

bij bank: ____________________

te: ____________________

Ondergetekende verleent hierbij tot wederopzegging machtiging aan de Hobby Computer Club (HCC) te Houten om van zijn/haar bovengenoemd rekeningnummer bedragen te doen afschrijven die verschuldigd zijn wegens de contributie voor het lidmaatschap van de HCC en de premie en kosten voor de HCC computerverzekering.

Naam: ____________________ HCC lidnr.: ____________

Straat: ____________________

Postcode: ____________ Woonplaats: ____________________

Hij/zij verklaart zich akkoord met de geldende bepalingen en voorschriften.

Hij/zij heeft tevens kennis genomen van de incasso-regeling

Handtekening
rekeninghouder ____________________ ________

NIEUW!

DOS 5

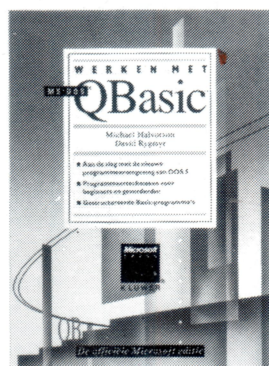
Praktisch tien jaar na de lancering van de eerste IBM PC met DOS 1.0 komt Microsoft met de meest ingrijpende wijzigingen sinds de versie 2.0

De nieuwe versie 5

Met de nieuwe versie 5 is MS-DOS klaar voor de jaren '90. Een belangrijke verbetering in DOS 5 is de toevoeging van de programmeertaal QBasic. Vanaf versie 5 biedt MS-DOS een volwassen geïntegreerde programmeeromgeving.

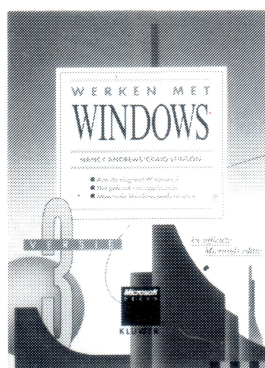
Werken met MS-DOS 5
(voor de versies 3, 4 en 5)
Van Wolverton
ca. 650 blz. ƒ 89,50
ISBN 90 201 2475 7

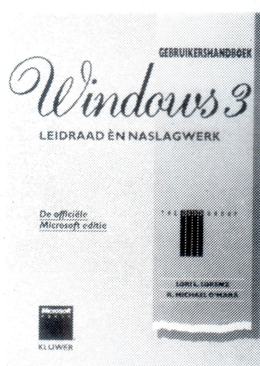
Werken met QBasic
Halvorson & Rygmyr
ca. 480 blz. ƒ 69,50
ISBN 90 201 2531 1

Deze twee boeken zijn praktische leerboeken en complete referentiegidsen in één. Ze behoren gewoon tot de standaarduitrusting van iedereen die met DOS 5 op een PC werkt.

De gehele PC-industrie heeft MS Windows 3 als doorbraak bestempeld en omarmd als dé grafische besturingsomgeving voor de jaren '90. Het pakket draait op alle typen MS-DOS-computers en benut de mogelijkheden van 2- en 386-systemen. Samen met de nieuwe DOS 5 vormt Windows 3 een onverslaanbaar koppel!

Werken met Windows 3
Gids voor de dagelijkse praktijk
Andrews & Stinson
352 blz. ƒ 64,50
ISBN 90 201 2476 5

Gebruikershandboek Windows 3
Leidraad en naslagwerk
Lorenz & O'Mara
456 blz. ƒ 69,50
ISBN 90 201 2477 3

Deze twee boeken zijn praktijkgericht met vele voorbeelden en schermafbeeldingen. Zij vullen elkaar uitstekend aan.

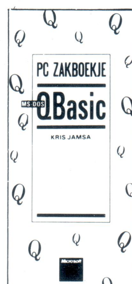
De officiële Microsoft-edities in het Nederlands

En natuurlijk, voor iedereen onmisbaar: de PC Zakboekjes!!

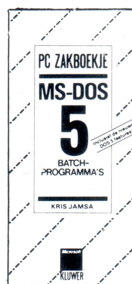
Kluwer PC Zakboekjes bieden complete informatie voor weinig geld in een handzaam formaat. Om gewoon altijd bij de hand te hebben. **Slechts ƒ 24,50 per ex.!!**

PC Zakboekje MS-DOS 5
Van Wolverton /
ISBN 90 201 2474 9

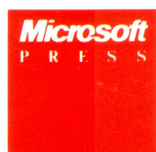
PC Zakboekje QBasic
Kris Jamsa /
ISBN 90 201 2525 7

PC Zakboekje MS-DOS 5 batch-programma's
Kris Jamsa /
ISBN 90 201 2517 6

PC Zakboekje hard-disk gebruik
Van Wolverton /
ISBN 90 201 2534 6

KLUWER

Verkrijgbaar in de boekhandel of via 05700-33155

Afzender:

Naam...

Adres..

Postcode ....

Woonplaats...

Telefoon..

Frankeren
als
briefkaart

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Ledenadministratie

☐ Hierbij geef ik mij op als lid van de **HCC**

Ik ben reeds lid.
lidnummer

Wilt u de aangekruiste wijzigingen aanbrengen.

Naam en voornaam: ....

Straat en huisnummer: ....

Postcode/ Woonplaats: ....

Telefoon-nummer: ....

Giro- of bankrekeningnummer

☐ Ik wens **niet** voor te komen op commerciële mailinglijsten

Bij mutatie van gebruikersgroep, alle groepen waarvan men lid wil zijn vermelden.

Ik meld mij aan voor de volgende gebruikersgroep(en):

....

....

Handtekening: ....

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart

Afzender:

lidnummer

Naam ....

Adres ....

Postcode ....

Woonplaats ....

Telefoon ....

Frankeren
als
briefkaart

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Bestelservice

artikelnummer							aantal	omschrijving artikel	bedrag
9	9	9	9	0	1	3		administratiekosten	
							Totaalbedrag		

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart.